

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

Pars I. Theomachia Contra Verbum Dei, Christvm, Et Sanctos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

COPPENSTEINII.
LVTHERO-CALVI-
NISTA.

PARS PRIMA,

THEOMACHIA
LVTHERO-CALVINISMI,
Triumphantem Ecclesiam impugnantis, De-
monstrata, ac Refutata.

PRÆFATIO.

LVTHERO-CALVINISTA, Nominis, Operis
rationem, *Alius quicumque.*

Lectores mihi duo, reposcere duo videntur.

I. RATIO NOMINIS LV-
THERO-CALVINISTÆ.

FFICTA, vt odiosa, Vocabula odi; amo vera & ex re nata.
Religionistarum hodie bis gemina fertur appellatio; Vulgari-
um vna; altera Intelligentium: Vtraque de Vocabulo duplex
in publico: ab re autem & veritate quadantenus vna; nec ad-
modum in publico.

I. VULGARES ab Luthero LVTHERANOS primùm
heu, nouimus: deinde CALVINISTAS ab Caluino descen-
dere cognouimus: LVTHERO-CALVINISTAS verò nec-
dum adhuc quidem inaudiuimus. Nimirum, fortè quia nullus hucusque extitit
vocabulo Luthero Caluinus, qui suo hoc sub nomine doctrinam intulisset no-
uam; aut vtriusque conciliatæ Sectæ duxisset familiam. Qui si vsquam apparu-
isset ha: et nus; iam dudum, reor, sese nec Germania dixisset Lutheranam, nec
par: Germaniæ & Galliæ; Britanniaque tota Caluinianam: sed vnà mecum sese
nominarent, aut nominari sinerent à potiore, LVTHERO-CALVINISTAS.

))) 2

Ita

AD LECTOREM.

Ita namque *Res & Doctrina* vtrorumque *Sectariorum* ac *Sententia*, (paucis exceptis) sunt comparatæ; vt ab iisdem compositis id compositi nominis ferre necessarium debeat: Aut, si nomen id fugerint, Rem prius, vnde vocabulum existit, fugisse oporteat: Aut Re ipsa sic testante & clamante Nouatoria, ipsi de nemine conqueri iure possint, qui hoc eos nomine Nouo nuncuparint.

Vulgò tamen hæcenus suum cuique vocabulum hæsit; istis Lutheranium, his Calvinianum: Nec valdè improprium; vt nasutis minus gratum.

II. INTELLIGENTIORES autem EVANGELII titulo speciosiore suam affectant Sectam palliare. Sed & isto geminato, & cum discrimine: Quo ipso tamen in Sectariæ reprehensionis discrimen grauius incurrunt Scyllæum, cupientes vitare Charybdin.

EVANGELICI audire omnes ambiunt; simul in istud abeunt diuersi, scinduntque sese discrimen: 1. Vt *Lutherani* solum audire velint EVANGELICI: 2. *Caluinista* verò, vt altius sapientes, etiam REFORMATI EVANGELICI.

Id tum cœptarunt; Cùm ab anno ∞ 15. LIX. Heidelbergæ seipfos, ex Lutheranis factos Calvinistas, dictitarunt in publico REFORMATOS EVANGELICOS: (huc sapientiæ profecerant post SAPIENTIÆ titulum octennio antè impositum Heidelbergensi Academia) Cùm Palatinum, Reformatorem Euangelicum primum, cognominarunt PIVM: Cùm Canoniorum Collegium extinctorum Heidelbergæ, dictum aliàs semper ad SANCTVM SPIRITVM, instituerunt appellare AD SPIRITVM, omisso prænomine SANCTI:

III. EGO tertio vtrisque nominis calo, LVTHERO-CALVINISTAS. Nec me huiusce vocabuli inuentorem facio; etsi frequentatorem primum, & istius Operis mei titulatorem. Neque hoc abs RE, aut RATIONE; aut vilius cum INIVRIA.

I. NON ABS RE: Quia perpetuam quædam Inductionem per singulas quæ Controuersias, quæ particulares Controuersiarum Quæstiones cundo, manifestum reddo, ac irrefutabile, ecquibus in quæstionibus, & quatenus Lutherani & Calvinista inter sese Contra Romano-catholicos contentiant aut Omnes, aut Plerique, Potiores, aut Pauciores. Vnde necesse est, vtrisque sibi ipsis nomen parere isthoc, LVTHERO-CALVINISTARVM. Quia autem à potiore fieri denominatio rerum assolet; quantò non iustior tantum, sed magis etiam necessaria, planeque propria Vtrisque vna est illa Nomenclatura? Præsertim cùm ad eò in vnaquaque quæstione totis animis ac votis, re tota, ac sæpe verbis conceptis & sententiis Synodaliter definitis, velut coniurati contumaciter conspirent vnam omnes contra Romanam, primæuam & Catholicam Ecclesiam.

I. Testis HARMONIA CONFESSIONVM FIDEI *Orthodoxarum*, scilicet, & *Reformatarum Ecclesiarum*, quæ in præcipuis quibusq; *Europa Regnis, Nationibus, & Prouinciis* sacram *Euangelij doctrinam PVRE* profitentur: Sic eam Geneuenses in-

scri-

PRÆFATIO AD LVTHERO-CALVINISTAS

scripserunt, ac euulgarunt anno 1581. Redduntque ibidem *Catalogum Confessionum*, ex quibus ea Harmonia est concinnata iuxta seriem temporum, quo singula scriptæ sunt & editæ. Et has accensent vndenas: 1. *Augustanam* anno 1530. articulorum 21. 2. *Helueticam priorem* anno 1536. capitum 21. 3. *Basileensem* anno 1532. articulorum 11. 4. *Helueticam posteriorem* anno 1566. capitum 30. 5. *Saxonicam* anno 1551. articulorum 23. 6. *Wirtembergensem* anno 1552. capitum 36. 7. *Gallicam* anno 1559. articulorum 40. 8. *Anglicam* anno 1562. articulorum 21. 9. *Belgicam* anno 1579. articulorum 37. 10. *Bohemicam* Capitum 20. 11. *Sueticam* cap. 23. Quæ Confessiones cum tam Lutheranae sint, quam Calvinianæ; manifestum euadit, earum Confessionistas esse Luthero-caluinistas oportere.

2. Testis sit iuxta Confessiones *Cursus Theologicus Ioan. Scharpii Scotobritanni, compositus, & Geneva excusus anno 1620.* qui iuxta prædictas Confessiones Luthero-caluinisticas disceprat, atque decidit Communes Lutheranis & Calvinianis quaestiones; proprias paucas.

3. Testis est Abraham Scultetus, Palatini Electoris postremi infelix Concionator aulicus & Consiliarius, suis in Decadibus historiae Reformatarum Ecclesiarum, quarum inde ab Lutheri Apostasia repetit origines, ducitque per præcipuos eiusdem Sectatores, ordine temporum consecutos.

4. Testis (vt complures omittam domesticos Heidelbergæ) accedit ipse Fridericus II. Palatinus, Calvinismi in Palatinatum inuector ac protector: in sua ad Catechismum Heidelbergensem Præfatione, his verbis: *Ab iis, qui nos proximè antecesserunt, Cognatis nostris, Palatinis et Electoribus,* (qui Lutherani fuerant inde ab Friderico II.) *varia vitibiter & pie instituta sunt: tamen non ea adhibita est diligentia in illis exequendis, &c.* Lutherana commendat instituta; ad quæ acciuit & Calviniana; Vt Luthero-caluinistas, etsi minus de nomine, at re ipsa dicendos eos nemo non videat.

II. NEC ABS RATIONE Luthero-caluinistas appello. 1. Quia sicut Lutherani ab facta in Comitibus Spiræ, anno 1529 Principum nonnullorum Protestatione, *PROTESTANTIVM* sibi suisque nomen pepererunt: Sicut ab oblata in Comitibus Augustæ, anno 1530 Confessione *CONFSSIONISTÆ* vocari cœperunt: Sicut ab Euangelii iactatione sese *EVANGELICOS* appellarunt: Ita Friderico II. in Augustanis Comitibus pro hæretico proclamato; verum ab Lutheranis, (vt infirmo in fide) suscepto in sortem partemque Confessionis suæ; continuoque post toto Palatinatu Reformationem vrgenti (pulso Lutheranism) ab Confessionis Augustanæ communionem sese Palatini *EVANGELICOS*; ab inuecti Reformatione Caluini *REFORMATOS* dicitur: & sic audire hodieque amant. Verum quid *Euangelici Reformati* re ipsa sunt aliud, quam *Luthero-caluinista?*

2. Nouimus Lutheranos esse dicique velle *Protestantes, Euangelicos, Confessionistas*: At ambiunt & Calvinistæ videri, dicique iidem. Et iam diu Lutherani hos pro talibus agnouerunt, & acceperunt in & Synodis, & nupera rebellium *VNIONE*;

) () (3 teste

P R A E F A T I O A D L E C T O R E M.

teste Anhaltina Cancellaria, & Consiliis Heidelbergensi in Cancellaria repertis. Quodque caput est; communes Vtrorumque Opiniones fidei pleræque, compluraque Synodalia Decreta communia tenentur. Transeant igitur in commune nomen *Luthero-caluinistarum*; qui in & Nominum, & Titulorum, & Originum, & Synodorum, & Dogmatum, & Vnionis Communionem iam diu concesserunt: Qui in parem Ecclesiæ Christi, Imperiique perniciem conspirarunt, in vtriusque euastationem irruerunt: Et perripissent; nî DEVS illorum conatus euertisset. Hæc ratio appellationis *Luthero-caluinistarum*.

III. AN INIURIA? Nulla inquam. Docet id facta relatio: docet Sententiarum hoc in Opere meo *Luthero-caluinistarum* inductio & demonstratio: docet *Luthero-caluinistarum* consultationum communitio, coniurationumque Reuelatio facta. Si tamen Iniuriam irrogari clament; eam sibi imputent: qui, vt fertur, ipsi malum sibi eacerunt, dum & Scholasticè, & Ecclesiasticè, & Politicè discordes concordant in euerfionem Theologiæ, Ecclesiæ, ac Politicæ Romanæ.

DICES. Discordes sunt, vt qui maximè, Lutherani & Caluiniani.

Noui, inquam: Idque & hoc in Opere *Luthero-caluinistico* doceo: Verum ita, vt in perpauca discordes; concordantes autem in plerisque, esse demonstrantur; in dice teste à me confecto.

II. O P E R I S H V I V S C E R A T I O H Æ C E S T.

I. *Non scribo hæc Lectoris oblectandi gratiâ; sed causâ vel Informandi nescientem Vera; vel Confirmandi rectâ sentientem; vel Infirmandi pertinaciter vtriusque repugnantem.*

Sed pugnas hoc in campo iam diu, sæpeque pugnatas iteratò pugnare videbor.

AT, nemini pugno: pugnas solum recolo; & spolia lego: breuique in Synopsi collecta propono.

II. *Deinde PATRIÆ SERVIRE meæ studeo Palatina; & in hac tum Pastoribus, tum Ouibus.*

1. PASTORIBVS compendiosum paro subsidium ad Controuersias Synopticè recolendas animo: ad efficaciter proponendas populo: ad minuendas in Magna Volumina impensas, & has seu vigiliarum in euoluendo, seu pecuniarum in coëmendo.

2. OUIBVS, præsertim Palatinis: vt, (quæ ad Catecheticas controuersiarum conciones aduersatæ, eas altè combiberunt) habeant in hisce meis sui speculum *Luthero-caluinismi*; & nostræ Orthodoxæ Fidei: in quo vel ab Pastoribus audita recolant; aut elapsa memoriæ reuocent; aut minus intellecta penitus perspiciant; aut ignorata discant.

3. Nî fallor, obitupescet, cohorrescet omnis Electa anima, natioque *Luthero-caluiniana* ferè omnis: & vix credet ipsa sibi, vix mihi; se ita credere; aut *Luthera-*

P R Æ F A T I O A D L U T H E R O - C A L V I N I S T A S

theranam cum Calviniana, aut hanc cum illa Sectam sese sectari. A deo collecta hæc compendio, & intellecta, animos ferient acius; & altius penetrabunt; & perspicua breuitate efficacius demonstrabunt.

A G E B O N E P A S T O R ouium Palatinarum:

Ecce Tibi, secundum Deum, laboraui; præsertim ut cui Volumina grandiora seu parare pretio, non suppetit: aut euoluere lectu, minus vacat; aut contrahere fusa; aut sparsa colligere; aut ad tales Consimilium rerum Titulos reuocare non licet, libetue. Si vis; vtere *Partia* ab Illustrissimo Bellarmino; *Paratū* à me; sicque *Partiis*, & *Contractū*. Vtere Compendio; senties, quod absque dispendio; quin perutili impendio ad multorum salutem, & maiorem Dei gloriam.

III. *MODVM* hunc teneo, & talem. 1. *Luthero-caluinismos* Verorumque sæpius verbotim; subinde summam propono: *Orthodoxam* subiungo doctrinam, & hanc *Demonstratam*: Idque in *Luthero-caluinista* & *Genealogia ex Variis*; in illo tamen, quam in hac, diligentius: in *Antichristo ex S. Scripturis solis*: in *Antipapista Mendace*, ex notoritate, sine seipso notis.

2. *Luthero-caluinistica* firmamenta causa, *SVASIONES* appello, ut quibus Veri nil inest: Ideoque refello; straminea, aut plumbea eleuo, aut despicio: Vel quòd *Ovgannitum* expectem *Luthero-caluinisticum*, (si cui: se talem profiteri allibuerit) Vel, quòd tanta subinde per seipsam elucescat hic Absurditas; isthic Impietas; alibi Futilitas; plerumque Falsitas aut calumniosa, aut blasphema; non raro contradictoria eiusdem Varietas; sæpè plurimum, alia opinantium *Andabatarum*, Diuersitas: Vt quæ seipsa confodiant, velut in gladium proprium incubuisse Saulina. Hic interim.

Do Multa Magna Paucis.

3. *Antiluthero-caluinismos*, hoc est, in quibus Lutherani & Calviniani dissident; & digladiantur, solum indico; non discepto: Suas ipsi *Antagonis* antagonizent; etsi vel in tartaro.

IV. HOC SPERO ET SPECTO: quòd multi qui in meo *Luthero-caluinista*, Falsitatem & Veritatem iuxta *Demonstratam* synopticè conspexerint: 2. Qui in *Genealogia*, nostratum hæreticorum originem ab damnatis olim Hæresiar-chis descendere perspexerint: 3. Qui in *Antichristo*, quæ Christi, quæque *Luthero-caluinismi* sunt, esse contraria intellexerint: 4. Qui in *Antipapista Mendace* calumnias, sycophantias, & blasphemias sectariorum vel attigerint: I. Qui in *Theomachia* blasphemam Impietatem: 2. In *Ecclesiomachia* virulentam Diritatem: 3. In *Mysteriomachia* sacrilegam Temeritatem: 4. In *Charisomachia* desperatam Fidem, simul & præsumtuosam cognorint: S P E R O, inquam, quòd

PRÆFATIO AD LECTOREM:

quòd multi sentire, Viuere, Facereque cum talibus, (nî seipsos desperârint) exhorrescent.

V. Quo certior Labori meo fructus; animarum conuersioni salus; Gratiæ Dei Gloria respondebit. ITA VOVEO. Vtere: Frucere; Vale, & *Vine diu; sed Vine DEO*: Nam viuere Sectis, Mors est.

VIVE DEO.

Bo Maria Maria Paris

C O P P E N S T E N I I
 L V T H E R O -
 C A L V I N I S T I C A
 T H E O M A C H I A,
 D E T R I U M P H A N T E
 E C C L E S I A;
 H V I V S S V N T V E R B V M
 D E I, C H R I S T V S, S A N C T I, E T
 A N I M Æ P V R G A T O R I Æ.
 P R Æ F A T I V N C V L A.

INSTITVENTI mihi vniuersam aui nostri inclinati Nouatorum, LUTHERI imprimis ac CALVINI Affectuarum, Theologiam, seu verius Theomastygiam, per breui comprehensam Synopsi, dare sub aspectum, ac in vsu familiariorum; ad hereticorum reductionem allaboraturis Parochis, ceterisque compendio sine dispendio gaudere solitis; quod cuique manifestior euadat impia VTRORVMQVE DISCORDS CONCORDIA; qua vnum ipsis commune, hac aetate nostra, parit nomen LUTHERO-CALVINISTARVM; Deinde vt perpetua Romanocatholica Fidei Constantia atque Concordia emineat illustrior: Is mihi PARTIVM ORDO visus est commodior, vt exequerer ista:

- I. De Ecclesia Triumphante; in *Theomachia*.
 - II. De Militaribus Ecclesiae statibus; in *Ecclesiomachia*.
 - III. De Militantis Ecclesiae Sacramentis; in *Mysteriomachia*.
 - IV. De Militantis Ecclesiae Coronide, seu gratia: in *Charitomachia*.
- De singulis autem dabo libellos quatuor.
- I. Luthero-caluinistam.
 - II. Antichristum Luthero-caluinismi.
 - III. Genealogiam Luthero-caluinismi.
 - IV. Antipapistam Mendacem.
- HVC TV ME DEVS ADIVVA:
 FAVETO MARIA, COELITVMQVE
 ceteri Fauete. Vobis milito; Ecclesiae
 mea Scripta SVBMITTO.

A

I. DE VERBO DEI SCRIPTO, TRADITO, AC INCARNATO.

QVÆSTIO I.

*Qui sint Canonici S. Scriptura libri:
quaque Vulgatio proba?*

LIBERTINI, ex Luthero prognati, auctoribus Coppino & Quintino Picardis Tutoribus; itemque Gaspar Schvvenefeldius nouum orbi monstrum hæresios effuderunt istud, teste *Frid. Staphilo lib. de Concordia discipulorum Luth. & Petro Palladio lib. de hæresibus*: Dei Verbum Scriptum, vt Literam occidentem, repudiari oportere; soliusque interni Spiritus Critirio, suo quemque subauscultare. Idemque Scripturis palliant speciosè.

LVTHERVVS & in primis CALVINVS *lib. contra Libertinos cap. 9.* sicut stylum in hos certatim exacuerunt: ita vnanimi libidine calumniandi Ecclesiam Dei, eandem fanatici Spiritus sacrilegam vesaniam nobis Romano-catholicis impudentissimè impingere nihil erubuerunt. Vt qui. ait CALVINVS initio *lib. aduersus Anabapt. dicamus, sacrosanctas Scripturas misas fieri oportere, vt Auctoritate hominum acquiescamus.* LVTHERVVS *lib. de Conciliis. Papa Sacram Scripturam in puluere ac cæno sepeliit, & Doctrinam Christianam panè integram delouit.* Vide meum *Mendacem Antipap. p. 1. quæst. 1.*

SVADENT Libertini istis præcipuè:
1. Ex 2. Cor. 1. *Fecit nos Ministros Noui Testamenti: non Litera, sed spiritus.* 2. Ier. 3. *Dabo legem meam in mentem eorum, & in corde eorum scribam leges meas.* 2. Cor. 3. *Epistola vos estis scripta in cordib. vestris, qua scitur & legitur ab omnibus.* 1. Ioan. 2. *Vnctio spiritus docebit vos de omnibus.* 3. Isa. 54. *Dabo omnes filios tuos doctos à Domino.* Et factum est ita: 1. Thef. 4. *De caritate Fraternalitatis non necesse est scribere; ipsi enim à Deo didicistis.* Ioan. 6. *Erunt omnes docibiles Dei.* &c.

AVTOR. Ecclesia Orthodoxa, id est, Romano-catholica Verbum Dei scriptum sacrosanctè, ex quo accepit, semper retinuit, sub Custode S. TRADITIONE; & illud iuxta mentem sensumque orthodoxum, S. Spiritus vsa Magisterio, explicauit ac prædicauit vnanimi ac vniuersali cum consensu. Verùm quæ duo insunt vni Verbo scripto, ea separari non debent: Litera & spiritus. Litera namque sola multos occidit Nouatores: Spiritum verò in Litera viuificat, vt verè sint *verba vita*: ipsaque stabilis ac certa Fidei Regula; sed Partialis: Consensus vniuersalis Ecclesiæ Docentis vt SIC, siue TRADITIO si accesserit, vt accessit, iam continuò Opus Dei perfectum constitit, vt nec portæ inferi aduersus illud valuerint vnquam præualere.

Quò vanior, ne dicam insanior, est Libertinorum iactantia: certior autem Ecclesiæ doctrina & Constantia negantis habendum illud pro DEI Verbo, quod priuatim cuiq; ad cor loquitur spiritus: Sed hoc solum quod à DEO Reuelatum consistit tum in scriptis Prophetis, Evangelicis, & Apostolicis; tum in Traditis ab Ecclesia, ex infallibili S. spiritus Assistentia promanantibus. 1. Quia Prophetæ, Christus, Apostoli ad tribunal S. Scripturæ prouocarunt, non ad interni spiritus iudicium. *Deut. 7. Ies. 8. Mal. 2. Luc. 4. v. 21. Mar. 12. Mat. 22. Ioan. 5. &c.* 2. Quæ prophetata accipimus, certa euenif-

uenisse tenemus: at privati spiritus critica, vt alicui in se certa quædam forent; nobis tamen incerta manerent; nisi diuinitus confirmarentur: Sicut quæ iam prophetica tenemus, certissime euenisse Deus est testatus: vt docet *S. Aug. l. 18. Civ. c. 41.* 3. Consensum quoque mirificum & Scriptorum, & seculorū, videmus. vt in vno ex spiritu. 4. Accedit vindex Deus S. Scripturæ contra profanos illius abufores ac temeratores, dirè de celo punitos. 5. Et verò cum omnis Respub. legibus scriptis regatur; planè conuenit & Remp. Christianam diuinis Decretis, scripto declaratis, gubernari.

6. Demum vide age Lutheri in S. Scripturam reuerentiam; quam ei pro sua in nos calumnia repono; (nā de Caluino inferius.) Parce mihi Deus in fanda referenti! His ornat TITVLVS illam profanus Hæresiarcharum Centonista Lutherus.

a. S. Scriptura metum est Venenum, b. Liber hæreticorum, c. Chæra lusoria, d. Latua e Præstigatorius facies, f. Nalus cereus, g. Incerta, h. Inuitus, i. libia sunt bublia, Babylonis, k. Biblia rationis, Iudæorum, Machumetia, sumbularia, Biblia sub pollice suillo, in le- & meretricio, l. Est liber feruus, m. Sathan, n. Merda Satana, o. Stereus in latera &c. a. Tom. 2. Wittenb. f. 111. a. b. In postilla de fallis proph. c. Tom. 2. Wittenb. f. 169. h. d. Tom. 4. f. 135. e. Tom. 2. f. 313. f. Tom. 6. f. 28. g. Tom. 7. f. 115. h. Tom. 2. f. 204. i. ibid. f. 61. k. To. 5. f. 52. l. Tom. 1. f. 155. m. ibid. n. Tom. 2. f. 391. o. Tom. 2. Ienens. f. 410.

DICO AD I. *Litera* solum dicitur Lex incisa lapidibus; cuius Minister Moyses: quæ occidit dans mandatum, sed non gratiæ auxiliis: sicque, *Rom. 4.* præuicatores constituit, facitque peccatum supra modum peccans & augens concupiscentiam, *Rom. 7. Aug. l. de Spir. & lit. c. 4.* Itaque lex ex se sancta est; at occasione accepta occidit. Nouū Testam. verò nil pertinet ad Literam Veteris Test. confertque gratiam & à peccato liberat &c. AD II. Illa non tollunt S. Scri-

pturam; sed docent quæ per gratiam, & Spiritum Christi, & Consensum Ecclesiæ sint ad Fidem necessaria. AD III. S. Aug. intelligit illa de fide in Deum & Christum, vt cuius futuri sint omnes capaces, Deo fidem infundente.

II. De Canonicis libris Veteris Testam.

LUTHERANI. & Magdeburgenses lib. 2. Centuria 7. cap. 1. col. 51. & Lutherus, & Cinglius in Præfationibus conuictorum ab ipsis Bibliorum. libros *Tobia, Iudith, Sapientia, Ecclesiastici, & Machabæorum* à sacro Canone auellunt. Sic & Kemniti in Exam. Trid. sess. 4. Ioan. Brentius in Confessione Wittenb. cap. de Scrip. sacra, eos solum libros agnoscunt canonicos, quos Hebraei recipiunt. Hi vero, prædictos refutant, ait S. Hieron. in Prologo Galatæ. I. Lutherus quoque in alle. art. 37. de Purgat. pertendit, *Libros Machabæorum nullius prorsum esse autoritatis*

Kemniti prædictos libros esse bonos ac sanctos asserit; non tamen infallibiles sic, vt ex iis firma duci argumenta queant. Itaque

LUTHERANI & CALVINIANI simul exauctorant Tobiam, Iudith, Sapientiam, Ecclesiasticum, & Machabæos.

SVADENT istis, 1. Quia Iudæi reiecerunt eos ab Canone, 2. Quia & S. Patrum quidam eosdem repudiarunt.

CALVINVS Instit. I. c. 11. §. 8. *Arguit mendacii librum Sapientia: tantum abest vt eum amplectatur. Instit. I. 2. c. 5. §. 18. librum Ecclesiastici solide esse negat autoritatis. Idem & de libris Machabæorum iudicat Inst. 3. c. 5. §. 8. In Antidoto autem Concilij Trid. sess. 4. Tobiam, quoque & Iudith repudiare videtur. Inque his suum sequitur Caprum grex Calvinistatum.*

AUTOR. Sacrorum Librorum classis est triplex. I. Cunctis certissimæ autoritatis: Vt *Pentateuchus, Iosue, Iudicum, Ruth, Regum quatuor, Paralipomenon duo: Esdra, & N. hemix duo, Iob, Psalterium 150. Psalmorum: Proverbia, Ecclesiastes: Cantica, Prophetia maiores IV. Minores XII. Euangelia IV. Acta, Epistola Pauli XIII. Canonica dua, Petri vna, Iohannis altera.*

II. Classis, Minus exploratae auctoritatis, cunctis, ubique, semper: Vt *Hester, Baruch, Danielus pars, Thobias, Judith, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabæorum, 1. & 2. Marci, Luca, & Ioannis partes: Ad Hebræos, Epistola Iacobi, Petri secunda, prima Ioannis particula: secunda, tertia Ioannis.*

III. Classis Librorum ab aliquibus agnitorum pro sacris; sed non publico Ecclesiæ iudicio approbatorum: Vt *Oratio Manasse, 3. & 4. Esdræ, tertius & quartus Machabæorum, Psalmus 151. Appendix libri Iob, Pastor Hermetis.*

DICO AD LUTHERANORVM Exauctorationem Veteris Testam. I. quòd ipsis contraria militant sacra veterum Concilia inde ab Concilio Carthagin. III. Itemque S. Patres. 2. Eignētum verò Kemnitii implicat contradictionem, statuentis esse Canonicos, & tamen non infallibiles; cūm idè sint norma, qua imperitiæ nostræ fallibilitas regatur, ne aberret: At, quæ erunt regula nobis, si sint fallibiles ipsi? Obiectiones aduersariorum triuales, vide apud *Bell. l. 1. c. 13. 14.*

DICIT AD I. S. Aug. 18. Ciuit. c. 36. *Machabæorum libros non Iudæi; sed Ecclesiæ pro Canonicis habet. Dein: tempore Esdræ factus est Canon; at tunc libri Machabæorum nondum erant scripti. Ad II. Innocentius Papa Canonem primus definiuit in Ecclesia; quem S. Augustinus, cæterique sunt secuti non igitur reiecerunt.*

III. *De lib. Canonicis Noui Test.*

II. LUTHERVS, Brent. Kemn. Magdeb, Epistolam Iacobi & Iudæ penitus contemnunt; de secunda Petri, de 1. & 3. Ioannis, dubitant; alii variant.

CALVINVS & CALVINISTÆ, in Confessione Pisiacensi art. 3. eadem recipiunt o-

B. 1. 15.

AVTOR. Verè Apostolicas ac diuinas esse declarauit Conc. Carthag. III. Et porrò cætera; Sanctique Patres. Neque obiectione Lutheranae robur habent vllum. *Bell. lib. 1. cap. 18.*

LUTHERVS in Prefat. Noui Testamti Apocalypsin nec pro libro Prophetico, nec pro Apofolico recipit, cò quod beatos dicat, qui seruant ea quæ scripta sunt in ea; cūm eam nemo sat intelligat.

CALVINVS eam propugnat acriter, & cum eo, descilcentes à suo Luthero Magdeburgenses *Cent. 1. l. 2. c. 2.* Erasmus in fine annotationum in Apoc. anxie conquirat argumenta, vt eam S. Ioanni abiudicet.

AVTOR. Apocalypsis verè est Ioannis: testibus Concilii Ancyrano, Carthag. III. & c. & S. Patribus quæ Græcis, quæ Latinis. Neque obscura solum vaticinia, sed præcepta etiam moralia continet; vt pote cuius scopus est nos hortari ad perseuerantiam & patientiam in persecutione. Verè S. August. I. de bono perseuer. c. I. *Scripturas sic accipiunt, vt suo quodam privilegio, imò sacrilegio, quod volunt, sumant; quod nolunt, reiciant.*

LUTHERANI Epistolam ad Hebræos nec esse Pauli, nec vllius Apostoli contendunt; quòd quadam contineat contra Euangelicam & Apostolicam doctrinam. Ita Lutherus in Prologo ad Hebr. Brentius, Kemn. Magdeburgenses.

CALVINISTÆ verò, esse Apostolicam pertendunt; *Ecceius tamen, addubitant.* Ita Caluinus Instit. cap. 8. §. 216. impressa anno 1554 & cap. 10. §. 83. & c. Quocirca Ministri in Confessione Pisiacensi oblata art. 3. *Canonicam asserunt; sed auctoris incerti.*

AVTOR. Sed vtrique in hoc, aduersantibus SS. Patribus, secuti sunt hæresiarum Marcionem, iam olim ob id ipsum condemnatum: teste S. Hieronymo in Prefat. ad Titum. Sequuntur & Arium, apud Theodoretum in prefat. ad Hebr. *Bell. lib. 1. cap. 13.*

IV. De

IV. De Vulgata Editione

LUTHERANI; vt Kernn. ad Trid. Sess. 4. Et CALVINIANI, vt Calvinus in *Antid. ibid. & Inst. l. 1. cap. 6. §. 11.* Vulgaræ, seu Hieronymianæ, odio editionis, omnia examinari, emendatque volunt ad textum Hebræum; vt quem fontem esse purissimum appellent. Hinc innumera, & pugnantes sunt eis versiones; vt Lutheri, Oecolampadii, Bibliandri, Castellionis, Iunii, Tremellii, Munsteri, Bezae, &c. vide *infra quæst. 3.*

AVTOR. At ipse Calvinus ibid. coarguit Iudæos, vt qui Lectionem inuertant: quare & iste fons subinde turbidus manat. 2. Quin meliorem esse Latinam versionem ipse fatetur; eò quod Rabbini cum addiderunt puncta, pluscula seu odio, seu imperitiâ, deprauarunt. 3. Lutherus in Comment. de nouiss. verbis Davidis ait: *Omni- no melius est retinere versionem vsitatam, quam tot nouas cumulari, &c.* In libr. prophetiarum suarum collecto per VValterum Hall. *Paulatim tam multa futura sunt Biblia, quam multi scoli in Hebraica Magistros se profitebuntur.* Nimirum Genes. 11. *Qua ibi confusum est labium terræ, vocatum est nomen eius Babel. Iuxta illud: Confundamus linguam eorum, vt non audiat vnusquisque vocem proximi sui.* At è contrâ Romano-catholicis, *Eccce vnus est populus, & vnum labium omnibus.*

V. De Autoritate Versionis.

LUTHERANI volunt Lutheri versionem haberi pro authentica. Sic in Decreto Lipsiensi Melanch. Pomer. &c. subscripserunt.

II. ZWINGLIANI, Anabaptistæ & Calvinistæ nullam habere volunt authenticâ: teste præfat. Tigurinae editionis.

III. Lutherani tamen & Calviniani iunctim, vt Kernn. & Calvinus exagitant Cœc. Trid. sess. 4. quod solam vulgatam iubeat

esse adprobatam. Sic & plures alii: quorum mendacia vide in meo *Mendace Antipap. meo. p. 1. quæst. 1.*

SVADENT istis 1. Quia potius credendum fontibus Hebræis & Græcorum, quam riuis interpretum. 2. Huc plura coaceruant loca, quasi deprauata.

AVTOR. Hieronymiana versio probatur in Conc. Tridentino, ab vsu probato plus mille annorum continuo: & ob testimonia S. Patrum. 2. Hebræi Hebræam, Græci Græcam suam obseruarunt authenticam: quò magis & Latini latinam habeant oportet. 3. Hebræa lingua vix paucorum est in Cœciliis; Latina, omnium. 4. Solenne autem est hæreticis, vt velent suas corruptelas, ad fontes sese Hebræos, Græcolue referre.

DICO AD I. Fontes turbarunt tum Hebræi tum Græci: Latina autem Ecclesia vt in fide constantior; sic in sana versione custodienda fuit obseruantior, quam Græca, &c. Ad 2. Vide *Bellarmin. libr. 2. cap. 11. & 12.* Particularia enim prætereo: cum ex vniuersæ genere quæstionis constare queunt.

VI. De Vulgatis Linguis S. Scriptura.

LUTHERANI, Calviniani, cæteri que Nouatores; vt Brentius *In Confess. VVirtemb.* Calvinus *Inst. 3. cap. 20. §. 33.* Kernn. ad Sess. 4. conclamant, In omni lingua edi licere, & debere S. Scripturam legi, atque cantari.

SVADENT istis. 1. Quia, 1. Cor. 14. *Si incertam vocem det tuba quis parabit se ad bellum? Ita & vos per linguam, nisi manifestum sermonem m dederitis, quomodo scietur id, quod dicitur? Eritis enim in aëra loquentes.* Iosua *Si orem lingua, spiritus meus orat; mens autem mea sine fructu est.* &c. 2. Caluio. *Mat. 29.* *Mat. 15.* *Hic populus labiis me honorat.* 3.

Kemnit. Præcipit innocentius III. ut procuraret episcopus officia diuina linguis diuersis celebrari vbi diuersarum fuerit linguarum populus. 4. Finis Diuinorum est Instructio, Consolatio, Aedificatio: quæ nulla sunt in linguæ vsu ignotæ, &c.

AUTOR. Vulgares versiones non prohibet Ecclesia; sed earum vsu cuiilibet profuturi non probat. Hebræam tamen, puramque Græcam, & Latinam oppidò colit, & obseruat. 1. Quia ab tempore Esdræ vulgaris esse desit Hebræa lingua per 70. annorum captiuitatem Babylonicam: attamen Lex in sola Hebræa prælegebatur populo. 2. *Esd. 8.* Sic etiamnum hodie assolet Iudæis. 2. Quia Apostoli omnibus linguis prædicarunt; at solum Hebræam & Græcâ scripserunt; forsân & Latinâ. Et Paulus Romanis Græcè scripsit. 3. Cõmunicatio nationum vnitasque fidei rectius seruetur in communissimis linguis. 4. Quia Inconuenientia plura se dant ex vulgariũ vsu linguarum. *Bell. cap. 15.*

DICO AD I. Ibi agitur de Exhortatione spiritali: non præcipuè de Officiis diuinis. Ita S. Patres, Cypr. Aug. Bas. Ambr. &c. Deinde Officia sat est si vnus, aut pluresculi intelligant, & respondere sciant. Demum de Canticis spiritalibus ibi potissimus est sermo, de laude Dei, oratione, gratiarum actione: hæc popularia sunt; Officia verò Clericalia sunt.

Ad II. Non labiorum solorum, nec intellectus solius oratio; sed cordis puri & affectus deuoti, honorat Deum; et si non intelligatur ab orante seu audiente illam.

Ad III. De sola Hebræa & Græcâ ibi fit sermo; non de vulgaribus.

Ad IV. Finis præcipuus Diuinorum officiorum est cultus Deo debitus ab Ecclesia: at Cleri est populum docere, solari. &c.

QVÆSTIO II.

Sine S. Scriptura per se ipsam intellectu facilis & aperta?

LUTHERVS in præfat. assert. artic. *Scriptura per se certissima, facilissima, apertissima est sui interpretis, omnium omnia probans, iudicans &c.* Dicit ibid. clarior rem esse omnium Patrum scriptis. Addit amen a ibi. 1. Si quid hic sit obscurum, explicari alibi: 2. Item clara per se, obscura sic superbis & infidelibus, ob prauum affectum; 3. Breuius in proleg. contra Soro, obscuram subinde vderi ob phrasas Hebræismi & Græcismi. Sic plerique Lutherani.

CALVINISTÆ, apud Ioan. Scharpium in cursu Theol. controu. 7. de Scriptura, ad Iacobum Angliæ Regem anno 1620. *In verbis sæpè difficultas: at in rebus articuli fidei sunt manifesti. 2. In se Scriptura est perspicua; at nobis difficilis, ob cæcitate, & ignorantiam, aut curiositatem, quod expressis in ea non contenti curiosa indagemus. 3. Dogmata quedam in se sunt obscura, ut de Deo Trinuno &c. Quatenus tamen expedit, ut ea cognoscamus; sunt manifesta. 4. Scriptura claritas, respectu nostri, Interna cordis, eger illuminatione Sp. Sancti; cum naturali acumini omnia sint obscura: Et ea claritas est fidei, & solida notitia. Externa, in verbis est posita; Sic dogmata in Scriptura expressa planè sunt omnia, ut ea vel impij, imò & demones ex scriptura intelligant, historicè solnm.*

SVADENTISTIS. 1. Deut. 30. *Mandatum quod præcipio tibi, non supra te est, &c.* Brennius, addit, *Vt non sit opus ire Romam.* 2. *Psal. 18. Præceptum Domini lucidum illuminans oculos &c.* 3. *Habem. 2. Pet. 1. firmiorem propheticum sermonem; cui benefacitis attendentes, tanquam lucerna lucenti in calig. loco.* 4. *Quod si opertum est Euang. 2. Cor. 4. in tuis; qui pereunt, opertum est: in quibus Deus huius sæculi excacauit oculos infidelium.* 5. *Vetus Test. eger liber signatus, Isa. 29. at in Nouo est apertus*

pectus ab Agno, & Apoc. 9. Ideo Mar. 17. *verbum templi scissum est; in signum, &c.*

AUTOR. Scriptura s. hinc facilis est; obscura isthic. 2. Pet. 3. *In epistolis Pauli sunt quadam difficilia intellectu; qua indocti, & instabiles depravant; sicut & ceteras Scripturas: ad suam ipsorum perditionem.* Difficilia, ait, absolute; non solum indoctis, vt hæretici volunt. 2. Sic S. Patres apud Bell. l. 3. c. 1. 3. Ratio S. Chryf. hom. 44. *in Matt. op. imper.* Quia Deus voluit alios esse Magistros, alios discipulos. *Deinde* Ne clara non tam utilis, quam contemptibilis foret. *Item* quò ad Res; obscura est in altissimis mysterijs: Quoad Modum, sæpe videntur contraria loca; Verba sunt & orationes ambigua; Imperfecta; Præpostera in ordine; Hebraismi. 4. Si clara; cur Lutherus, Calvinus, &c. tot tantaque Commentaria in eam fuderunt? Vt Osiander contra Melancht. dicat, de sola Iustificacione secundum Scripturas ultra XX. sententias versari diuerfas. Vnde Lutherus lib. contra Zving. & Oecolamp. *Si diutius steterit mundus, iterum fore necessarium, vt propter diuersas interpretationes, que nunc sunt, ad conseruandam Fidei Vnitatem, Conciliorum Decreta recipiamus.* Idem in præfat. ad Psalmos: *Nolim id de me presumi, quod nullus adhuc prestare potuit sanctissimo: n. & doctissimo. rum, id est, Psalterium in omnibus suo legitimo sensu intelligere & docere.* Multa sibi reseruaui Spiritus, quò nos semper discipulos habeat: multa solum ostendit, vt alliciat: multa tradit, vt afficiat. *Infra.* Scio esse impudentissima temeritatis eum, qui audeat profiteri, vnum Scripturae librum à se in omnibus partibus intellectum. Similia Brennius, Kemnitius, &c.

DICO AD I. De tota Scriptura quæritur; non de sola Mosaica lege: vnde ex parte malè de toto concluditur. Deinde S. Patres id capiunt de facilitate implendi mandata Decalogi: *Tert. Orig. Ambr. Chry. &c.* Alij de facilitate Intelligendi id accipiunt; vt *Abulensis &c.* Ideo subditur: *Prope est sermo in ore, in corde tuo;* nam Decalogus est legis natura. Dauid, vbi difficilem sibi legem dicit, respexit ad totam Scripturam.

AD II. Idem è contrà orauit, Psal. 118. *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* Psal. 135. *Faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me justificationes tuas.* Clara igitur lex Moyfis est per se, quoad literam, sensum literalem, & Omnem sensum per accidens, si illuminatio DEI accesserit. Sensus enim literalis iam est expressus; vt, *non occides:* iam implicitus, dum idem prohibet iram.

AD III. Scr. intellecta illuminant; ideo Eunuchus ait: *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Euntes in Emmaus illuminati facilè Scripturas intelligebant. Deinde à Prophetiis veteris Testam. malè infertur de tota Scriptura: Neque illa temper clara est; teste Eunuchus: quia 2. Cor. 3. sub ænigmate prophetabant de Christo: ideo iubet, Ioh. 5. *Scrutamini scripturas.*

Apocalypsin, Danielem, Ezechiel. quis sat vnquam intellexit? Ideo laudantur *Attendentes:* Iubentur *Scrutamini.* Monetur, *Quòd omnis propheta scriptura propria interpretatione non fit.* &c. Rom. 11. *Quis enim cognouit sensum Domini?* 1. Cor. 12. *Nūquid omnes Doctores.* &c.

AD

AD. IV. Agitur ibi de Euangelio Prædicato infidelibus: non de scripto. Vnde I. Cor. I. *Nos prædicamus Christum crucifixum; Iudæis scandalum; Gentibus stultitiam. Deinde; Clara prædicatio; sed incredulis obcura Fides: quia Scripturam vel non intelligunt, vel ei non credunt. Indicabat id velamen, Moysis faciei oppanum. Demum: Mysteria credentibus sunt certa omnibus; multis clara: Scripturæ tamen non multis; minus omnibus liquent.*

AD. V. Iam liquet scriptura credita, quoad verba, sensum literalem, & mysteria præfigurata aut prophetizata. Ipsa Apocalypsis cui aperta est? At credita est, & exposita Ecclesiæ sat liquet.

QVÆSTIO III.

An sit cuiusuis Biblia legere, & Interpretari?

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta, cæterique, 1. Sibi sumunt Scripturam è quavis in quamlibet linguam vertendi licentiam: item Hebræam, Græcamque, Latinamque interpretandi ad libitum. Hinc à vera lectione ac Interpretatione in diuersa abeunt, ac obscèrè discrepant in & verbis, & sententiis, quin & libris quoq; Scripturarum mutatis, mutilatis, omissis, eiectis, additisque nouis. Liquet è iusta superius allata eorum querela: Cui addit Lutherus ibid: *Istis nihil proficitur, nisi quod discrepantia lectionum turbat memoriam, remoratur studium, ac in multis locis incertiores dimittit legentem, quam fuerat. Rauchlinus in Concord. hebræ. Multa translationes Bibliorum produnt; quas melius fuisset non nata esse, vel statim interisse.*

SVADENTISTIS communem vulgo lectionem fieri Scripturarum. 1. Quia Mandat omnibus Dominus, Ioan. 5. *Scrutamini Scripturas.* 2. Beroënse Act. 17. *quotidie lecta-*

bantur scripturas. 3. Dominus oratione sua ostendit, plus inesse luminis diuini paruulis & abiectis, quam sapientibus & elatis. *Math. 11. Ergo.*

AVTOR. I. Prælegere, & exponere Scripturas proprium est ad hoc deputatis & instructis. 1. Quia in Vet. Test. Sacerdotum erat, Tuba canere, docere populum, consulere Deum, responsa Dei ferre etiam ad sanctissimos. *Iosu. 6. Deu. 24. 2. Reg. 14. Malac. 1. Labia Sacerdotis custodiunt scientiam.* In nouo Test. Eph. 4. *Constituit Deus. QVOSDAM, non omnes, Doctores et Pastores, ad consummationem sanctorum, in edificationem Corporis Christi.* Proinde, Act 20. *Attendite vobis, & uniuerso gregi, in quo posuit Vos præ omnibus. Deus &c. 2. Tim 4. Attende lectioni, adhortationi, doctrinae. 25. 2. S. Hiero: l. 1. contra Pelag. queritur hæreticos; quò plebis sibi colligant fauorem; scientiam legis quibuslibet, etiam mulierculis, tribuisse. Idem insinuatur factitatum, Iac. 3. *Nolite fieri plures Magistri, nec S. ientes; quoniam maius iudicium sumitis.* 3. S. Patres, ut S. Hilar l. 2. *de trinit. et. l. 2. ad Constantiam: S. Hieron. in Gal. 1. S. August. l. 12. Confess. c. 25. &c.* docent; Non aliunde tot ortas hæreses, & schismata profeminata; quam quòd quivis Scripturam legeret, iudicaret, & sua ad commenta accommodaret.*

II. Vnum demus in Exemplum Lutherum, Magistrum vulgaris Magisterij super Sacras Scripturas, quem ipse in interpretando deferat honorem Scripturis. 1. Blasphematur subinde: *Vt Tomo 2. Wittembergensi fol. 226. b. In principio creauit Deus cælum & terram: id est: vorauit cuculus currucam cum plu-*
mis

mis & omnibus: **Der Guckgag hat die Graßmuel gefressen.** Idem to. 2. Ienen. f. 404. b. *Vos estis lux mundi*: id est: *stercus in laterna*. 2. Verba depravat: testis Georgius Dux Saxonie in præfat. ad Nouum Test. Embseri, vbi notat vltra sexcenta loca ab Luthero deprauata: vt Ita. 9. est *Deus fortis*; is ponit, *Virtus Patris*: quasi Christus non esset Deus. Gal. 5. Omisit in donis Sp. sancti, Patientiam, modestiam, continentiam. 3. Sententias omisit: vt i. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant. &c.* 4. Partes omisit: vt Dan. 3. versus 66 & partem Esther. 5. Capita omisit: vt Danielis duo vltima. 6. Libros exautorauit, vt Iudith, Sapientie, Tobie, Ecclesiasticum, Baruch, Machabæorum lib 1 & secundum, Epistolam ad Hebræos, Iacobi, Iudæ, Apocalypsin, to. 5. fol. 515. 6. to. 2. f. 188. a.

III. Vt omninò iuste quærat P. Becanus in Manuali controu. lib. i. c. q. 1. 4. *An Lutherani & Caluiniſta habeant Veram Scripturam?* Negat. Sicque probat. In Scriptura tria spectantur, Canon, Versio, Interpretatio.

1. *Canonem* non habent; quia in hoc dirè & procul inter sese dissident, ac digladiantur: nec vtrorumque Canon est ab Ecclesia vnquam adprobatus: adeò is discrepat etiam à S. Patrum Canone prisco ac primæuo.

2. *Versionem autenticam* non habent: patet supra; multas numerant, nullam undique omnes probant; alij alias culant: *Lutheranam* carpunt Tigurini, Osiandri, Bucerus, Munsterus: Lutherus post annos XX se errasse crebrò. fatetur. *Bezanã* damnat Castalion, Huberus &c. *Castalianã* dānat Beza, ridet, &c. *Münst-*

rianã Tigurini, Pelican, &c. respuūt, &c.

3. *Sensum & Interpretationem autenticam* non habent, nisi quam à nobis accipiunt: vbi abeunt; errant. Vt Ita. 4. *Bene aut malè, si potestis, facite*: id est Luthero, homo non habet amplius liberum arbitrium, quia id per peccatum Adæ perdidit. Item, Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*: hoc Caluinus vult ironicè dictum, q. d. *Ne serues mandata*. Sic pleraque vult dicta à Christo, Inst. 3. c. 24. §. 13. *Ecce, vocem ad eos dirigit; sed vt magis obsurdescant: Lumen accendit; sed vt reddantur cæciores: Doctrinam profert; sed quam magis obstupescant: Remedium adhibet: sed ne sanentur.* Item, Math. 26. *Hic est Sanguis meus noui Test.* id est, Lutheranis, *hoc vinum est meus Sanguis*; Caluiniſtis, *hoc vinum significat meum sanguinè*: Pleſt. 1. 4. Euch. c. 2. *hec est illa mors & passio, quam paulò post sustinebo.* Idem Act. 2. *Non derelinques animã meam in inferno*, id est, Beza: *cadauer in sepulcro*. Item Heb. 9. *Honorabile Connubium in omnibus*, id est Caluino & Beza, *est honoratum & licitum in omnibus cuiusuis Ordinis*. Malù! Quæ isthæc tanta hominum in Diuinis est audacia ac theomachia?

4. Neq; possunt habere sensum Scripturæ verum: I. Quia donum interpretationis datur tantum in Catholica Ecclesia, 1. Cor. 12. At ipsorum non est verè Catholica. Liqueat seipso, patebit & inf. p. 2. 2. Ibi id reperitur, vbi est donum miraculorū: Sed hoc nō est apud sectarios: ergo nec illud. Hæc ex R. P. Becano.

DICO AD I. Solis Legis peritis dictum, *Scrutamini nō omnibus*. AD II. Vtinam Beroënſes sat imitemur, perscrutantes, quam dissona S. Scripturis

ris comminiscantur Nouatores. AD
III. paruuli dicuntur humiles doctique;
non tumidi Rabini, captiuare nolentes
intellectum in obsequium fidei.

Q V Æ S T I O I V.

*Controuersiarum fidei quis Iudex summus
in terris?*

LV THERANI & CALVINIANI volunt
Iudicem solum esse Sp. Sanctum in Scri-
pturis loquentem.

Sic LV THERVS in præfat. assert. art. 175. *Capite hoc
Euangelium; Quia neque Papa, neque Concilij, neque
ulli hominum commissum est, ut constituat & concludat,
quid sit fides. Ideo debet dicere: Papa, tu conclusisti cum
Concilio; nunc habeo ego iudicium, an acceptare queam,
nec ne. Quia non stabis pro me, quando debeo mori. Et
falsam doctrinam nemo iudicare potest, nisi spiritualis ho-
mo. Ideo res est insana, quod Concilia concludere vo-
lunt, qui deradendum, eum sepe nullus vir sit tibi, qui di-
uinum Sp. vel modicum olfecerit. MELANCHT. in
Locis c. de Ecclesia. Cum de Scriptura sententia dissen-
sus oritur; tunc ipsum verbum Dei est Iudex; & accedit
Confessio vera Ecclesie. i. e. paucorum, ait, cum Verbo
Dei consentientium. Sic & Brentius in Confes. Wit-
temb. Ad quemque priuatum pertinet, de doctrina re-
ligionis iudicare.*

CALVINVS *Inst.* 4. c. 9. §. 8. 12. 13. etiam
Generalium Conc. & S. Patrum Iudicem
facit quemque priuatum.

SVADENT istis 1. Isa. *Dabo omnes fili-
os tuos doctos à Domino.* 2. Ierm. 3. *Dabo le-
gem meam in cordibus eorum. &c. Omnes enim
scient me.* 3. Math. 23. *Vnu est omnium Ma-
gister vester Christus.* 4. Iohan. 5. *Ego testi-
monium ab hominibus non accipio.* 5. Ioan. 7.
*Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui mi-
sit me, agnoscat de Doctrina mea, utrum ex Deo
sit.* 6. Ioan. 10. *Oves mea vocem meam au-
diunt.* 7. *Spiritualis autem,* 1. Cor. 2. *diu-
dicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.* 8. *O-
mnia probate,* 1. Thess. 5. *quod bonum est, te-
nete.* 9. *Non necesse habetis, ut aliquis doceat
vos,* 1. Iohan. 2. *Sed Unctio docet vos de omni-
bus. Dei. superedificati supra Fundamentum
Apost. & Proph. II. Alioquin Papa foret su-
pra Scripturam; hæcque ab eo robur acci-*

peret. 12. *Fides nostra suspendet ab iudicio
Ecclesie, nimium debili nititur fundamen-
to, &c.*

AV T O R. Cùm eo Spiritu Sancto,
quo inspirati, locuti sunt Sancti, 2. Pet. 1. fit
interpretanda Scriptura; isque omninò
infallibiliter assistat Papæ & Concilio,
seu Ecclesie: idem idcirco Papa cum eâ-
dem summus Scripturæ Interpres, Iu-
dexque est controuersiarum: juxta *Conc.
Trid. Sess. 4.*

I. Quia sic Scriptura Vetus ac Noua
in meo Antichristo. p. 1. q. 1. Et *Exod. 18.*
Moyse sedit Israëliticæ Caput Ecclesie
Iudexque dubiorum circa legem exor-
torum decernebat; non ad priuatum
spiritum remittebat: Inferiores quoque
Iudices causarum minorum maiora ad
vnum cum negotia referebant. Fuit au-
tem Moyse Iudex, & Pontifex, Sacer-
dote Aaron maior, extraordinarius su-
pra ordinarium, vereque Sacerdos, *Psal.*
*98. Exod. 28. 29. Deut. 17. Si ambiguum
apud te, &c. venies ad Sacerdotem & Iudicem,
qui fuerit; indicabuntque tibi iudicij verita-
tem. Sequerisque sententiam. Quia au-
tem superbiert, nolens obedire Sacerdotis
imperio; morietur.*

Hic ineptiunt cum Brentio: 1. Esse
præceptum conditionatum: 2. Re-
mitti ad politicum Iudicem; 3. Idque
in causis politicis: At ibi absolute ju-
betur, pro Sacerdote summo, in causis
religionis ac Legis: Liqueat è textu cui
vim faciunt Nouatores ex causæ bonæ
desperatione.

II. Sic praxis Ecclesie; quæ omnes
omnium retrò sæculorum nouatrices
controuersarum quæstionum hæreses
per Papas, Conciliaque, condemnauit,
tustu.

sustulit. 1. *Saculo* Act. 15. Ceremoniis Iudaicis antiquandis, contra Iudai-
zantes. 2. *Saculo*. De Paschate cele-
brando, contra Quartodecimanos. 3.
Saculo. De non rebaptizandis hæreticis,
& de absoluendis post Baptismum la-
psis, contra Nouatianos. 4. *Saculo*.
De homouisia, cōtra Arium in Nicæno.
5. *Saculo*. In Ephesino, contra Nesto-
rium, in Chalcedonenfi Conc. contra
Eutychetem. 6. *Saculo*. in Synodo V.
contra plures. 7. *Saculo*. in Synodo
VI. contra Monotelitas. 8. *Saculo*. In
Synodo VII. contra Iconomachos. 9.
Saculo. In Synodo II X. contra alias hæ-
reses. 10. *Saculo*. Schisma Græcorum.
11. *Saculo*. In Vercellensi Conc. & Ro-
mano, contra Berengarium. 12. *Sac.*
in Rhemenfi, contra Abailardum. 13.
Saculo. In Constant. contra Ioachimū.
14. *Saculo*. In Vienn. contra Begaodos.
15. *Saculo*. In Constant. contra Wickleff
& Huff. 16. *Saculo*. In Trident. contra
Luther. Calv. Ginglianos, &c.

Eundem prorsus ad modum in Vete-
ri Testamento, idem sacrum summum-
que iudicium, Legem concernens, Pon-
tificium fuit atque Sacerdotale. *Exod. 18.*
& *20. Eccl. 12. Malach. 2. Paral. 19. &c.*

III. Accedit vnanimis S. Patrū, ac Im-
peratorū consensus apud *Bell. l. 3. de Verbo*
Dei. 6. 7. 8. ita decernētiū teneri oportere.

IV. R A T I O item pugnat inuicta
per sufficientem Inductionem. Quia
sicut in Repub. humana, ex Lege natu-
rali controuersia ad Iudicem deponun-
tur: ita potius in Lege sacra apud Iudicē
sacrum: Atqui hic ipsa esse nequit S.
Scriptura; non priuatus Spiritus; nec sæ-
cularis Potestas; Ergo supremus Eccle-
sia Pastor,

1. *Non Scriptura* S. Quia, vt Lex &
Iudex sunt distincta; sic & Scriptura &
Iudex. Atque tamen Scripturæ per
collationem scripturarum conciliari
queant; non tamen id sine Iudice: ne lis
ex lite nascatur & ne statatur, citra finem
modumque: Ceu patet in isto: *Hoc est*
Corpus meum. Vide *Staplet. in c. 13. Act.*

2. *Non Priuatus Spiritus* cuiusque: vt
doceo in *Mendace Antipapista par. 1. q. 1. nu.*
6. Et in *Antichristo p. 1. q. 1.* Adde, Si in di-
uinis sufficeret ad dirimendas quæstio-
nes Priuatus cuiusque Spiritus; & in hu-
manis quoque Legibus interpretandis
sat foret cuiusque lumen naturale; vt
cum quali sunt sancitæ: At hinc coactiua
opus est autoritate. Quid, quod olim
quoque plures Priuatum spiritum ia-
ctitarint; & falsi tamen prophetæ fue-
runt? 2. *Paral. 18.*

3. *Non potestas secularis* esse Iudex po-
test: Quia hic nequit excedere suam vir-
tutem dictaminis naturalis. Vide
Bellar. l. 3. De Verbo Dei, c. 9. 10.

Ergo Papa vel Solus, vel cum Eccle-
sia, legitimus est Iudex sacer Controuer-
siarum, Plura infra *par. 2. quæst. 17. 18. &c.*

DICO AD I. A Domino scilicet Chri-
sto; non à priuato Spiritu. *Vel:* Non quod
omnes sint omnia diuinitus intellectu-
ri; sed futuros tales, vt corde credant,
quod aure audierint, mouente eos spiri-
tu Dei. Sic *Augustinus.* AD II. *Legem,*
id est Augustino, gratiam Fidei per cari-
tatem operantis.

AD II I. Ibi arguit ambitionem Ma-
gisterij; non ipsum Officium.

AD III. *Ego non &c.* propter me: at
propter alios tamen accepit à Ioanne,
1. Ioan. 15. *Vos testimonium perhibebitis.*

B 2 I, Act.

I. Actor. *Eritis mihi testes. &c.*

AD V. Docet bonos carere impedimento vitiorum; ob quæ improbi nec per se, nec per alios intelligere possint.

AD VI. Id est, ait *S. Aug.* Prædestinati audiunt ante mortem vocem DEI. Neque ibi fit sermo de intelligentia S. scripturæ,

AD VII. Cùm certi non simus certitudine fidei, qui verè sint *Spirituales*: Cùm etiam hi non semper illuminentur, quin quædam aliquando nesciant; idcirco non ad eos pertinere potest definitivum & ultimum iudicium fidei. Qui tamen iudicet omnia, cum esse spiritalem necesse est, id est, regi à DE I spiritu.

AD VIII. *Omnia*; non *Omnes*: idèò soli Pontifices *judicant omnia*, sc. dubia. Nam de definitis in Conc. Ierolol. Paulus non ait, *probate*; sed, *Act. 15.* præcipiebat servari.

AD IX. Loquitur, non de omni diuinorum cognitione; alioquin hic frustra doceret eos quædam: sed de sola accepta doctrina, quam ab Apostolis cooperante gratia Dei cõdidicerant: At verò de nondum accepta docet vnctio.

AD X. Verbum Dei, per Apostolos & Prophetas ministratũ, est Fũdamentũ primum: at secundarium quoque est Ecclesiæ testificatio; cuius Lapis Angularis Christus: huius veritati primæ reuelanti Principiò per se; nunc vt SIC scil. per Ecclesiam testantem & docentem, adhæremus.

AD XI. Iudicare de Scripturæ æquiuocum est: sc. I. Verum ea, an falsum doceat: 2. Quæ illius sit interpretatio; quæque sit ipsa verè Canonica, aut apo-

crypha. Hoc secundo modo; non illo, iudicat Papavel Ecclesia Scripturam: nam illo priore modo foret supra Scripturam.

AD XII. Pendet à Verbo ipsi? Sancti Spiritus assistentis Ecclesiæ vique ad consummationem. Plura infra *part. 2. quest. 15.*

QUESTIO V.

Quatenus Verbo Tradito standum, vel abstinendum?

LUTHERO-CALVINISTICA CONCORDIA ab nobis discors est in tribus. I. In Scripturis omnia contineri pertendunt ad Fidem & Mores necessaria: ac proinde non opus vllò Verbo Non Scripto. Ita LUTHERVS in Gal. 1. *Nec aliam doctrinam in Ecclesia tradi & audiri decet, quam purum Dei Verbum; Doctores, vel auditores alij cum sua doctrina anathema sunt.* Brentius in prologo cap. de Trad. *Nulla traditio contra, vel præter testimonia Scripturæ, pro dogmate necessaria ad salutem est.* CALVINVS Inst. 4. c. 8. §. 8. *Esto hoc firmum axioma: Non aliud habendum esse Dei Verbum, cui detur in Ecclesia locus, quam quod Lege primum, & prophetis; deinde & Apostolicis Scriptis continetur.* Sic communis similitum.

II. Apostolos quædam, præter Scripturam, instituisse ad Ritus & Ordinem pertinentia; at minimè necessaria, minus præcepta, sed libera: Quæ ad fidem, Moresque necessaria fuerant, scriptis comprehendisse. Ita Kemnitius LUTHERANVS, vbi agit de *septimo genere Traditionum.* Et CALVINVS Inst. lib. 4. c. 10. §. 20. *idem.*

III. Kemnitius ibid. *Nullis certis & firmis documentis probari potest, Qui sine Ritus ab Apostolis traditi: qui etiam ex Scriptura ostendi non possunt.*

SVADENT triplici genere Scripturarum.

I. Quibus iubetur nil ad Verbo Dei oportere. Vt Deut. 4. *Non addetis ad Verbum, quod*

quod ego precipio vobis; nec auferetis ex eo. Gal. 1. Licet Angelus de caelo Euangelizet vobis, praterquam quod Euangelizauimus vobis, anathema sit.

2. Quia Scriptura sufficienter omnia continet. Ioan. 20. Hac autem scripta sunt, ut credatis, quod IESVS est Filius Dei; & ut credentes salui fiant. 2. Tim. 3. Omnis Scriptura, &c. vilis est ad docendum, & arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo DEI.

3. Quia Scriptura damnat Traditiones. Ha. 29. In vanum colunt me docentes mandata & doctrinas hominum. Math. 15. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Col. 2. Videte ne quis vos decipiat. &c. Secundum Traditionem hominem.

4. Ratio. Quia Scriptura data est ut habeamus regulam fidei, ait Aug. 19. Civ. c. 18. At Dei perfecta sunt opera: ergo ea regula perfecta est, & adaequata fidei.

AVTOR. I. Hic duo aduerte: 1. Mendacia, quæ nobis affingunt: De his in meo *Mendace Antipapist. par. 1. q. 2.* Alterum: Contradictionem, qua seiplos iugulant. 1. Nam Brentius & Kemnit. locis notatis, aperte dicunt; *Nihil equari posse Scripturis sacris.* Kem. *Insignis audacia est, Majestati & Autoritati Scriptura Canonica aliquid equare.* At è contrà Brentius ibid. *Negari non debet, neque potest; quin tam Christus multa dixerit, & fecerit; quam Apostoli multa tradiderint, & instituerint; qua non sunt ab ipsis literis comprehensa.* Kemnitius ibid. *Apostolos Ritus quosdam ordinasse & tradidisse Ecclesiis, eorum scriptis certò constat: Et verosimile est quosdam alios externos, qui in Scriptura annotari non sunt, ab Apostolis traditos esse.* Atque ita tuopte peculio sibi laqueum parant insuspensum isti.

II. Ipsa NECESSITAS Traditionum docet ipsas, euincitque probas.

I. Quia Scripturæ sine iis non fuissent necessariæ, nec sufficientes: Nam Traditio fuit Autor condendæ, tradendæq; Scripturæ; jam traditæ verò Custos & ipsa fuit, est, erit. 2. Quia Trad. quædã sunt Apostolicæ tam de Fide, quàm de Moribus necessariæ. 3. Quia de veris Traditionibus esse certi possumus viâ certâ; ideo salutare sunt. Singula nunc doceamus.

DE I. Scripturas sine Traditionibus non fuisse sufficientes, nec simpliciter necessarias, probatur trifariam: 1. Ab Veteri Testam. 2. Ab Noni Scriptio- ne & prædicatione. 3. Ab partium enumeratione.

DE I. Ex quo homines fuerunt, ab Adam ad Moysen, aliqua fuit in mundo Ecclesia colentiū DEVM Fide, Spe, Charitate, ritibusque externis. Ideo S. Aug. lib. 11. Civ. inde ab Adam deducit Ciuitatem Dei. Et tamen ante Moysen nulla extitit Scriptura sacra; sed sola de cultu Dei Traditio. Vnde Genes. 18. Scio, quod Abraham præcepturus sit filiis suis, & Domui suæ post se; ut custodiant viam Domini. Cū igitur annis bis mille fuerit illa primogenia conseruata Ecclesia: etiam Christiana potuisset stare absque Scriptura ad 1600. annos sub eadem custode Traditione.

2. A Moyse ad Christum erat quidē lex scripta, sed solum Iudæorum: reliquas inter gentes etiam erat Religio colentium Deum verum; at in Traditione sine Scriptura sacra. Ita de Iob. eiusque amicis docet Aug. l. 2. de pecc. orig. cap. 24. & l. 18. Civ. c. 47.

3. Inter Iudæos, etsi Lex scripta esset, potius tamen Traditione utebantur,

B 3 quam

quam Scriptura. Vnde Exod. 14. *Narrabis filio tuo, dicens: hoc est, quod fecit Dominus.* Deut. 32. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Job. 8. *Interroga generationem pristinā, &c.* Scriptorum vltimus Ecclesiasticus cap. 8 *Non te pretereat narratio Seniorum: ipsenim didicerunt à patribus suis.*

4. Esdras primus dispersos antè diu libellos Scripturæ collegit in vna Biblia post captiuitatem, teste *Theodoreto prafat. in Psalmos. Beda in Esdra 9.*

DE II. A Christi aduentu Ecclesia Christiana diu degit sine Scriptura Noui Test. acquiescens ad Traditionem. Vt *S. Irenæus l. 3. c. 4* testetur, suâ memoriâ gentes esse Christianas, Scripturæ nescias; & è sola Traditione viuere benè. Itaque huius vis est potior quàm Scripturæ.

2. SUFFICIENTES Non sunt Scripturæ. Quia nec Singuli, nec Omnes Euangelistæ continent omnia; nec omnes libri sacri extant: Nam ait *Chryf. hom. 9. in Mat. Multa ex prophetis perire monumentis; quod de historia Paralipomenon probare possibile est.* Et epistola Pauli ad Laodicenses perijt; de qua constat *Colof. vlt.* Et antè diu prædicarunt Apostoli; quam scribere cœpissent.

DE III. Traditiones sunt Apostolica de Fide & moribus multæ, quas ignorari non licet; quæ tamen in Scripturis non extant. Vt in exemplum, 1. Symbolum Tradiderunt Apostoli; & non scripserunt. Ita *Iren. l. 3. c. 4. Hieron. Epist. ad Pammachium, Aug. l. de fide & operib. cap. 9. Ambr. epist. 81.* 2. In Veteri Testam. Circumcisio fuit pro masculis in remediū peccati orig. Suū verò & foe-

minis fuit; tamē neq; id è scriptura constat. &c. Plura vide apud *Bellar. l. 4. c. 4.* Et in meâ *Genealogia part. 1. quest. 2.*

3. Deinde Iacobi epistolam iudicat *Lutherus stramineam; Calvinus Apostolicam.* Quis decernet? Traditio: non cuiusque Spiritus. 4. Adde: *Calvinus Inst. 1. c. 9 §. 1.* contendit Apostolos, primæque Ecclesiæ fideles habuisse verum spiritum: At ij iudicabant librum Sapientiæ esse sacrum; teste *Aug. l. de prædest. c. 14.* Eum tamē *Calvinus*, etiam iactans spiritum, vult esse profanum. Et sic de cœteris libris. Quis decernet? Traditio. Et hanc solam recipi opertere constitutus ait *Brentius in Prolegom. & Kemn. in Exam. Trid. ad 2. genus tradit. &c.* Quare standum est Verbo Tradito Fidei a quæ ac Morum: idque necessariò. Liquebit infra clarius in Appendice ex P. Baccano.

Denique Regulæ certæ sunt quinq;, è quibus ad certitudinem veræ cuiusque Traditionis peruenitur: de quibus in *Genealog par. 1. q. 2.*

DICO AD I. Ibi agitur de verbo Tradito, non de Scripto: quia ait, *quod ego præcipio; non, quod scripsi.* Deinde iubet obseruari mandata, non deprauari. Nam Prophetæ, Apostolique multa Scripturis addiderunt; Prophetas dein & Christus citauit. Ad Gal verò loquitur de & Scripto & Tradito: *Euangelizauimus* ait, non *Scripsimus.* Et ibi *Præter* significat *Contra*: quia, ipsemet postea alia plura docuit. Sic & *Rom. vlt.*

AD II. Ibi loquitur de miraculis Christi scriptis solum aliquibus: *Significat IESVS,* Paulus verò cū scribat ad Tim, tunc necdum extabat Apocalypsis,

calypsis, nec Euangelium Ioannis: Itaq; *omnis scriptura*, non significat totam, sed quamque etiam partem, esse *diuinitus inspiratam*, & sufficientem quoad ea, quæ expresse continet, & quæ, vnde petenda, ostendit. *Deinde. Vtilis* nunquam significat *Sufficiens*: Nam alioquin non scripsisset idem, 1. Cor. II. *Cetera, cum venero, disponam.*

AD III. Non reprehendunt Traditiones à Moysè & Prophetis acceptas; sed nouitates à nouatoribus inuectas. Ita Patres.

AD IV. Non vt esset regula; sed memoriale rerum per prædicationem acceptarum. Non, inquam, vt regula foret fidei; quia tunc continere deberet & sola, & omnia quæ fidei sunt; ceu Symbolum Apostolicum: at & alia habet, quæ ex se non pertinent ad fidem: creduntur tamen, quia scripta sunt. Est ea autem regula Partialis: nam Totalis, est Reuelatio facta Ecclesiæ; cuius species sunt duæ, Verbum Scriptum, & Traditum.

APPENDIX

TRADITIO-

N V M

Ex Manuali R.P. Becani huc reddit a in Testimonium Facti.

VETERIS TESTAMENTI Traditiones sunt duplices: 1. PHARISÆICÆ illaudatæ: vt Lotio manuum ante mensam, *Matth. 15.* Sub mensa, *Marc. 7.* & Venientium è foro, *Marc. 7.* Abstinencia à mensa peccatorum. *Matth. 9.* à

taçtu eorum. *Luc. 7.* à curatione ægrorū in sabbatho, *Luc. 6.* Sæpè, *Luc. 5.* ieiunandum & orandum. Decimæ omnium minutiarum, *Matth. 23.* Non jurare per aurum, &c. templi. *Matth. 23.* De his seu malis, seu bonis, seu mediis, reprehendebantur. 1. Quia, *Matth. 23.* *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.* 2. Quia ibid. *comeditis domos viduarum, orantes longas &c.* 3. Quia ibidem, *superstitiosè erant colantes culicem &c.*

2. MOSAICÆ laudatæ: vt de Canone librorum sacrorum certo: De remedio pec. orig. pro foemellis ad salutem necessario: Deque cruentis Sacrificiis, quod Christi mortem significarent, indeque vim expiatoriam haberent, non ex sese, & verò necessariam ad salutem. *D. Th. 2. 2. q. 2. a. 7.*

V s v s Traditionum maior fuit Iudæis, quàm Scripturæ, in his etiam quæ scripta erant. Vnde *Exod. 13.* *Narrabis filio tuo: Hoc est quod fecit Dominus &c.* *Et erit quasi signum in manu tua.* *Deut. 23.* *Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas: Interrogas patrem tuum, & annuntiabit tibi; Majores tuos, & dicent tibi.* *Psal. 77.* *Quanta mandauit Patribus nostris nota facere ea filiis suis; vt cognoscat generatio altera. Filii, qui nascentur, & exurgent & Narrabunt filiis suis.* Ecce Mandatum Traditionum: vt etiam scripta docere & discere per Traditionem potius iuberentur, quàm per scripturam. Tum Quia Pentateuchi duo solum erant exemplaria, vnum in Arca, sub custodia Sacerdotum; iussorum id septimo quoque anno prælegere populo, *Deut. 31.* quod amissum Helzias reperit, *4. Reg. 22.*

Alte-

Alterum asseruabatur sub Regis custodia. Tum Quia in schedis lex dispersa erat; quam serò Esdras in voluminis redegit formam.

II. NOVI TESTAM. TRADITIONES sunt triplices. 1. APOSTOLICÆ GENERALES, non expressæ in Scriptura; cum eo tamen parem habentes auctoritatem. De quibus vniuersè 2. Thet. 2. *State, & tenete Traditiones, quas didicistis siue per sermonem, siue per epistolam nostram.* Quippe tam prædicatores Apostoli, quàm scriptores sunt eodem spiritu inspirati; hinc parvtriusque Verbi est auctoritas. 2. APOSTOLICÆ SPECIALES, de dogmatibus 1. Fidei, Quòd Biblia sint Verbum Dei: Quòd mancant nobis salua & incorrupta: Quòd eorum verum Sensum habeamus. Quæ tria sunt Principia Fidei ac Morum summè ad salutem necessaria. 2. Quòd Symbolum fidei sit verè Apostolicum. 3. Quòd *Sp. Sanctus à Patre Filioque procedat.* 4. Quòd *Filius à Patre Solo est; non factus, nec creatus; sed genitus.* 5. Quòd infantes sint baptizandi. 6. Quòd baptizati ab hæreticis non sint rebaptizandi. 7. Formam Baptismi esse; *Ego te baptizo, &c.* 8. Quòd septem solùm sint Sacramenta. 9. Quòd Deipara manserit Virgo perpetua. Horum aliqua possunt ex Scriptura probari; sed si de huius sensu constiterit: At Calvinus negat verum, verbi gratia, istius sensum: *Nisi, quis renatus, &c.* sic & plurium.

2. DE DOGMATIBVS RITVVM: Vt. 1. Exorcism⁹ in baptismo. 2. Merisio trina: 3. Chrismatis annua renouatio. 4. Mixtio æquæ cum vino in

calice Missæ. 5. Sumtio Eucharistiæ ab ieiuniis. 6. Sacrificatio pro defunctis. 7. Signatio frontis per crucem. 8. Cõprecatio ad orientem. 9. Aquæ benedictio. *Horum, ait Tert. l. de Coron: mil. c. 4. & aliarum eiusmodi Disciplinarum si legem exposules Scripturarum; nullam inuenies. Traditio tibi pretenditur autrix, Consuetudo Confirmatrix, & Fides obseruatrix.*

3. ECCLESIASTICÆ, post Apostolorum tempora introductæ, eiusdem cum Apostolicis auctoritatis Non sunt; licet piè obseruandæ: teste *Aug. epist. 118. Quia à plenariis Conciliis commendata atq; statuta retinentur.*

III. LUTHERO-CALVINISTÆ in rejiciendis peccant quadrifariam. 1. Quòd imitentur priscos hæresiarchas hac in re; vt reprobos Traditionum exautoratores & reprobatores Arianos, Macedonianos, Eunomianos, Eutychanos, Pelagianos &c. 2. Quòd dissentiant inter sese: Nam Alij rejiciunt omnes omnino Traditiones: Vt Calvinus, & Calvinistæ in *Synodo Vltraiectiona*: Alij quosdam admittunt; vt Kemnitius: Alij distinguunt; cas de rebus adiaphoris admittunt; de necessarijs ad salutem, respuunt. 3. Quòd falsò nobis affingunt plura, vt sequitur.

1. Nos docere; Scripturam sine Traditionibus humanis imperfectam ac insufficientem esse.

AT vbi de vero sensu Scripturæ non constat; non sufficit: *Deinde*, multa sunt credenda, quæ non sunt in Verbo Scripto.

2. Nos docere; quod mereamur per Trad. Hum. gratiam iustificationis, & remissionem peccatorum. Ita Melanch.

AT

At utramque gratis nobis conferri per merita Christi docemus.

3. Nos docere, Quod omnes Traditiones nostræ sint Apostolicæ. Ita Calvinus, At agnoscimus etiam merè Ecclesiasticas.

II, DE VERBO INCARNATO.

LECTOR. Hoc in Argumento rerum paulo prolixior insisto: idq; in recitandis magis Nouatorum sententiis, quam refellendis; quòd suapte sese immanitate iugulent ipsæ. Sunt autem sententiæ nonnulla paucorum dūtaxat Sectariorum singulares de Christo, non communes omnium: Quadam, in quibus nec sui earum autores sibi constiterunt; sed ab iis abierunt. Veruntamen autorum Vox emissa volat; & Litera Scripta manet: Suoque perit indicio sorex.

Et imprimū.

DE CHRISTI DIUINITATE.

QVÆSTIO VI.

Qualis est Luthero-caluinistica con-
clamatio aduersus SS,
Trinitatem?

LUTHERVS in Postilla Maore, Basilæ impressâ apud Hecusgium, in Dom. Trinit. Humanitas tantum inueniunt: est vox TRINITAS. Vnde & frigidè omnino sonat. Translyuani Ministri lib. 2. cap. 9. gloriabundè hanc parentis sui autoritate vtuntur. Tali digna patre proles! Patebit clarius infra quæst. 9.

Idem Lutherus exaucorauit è Litaniis istud: S. Trinitas vnus Deus Misereere nobis. Tom. 2. Ienen. fol. 79. a. Vt de Deo sentit, ita & loquitur; Noster Dominus non est stramineus Ibid. fol. 215. b. Non est porcus Ibid. fol. 244. a. Non est Sutor. Ibid. fol. 442. a. Veruntamen Hæreticus est, hoc iam Verum est, quàm Verum est, quod celeberrima Vniuersitas Ingolstadiana est hodie.

Quocirca, ait in Col Momp. f. 369 b. Custodiat nos Deus à magnis istis primæ tabula tentationibus; in quibus sciri nequit; Deusne sit diabolus; an diabolus sit Deus.

us. Expertus loquitur. Ibid. fol. 302. b. Illa enim tentatio, (si quis faciat ex Deo diabolus) Christum comprehendit, eumque in agoniam redegit, & Sanguinem sua dârit.

CALVINVS in epist. ad Polonos: Trinitatis nomen repudiamus. Immo, idem Instit. lib. 1. cap. 1. 3. §. 5. Sepultum in posterum volumus. Egregium ex Theologo Vespilouem!

AVTOR. Impietas se iugulat ipsam; quòd mihi paucioribus opus 1. Vox TRINITAS in S. Scripturis expressâ de nomine non est: at de Re est. Matt. ult. Baptizate omnes gentes in nom. Pat. & Fil. & Sp. Sancti. 1. Iohan. 5. Tres sunt, qui. &c. 2. Patribus antiquissimis ea vox in vsu est: Vt Dionysio lib. de diuin. Nom. c. 1. Iustino de recta Confess. fidei &c. Vide Bell. l. 2. de Christo cap. 5. 3. Nec Trinitas significat Trium Vnitatem; vt Val. Gentilis errauit: Sed Trinitatem in Vnitate veneramur, ait Symb. Athan.

II. LUTHERVS è Bibliis suis germanicis, Wittenbergæ impressis, eiecit verba illa, 1. Iohan. 5. Tres in celo sunt, qui testimonium perhibent; Pater, Verbum, & Spir. Sanctus.

1. TIGVRINI CALVINISTÆ Magistrum imitati, eandem suis è Bibliis sententiam expunxerunt. 2. Protinus horum secutus autoritatem, eâ fidenter vsus est Blandrata Arianus, cum sociis in disputat. Albana, Et in refutatione libelli Georgii Maioris.

3. Hinc LITHVANIIS Ministris, & eorum atro visum spiritui, in Synodo anni 1589. 11. Maij, habita: Synodi autoritate; ne hoc nomen Trinitas in concionibus deinceps vsurpetur, in perpetuum porro decernimus & sancimus.

III. Lamberto Danzo Calvinistæ lib. contra Genebrardum Paris. Theol. Insulsa, inconcinna, periculosa hæc oratio est: Sancta Trinitas miserere nobis.

2. Caluino epist. 2. ad Polonos: Sapit barbariem. Hancque Blasphemiam Beza lib. de

C Vnit.

Vnit. essentia adprobat. Defendit Danæus in respons. ad Genebrardum.

3. Caluino ibid. *Trinitas est Barbarum quiddam; est profanum, & inspidum.*

4. Ochinus lib. 2. Dialogo toto 19. & 20. *Est commētum hominum in aere volitans, nullo nixum sermonis Dei fundamento: Estque Deus Papisticus, Prophetis & Apostolis ignoratus.* Idem fuit Ochinus Bullingeri & Caluini fidus Achates: ait Schlüsselburgius l. 2. fol. 69. Et tota Italia, ait Caluinus lib. de scādalis, non habuit ei parem. Mulus mulum.

5. Denique Caluinus epist. ad Polonos, ait: *Quis sine risu hæc audiat? Vnus Deus, id est, Trinitas. Creditis in Deum, id est, Trinitatem?*

AUTOR. At hæc sunt Ariana. Quid plura? Quin & athea?

IV. LUTHERVS denique tom. 2. Wittenb. fol. 266. *Credo Diabolum esse Deum nostrum; & nos cogi ad exequenda omnia eius placita.* Flac. Illyricus, teste Wigando in sua Admonitione, impressa anno 1574. Ratisbonæ: *Credo demonem esse creatorem essentia ac natura humana.* Vbi Wigandus: *Vox emissa volat, & las irreuocabile Verbum.* Impressa est, haud coram eam unquam eraserint: *Distorqueat ille vocem hæc, glosset, vexet, & voluerit; excidit, erupit.* Carolstadius apud Lutherum Tom. 4. Wittenb. fol. 25 a. *Neque ego crediderim, illum esse Deum siue in calce, siue in terra.*

CALVINVS Instit. l. 1. c. 8. & 10. lib. 2. cap. 4. lib. 3. c. 3. Et Lutherus in Assert. 36. & tom. 6. Witt. fol. 526. a *Credo, quod Deus sit instinctor peccatorum, imò causa efficiens, impellens, cogens, ac necessitans ad omnem malitiam.* Vide infra par. 4.

AUTOR. Heu nimium quam manifestè sunt Athea ista, ac prorsus indigna ullâ operosiore refutatione! Præclara tamen indicia præbent, quàm vilipendât, post Deum, alteram in Trinitate personam, Dei Filium; quo de proposuimus; qui de ipsa S. S. Triade tam blasphemè loquuntur Theomachi. Vide Possëuinum in *Notis Verbi diuini aduersus Chytraum.* fol. 66. Communis tamen hodie sectariorum sententia Nobiscum S. S. Tri-

nitatem & Vnitatem in Deo amplectitur ac docet. Nunc alterâ de Deo quæstiunculâ propius accedemus instituto.

QVÆSTIO VII.

Ecquid istud Luthero-calvinistis est: Tres Personæ in Vnitare Natura?

LUTHERANI sunt duûm uiri Philippus Melächthon, & Iacobus Schegkianus. Et iidem tamen etiam cum Calvinianis militarunt: quare vtrumque ad se rapiunt commilitonem. Philippum quidem, non magis à se, quam à propriis visceribus auelli posse, profitetur Calvinus: Contrà velis remisque contendit Marbachius, lib. *German. de Verbis Institutionis*: & Lutheranum fuisse sex rationibus omninò apodicticis demonstrat. Idem de Schegkio est litigium. Hunc cum Calvinistâ passim diu quietè possedissent primùm, deinde vidimus tandem Tubingenses, qui repetundarum istos arcesserunt. Equidem hic ambos ad signa Lutheranorum adsigno.

I. SCHEGKIUS igitur apud Genebrardum fol. 42. apud seipsum p. 85. & 487. *Essentia non potest tota de Patre, & Filio & Sp. Sancto sigillatim predicari. Aut tres tantum nuda sunt Proprietates; Aut Energia in Deo: Sicut in saccharo Candor & Sapor; In anima vie nutritans, sentiens, ratiocinans; Aut vnica Essentia diuina tres Partes; qua in Vnam collecta Vnam Perfectam & integram Dei Personam extruunt.*

AUTOR. Hic se Schegkianus putat scalmum reperisse, aut non quod pueri in faba. Istas enim similitudines suas ad S. S. Trinitatis declarandum Mysterium ita existimat aptas, vt dicat, magis eas hominibus aperire oculos, quam mille Patrum dicta, vel alia testimonia. Eiusdem apud Genebr. fol. 45. ipsa hæc sūt totidem verba: *Vt tota anima synonymas & vniuocè de singulis partibus non enunciatur, &c. Similimodo nec Essentia tota diu-*

ma de singulis personis poterit vnivoce, sed de tribus simul comprehensis, pradicari; ut definitio de definito.

II. PHILIPPVS Melanchthon, Phoenix scilicet Germaniæ, (vteum quidem appellat Lauath. in histo. Sacrament. fol. 47.) in Locis suis Theologicis inquit: Facile poterit defendi, quod in Christo, sit ALIQUA Diuina Natura. Et: Necessè est, esse in Christo ALIQUOD Natura diuina substantialiter. Et: Necessè est, Spiritum S. esse Aliquid Dei.

Stancari. lib. 4. de Trinit. è Philippi verbis euidenter ducit istud: Singula personæ plenæ & perfectæ Deus non sunt: in Vnum tamen collecta, Deum perfectum & plenum Vnum efficiunt ac constituunt. Ita apud Cnoglerum in Trinit. in bolo.

AVTOR. I. At fuit hæc Melanchthonis opinio hæresis antiqua, eaq; dānatissima: de qua S. Aug. hæresi. 74.

2. Et verò suum errorem ex his Philippicis tuetur Valentinus re & nomine Gentilis, apud Calvinum in *Explic. perfidia Gentilis* pag. 912. Vbi & Geneuenses ita sentire ait: & maximè D. Raymundum in diuinis suis concionibus.

3. Lutherus certè Philippi sui Locos Theol. ad instar Enchiridij secum in sinu circumferre solebat; vt testantur Theologi Ducis Saxon. in *Colloq. Altenburg.* Idem eos non immortalitate solùm, sed canone quoq; Ecclesiastico dignos censebat. Certè de ijs ita cecinit Stigelius lib. 3. Poëmatum:

Explicit inuicti, quod sic Oracula Christi,

Nullum hoc in terris sanctius extat opus.

III. LUTHERVS Comment. in Genes. illud: Dixit Deus, fiat Lux: ita ait: Hic primum ponit Moyses Mediū & Instrumentum, quo Deus pater est vsus in operando, nempe Verbum. Aque ita Lutherus Dei Filius est tantum Instrumentum Patris.

AVTOR. I. At verò hæc ipsissima Arii verba sunt in *libr. Thalia*, teste S. Athanasio in epist. 2. contra Arianos. Cum vellet nos condere Deum, Vnum Aliquē fecit, quem Verbum, & Filium, & Sapientiam nominauit; vt per eius operam nos archi-

sectaremur. 2. Vius hoc Lutheri testimonio est, ad euertendam Christi Diuinitatem, Blandrata in *Act. septima diei, in disputatione Albana.*

LUTHERVS iterum, Si quæras; Quid est Dei Filius? Respondet: *Est Virtus.* 1. Nam ecce, cum ex illo Esa. 9. v. 6. *Vocabitur nomen eius, Christi, Admirabilis, Consiliarius, DEVS* forte: exauorasset vocē DEVS, contra, & Hebræi textus, & Græci, & Chaldaicæ Paraphras. veritatem, eius i. locum supposuit vocem germanicam *Brastid* est, *Virtus.* 2. Atque vt constaret, nō ignorantia peccasse, sed nequitia; ipse fatetur apertè, tomo 4. vvittenbergensi anni 1552 pag. 171. nomen *E L*, quod in hebraico est, nusquam inueniri in singulari, nisi de vero Deo. 3. Quaquam neque hic stetit eius impietas; Nam alibi, vt Christo tacitus latro planè iuraretur gloriam; nomen *E L* Deo eripit, cumque creaturis communicat. Hæc verbatim scitissimus *Quirinus Cnoglerus* in *Trisymbolo.*

Liquent Lutherana blasphemiarum monstra: Caluini ana num esse immaniora; poterunt? Et verò sunt etiam plura ac densiora.

IV. CALVINVS vocabuli *Persona* impatiens est ac insolens, vt ei Pater, Filius, & Spiritus Sanctus *PERSONÆ* temerè, & sine necessitate dicantur. Verba sunt ipsius Inst. lib. 1. c. 13. §. 5. *Utinam quidem sepulta essent hæc nomina, Trinitas, Persona, &c.* Item wolffg. Musculus in Anticochlo ait: *Vocabulum hoc, PERSONA, non ita necessarium, vt sine illo nequeas esse Christianus.*

Rectè exclamat Cnoglerus:

Quid mures facient, cum talia Musculus audet?

Caluinus Harmon. in Ioan. 1. v. 1. Item lib. contra Gentilem: Et in actis Seruici sæpè; & Inst. 1. c. 13. §. 5. optat, vt constet inter omnes, *Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctū tantum Proprietate quadam distinctos esse. Subaudi, Et non in Personis.*

AVTOR. I. Erras Caluine, tuum si credi velis commentum istud doctrinæ; archihæresios in hoc palmam tibi præripuit Arius, teste S. August. hæresi 14. istius Symmista es discipulus: Minerual Ario debes, damnatus in ipso. 2. De-

C 2 inde

inde iniuriarum te conueniet apud Orci Rhadamantum Valentinus Gentilis; quem tu talium nomine blasphemiarū, vt hæreticum proclamas, exagitas, pro-
scribis: *In Explic. perfidia Gentil.* Et tu qui cum ipso pariter erras, cum condem-
nmas? Est tamen hoc aliquid; solati-
um miseris habere socium in poenis Lu-
therum, & affeclas vtriusque. De his &
sequentibus vide meum *Antichristum*
Calu. quest. 3. Et Genealogiam.

QVÆSTIO VII.

*Ministri Transyluani & Hungarici de Deo
& Christo quæ doceant?*

MICHAEL SERVETVS, nouo-
rum Samosatensium autor, ait *Bell.*
l. 1. de Christoc. 1. teste *Surio.* Anno au-
tem 1555. Geneuz combustus est. Secu-
ti sunt eum, qui nunc precipue in Tran-
syluania sedem habent: quorum prin-
cipes Georgius Blandrata, & Franc. Da-
uid: Qui anno 1580. cum Christum ne-
garet esse inuocandum, aut Ecclesiæ cu-
ram habere; à Principe Transyluaniæ ad
perpetuos carceres fuerat damnatus: sed
Paulò post phrenesi correptus, ex-
acto biduo extinguebatur.

1. **SERVETIANI** itaque tria docent.
1. *Nullam esse in Deo Personalem Distinctionē.*
Sic ex Serueto suo Transyluani lib. 2. cap. 4.
2. *Christum, ante Incarnationem, Nihil fuisse;*
nisi in mente Dei per Ideam: Ita Mini-
stri Hungarici lib. 2. c. 3. ex Serueto. 3. *Ho-*
mini communicatam à Deo Diuinitatem esse;
non per Generationem aternam; sed per Uncti-
onem gratia, & Inhabitationem: Proindeque
posse dici Christum DEVM; sed DEVM Fa-
ctum, & Temporalem; Non Aeternum. Ita
Blandr. *Disput. Alban. & Transyluani lib. 2.*
cap. 7. Et in his conueniunt Samosateni hi
aqui.

AUTOR. At verò quàm natiuè ex
fonte dogmatico Lutheri & Caluini
prorumpant torrentes isti; nemo non
videt, planeque perspicit *ex predictis qq.*
6. 7. Ergo Transyluani & Hungari sunt
Lutherocaluiniani.

II. **DISSIDENT** tamen iidem inter sese
de Inuocatione Christi, tres in sectas scissi.
1. *Dauid, & Hungari multi docent: Chri-*
stum non esse inuocandum; sed Patrem solum:
Quippe qui solus Verus Deus est, curamque ge-
rit Ecclesia.

2. *Faustus Socinus in confutatione The-*
sium illius asserit: Christum inuocari posse: Ma-
ioris tamen esse perfectionis, ad Deum Patrem
rectè accedere.

3. *Blandrata in Theob. & Ministri Poloni*
in iudicio de Dauide: Christum inuocari de-
bere; nec imperfectionem esse, confugere ad
Christum.

AUTOR. Aduertit ibidem Illustris-
simè doctus Bellarm. peropportune
hanc eorum accidisse dissensionem; 1.
Non solum, quia ait S. Hilarius. *Bel-*
lum hæreticorum, pax est Ecclesiæ: sed etiam
quia pars vtraque miras in angustias re-
digi cœpit. 2. Nam, qui Christum in-
uocandum esse docent; proferunt su-
pra 50. testimonia Scripturæ, quibus re-
pugnare aduersarios ostendunt. 3. Qui
verò Non inuocandum asserunt; cer-
tissima ratione demonstrant, aduersari-
os secum ipsos pugnare. Quippe, qui
Nolunt inuocari Sanctos, quia non sunt
Dij veri; & tamen Christum inuocari
volunt, quem negant esse Deum verū;
sed creaturam. Ista de nouis Samosate-
nis, siue Seruetianis: porrò de nouis A-
rianis, siue Valentinianis.

III. **VALENTINVS GENTILIS** Italus,
Geneuz exusti nuper Serueti exemplo me-
tuens, suum reuocat Arianismum; publicam
tamen

tamen effugere nequit pœnitentiam, in solo circum ductus indusio, cum cereo, sub voce præconis: dato insuper iuramento de non deferenda vrbe. At tertium periurus, denique morte laic, autore Caluino.

Illius autem innouati Arianismi tres erant. 1. Tres esse spiritus æternos, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, Essentiali Numera differentes. 2. Has Personas non esse æquales; sed Patrem ceteris eminentiorem; sic ut Pater Essentiatior; alij duo Essentiatii debeant dici. 3. Filium esse non ex nihilo, neque ex tempore genitum; sed ab æterno, & ex Patris Substantia.

AUTOR. Hæc de Essentia & Distinctione Personarum vniuersè: nunc singularitè de Distinctione.

IV. VALENTINIANI, etsi cum Ario agnoscunt tria distincta, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum; re ipsa tamen in Deo vero intrinsecam distinctionem, ita vt eadem Essentia sit in tribus, non agnoscunt. Ideo nolunt dici Patrem Personam primam: Imò Personam, aiunt, primam esse sophisticam & diabolicam. Vnde ridet hæc nomina, *Essentia, Persona, Relatio, Proprietas.*

TRANSYLVANI agnoscunt Patrem à Christo distinctum; vt quem purum hominem faciunt. Ante Incarnationem tamen nullam agnoscunt Distinctionem in Deo; sed dicunt; Verbum & Spiritum Sanctum, quæ in Veteri Testamento leguntur, esse Potentias, seu Virtutes Patris, Non Distinctas ab eo Persona, Relatione, aut Proprietate: quæ Nomina ridet & ipsi toto lib. 2.

Hæc relatio Atheismorum: Porrò Collatio dictorum fiat; & demonstratio, Lutherocaluinianos esse & Seruatianos partim; partim & Valentinianos, id est Samosatenos novos & Arianos, liquebit.

QVÆSTIO IX.

Luthero-caluiniani an sint Seruatiani, an verò Valentiniani?

LUTHERO-CALVINIANA huc prius in Synopsis redigam prædicta:

dein alia subijciam: ad quæstionem denique respondebo.

1. LUTHERI vox est; Dei Filius est Virtus Patris: non DEVS. 2. Verbum est Instrumentum Patris in creando & operando. 3. Christus est EL, sicut & creatura. Nam EL in singulari dicitur in Scripturis tantum de DEO VERO. Sic & Lutherani; Vt Melancton: In Christo Aliquid Natura diuina est. Vt Stancarus ex eodem, & Schegkius: Singula Persona plene & perfectus Deus non sunt; in vnum tamen collecta Deum perfectum efficiunt. Vt Schegkius. Sunt nuda Proprietates. Diuina Essentia non potest tota de Singulis predicari. Sunt Energia tantum & tres Partes &c.

CALVINI vox est: *Vtinam sepulta essent hæc Nomina, Trinitas, Persona, &c.* Item Pater, Filius, & Sp. Sanctus tantum Proprietate quadam sunt distincti. Musculus. Sine vocabulo, Personæ, potes esse Christianus.

AUTOR. Atqui ista sunt Seruetiana partim & Valentiniana: Patet confertenti: Ergo tales sunt & ipsi Lutherocaluiniani. Porrò liquebit idem euentius è subiectis eorundem ac Symmystarum ipsissimis totidem Verbis, & Censuris.

H. ERASMVS, LUTHERICALAMUS, dextera, & anima, in c. 5. Ephes. statuit hoc sibi axioma: In Scripturis Pater intelligitur, quoties absolute DEVS appellatur. Hanc regulam gnauiter sequuntur Transylvani. Idem istud Philip. 2. Qui cum in forma Dei esset, sic exponit, id est: cum opera exteriora faceret, in quibus fulgebat Diuinitas. Probat. Quia sicut formam serui suscepit specie exteriora, non substantialiter: ita & formam Dei in exteriori operatione miraculosa. Hæc summa Erasmi est, Vide Bell. l. 1. de Christo c. 7.

I. AUTOR. Ergo Erasmo Dei filius non est absolute DEVS, aut Verus DEVS. Vide nostrum *Antichristum Calu: quæst. 3.*

PERKINSVS Anglus Theol. Calu in Explicat. Symboli. ait: *Iuxta vsitatam & vulgarem regulam; Si comparatur DEVS cum Filio & Spiritu Sancto, tum per vocem DEVS solus Pater intelligitur.* Restringit hic articulus, quod vniuersè dixit Erasmus,

MELANCTHON in epist. ad Elec. Brandenburgicum, & in Locis, editis Basil. pag. 42. *Christus ante incarnationem Regni sibi à Deo Patre dari peti: Ergo non ab æterno id cum Patre habuit commune; vti in isto*

minor Patre. Ibid. Secundum diuinitatem restitui sibi gloriam postulat. Ergo misceat, ut minor. Idem in Locis Commun. anni 1543. pag. 24. Item Beza in epist. 28. Christus secundum diuinitatem obdit Patri; ira eius cedit. Idem Melan-h epist. ad Brandeb. & lib. contr. Stancarum: Christus patri Sacrificat, Supplicat, apud eum intercedit.

II. AVTOR. At istæ propositiones olim & Arianorum erant, teste S. Cyrillo lib. II. in Ioan. c. 17. & 18. Sunt autem & Valentinianorum; patet supra.

1. CALVINVS in literis ad Polonos nihil abit ab iisdem. Tigurini epist. ad Polonos anni 1560. & 1561. in omnibus illi suffragantur. Item Fulco in confutatione criminatonum Papisficarum, pag. 64. & 65. Item Tuellus contra Hardingum art. 14. & 17. ait: *Dua in Christo natura fuerunt, Deitas, atque Humanitas. Christus Humanam naturam immolatus fuit; Diuinam Sacrificus extitit.*

2. CALVINVS epist. ad Polonos. *Quanquam ab antiquis sententia Christi: Pater Maior est me: restricta fuit ad Humanam eius naturam: EGO tamen non dubito ad Totum Complexum extendere.*

3. CALVINVS è cathedra Pinozouiana de finiuit: *Filius, etiam in Diuina natura, Officij ratione, Patre minor est.* Stanislaus Sarnieus, cum idem in publica disputatione largitus Arianis fuisset, eò nomine est à Caluino, in epist. ad Polonos, mirificè commendatus: Et à Beza in epist. Theolog. 14. audire meruit, Frater plurimum obseruandus.

4. CALVINVS Instit. I. 2. c. 14. §. 3. illud Pauli: *Tunc & ipse Filius Subiectus erit ei: exponit quo ad Diuinitatem ratione officij.* Accedit in hoc illi pedarius Senator Melächthō: qui in libro contra Stancarum, & Epist. ad Brandeb. appellat sæpius *Christum Patri Subditum, secundum Diuinam quoque naturam; eiusque Ministrum.*

5. CALVINVS in Harm. Matth. cap. 22. v. 44. & in Matth. c. 26. v. 64. ait, *Christus est Patris Vicarius: In Ioan. c. 17. v. 12. eiusque Minister. In Ioan. 1. v. 18. & ei ab intimis secretis.*

6. CALVINVS epist. ad Polon. *Verbum, & secunda illa in Diuinis Persona, iam inde ab initio, ante lapsum Adæ, Mediator fuit. Qui & esse certe non potest, quin dispensationis ordine, super Mediatoris Personam Pater emineat.*

7. Theod. Beza epist. 28. *Christus Mediator est inter Patrem & nos, distinctè secundum Humanam naturam; & distinctè secundum Diuinam: imò præcipue secundum Diuinam.* Hæsit hoc Beza, mali corui malum ouum, ab Magistro suo Caluino in admonitione ad Polonos, sic tonante: *Impius est, imò diabolus, quisquis Negat, Christum secundum Diuinitatem esse Mediatorem.*

8. TIEVRINI epist. ad Polonos anni 1560. hortantur, *ut hoc docere constanter pergant: & si fecerint, ipsis à Domino benedictionem (scil. orci:) hantolantur.* Rursus iisdem in suo ad Polonos responso inquit: *Tres sunt Personales in Uno Deo operationes.*

9. CALVINVS lib. contra Gentilem in refut. Prothesios 10. Et Instit. lib. 1. c. 13. §. 23. *Pater Solus in Scripturis Deus vocatur καὶ ὁ ὑπεροχὴν, per excellentiam.* Sic & Zanchius de tribus Elohim par. altera. lib. 5. c. 8.

10. CALVINVS Harm. in Matth. cap. 26. v. 64. Et in Confess. Geneuen. anni 1563. seclarius explicans ait: *Pater primum. Filius secundum, Spir. Sanctus tertium à Patre obrinet imperij & honoris locum.* Idem Harm. in Ioan. cap. 6. v. 57. & in Marci. c. 17. v. 16. *Pater, ait, prima vita causa est, & primus Gradus; Filius secunda, Spiritus S. tertia.*

11. BYLLINGERVS, corculum Caluini, in respon. ad lib. Cochläi, de Scripturæ Canonice, & Ecclesiæ Catholicæ autoritate, cap. 7. *Non Statu, sed Gradu tres in Diuinitate Persona differunt.* Nunciatorum met Calvinistarum super istis Censuras audiamus.

III. AVTOR. 1. Num cuiquam adhuc superesse dubium poterit; quin vnanimis Calvinistarum cum Lutheranis

nis

nis sit consensus quoad Diuinitatē Christi, cenferi eam minorem patris Diuinitate? Quoad DEVM, dici solum Patrem; non Filium? Quoad Distinctionem Deitarum trium gradualium? Quoad Proprietates accidentales, non essentielles in Personis? Quoad ipsa vocabula? 2. Cui obscurum; quin eorundem vnus sit idemque sensus ac consensus cum Seruetianis, & Valentinianis? Non obstante, quod Calvinus vtrorumque autorem ferro, flammis, styloque sit vsque ad neces, ad orcum persecutus.

3. Quod si quæ tamen vlla cuiquam fibra dubitationis inhæserit; ecce tibi adimunt illam spiritus, ac elidunt ipsi Calvinistæ. Nam ita.

1. Iofias Simlerus lib. de aeterno Dei Filio, disertè testatur ita Valentinum Gentilem docuisse. Liqueat supra quæst. 8.

2. Liqueat idem apud Calvinum ipsum ex Confessione ipsiusmet Gentilis Prothesi 21. §. 3. Roserius. (teste Lanoyo, Roserij quondam Comministro, in Reip. Christianæ lib. 2. c. 4.) deprehendit hunc scædum atheismum in fratribus suis; & arguit, cum adhuc in herba esset, (verba sunt Quirini Cnogleri, viri optimi) cumque vixdum in cunis positum Caluini vagiret Euangelium.

4. Fr. Stancarū, etsi insigniter Zvinglianum, & Caluini obseruantem; in multis Lutheri admiratorem; exclamare tamen coëgerunt istæ Caluini Propositiones in hæc verba: *Quis diabolus, ô Caluine, te seduxit, contra Filium Dei cum Ario obloqui? Simulasserere: Serueti combusti Spiritus, secundum Polonicos, in Caluinum remigravit.*

5. Idem Stancarus lib. de Trinit. in-

quit: *Omnes Ecclesie, quæ Fidem Geneuesem & Tigurinam tenent de Christo, sunt Ariana: & hoc negari non potest.* Nos domestici testis tot testibus freti, nolumus contemnere testimonium. Præsertim, cum Arianos ista pleraque omnia docuisse, ex D. Augustini operum tom. 6. in *Sermone de Arianis*, doceamur. De istis vide in mea *Genealogia quæst. 3. 4. 5.* Nec pluribus refellere attinet.

Q V Æ S T I O X.

Nomina Veri Dei an sint & Christi, per Lutheri-caluinistas?

HÆc cum pluscula sint, ibimus per singula strictim: quæ sunt, *Deus, Tetragrammaton, Altissimus, Inuisibilis, Deus gloria, Rex Regum.*

I. Christus an D E V S?

1. LUTHERVS Isa. 9. vbi Christus dicitur, *Deus fortis*, posuit *Virtus fortis*; & vt nomen, EL, Deus, Christo eriperet fingit id etiam creaturis commune esse; vt, tamen hic de Christo dieatur; non tamen vt de Deo vero, sed vt de creatura dici persuaderet. Idcirco etiam 1. Iob 5. trium Personarum diuinarum nomina exautorauit. Sicui & d. Licanijs suis illud, S. *Trinitas vnus Deus*, eiecit. Vide supra quæst. 6. Idem in Postilla fo. 41. a. 10. 2. *Christus non est vacca, neque ex strygiibus vnus.* & fol. 304. a. *Christus non est stultus: & sua tamen negotia stultè instituit. Tantis verd inter omnes peccatores peccator est, vt eo maiorem nullum vnquam tulerit hic orbis terrarum.* Hæc verd insignis reuereantia Christi est.

2. ERASMO, in c. 5. *Non Christus in Scripturis; sed Pater intelligitur, quoties absolute DEVS appellatur.* scil. vt hoc nomen Christo abstraheret.

3. MELANCHTHONI in Locis, *Christus est Aliquid diuina natura.*

4. Schegkio Christus est *Energia Patris: Lutheri, Instrumentum Creatoris.*

5. Calvinum istis infandiora blasphemare patet supra quæst. 9.

AVTOR. Contrarium constat ex S. Irenæo lib. 3. c. 6. *Neque Dominus, neque Spiritus Sanctus, neque Apostoli, addit c. 8. neque Prophetæ, qui non esset Deus, definitiue & ab.*

& absolute Deum nominassent aliquando, nisi esset verus Deus. Atque Scriptura vocem, **DEVS** absolute ponit pro Christo. Ioan. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Act. 20. *Spiritus Sanctus posuit vos regere Ecclesiam Dei; Cuius? Illius, qui eam acquisiuit Sanguine suo.* Rom. 9. *Qui est super omnia DEVS.* Christus dicitur Apoc. 4. *Dominus Deus Omnipotens, qui erat, qui est, & qui venturus est.* Ergo.

II. **JEHOVA**, nomen ineffabile seu Tetragrammaton, maxime soli Vero Deo conuenire etiam ipsi Transyluani lib. 2. c. 7. sentiunt: Cætera verò, Elohim, Sadai, Adonai, &c. etiam Christo & Angelis.

Atque id etiam tribuitur Christo. Ier. 23. *Suscitabo David Germen Iustum, &c. Et hoc est Nomen quod vocabunt eum: DOMINVS Iustus noster.* Nam I. Cor. 1. *Factus est nobis sapientia, & iustitia, & redemptio.* IIa. 53. *In scientia sua iustificabit ipse Iustus Seruum meum multos.*

1. **LVTHERO** autem in Rom. 3. ad marginem, *Deus est iniustus:* Et in Assert. art. 36. to. 2. *auror est peccatorum: Nam & mala opera in impiis regit Deus.* Sed de his infra.

2. **CALVINO** Instit. l. 1. c. 8. S. 1. *Scelerum autor Deus est: Christus in Passione peccauit, desperauit; & Caluino esset Deus Iustus noster? Caluino esset Christus DOMINVS; quem pertendit esse Patri Subiectum ministrum, etiam secundum Diuinitatem? Patet supra.*

AT ipse de se **IESVS**, Matt. 21. *Dicite, quia DOMINVS his opus habet: Non Pater in cælis; Sed Christus in terris ait, Ioann. 13. Vocatis me Magister & Dominus: & bene dicitis, Sum etenim.*

III. **ALTISSIMVS** vox propria soli vero Deo est.

1. Melanchthoni apud Stancarum l. 4.

Trin. Christus est Deus imperfectus. 2. Caluino, est in secundo gradu Deus. Patet supra: Quare ijs est Deus Medialter, aut Dealter, aut Deiculus.

AT contra, Psal. 86. *Homo natus est in ea, & Ipse fundauit eam Altissimus, id est, Christus ait, S. Hieron. Aug. &c. Hinc Phil. 2. Dedit ei Nomen, quod est super omne nomen. Rom. 9. Ex quibus est Christus, qui est super omnia Deus.*

IV. **MAGNVS DEVS**, vox solius Veri Dei est.

Erasmum secuti Transyluani eam volunt de solo Patre intelligi.

AT de Christo dicitur, Tit. 2. *Expectantes beatam spem, & aduentum gloria Magni Dei, & Saluatoris nostri IESV CHRISTI. Qui est Dominus Dominantium.*

QVÆSTIO XI.

An Luthero-caluinista sint Trisheitæ?

LVTHERVS lib. contra Iac. Latomum to. 2. Wit-tenb. edition, anno 1551. *Anima mea odit ὁμοούσιον Et optime exegerunt Ariani, no vocem illam profanam & usnam regulis Fidei status liceret.*

AUTOR. Maluit fortasse bonus ille Arianorum Helias ὁμοούσιον, quam ὁμοόσιον, Arianis ita placuit; & execrati sunt illud sic, vt orthodoxos etiam Homouianos appellarent. Oderant quippe in Deo Vnitatem naturæ, & Æqualitatem Personarum.

2. Sed **LVTHERVS** clarè, apud ZWinglium in respon. ad Lutherum, lib. de Sacram. *Triplex est Diuinitas & trium generum; sicut sunt tres Persona. Ex quo rectè infert contra eum Zwinglius Tres enim in Diuinitate Natura stature, & Tres Deos.*

3. **LOSSIUS**, Doctor Lunenburgensis, in suis Commentarijs ad Aleuni libros de Trin. *Tres inquit, Persona Diuinitatis essentialiter inter se discreta sunt. Earum qualibet habet suas Proprietates, quibus ab aliis substantialiter distinguitur.*

4. Melanchthon in Locis anni 1545, c. de Christo, *Tres sunt Diuinitates, vs tres personæ.*

Scheg-

3. Schegkij pag. 108. Non est in trinitate Essentia simpliciter Vna numero: sed Vna est, & dicitur Essentia, quia tribus numero differentiis τῆς πρῆξις αὐτῆς constituitur.

Heu! clara nimis liquet blasphemia Lutherana: Calviniana tetrrior.

II. CALVINVS in actis Seruetic, pag. 872. & passim. Filius habet substantiam à Patre distinctam. 2. Beza in Confes. Geneu. c. 1. §. 2. Clarè Verbum Dei docet, quod Essentia diuina realiter, & ab aeterno tribus Personis distincta sit. Epidaurius ille & Lynceus, scilicet, vidit in Scripturis, quod nemo vidit vnquam, nec vsquam apparet. 3. Schegkij apud Genebrardum pag. 98. Non facile in tota Scriptura locum reperire erit, qui nature inter Patrem, & Filium & Sp. Sanctum ita adstruat Vnitatem, ut non facile aliò torqueri possit.

AUTOR. At verò Fallum istud de Scriptura in se incorrupta: Nimis verum de editione Calviniana. Quis enim locus est, ait Quir. Cnogleris in Trisymb. pro Christi Diuinitate, quem non atrà Arianæ glossæ caligine Calvinus obfuscârît? Quem non quasi piceo obiecto fumo suorum commentorum obnubilarit? Recurre à capite ad calcem per Biblia; vniuersa testimonia (ait VVittenbergensis Pradicans) per aleatoriam quiduis illudendi versutiam, manib⁹ nobis excussa comperies; ad Arianam hæresim plenis cataractis & imbribus in orbem terrarum effundendam, & regurgitandam. Negas? Blandrata, & Franci Dauidis aduersus Geor. Maiorè, Calvinii expositiones adferunt, non sine gratitudinis significatione. Nos è locis plurimis in exemplum pauca adducamus.

III. CALVINVS in Gene. 1. Ex verba Elohim colligere tres Personæ, violenta glossa est. 2. Idem in Psal. 2. Qui hunc locum, Filius meus es tu, ego hodie genui te, de aeterna

Christi generatione exposuerunt, (sicut Paulus ad Heb. 1.) nimis argute in verbo Hodie philosophati sunt. 3. Idem Inst. l. 1. c. 3. §. 15. Ex illo Psal. 33. Verbo Domini cæli firmati sunt &c. infirma ducitur ratio pro adstruenda Spiritus Sancti Diuinitate. 4. Idem in Ioan. c. 10. Abusi sunt veteres hoc loco: Ego & Pater Vnum sumus, ut probarent Christum Patri esse ὁμοούσιον. Abripuit eos huc contentio cū Arianis.

AUTOR. Sed non contaminent mihi chartam amplius hæc blasphemiæ. Lege Stancarum contra Calvinii epistolas à fol. 97. ad fol. 122. ab I. 2. ad O. 3. Lege Hunnij Calvinum Iudaizantem.

4. Schegkij apud Cenebr. pag. 108. Nulla foret inter Patrem & Filium differentia, si Vna esset vtriusque Essentia. Supra vidimus eum ad diffici i & inuitato vocabulo græco τῆς πρῆξις αὐτῆς inuolueret. Certè nihil magnificum diuinis personis tribuit: Ponit enim contra omnem veritatē τῆς πρῆξις αὐτῆς Vnitatem (circumcessionis vocant Theologi) distinctam ab Vnitate Substantiæ.

AUTOR. I. Athæctalis Vnitas an non in creaturis etiam cernitur? 2. An non lumen solis, per aërem diffusum, hac Schegkij vnitatem cum ipso aëre Vnū est? 3. Nonne ita Angeli sibi, iuxta Theologos, inesse possunt? 4. Nonne ita cum sepulcri saxo, & ianua clausa, Christi humanitas sese penetrauit? Apage græcule cum insolente vocula græca, rem clarā obnubendo; ut mysteria crepare videaris admirandus cuculus. Manet igitur, dictos Luthero caluinistas facere seiplos, esseque Tritheitas. Neque solum hoc; sed Bitheitas quoque, ut subiecta quaestio infanabit.

D QVÆ

QVÆSTIO XII.

An circa Personarum in Diuinis AEQUALITATEM Gentilizent Calvinistæ?

LVTHERO-CALVINISTARVM doctrina communis hodie nobiscū in hoc consentit, quòd plerique docent Vnitatem in Trinitate; præter Transylvanos.

CALVINVS autem, quem Valentini re & nomine Gentilem, natione Hispanum, stylo primum confodit; deinde & gladio Magistratus Gencuensis, vel in carcere nexum, canereque palinodiam paratum, est ad necem vlque, & ad oreum persecutus: eiusdem tamen Arianos demum non abhorruit; sed amauit, ac propugnauit infelix istos:

I. GENTILIS talia Prothesi septima: Solus Pater est Vnus Deus. Octaua Solus Pater est αὐτὸς θεός, id est, à nullo superiora essentiat; sed à se ipso Deus. Non à Qui Vnum Deum in Proprietate, & Personas distinguit, vel sibi Præstigia facit, vel necessariò Vnius Dei Substantiam diuidit, atque discerpit. Vndecima. Genitus à Genitore numero differt; non Potestate, scientia, aut natura diuersitate. Duodecima. Vnus Deus, & λογος eius, dua sunt eiusdem natura substantia intelligentes, id est, duo æterni Spiritus consubstantiales, congruo gradu, ordine, & proprietate distincti. &c.

2. Georgius Niget apud Stancarum libro contra Pinzouanos ait: Ego cū Sarnio & alijs; nolimus credere, quod Filius Dei sit Patri equalis, sed Minorem Patre asserimus. Quà causâ Symbolum Athanasii, vocant Sathanasii.

3. CALVINVS, inquam, similia sensit & docuit: præsertim Filium Dei Patre minore Deum esse. Sic & LVTHERVS cum Synonymis Vide fusè recitatos ipsos supra quest. 9. Refutatos quoque obiter in mea Genealog. quest. 5. & in Antichristo q. 5. Ergo isti Gentilizant; imò reipsa sunt Gentilizæ, id est, germani Ariani, & Machumetani, ac pene Judæi: teste Hunnio in suo Caluino Iudaizante.

AUTOR. Sic contrà. I. Quem ve-

teris Testamenti complura loca vocant vnum verum Deum Israël; eadem ipsa Nouum Testamentū exponit de Christo: Ergo Christus est idem vnus verus Deus Israël. At in illo DEO Veteris Instrumenti nihil Inæquale vsquam significatur aut reuelatur: Ergo Christus, quæ Deus, Æqualis est Patri, vt & Consubstantialis.

Antecedens testatum reddamus. 1. Exod. 20. Ego sum Dominus Deus tuus, qui te eduxi de terra Ægypti. Id est, ait Iudas in Canon. IESVS, populum de Ægypto saluans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit.

2. Psal. 67. Dominus in eis in Sinai in sanctis. Ascendisti in altum, cepisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus. Id est, Ephel. 4. Vnicuique nostrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dixit: Ascendens in altum. &c.

3. Ita 6. Vidi Dominum sedentem &c. qualis isthic describitur Maiestas Dei; talis & in Nov. Test. delineatur. Iohan. 12. & Apoc. 4. 4. Isa. 45. Ego Deus, & non est alius: In meo ipso iuravi: quia mihi curuabitur omne genu. Ita Rom. 14. Omnes stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim, Vno ego, dicit Dominus, quia mihi flectetur omne genu.

4. Isa. 35. Deus ipse veniet, & saluabit nos: Tunc aperiensur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt, & saliet sicut ceruus claudus. &c. Id de seipso Christus exposnit Matt. 11. Nunciate Ioanni, &c. ceci vident, surdi audiunt, claudi, &c.

III. SIBYLLÆ præcinuere IESVM Christum Vnum verum Deum, Patri æqualem, in carne venturum. At Clemens, lib. 6. Stromatum, asserit Apostolū Pau-

Paulum gentiles ad Sibyllarum leſitationem admonuiſſe. SS. Patres verò, *Iuſtinus, Auguſt. &c.* citant eas percrebrò. Et *Erythraa* canit in Vaticano, cuius initiales literæ reddunt has voces, *IESVS Christus Dei Filius: Saluator, Crux.* quod iſtis concluditur:

Vnus & aternus Deus; hic Seruator, & Idem CHRISTVS; pro nobis paſſus: Quem carmina ſignant.

III. VISIONVM & MIRACVLO-
RVM diuina testimonia ſuper Æqualitate Conſubſtantiali, ſeu ὁμοουſία recitat per illuſtria Illuſtriſſ. Card. Bellarm. lib. 1. de *Chriſto cap. 12.* Quibus in præſens ſuperſedebit ſtudium breuitatis.

IV. D. THOMAS p. 1. q. 42 a. 1. Neceſſe eſt ponere Æqualitatem in Perſonis. Quia, lib. 9. *Metaph. textu 15. 16. 17.* æquale dicitur quaſi per negationem maioris & minoris; non autem poſſumus in Diuinis ponere maius & minus. Quia, ait Boëtius lib. de *Trin. Eos differentia, ſcilicet Deitatis, comitatur, qui vel augent, vel minuunt: ut Arius: qui gradibus numerorum, Trinitatem variantes diſtrahunt, atq; in pluralitatem deducunt.*

Ratio eſt: Quia Inæqualium non poteſt eſſe vna Quantitas numero: Quãtitas autem in Diuinis non eſt aliud, quã Effentia: Vnde ſi eſſet inæqualitas in Perſonis diuinis, non eſſet in eis Vna Effentia: & ſic eſſent tres Perſonæ Vnus Deus; quod eſt impoſſibile. Oportet igitur Æqualitatem ponere in Diuinis.

Vnde S. Auguſt. lib. de *fide. c. 1. to. 3.* Æqualitas intelligitur in *Patre, Filio, & Spiritu S.* in quantum nullus horum aut præcedit aternitate, aut excedit magnitudine, aut ſuperat poteſtate. &c. Plura in mea *Genealogia queſt. 5.*

QVÆSTIO XIII.

Qualia ſit facta Chriſto Atributorum DEI Communicatio?

LUTHERVS in Conc. de Nat. Dom. *Duo CHRISTI ſunt: Vnus Chriſtus eſt DEVS Omnipotens: Alter Chriſtus eſt Homo non Omnipotens.* Quocirca, duos habet filios Deus Lutero. 1. Brentius, pag. 115. Recognitionis ſuæ, patri ſuo Lutero adſilit audacter; *Diſcrimen, inquit, inter Chriſtum & alios homines non proprie Inhabitatione Filij Dei in Filio hominis; ſed Communicatione Proprietatum, quibus Filius hominis ab inhabitante Filio Dei ornatur.*

CALVINVS lib. contra Gentilem pag. 917. *Si Effentiam Pater Communicauit, cum Filio, vel ex ſolido communicauit, vel ex parte: Si ex parte, dimidius Deus eſt: Si ex ſolido, in ipſo Patre Euauit.* Rurſus ibid. *Si Patris Effentia eſt in Filio; erit etiam in eo Perſona Patris.*

AVTOR Euax; quàm argutæ conſequentiæ? Eas nec Carneades helleboro purgatus refellat; nedum prænſus. Vide, & Ride *Camelum ſalsansem.*

Atar: 1. Acclamat ei anonymus Caluiniſta quidam apud ſeuardentium in Dialogo: *Incommunicabilis eſt effentia diuina.* 2. Aduolant Caluino ſuo ſuffragatores Samofateni noui, Blandrara *Diſput. 6. Albana, Tranſyluani Miniſtri lib. 2. Cap. 7.* Et hæteſiarcha eorum Neſtorius, apud Theodoretum *lib. 4. hæteſiæ fabul.* Quorum iſta aſſertio pauxillò mitior: *Chriſto homini communicatam à Deo Diuinitatem eſſe; non per generationem aternam, ſed per Vnctionem gratiæ & Inhabitationem: Ac proinde, Poſſe Chriſtum dici Deum; ſed Deum Factum, Temporalem, Non aternum.*

Addo his Beza. Caſtallio probauerat ex d. cto prophetiæ, *Egone parere faciam, & non propriam? Omnes homines eſſe creaturis Dei.* Quid Beza? Lib. contra Caſtallionem: *Disco, ait, è contrario: Deum, ex quo Adamus peccauit, deſiſſe Patrem eſſe in Adamo generis humani.* Vide *Schlüſſelburgium, lib. 1. Theol. Scholaſtica fol. 3.*

AUTOR. Qui igitur esse Pater Christi negatur; ut qui suam ei communicare essentiam nequierit; is jam etiam negatur esse non Pater.

Calvinus Inst. l. 1. c. 13. §. vlt. *Scilicet fingitur in Patre continuus actus generandi.* Sed plura de communicatione Attributorum *infra* quest. 24. 25.

AUTOR. I. Nimirum liberalior Caluino videri voluit Lutherus; hinc enim duos; ille nec unum quidem DEO Filium sat concedit. An, quia, *Dum vitant stulti; vitia in contraria currunt?*

2. Certe ad Brentij verba exclamat Beza in respon. ad Colloq. Mompelgart *Ecce tibi Duos ex Nestorio FILIOS!* scil. vnus Deus inhabitans Christum hominem; alter, Homo inhabitatus.

3. Caluino autem nec Christi Pater fuit vnquam Deus *vel ex solido, vel ex parte:* sed duntaxat *Proprietate quadam sunt distincti.* Vidè supra quest. 7. Ideò Nestoriani in hoc sunt Luthero-caluiniani: contra istud Symboli Athanasiani, *Genitus, non factus, consubstantialis Patri, per quem omnia facta sunt:* Non igitur factus est; sed genitus, ab æterno ex Patre; in tempore ex Matre *θεοτοκῆ*, non solum *χριστοτόκῆ*. Sed distinctius singula, & strictim.

4. Cùm Diuo Thomæ 1. quest. 27. a. 2. Processio Verbi in Diuinis dicatur Generatio, juxta Psal. 2. *Ego hodie genui te, Filius meus es tu.* Cùm etiam Christus testetur, Ioan. 7. *Ego ex Deo processi:* distinguenda est processio illa siue generatio, ex D. Th. 1. quest. 27. a. 1. *Arrius* accepit processionem sicut effectus procedit à causa; & sic Filium ait procedere à Patre generatum, sicut primam eius creaturam. Et ita Filius non est verus

Deus. *Sabellius* accepit eam, sicut causa procedit in effectum, quatenus aut mouet ipsum, aut suam ipsi imprimi similitudinem. Et sic Christum dixit, Filium Dei quatenus è Virgine Carnem assumpsit.

Errant autem ambo: Quia acceperunt processionem *ad Extra* solū, quatenus procedit secundum actionem in materiam exteriorem: At processio *ad Intra*, quæ manet in ipso agente, oportuit eos attendisse; quale est *Intelligere Dei:* quod est Concipere mente aliquid, & ex eius notitia procedere; diciturque *Verbum mensis:* quod in æterno Deo fuit ab æterno: Et hæc fuit generatio Filij.

Est itaque, ait August. l. 4. de Trin. c. 10. *Pater Principium totius Deitatis:* Sed & Ioann. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud. &c.* Et tamen Pla. 2. *Ipse inuocabit me,* quæ homo; *Pater meus es tu,* scilicet ab æterno prius; dein & in tempore *Plura D. Thom. 1. q. 33.*

Neque tamen infitias eo, priuatis istis quorundam opinionibus impiis omissis, communem hodie Luthero-caluinistarum sententiam concedere in nostram Orthodoxam. Sicut & in sequentibus variant.

QVÆSTIO XIV.

An Deus sit Omnipotens?

LUTHERVS in conc. de Nat. Dom. *Duo Christi sunt: vnus Christus, Deus Omnipotens; alter Christus Homo non Omnipotens.* Idem tom. 2. Wittenb. fol. 183. & in Colloq. mensalibus, fol. 97. 98. 99. *Non credo Omnipotentem Diuinitatem esse Immortalem.* Vide in mea Genealogia quest. 9.

II CALVINVS Inst. l. 4. c. 17. §. 3. clarè subinnuit istud: *Deus nil potest efficere aut supra, aut contra ordinem à se in Natura constitutum.*

2. Idem

2. Idem Inst. l. 3. c. 22. §. 3. *Potentia Dei Absoluta communium est; sicut profanum, ita merito detestabile.*

3. Theod. Beza, Heshusio teste, lib. contra Caluinum & Beza, credens Deum Patrem Semipotentem, ait, *Quia impossibile est illi facta infecta reddere.*

Idem Beza isthoc Dei Attributum nunquam in eam fidei Confessionem; quam in Conuentu Possiaci obtulit, licet identidem editam; voluit inferere. Alubi autem easdem, quas Plinius Atheus affert, diuinæ Omnipotentiae exceptiones depromit. Consule *Posseninum contra Chytraum, & Atheismo* s. §. 4.

Idem Beza lib. contra Heshusium ait: *Nec credenda est, nec vniuersaliter recipienda i' a propositio Gabrielis Angeli: Non est impossibile apud Deum omne Verbum.*

4. Idem lib. aduersus Brentium: *Deus non potest efficere, ut corp. u. humanum sine suis dimensionibus unquam existat: Non potest quantitates suis destituere effectibus naturalibus, quominus certa occupent & impleant loca.*

5. Carolstadius in dialogo de Cæna. *Tam verum est Corpus Christi simul in multis locis esse posse essentialiter; quam verum est, S. Annam habuisse quinque capita; aut innocentem infantem habuisse barbam duodecim cubitos prolixam.*

6. BRENTIVS, apud Andreae in fideli Luthero cap. 1. Ego & Iacob Schmidlinus cum Vbiquitariis credimus, *Duos esse Deos. Seniores qui ab aeterno sunt ac permanent: Iuniores vero esse Humanam Christi naturam, communi ac dotatam Diuinis Attributis, sicque in Deum coronatam & exaltatam.*

AUTOR. 1. Si talia de Deo; quando minus Omnipotentiam attribuent Christo? Sed presè agam ex *D. Th. p. 1. q. 25. a. 1.* Cùm Deus sit purus Actus, simpliciter & vniuersaliter perfectus; ideoque omnium sit principium actiuum, & non passiuum; relinquatur, quòd in

Deo sit actiua Potentia summa; eaque, ait *Hilar. l. 8. de Trin. infinita.*

Sub eam tamen, art. 4. *ibid.* non cadunt, quæ contradictionem includunt: Vnde non potest facere de corrupta non corruptam; præterita, vt sint non præterita &c. Hinc August. l. 26. contra Faust. c. 5. *Qui dicit: Si Deus Omnipotens est, faciat vt, quæ facta sunt, facta non fuerint; is non videt hoc se dicere: Si Deus Omnip. est, faciat vt ea, quæ vera sunt, eo ipso quòd vera sunt, falsa sint.* Arist. 6. Eth. c. 2. *Hoc solo priuatur Deus, ingenta facere, quæ facta sunt.* Cætera, Gen. 17. *Ego Dominus omnipotens.* c. 18. *Ego Deus omnip. Cresce. &c.*

FILIVS DEI autem est Patri æqualis in Omnipotentia. Quia ait *D. Th. 1. q. 41. a. 6.* in Diuinis non differt Esse, & Possè: Ideo cum Essentiæ ac naturæ perfectione Deus generans Genito dedit quoque Omnipotentiam perfectionem. Art. 5. ita ratiocinatur. *Sicut Deus potest generare Filium, ita & vult: Sed voluntas generandi significat Essentiam: Ergo & Potentia generandi.*

Vera igitur vox Christi, Matth. 19. *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia sunt: Vide D. Tho. p. 3. quest. 9. 10. 11. 12.*

Quòd demèntius blasphematur CALVINVS Inst. lib. 1. c. 13. §. vlt. *Stultè fingitur in Patre continuus Actus generandi.* De Creatore autem, quòd is non amplius sit Deus, LUTHERANI Accidentarij, vt Heshusius, Schmidelinus, &c. id impingunt Lutheranis Substantiariis, vt Flacco Illyr. Amsdoisio. &c. Vide *Olenbergium causa 17.*

AUTOR. At, Apocal. 1. *Qui venturus est Omnipotens.* Et Matth. vlt. *Mihi data est omnis potestas in caelo & in terra.* Omnino consule *S. Th. p. 3. q. 15.*

D 3 Quæ

QVÆSTIO XV.

An Deus sit iustus.

LUTHERVS ad marginem cap. 3. ad Rom. Deus est iniustus: nam imprimis impossibilis precipit. Deinde Idem lib. de Seruo arbit. Nec in damnandis, nec in saluandis merita spectat: Spargit gratiam & misericordiam in indignos, iram & seueritatem in immeros: Indignos coronat: indignos punit: sine meritis saluat: sine meritis damnat. Vide infra quæst. 17. 32.

ZWINGLIVS lib. de p. ouidentia cap. 6. Deus est iniustus: Punit ob peccata homines, qua non eorum magis sunt actus, quam Agricole sunt proventus. Idem to. 1. in explicatione art. 20. Non magis, quam mallei opus vomer, quem conflat faber. CALVINVS quam Deo tribuat iustitiam, liquebit infra, ubi Deum scelerum constituit autorem.

AVTOR. Ex Psal. 10. tenemus: Iustus Dominus, & iustitiam dilexit. Sed rectè distinguit D. Th. 1. q. 21. a. 1. Iustitia Commutatiua non cadit in Deum: Quia Rom. 2. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Distributiua verò propria Dei est Gubernantis. Vnde S. Dionys. de diuin. nom. lib. 8. Oportet videre in hoc veram Dei esse iustitiam, quod omnibus tribuit propria. Ideo 2. Mach. 1. Solus es bonus Rex, solus prestans, solus iustus, & æternus.

QVÆSTIO XVI.

Deus & Christus an sint immortales & impassibiles?

LUTHERANI: Vt. Selneccerus in confutatione accusationis, fol. 129 Theodoresi illa phrasis: Christus in quantum Deus, impossibilis est: nunquam ferenda est. 2. Gerlachius in disput. contra Buseum: Vera sunt hæc propositiones: Diuinitas est nata, Crucifixa, Mortua. 3. Schmidlinus in thesi 136. & in repetit: Wittenberg. Pati, & Mori nomine & re pertinet ad Diuinitatem. 4. LUTHERVS lib. de conciliis par. 2. Nestorani sunt, qui Diuinitatem Pati non potuisse pertinaciter disputant: Ego & mori.

Gerlachius contra Buseum assignat rationem. Quia Proprias sibi vnè cum natura humana participatione, affectiones eius facit suas Verbi natura & maiestas. 5. Aslebius & Andr. Mulculus in refut. Simleri: Si solana-

tura humana Christi passa sit, Filius imprimis ab opere Redemptionis flagitiosa impietate separatur. 6. LUTHERVS. in confess. de cena Dom. Christus: visibilis, nec magni preii Saluator est: immò ipse quoque alio Salvatore opus habet: subaudi, si in diuinitate passus ac mortuus non fuerit. Plus nimio satis ista.

CALVINVS Instit. lib. 1. c. 17. §. 2. Deitas est mortalis: immò verò aliquando mortua est. Fuit enim sacerdos noui fœderis Christus, etiam secundum Dsuinam naturam. Vnde Iacellus ipsius lib. contra Hardingum art. 14. & 17. Christus humanà naturà immolatus fuit diuinà, sacrificicus exiitit. Plura vide supra cap. 9. 2. Calvinus ad Hebr. 9. v. 12. Per proprium Sanguinem introsuit in Sancta: Quia in fœdere nouo ad perfectam sacrificij rationem mors sacrificantis pertinet. 3. Item ibid. v. 14. Quia Fuit etiam Noui testamenti Mediator secundum Diuinitatem: Ideo autem Noui Test. Mediator est, vt morte intercedente redimat prauaricationes. Quæ quidem, vt de Humanitate Christi verè: ita blasphemè dicuntur omnia de Diuinitate. Vide plura quæst. 21.

III. AVTOR. ex Cnoglero cultissimo in Trisymbolo. 1. Fuit olim imbutus eodem errore Anastasius Imperator: de quo lepida proditur historia apud Zonaram in Anastasio 10. 3. Miserat hic Episcopos duos suæ sectæ ad quædam Orientis Dynastiam, qui eū erroris sui de Mortalitate Dei impleverent. Is audiit eos humaniter: responsum in diem reiecit alterū. Interim subornat famulum, qui sibi cum Episcopis colloquēti, nescio quid, tacitè in aurè insurrexerit. Facit ille ex præscripto; cum subitò frontem dimittere Princeps, & suspirare, & magnam præ se ferre mœstitiā. Percunctantur Episcopi vehementer istam tam subitū doloris causam. Cū Princeps: Nunciatum, inquit, est mihi, obuisse mortem Gabrielem Archangelum. Episcopi in risum soluti, bono animo esse iubent, & multis ar-

tis argumentis ostendunt, *Mori non posse Angelos.* Commotior ille statim: *Et vos inquit, qua fronte persuadere vultis, Diuinitatem in Christo passam fuisse, & mortuam?*

2. ZVINGLIUS tom. 2. in respons. ad Lutheri Confess. laboriosè hanc Coapostoli sui vesaniam confutat; seu, vt ipse vocat. *summam, & omnium longè stultissimam blasphemiam.* Inter cætera, Lutheri suo quasi ex diametro oppositus, liberè vniuerso mundo testatur dicens: *Contrà, ego de me illud liberè dico: Si Christus Deus quoque iuxta Deitatem passibilis est; Deus certè non est; nec hunc pro Deo meo unquam sum agniturus.*

3. Frustra vociferaris Zvingli; Tantum abest, vt Lutherani hunc sibi Mortalem Deum eripi patiantur; vt etiam in Pandora sua Bergenst. id est, Concordiæ libro, eundem quater millenis subscriptionibus roboratum, omnibus credendum proposuerint. Belli Antichristiani, quin & Athei, sine Deo viuo! Hæc Lutheranis dixerim.

Eadem & Calvinianis; queis addo suum Patriarcham Petrum Gnaffæum autorem Theopaschitarum, dicentium, *Vnus ex Trinitate passus est secundum humanitatem:* apud Baron. annis 482. 519. 535.

QVÆSTIO XVII.

An Deus sit Bonus? an verò Peccator?

LUTHERVS lb. de seruo arbitrio: Phil. Melanchthon in Rom. c. 2. *Deus autor fuit Proditionis Iudæ, adulterii Davidis, sanitiæ Manlii.* 2. Idem in assert. art. 2. *Dubium non est, quin Sathanâ Magistro in Ecclesiam venisset hoc nomen: Liberum arbitrium; scilicet à Deo solo conditum, inditumque nobis.* 3. Lutherus, Tom. 1. Wittemb. fol. 161. b. *Christum fuit summus peccatorum, quos unquam terra tulit.* Causam incidit Tom. 4. Wit. fol. 363. b. *Nimirum quia*

non sine causa, neque de nihilo ab Ioanne baptizatus est. 4. Idem in assert. art. 36. tom. 2. Wittemb. anni 1551. *Nulli est in manu sua positum cogitare quippiam boni vel mali; sed Omnia sub Deo sunt; contra quem nihil possumus, nisi quantum permittit & facit ipse. Quod & poëta voluit cum dixit: Certâ stans omnia lege. Quomodo potest sese homo ad bonum preparare; cum nec in potestate sua habeat vias suas malis facere? Nam & MALA OPERA IN IMPIIS REGIT DEVS, scilicet, ut Autor scelerum omnium. Prò!*

AUTOR. Ibidem Lutherus hunc articulum omnium optimum, & rei Christianæ summam constituit: *In cæteris, inquit, articulis de Papatu, de Conciliis, &c. magis ferenda est leuitas & stultitia Papæ & suorum: Sed in hoc articulo, qui omnium optimus est, & rerum nostrarum summus, dolendum ac flendum est, miseros sic insanire.*

1. Atqui Manes idem docuit olim teste S. August. *heresi 46. & Hieron. in prologo dialogi contra Pelagianos.*

2. Iactitant Lutherani de suo Magistro, quod Velleius de Epicuro suo; *Eum primum superstitionibus liberasse Germanos.* Sed, quod Cotta Pontifex respondit Velleio; *Superstitione quidem facile fuit Epicuro (dixerim Lutheri) liberare; cum sustulerit omnem vim naturamque Deorum.* Sanè namque ait Tertull. *Qui Deum esse Bonum diffidentur; Deum esse nunquam fatentur.* Vide infra quæst. 31 32.

CALVINIANA istis pauca subiiciam consona.

CALVINVS Instit. 1. c. 18. §. 3. *Deus autor est omnium eorum, quæ Papiſta otiose tantum volunt eius permisso contingere: scilicet: peccatorum.* Sic enim Zwinglius exponit in serm. de prouidentia cap. 5. *Numen ipsum, ait, autor est eius, quæ nobis est iniustitia.*

2. Calvinus ibid. §. 1. Confirmat exemplo: *Dei in opus est incaſtus Absolonis.* Addit Melanchthon in Rom. 8 & proditione Iudæ: *vt Pauli conuersio.*

2. Zwin-

2. ZWINGLIUS *ibid.* Deo impulsore latro occidit: Deo motore perpetrantur homicidia & adulteria.

3. BUCERUS in Rom. 1. amplius dicit: *Qui non credunt, Deum omnia tam mala, quam bona in hominibus perficere; NEGANT DEVM PENITVS. CALVINO sunt homines bardi, vertiginosi, prodigiose caci, ac desperati.*

Idē Inst. 2. c. 4. §. 2. Est enim Deus causa particularis peccati, à qua sola omnis peccati & peccatoris ratio ducitur. Et verò Apparet Dei Specialis Actio in vnoquoque facinore.

5. *Idem Inst. 1. c. 18. §. 2. Dicitur Sathan excacare infidelium mentes; Sed vnde hoc, nisi quia à DEO MANAT EFFICACIA ERRORIS?*

6. Quin, Beza Aphorismo 22. in responso. ad Castallionem: *Deus creat homines ad eum finem, vs. qua CONSTITVIT ipse ab æterno MALA; per illos agat.*

7. Zwinglius cap. 6. de prouid. *An coactus est homo ad peccandum? Permitto coactum esse.*

Beza in respond ad Castal. *At non poterunt resistere Dei voluntati? Fateor.*

CALVINVS *Inst. l. 3. cap. 22. §. 4. 6. 7. 8. Voluntate Dei, qua rerum est necessitas, cecidit Adamus, defecerunt Angeli. &c. plura talia quæst. sequente.*

AUTOR. I. Nubem Atheismorum eiusmodi adducere liceret ex Beza, Martyre, VVitakero. Sed vel hæc pauca cerebri inuersionem parere possunt viro bono. Consule Cardin. *Bell. lib. 2. de amiss. grat. cap. 3. Calvino. turcismum l. 3. c. 17. & 23. Stapletonum de iustific. lib. 11. c. 4. 5. 6.*

2. Hic verò tam foedus fuit Atheismus, vt ipsi etiam Calviniani ad eum naufragant.

3. Certè Castallio, Calvino domesticus, Deum hunc Calvinianum mirificè exagitat, *in lib. ad Calvini de prouid. denia.*

4. Bullingerus & ipse Calvinista, *Decade 3. sermo 10. cum execratione detestatur id ipsum.*

5. Senatus Bernensis magnarū etiā poenarum seueritate eum à Deū sua ditione arcet: Patet è *litteris Bernensium ad Ministros anno 1555. scriptis, apud Claudium Sanctesium in respons. ad Apolog. Bezae.*

6. Fouerunt hoc ouum multi olim hæretici: vt Simon Magus, teste Lirinēsi in *Commonit. aduersus profanas vocum nouitates: Cerdonistæ, teste Tertull. lib. de praescript. Marcionistæ, apud Irenæum lib. 1. aduersus heres. c. 29. Manichæi, teste August. heresi 49. Priscillianistæ, teste S. Leone epist. ad Turbium. Seluciani, apud August. heres. 59.*

Nemo tamen horum omnium illud ita manifeste excludere ausus fuit. Quid tandem? Peperit vipera, & rupta est.

Primus Florinus hydrum hunc per abortum eiecit: Nutrijt post eū Zwinglius: Ad justam magnitudinem & robur prouexit Caludinus. Florinum ob hoc plus, quam hæreticum Irenæus dixit: Caluinum & Zwinglium quos dicemus nos? Hucusque *Quir. Cnoglerus.*

Porro D. Thomas 1. q. 6. de Deo Bono, Angelico digna Doctore. Proprium Deo est esse bonum: iuxta Thren. 3. *Bonus est Dominus sperantibus in eum; anima quærenti illum. Vide S. Dionys. lib. de diuin. nom. cap. 4. par. 1. Bonus dicitur Deus, sicut ex quo omnia subsistunt. Ideo S. August. l. 4. de Trin. cap. 2. Trinitas diuinarum Personarum est summum Bonum, quod purgatis mensuris cernitur.*

QUEST.

QVÆSTIO XVIII.

An Lutherocaluinista sine Theomastiges
Mysotheia.

PLVS nimio id quidem enarrata ha-
ctenus, eorumque similia porro re-
censenda, testantur. Mihi tamen id hîc
quoque pauculis consignandum esse
videtur. Neque verò nescio; quod
sapius iam monui; communem hodie
Theologiam Lutherocaluinianam ab
eisdem nonnullis abhorrere.

CALVINVS lib. contra Nebulonem, resp.
ad proposit. 7. DEVM SIMVLATOREM
facit. Quia, ait, *Vult fieri, qua fieri non vult,
& fieri vetat.*

AUTOR. Nequirit hoc tam subtile
pronunciatum capere Castallio: que-
stusque est. Quid ei Calvinus? *Scelte-
scere oportet, ait, & proprio sensu exinaniri.*
Papæ, quam benè! Nisana mente exi-
nariare, Calvinianæ vefaniæ nunquam
intumesces typhone.

Idem Inst. l. 1. c. 17. § 2. *Deus vult pecca-
tum voluntate absconditâ; non voluntate in ver-
bo patefactâ.* Ecce D um Sycophanticum
Caluinistarum! Potrò. *Vult filios Heli patri
immorigeros esse; vult eosdem & rebelles esse.*
Ibidem cap. 18. § 3. *Alius qui docet, cauil-
lum non in Calvinum, sed in Sp. Sanctum in-
torquet.*

II. TYRANNVS est DEVS Caluini
Symmystæ Zwinglio, serm. de prouid. c. 6.
Quia Dominantium more pronunciat & defi-
nit: *Misericordiam impartior, ait, pro meo placi-
to; non pro implorantium meritis, aut ciulantiu
miseria.*

AUTOR. Puto, ad hoc exemplum
Dei Zwingliani, conformasse se Nero-
nem, Caligulam, Domitium, Decium,
Syllam: qui, vt ostenderent, quam libe-
ro in suorum vitas fortunasque Domi-
nato potirentur; plurimos militares

Præfectos subito interemerunt, & ob-
securos terræ filios in eorum locum ex-
tulere. Ita Sylla, teste Appiano lib. primo,
in bello ciuili quatuor legiones, in Câ-
po Martio, eius misericordiam implo-
rantes, è vestigio mandauit obruncari.

III. DEVS à DIABOLO num
quid differt?

Heshusius, apud Schlüsselburgium lib. 1. c. 6.
clamat, CALVINISTAS transformare Deum
in Diabolum.

An verè; ex his collige.

I. CALVINVS contra Libertinos in In-
struct. cap. 14. *Qui Deum, ait, faciunt scele-
rum & flagitiorum autorem; Deum transfor-
mant in Diabolum.*

AUTOR. I. AT cui id canit? Nonne
sibi? 2 Caluini vox est ipsa, 1. lib. de æ-
ter. Prædest. pag. 1005. & 1007. *Idem
vult Deus & diabolus.* 3. Sic diabolum,
& in diabolo Deum Caluini definit cor-
pus doctrinæ, & Examen ordinandorū,
cap. de definitionibus appellationum,
*Nihil est aliud diabolus, quam Persona ex-
ercens spiritualem scuitiam in genus huma-
nam, impellens alios ad alia scelera: Sicut
quæstione præcedente retulit ac censuit
Caluinus de Deo peccatorum autore.*
Vide supra quæst. 6.

IV. DEVS an PEIOR DIABOLO?

CALVINVS. Ita equidem ex
præmissis vt statuum, adigi videor.

Nam diabolus adferre peccandi ne-
cessitatem haud vlli valet: *Deus autem
impellit.* Vnde, Inst. l. 1. cap. 18. §. 4.
*Homo, iusto Dei impulsu agit, quod ei non li-
cet.* Impellit, ibid. §. 2. *reprobos in ob-
sequium.*

Idem in responso ad Nebulonis ca-
lumnias de æter. Prædest. passim: *Deus
summa est causa peccati, & præcipua: Inst. 2.*

E cap. 4.

cap. 4. §. 2. *Vnde homines efficaciam erroris ducunt: Inst. 1. c. 13. §. 2. Est precipuus Autor. Ibid. c. 17. §. 3. Armat diabolus in nos. Ibid. c. 18. §. 2. Demon tantum minister est Dei. Ibid. §. 5. Et instrumentum: Ibid. §. 2. Eius impulsu suas partes agit; Idem lib. de æt. Prædest. pag. 1001. Eius mandato imposturis suis reprobos illaqueat.*

AUTOR. Satin' hæc sapiunt aut proposito testando sufficiunt?

V. DE VS AN OTIOSVS SIT, IGNAVVS, aut Epicureus?

CALVINVS in Actor. 22. *Qui sentiunt homini liberum arbitrium esse relictum; Deum fingunt in caelis sedere otiosum. Beza lib. aduersus Sycophant. calum. Si est in Deo tantum simplex peccatorum permissio, non est Deus Omnipotens; Sed Deus Epicuri, otiosus, ignavus, improuidus.*

AUTOR. AT in Deo est simplex permissio: Ergo. Prô!

VI. DEVS AN SIT LIBERI ARBITRII?

BEZA in Confess. Geneuensi. cap. 3. art. 6. & c. 4. art. 20. *Deus non est liberi arbitrii in operibus, quæ ad res creatas pertinent: Nec liberum: Et illi semel nobis datam fidem & gratiam tollere: Nec inferni cruciatibus addictum liberare: Neque beatum æternis suppliciis distorquere.*

AUTOR. Verè Heshusius; teste Beza lib. contra Sycoph. calum. *Caluinista nunquam magis extollunt Dei potentiam, quam cum eam volunt euertere. Sed acclamat eis natura in ethnicis: Nā Plato ait, dialogo secundo de repub. seu Iusto: Omnibus modis pugnandum est, ne Deus dicatur esse malorum causa. Nec, qui iustis legibus victurus est, verba hæc dicat in sua ciuitate; Nec alium loquentem audiat. Est enim probitatis & vitæ communis,*

& legum, & ciuitatum extrema corruptio. Plutarchus similia aduersus Stoicos: Infinitis, ait, partibus tolerabilis est, imbecillitatem Deo tribuere; (quod facit Epicurus) quàm nullam esse libidinem, nullum scelus, quod non ei Autori imputandum sit. Ut imputat Calvinus, eiusque Syri ac Dauis Beza, VVittakerus. &c.

Sed vide age, quanto Calvinistæ sint Barbaris ethnicis infeliciores. Calchutani victimas diabolo faciunt: Sed eò, vt debitam cuique pro benè, malèue gestis mercedem remetiatur. At Calvinistæ ne hoc quidem Deo suo permittunt; vt quem Innocentes punire asserant. Immane! Tartari, ait, *Ortelius in Theatro*, stellas colunt; Ægyptij coluere feles, ibides. &c. Malleum prægrandem Lithuani, teste *Guagino de Lithuania*: Americani farinam humano sanguine temperatam, teste *Correio in orbe nouo, narrat. 2.* Stultissimè: quis negat? Ad ideo tamen omnes; quia sibi quid Boni ab iis, ob cultum, pollebantur. Soli Calvinistæ colunt DEVM talem, qui solus immeritos ad tartara amandat: meritos orcum mactat beatitate. Hactenus de vnitate Dei: Porrò de Personarum Distinctione disceptemus. Sed prius de vocibus.

Q V Æ S T I O X I X.

An de Diuinis sint tolerabiles vocum termini?

VT diuinum, ita celeberrimum est Opus S. Dionysij de Diuinis Nominib⁹: Sunt & Ecclesiæ vsitata de Diuinis Vocabula quædam seu termini, quos distinctè definiteque nouisse interest. Et vtro sunt ista: *Essentia, Homousia, Hypostasis,*

Stasis, Substantia, Persona, Proprietas, Relatio, Notio, Circumincepsio, Trinitas. De his quid Sectarij?

LUTHERANI iuxta & CALVINISTÆ quam fastidiosè voces *Trinitas, Persona, &c.* aspernentur, quamque ferant ægrè; docuimus supra q. 6. & 7. Res verò ipsas Diuinas, vocibus designatas, quam infandè blasphemè utriusque, quam profanè doceant, sacrilegèque tractent; quæstiones 7. 9. 10. 11. 12. 13. &c. aperuerunt.

1. Fateor, & laudo; Lutherani æquè ac Calviniani illarum sunt patientiores vocum in suo sensu, in vsu frequentiores, temperantiores in vellicatione insectatoria, in earum aspernatione religiosiores: quicquid de rei significatæ veritate senserint, sentiantue.

2. Transyluani autem, Hungaricique Ministri, noui Samosateni ac Ariani dictos vocabulorum terminos acrius insectantur, manifestèq; proscribunt: Rem ipsam blasphemant.

3. Lutherocaluinistæ quid? Cum Romanodoxis Catholicis Nominum seruant vsu communem quidem; at sensum de Rebus Diuinis ipsis diuersum, planèque auersum à nobis multi: sibi autem vel proprium, vel, ut plurimum, communem cum Transyluanis, id est, Arianis Samosatenis, Nestorianis, &c.

SVADENT. istis. 1. Ex 1. Tim. 5. *Vocum Nouitates denita.* Ed, quodd hisce minus conuincantur hæretici, qui vix vel Scripturis sat constringuntur. 2. Exemplum Patrum in nouatione vocum est per se pererroneum. Ergo amplectendum? 3. *Stultum est loqui voce noua, ut nil dicas,* ait Aug. 4. Nomina illa de diuinis sunt peregrina & obscura. 5. Nec vel Synonyma ipsarum vocum reperiuntur in S. Scriptura. Sunt igitur deuitandæ.

AUTOR. I. RESPON. AD I. Cogitur Ecclesia ob hæreses nouas noua nomina adinuenire, quibus & illæ damnentur, & Orthodoxi ab heterodoxis discernantur. Aug. autem *Tract. 97. in*

Iob, ostendit *vocum nouitates* vitandas esse; sed *profanas*: & nō ipsa nomina noua, quæ nouas contra hæreses sunt inuenta?

AD II. Errarint aliqui in aliquibus; at omnes simul in villo nunquam errarunt. Cum igitur vocum harum vsus sit communis; sequendi sunt potiores.

AD III. Cū ait S. Aug. l. 4. *Trin. c. 9. dici tres Personas in Deo, non ut dicatur; sed ut non taceatur;* indicabat, nullo nomen humanæ linguæ sat explicare, quid tria illa sint in Diuinis; tamen dici *Personas*, ne muti simus.

AD IV. Per totam recepta Ecclesiam tot retrò sæculis, exotica dici, nefas.

AD V. At inueniri, testimoniis docendum est, simul hæreses detegendæ. Atque istud nunc agamus.

AUT. II. Consuetam iam diu de Diuinis vocabula sunt perutilia, i. Ad Oppugnationem hæreticorum, exemplo & autoritate S. Patrum: Ne scilicet nihil dicamus. 2. Ad explicationem Mysteriorum Scripturæ, ut in quibus eæ voces sunt Reipsa, etsi minus de vocabulo. Liquet id eundo per singulas. Nam

ESSENTIA DEI & COESSENTIA, seu *ἁπλοῦς*, & *ὁμοῦσία*.

LUTHERVS, supra quæst. II. *Anima mea odit HOMOVSION.*

Atqui & Ariani oderant; amabant *ὁμοῦσιον*, aut *συνησιον*.

Similiter & Lutherocaluiniani. Tum quia non est in Scripturis: Tum quia nouum. Sic apertè, Transyluani.

AUTOR. I. Epiphani. hæresi 73. *Essentia nomen nudo modo in Veteri & Nouo Test. non habetur; sensus autem & significatio ubique habetur. Ut Rom. I. Sempiterna quoque Virtus eius & Diuinitas. Phil. 2. Forma Dei 2. Pet. I. Diuina consortes Na-*

E 2 *tura,*

tura, id est, essentia. S. Cyrillus l. 1. de *Trin.* derivat vere *ἑσσία* ex c. 3. Exo. *Ego sū ὁ ὢν qui sum.* ab *ἄν* autem *ἑσσία* est. Aug. *tract.* 97. in Ioan. 10. *Ego & Pater Vnum sumus*: hic sensum vocis Essentia & *ἁμοσσία* ait contineri. Ambr. l. 3. de *fide* c. 7. ait similibus vti vocibus Scripturam: *ut Luc. 6. τὸν ἄρτον ἡμῶν ἐπιτίθεισιν, Deut. 16. λαὸν περιέσειον.*

2. DE NOVITATE & Ariani querantur olim: sed iniuriā. Nam & iam tum vox antiqua fuit S. Dionysio visitata, Origeni, Synodis Arimini & Selucia. Quò mendaciores sunt Transylvani, id in Nicæno natum ac novatum coepisse asserentes, *lib. 1. cap. 3.*

NOTA. VOX *ἁμοσσία* tres iugulavit hæsiarchas 1. *Sabellium*, dicentem: Pater & Filius eandem habent essentiam; sed vnus non est ab alio. 2. *Arium* dicentem: Filius est à Patre; sed non habet eandem essentiam. 3. *Samosatenum* eam corporaliter intelligentem: quò significet duas substantias; sed eiusdem speciei: velut Petrus & Paulus sunt eiusdem speciei homines. Itaque *ἁμοσσία* denotat tria: Vnitatem essentia, contra Arium; & Distinctionem personarum, contra Sabellium: & differentiam numericam, non specificam, contra Samosatenum.

II. HYPOSTASIS est essentia existens in se, non in alio. Vnde Essentia est communicabilis; hypostasis non. Nam quod est in se, non est in alio: Additque essentia modum & proprietatem. Vnde vno in Deo tres sunt hypostases, seu existendi proprietates. Hebr. 1. *Qui cum sit splendor glorie & figura ὁμοσάσιος.* Et si hypostasis significet variè in

scriptura; nunc substantiam, nunc Essentiam. Transylvani pertendunt solam significare essentiam. Malè.

III. PERSONA theologice significat substantiam intelligentis naturæ: grammaticis etiam denotat qualitatem personæ.

IV. PROPRIETATES sunt Paternitas, Filatio, PROCESSIO. Hæc, quatenus distinguunt personas, dicuntur NOTIONES.

V. CIRCUMINCESSIO est intima vni⁹ personæ in alia inhabitatio mutua.

VI. TRINITAS solum personas signat; non enim est Trium vnitas.

QVÆSTIO XX.

Qualem in Diuinis Distinctionem agnoscunt Luthero-caluinista?

LECTOREM hic moneo, recolat Luthera & Caluiniana pronūciata; quæ superius *quest.* 7. 9. 11. 12. in medium attulimus; conseratque cum Transylvanis, *quest.* 8. Intelliget manifestè, à plerisque *solum Patrem appellari Deum verum: At Filium, Virtutem, Energiam; Tres gradibus distingui. His tres esse Deos subordinatos; istis Vnum, sed tres Proprietates alijs aliud videri: Adeo, vt negent trium in Essentia Vnitatem, Aequalitatem, Consubstantialitatem.* &c. Utq; Distinctionem inferant alij realem in Essentia & æqualem; gradualement alij; alij in hypostasibus distinctionem fingant rationis solius: Quaternitatem alij inducere videantur; fingere alij Christum Deum temporalem: Coniunctionem alij accidentalem in Christo: Bipersonalem alij: Alij Humanitatis deificatæ Ubiquitatem: ab alijs alia monstris monstra pariuntur; vt Satan nulla in re magis varius ludat, quā

in Vna Summa ac immutabili Diuinitate, Christique Humanitate. Noshic solum de distinctione in Deo.

I. LUTHERO-CALVINIANI, quidam initio; at nunc vix pauculi: potissimum verò & Transyluani. cum Samosatensis distinctionem negant Personalem.

AUTOR. AT Negarunt olim & hæresiarchæ Hermogenes, Praxeas, Noëtus, Sabellius, teste Augustino *lib. 1. de heres. c. 41.* Paulus Samos. & Photinus apud Hilar. *lib. de Synodi.*

II. Iisdem se Tritheitas esse reipsa placuit.

AUTOR. AT Placuit prius olim, apud Niceph. *l. 18. hist. c. 48.* Philopono hæresiarchæ sub annum 535. Gallo, sub annum 1090. teste S. Antelmo *lib. de Incarn.* 2. Placuit Ioachimo Abbati, sub annu 1590. 3. Raym. Lullo. sub annu 1290. 4. Demum Val. Gentili: Tres aternos esse spiritus, seu mentes, essentiali numero differentes.

III. Eisdem visum, tres esse inæquales.

AUTOR. AT ita visum prius Ario, sub annum 324. apud Theodoretum *l. 4. hæret. fabul. Epiph. hæresi 69.* Visum & Gentili, *Vnum esse Essentialiorem, Essentialiorem duos, imperfectos.*

IV. Rufus iisdem, (cum Ario.) tria distincta agnoscunt; re tamen ipsa non agnoscunt intimam distinctionem sic, ut una tribus in se Essentia Unde ridet voces prædictas quasi. 19 dicuntque in Deo Personam esse phantasticam & diabolicam: ita GENTILIS.

V. Transyluani, à Patre Christum distinguunt eo, quod Christum purum asserant hominem, & ante Incarnationem in Deo distinctionem agnoscant nullam. Patet eorum *l. 2. c. 4.* Vbi addunt, *Cū in Veteri Test. legitur de Verbo, de Spiritu S.; tunc intelligi potentias seu virtutes eius, nil ab eo distinctas: prædictaque ridet nomina:*

AT caodit Lutherus cum suis: sepul-

taque vult Calvinus.

VI. CALVINVS ait, *Dei Filius non est purus Actus; sed Compositum quid, & ex diuersis tanquam partibus coagmentatum: Quarū una est à semetipsa, altera à Patre: Vna genita, altera ingenita: Essentiam à seipso habet, Personā à Patre: Quatenus Filius, est à Patre: quatenus Deus, ex seipso.* Ita *Inst. l. 1. c. 13. §. 23.* & in explic. perfid. Gentilis, pag. 916. 919. & passim ad nauseam.

AUTOR. AT quis, nisi Choræbus aliquis, dixerit: Dauid est pater Salomonis, quā persona est, non qua homo? Parum hoc impio: en amplius.

CALVINVS *Harm. in Ioh. c. 1.* Christus ab aeterno non fuit: Tūm fuit, cum Deus à populo suo invocari nomine Patris coeptus est. Nec verò putes, id temerè sibi excidere calamo passum; aded triumphat in hoc: *Mibi, inquit, vnum hoc argumentum, ad confirmandam de Filij Dei aternitate conscientiam, instar mille semper erit. Putes Batti Sylphiū inuenisse; ita in verbis magnificus est ampullator.*

AUTOR. AT similjter sub Apostolorum tempora docuerunt Ebion & Cerinthus, teste Irenæo *lib. 1. c. 25. & 26.* & Paul. Samosatenus ac Photinus, teste Aug. *heresi 44. 45.* Sic & Seruetus, quem Calvinus exussit, *lib. 3. Trin. pag. 92.* Sic & Ministri Hungarici *lib. 2. c. 3.*

BEZA *lib. de hypost. vnione in Christo* ait: *Due personales sunt Vniones in Christo: Vna inter corpus & animam: altera inter Diuinitatem & Humanitatem.* Vide q. 22. infr.

Verum Doctrinā nos Orthodoxam stabiliam? cum symb. Athan. *Trinitatem in Vnitate veneramur.* I. Demonstratio. Qui accipit Esse ab alio, necessariò reipsa distinguitur ab eodem: Quippe fieri nequit, ut quis producat à seipso: Sed Filius accipit Esse à Patre, Sp. Sanctus ab utroque: Ergo realiter inuicem distin-

E 3 guuntur.

guuntur. *Rursus*: In Deo nil potest fingi inhærens, seu non subsistens per se; quia in D E O nullum est accidēs, compositio nulla: Ergò hæc tria cum sint re distincta, sunt tria subsistentia, ac proinde hypostases tres. Hæc ratio de fide.

2. Testimonia en, quod Filius accepit Esse à Patre &c. Prou. 8. *Dominus possedit me*, id est, generando accepit me: hominem? Non: sed Deum de Deo: quia *cum eo eram cuncta componens*. Eccl. 24. *Sapientia primogenita ante omnem creaturam*. Col. I. *Primogenitus Dei, & imago eius*.

An æternus idem? Col. I. *in ipso & per ipsum condita sunt vniversa*. Heb. I. *Per quem fecit & sæcula*: Ergo æternus est. &c. Vide Bell. 1. 2. de Christo c. 6.

De Sp. Sancto, Ioan. 15. *Cum venerit Paracletus, quem Ego Mittam vobis à Patre, spiritum Veritatis; qui à Patre Procedit*. Mitti, procedere, est distingui ab alio: Et tamen adhuc, Ioh. 15. *Ego sum in Patre, & Pater in me est*. &c.

I. CONRADI VORSTII Calvinistæ Atheismos ex ipsius lib. de Attributis refert, & refutat R. P. Becanus in Manuali lib. 3. ca. 1. *Deus non est actu simpliciter infinitus, neque essendo, neque operando*. ET. *Est quidē purus Actus, sed hoc non vetat, quin simul in sese sit finitus*. SVADET istis. Quia 1. Scriptura Deum non vocat infinitum. 2. Substantia Dei viderur ab Angelis. 3. Nulla materia, numerus, creatura est infinita: ergo nec Deus. 4. Potentia Dei non est infinita; cum ad Impossibilia se non extendat.

AVTOR. BECAN. AT. Pl. 144. *Magnitudinis eius non est finis*. Baruch. 3. *Non habet finem excelsus, immensus, & Ens habens omnem gradum perfectionis: Cuius Potentia dicitur solum re-*

spectu Possibilem; sicut scientia dicitur respectu scibilem. Ergo.

II. VORSTIUS. pag. 235. In Scripturis affirmatur, Deum in substantia in cælo habitare; in terra verò sua virtute & sapientia nobis adesse. 2. *Alij Calvinistæ dicunt*; Christum in terris verum fuisse Deum, non ratione substantiæ Deitatis; sed Personæ Verbi: quod huic, non illi, Humanitas immediatè fuerit iuncta. 3. *Alij dicunt*, Verum fuisse Deum in terris ratione substantiæ diuinæ; quod hæc manens in cælo potuerit efficere, vt Humanitas Christi in terra diuinitus subsisteret absque humana subsistentia. 4. *Alij dicunt*, Substantiam Dei ordinariè esse tantum in cælo: tamen Christo in terris degente fuit etiam in carne eius, & non alibi.

BECAN. DICIT AD I. I. Temerè Vorstius: Quia Ierem. 23. *Cælum & terram ego impleo*. Cypr. *Dei templum totus est mundus*. 2. Impiè: Quia si Deus solum in cælis; Ergo Christus in terris, non erat Deus. AD. II. Is error supponit Personam diuinam in terra posse existere sine Essentia diuina: at hæc duo sunt vnum quid simplicissimū ac inseparabilia. Vnde, Col. 2. *In Christo inhabitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter*. AD. III. Si nec Deitas, nec Persona Dei inerat Christo in terris, ergo Deus non erat; quia nihil Dei inerat ei. Siq; Deus vellet nos ita sustentare, Dij esse pariter possemus. Neq; Christus fuisset filius Dei magis, quàm Sp. Sanctus; quia ea sustentatio fuisset opus Dei ad extra; sicque Christus fuisset tam Pater, & Spiritus S. quàm filius.

AD. IV. Ergo Deus substantialiter de loco in locum moueretur: Tunc degissent in terra Personæ tres; cum nequeant separari. Quomodo igitur, Mat. 18. *Angeli*

CORUM

eorum in caelis semper vident faciem Patris? Itaque secundum substantiam Deus est vbique in mundo; secundum hypostasim Filius Dei erat in Christo.

III. VORSTIUS pag. 207. In Deo Accidentia sunt ab ipsis Substantia longè diuersa. Quia Decreta Dei sunt 1. Multa, 2. Libera, 3. Non sunt ab æterno: At substantia Dei est 1. Vnica, 2. Necessaria; 3. Ab æterno. Ergo Decreta Dei sunt Accidentia, non substantia.

AUTOR. AT substantia Dei est infinitè perfecta, vt in se vltèrius perfici nequeat; excluditq; omnè defectū: at modo perficeretur in se, si reciperet Accidentia. 4. Quicquid Bonitatis est in creaturis, id omne inest Deo per modum simplicissimæ formæ: at in illis est aliquid perfectionis substantialis, & accidentalis: ergo totum inest Deo per simplicissimæ formæ modū incōpositum.

DICO AD. I. Decreta DEI non sunt multi actus Volūtatis; sed vnus simplex: & in Deo non sunt multa, sed omnia vnum: actus enim intelligendi & volendi in Deo sunt ipse Deus. Vnde *Esse, Possesse, Operari* nil differunt in Deo. AD. II. Libera sunt quoad terminationem ad obiecta: at necessaria in se: Vt, Persona Verbi necessariò existit; at liberè terminatur ad Humanitatem.

AD. III. Deus non producit nouas in se actiones, vt nos & Angeli; quia non recipit accidentia perfectissimus: solum terminatio Dei ad obiecta dat denominationes; vt quæ in tempore facta sit & fiat. Neque in Deo causa libera necessariò præcedit suum effectum; cū actiones intellectus & voluntatis sint indiuisibiles, inque instanti producantur ab æterno; at terminantur ad obiecta in tempore.

IV. VORSTIUS pag. 226. Vulgò putant, Eternitatem totam simul existere, & omnibus temporum differentiis coexistere: qua sententia falsa est. Quia sequeretur præteritum, præsens, futurum simul coexistere respectu eternitatis. 2. Possesse Deum facere, vt præteritum non sit verè præteritum: vt annus orbis conditi primus esset hic præsens.

BE CAN. AT, Eternitas Dei est substantia Dei, ait Vorstius; hæc verò est tota simul & indiuisibilis; ergo & illa. Alioquin foret substantia mutabilis & corruptibilis: Partes autem temporis dum actu sunt, coexistunt æternitati.

QVÆSTIO XXI.

An Calviniani sint Autotheani?

AUTOR. I. Affirmat Genebrardus. 1. *de Trin.* & suspicatur Fr. Stancaurum illius hæreseos autorem extitisse: quem subexcusat *Bel. l. 2. de Christo c. 19.*

Lindanus in 2. dialogo, Canisius in præfat. de Ioh. Bapt. Calvinum autorem eius faciunt. Ex errore hoc sequitur Aut Sabellianismus hic: *Filium non distinguere personaliter à Patre: Aut Manicheismus ille: Filium à Patre distinguere etiam natura, & non esse Dei Filium, sed aliud Principium.*

II. Negat Bellarminus, quoad sententiam, cum docuisse Autotheismum. I. Probat: quòd *Instit. 2. c. 13. §. 13.* fateatur, Vnam numero naturam esse in tribus distinctis personis. 2. Idem, *Instit. 1. c. 13. §. 19.* Filium asserit genitum à Patre. *Ibid §. 23.* Essentiam Patris Filio comunicatam. *Ibid §. 15.* Essentiam distinguit à Personis ratione solum, non realiter. 3. Idem Beza in *axiomatis de de Trin.* Et Iosias Simlerus *epist. ad Po-*

lorn

lon. defendit Autusiam; Et sanè satis .
 4. Adde, Calvinus oppugnat Gentilem, iactantem Deum Patrem solum verum Deum habere à sese essentiam: at Filium & Spiritum S. habere productam à Patre, nec eos esse Autotheos. Sed hisce mox contraria proferemus realia profata ipsius & suorum.

III. Affirmat Bellarminus, quoad loquendi modum, Calvinum, negatà autusiam, Christum autotheum docuisse. Inst. I. c. 13. §. 19. *Cum de Filio, sine Patris respectu simpliciter loquimur; benè & propriè filium à se esse asserimus. Ibid §. 23. Quomodo modo Creator, qui omnibus esse dat, non erit à seipso; sed aliunde Essentiam mutuabitur?* Idem contra Gentilem sæpè: Et in Symbolo durè dictum, ait: Deum de Deo. &c. IV. Ego cum sic reuera sensisse existimo. Idita doceri videtur.

CALVINUS Inst. i. c. 13. §. 23. *Christus nisi Deus sit à se, sed à Patre, precaria eius erit Diuinitas, et ab alio mutuata. &c. Essentiam à seipso habet; Personam à Patre &c.* Piget adducere plura 2. Ita & Galli plerique, Calvinistæ, qui primitas Spiritus eius hauserunt. Vide Lauoiū in reple. lib. 2. c. 4. §. 8. 3. Beza lib. contra Heshul. *Dei Filius nullo modo ex Patris substantia genitus est.*

4. Ratio anonymi apud Feuardenrium dialogo. 1. *Incommunicabilis est essentia diuina. Quia Calvinus ait lib. contra Gentilem pag. 917. Si essentiam Pater communicauit cum Filio; vel ex solido communicauit, vel ex parte. Si ex parte, dimidius Deus est: Si ex solido, in ipso Patre euauit. Rursus: Si Patris essentia est in Filio; erit etiam Persona Patris.*

AUTOR. Ecce quam pugnaciter Calvinus re, mente, lingua, calamoque docuit Autotheum Christum. Deinde: quasi verò essentia eadem commu-

nis inferat & Personæ communicationem necessariò. Hypostasis enim proprietates est; ideoque incommunicabilis. Si enim communicaretur iam & Proprietates personalis esse desineret, & distinctio personarum cessaret: foretque vna Persona; sicut vna Essentia est: Qui est Iudaismus, & Sabellianismus.

Age; proprius contra Autotheanos: I. Hoc Caluini effatum, quòd negaret Gentilis, mortem huic attulit gloriant, apud Bell. in prafat. de Christo. Se primum esse martyrem suæ sectæ; ceteros Martyres pro Christi gloria mortuos; se mori primum pro eminentia Dei solius, Patris. Nam, dicebat ille: *Dei Filius à seipso non est, sed ab Essentiatore essentiat.* 2. In Synodo Lausanensi teste Petro Carolo Epistola ad Card. Lotharingia: Ministri nunquam à Caluino impetrare potuerunt, vt plane fateretur, Christum esse Deum ex Deo Patre. 3. Ob hanc vocem Carolus Molinæus, quamuis impius, teste Lanoio in reple. lib. 2. cap. 4. Calvinum principem Atheorum proclamauit. 4. Witakerus ad 6. rationem Campiani, alijque cum eo, Calvinum mordicus tuentur esse Autotheitiam. 5. Beza in prafat. libel. Athanas. & Cyrilli, errorem Magistri agnoscit, & leuiter acculat, temporizans: Nam contrarium supra. 6. Sed age sis: si signominiosum Christo, mutuari abs Patre naturam; cur honorificum censet eidem, sumere ab eo mutuatam Personam? 6. Caluini vox est: *Quomodo creator est Christus, si, qui omnibus esse dat, essentiam aliunde mutuabitur?* Ex Mahumetis vox est, Azoara 27. *DEVS substantia est necessariò existens; cui impossibile est, vt essentiam aliunde mutuetur.* At
 Chri-

saecula, utpote per Deum. Heb. 2. *Decebat eum, propter quem omnia, & per quae omnia, ut Deum, per passionem consummari, quae Hominem. Ergo in vna Persona duae naturae* 1. Ioan. 3. *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam Ille Animam suam, Hominis, pro nobis posuit.*

3. Concil. Rom. c. 1. ait. *Qui non confitetur Deum esse veraciter Emmanuel: cap. 2. Et carni secundum Substantiam unitum Dei Patris Verbum, unumque esse Christum propria cum carne Deum & hominem simul: anathema sit.*

Quia Nestoriani sic argumentabantur: Isa. 7. *Vocabitur Emmanuel, id est, nobiscum Deus; non autem Deus. Nam Deus habitauit in Christo, ut in Templo Ioh. 2. soluit templum hoc: ideoque iunctus ei Deus est accidentaliter, non intime substantialiter.*

A T. Contra I. Iustinus Mar. lib. de re: et a fidei Confess. *Vnus est Filius, et qui mortuus est; et qui id, quod mortuum erat, excitauit. Cum autem de Vno Filio contrarias voces audis; ea, quae dicuntur, Naturis tribue: si magnum, diuinae; si paruum, humanae. Optima regula. 2. S. Athan. epist. ad Epictetum: De solo Mariae filio scriptum est: Verbum Caro factum est. In quibus ostenditur, Ad reliquos Sanctos Verbum factum esse.*

3. S. Basil. 1. 4. in Eunomium. *Dominus creauit me: Accipiendum est verbum, Genuit, de Deo Filio: Creauit autem de eo, qui formam serui suscepit.*

DICO AD I. & II. ut ad caetera; pleraque recte probant duas in Christo Naturas esse; sed Personas duas non euincunt. *Vox Homo autem ordinariè significat purum Hominem: ut Gal. 1. Euangelium non didici ab homine; sed à Christo. &c.*

A D III. *Qui sine matre est Filius Dei, is sine Patre est Filius Mariae vnus Persona in duabus Naturis; contra Nestorianos.*

Q V A E S T I O XXIII.

An in Christo duae sint Natura Diuina?

LUTHERANI, ut Schyvenckfeldius & Andr. Mulsculus &c. Eutyctetis haeresis, de duabus in Christo Naturis, in se inuicem conuersis in vnam, innouantur; teste Staphilo lib. de Concordia discip. Luth. LUTHERI, Serm. de Sacram. Coenae, sunt verba ista: *Supra, & extra omnes creaturas longissime collocata est ea Christi Essentia, quae est cum Deo vna Persona, & omnia implet: imo tam longe, quantum ad dignitatem attinet, à creaturis abest, quam longe abest Deus ipse. De Humanitate Christi loquitur. Oportet igitur eam affirmet Infitam esse, aequalem Deo Deam. Et sic in Christo vel duae naturae erunt infinitae, vel Humanitas erit in Deum versa. Et hoc posterius est Eutyctianismus. Quem quod probat persuadet, quia in lib. de Concilio Eutyctetem ac Nestorium diligenter excusat.*

Disertè Andr. Schmidlinus in Apolog. ad theses Ingolstadt. & BRENTIUS in recognitione pag. 273. fatentur. *In Christo duplex est Diuinitas: vna Aeterna, altera Humanitatis, communicata in tempore. Hinc plane est necesse sequi, Diuinitatem esse natam, passam, mortuam. Vide Genealog. quast. 10.*

SVADENT istis 1. Si duae sint naturae in Christo; erunt & Christi duo; iuxta Nestorianos: eritque Deus quaternitas, non Trinitas. 2. Quia Non dicitur, *Verbum* carnem accepit; sed *caro factum est*: sicut, *Aqua vinum facta est*, sc. per conuersionem vnus in alterum: Sic duo vna fuerunt natura, non duae, post unionem. 3. Quia si Diuinitas passa &c. non sit: ergo verè dixit Nestorius, Solum Hominem esse passum, mortuum, &c.

A V T O R. Hasce Diuinitates duas, illam Aeternitatis, hanc Humanitatis, audio ex Smidellino & Brentio esse personaliter vnitas: sed Vnionis Brentianae modum Nestorianum miror. Reddam huc vtrumque.

ANDR. SCHMIDLINUS in Apolog. ad theses Ingolstadt. *Christus Homo habet commune cum omnibus Sanctis, imò cum omnibus hominibus, quod cum Deo Personaliter coniunctus est.*

A T verò Sancti mortales solum accidentaliter sunt cum Deo coniuncti, secundum Dei gratiam scilicet, non autem secundum Dei Personam; sic, ut rursus

pos-

possint & difungi: Secus in Christo. Nam I. Ioan. 4. *Omnis Spiritus, qui soluit Iesum, ut Cherinthus soluebat & Nestorius, non est ex Deo: & hic est Antichristus.*

Succinit Schmidlin suo BRENTIUS, Vbi quæstionum faciliè primipius, in Recognitione sua: & in The-sibus disputatis Tubingæ. Ihesu 10. *Christus Homo non differt ab Sanctis, nisi per Energiam. Quia plura per eum Deus, quàm per alios homines, operatur. Sicut in eo habitas Diuinitas secundum Essentiam, Potentiam & presentiam: Ita habitat & in Petro. Ratione editionis miraculorum, resurrectionis, ascensionis in cælum, visionis absentium, Nullum est inter Petrum & Christum discrimen.*

AUTOR. I. Hæc, inquam, implicant tot tantaque Absurda ac infanda, vt malim ab iis abhorrente anima mea abstinere, eaque nil intelligere; quàm in ea disquirere.

2. De ijs rectè Beza, libro contra Recognitionem Brentij, ita censet: *Dico intolerabiles has esse blasphemias in Ecclesia Dei. Quod nisi verum sit; Sim ego intolerabilis, & exterminetur à terra viuentium, Ecquiana nam?*

BEZA in Respons. ad argum. Brentij de omnipresentia. *Personaliter enim Christus homo à Deo distinctus est, iuxta Nestorium; & dua in illo sunt Uniones hypostaticæ: Vna inter corpus & animam, altera inter Verbum & Hominem.*

3. AT Contrà blasphemum Brentium Eutyechianum ipse blasphemus Beza Nestoriane: ceu suprâ liquet, q. 22.

4. Eutyeches & Dioscorus ab œcumenico Conc. Chalcedonenfi condēnati sunt anno 451, teste Bezouio, ab Episcopis 630, sub Papa S. Leone. Act. 5. *Confitemur in nouissimis Filium Dei Vnigenitum induabus naturis inconfusè, immutabiliter indiuisè, inseparabiliter agnoscendū; nunquam sublatà differentiâ Naturarum, propter Unionem: Sic plura dein Concilia, & SS. Patres apud Theodoretum in Dialogis.*

DICO AD I. Nomina Concreta non multiplicantur nisi multiplicentur & supposita. Vnde vnus plurimum gnarus artium dicitur vnus artifex, non plures. At in Christo vnicum est suppositum. Deinde Christi nomen personam significat, non naturam: ideo ait Nazian. dicimus in Diuinitate *Alium & Alium; non Aliud.* Quia Trinitas est Personarum, non Naturarū.

AD II. At subditur: *Et habitauit in nobis, Assumptione, non Conuersione vnus in alterum, vt aquæ in vinum: sed vt dicitur Dauid factus est Rex: ita, Gal. 4. Christus factus est pro nobis maledictū.*

AD III. Negatur consequentia. Nam actiones & passionis sunt personarum, non naturarum. Cætera refutationis repete huc ex mea *Genealog. q. 10. & Antichristo quest. 8.*

QVÆSTIO XXIV.

Vnio hypostatica consistatne in Communi-one Hypostasios; an attributorum Dei?

LUTHERVS iactat passim credere se vnā in Christo Personam, Naturas duas: Tamē Serm. de Sacram. Cœnæ to 2. *Credimus, ait, quod Christus sit, iuxta Humanitatem, supra omnes creaturas collocatus; & impleat omnia; &c. & habeat omnia in suamant, & sit vbius presens.* Idem in Conf. II. de Cœna ait se probare, *Corpus Christi esse: rea iter presens in Cœna; quò sit vbius. Vbius autem esse; quia est dextera Dei, qua est vbius; Non Circumscriptus; non Spiritalis, seu penetratus; ceu corpora gloriosa; sed essentialiter Necessè est carnem Christi, qua est cum Deo extra creaturas collocare, adeoque longè, quàm Deus ipse extra creaturas est: Non distantia loci, sed dignitatis. Hinc reprehendit Zvinglianos, quòd passionem soli tribuant Humanitati, non etiam Deitati: cum vtraque sit Vnum facta; Et negat Nestorium & Eutyechem crasse, nisi in modo loquendi.*

2. BRENTIUS eadem in Tract. de Cœna, & ad Eutyechianismum illum addit Nestorianismum, *Filius Dei esse in Fœtu Maria: item, Filium Dei assumpsisse Fœtum Maria.* Sic & Illyricus, Schmidlinus, &c.

3. Sic & CONTRA, an. 1580 edita in epistola vii. § 3. ab initio carnis assumptæ, Hominē illū assumptū fuisse in Deum, & exaltatum ad dexteram Dei, omnipotentem, omniscium &c. factum; sed non ostendisse Christum, nisi post resurrectionem.

4. SAXONICÆ Ecclesiæ tertium mutarunt: 1. Cum Luthero viuentē Ubiquitatem defenderunt: 2. Hoc mortuo, regnante Melancthone eam oppugnarunt, & in Synodo Densensi anno 1571. damnarunt. 3. Decennio post in Concordia Wittenb. eam restituerunt.

5. Volunt autem Attributionem communicari non per se, sed accidentaliter; sicut agens virtutem suam adiuuam communicat instrumento: Vnde Christum à cæteris Sanctis per se à differre Energiam aiunt; quod Deus per Christum omnia, per alios aliqua operatur. Vide Bell. l. 3. de Christo c. 8.

De CALVINISTIS. Vide supra quæst. 13.

AVTOR. *Vnio hypostatica in Christo, Hominis ad Deum, consistit in communicatione Hypostasis; & Non Attributionum.*

1. Quia liquet supra, vnam in Christo Personam esse, Naturas duas: & Caro non suam Deo, sed Deus suam tribuit carni Subsistentiam; ex qua est vna Persona. Sin' duæ conuenissent Subsistentiæ; duæ forent Personæ: Quod Nestorianum est. Quia Persona est natura intellectualis, per se subsistens.

2. Sic Concilia sacra vt Toletantum VI. Concil.

RATIONALIS est. Solus Dei Filius est incarnatus: Ergo vnio facta est per communicationem eius, quod proprium solius est Filij: At hoc est Hypostasis Deitatis: Nam Attributiona sunt communia Personis, vti Essentialia. Ergo. Sin' jam tota Trinitas foret incarnata.

3. Item: Pater & Filius differunt hypostaticè; quia Pater etsi Filio communicat Attributiona omnia vnà cum Essentia; non tamen suam hypostasin. Nam alioquin ambo forent vna Persona.

4. Quia si vnio hypostatica requiret Communicationem Attributionum

omnium; jam etiam Carni tribuisset esse increatum, purum Actum, infinitum. &c. carere principio temporis, creatione. &c. At talia implicant contradictionem.

5. Quia vnio hypostatica est Substantialis, non Accidentalitatis; quia alias Christus homo foret Dei filius per gratiam, non per naturam. Item, Cum Attributiona Dei sint ipsa Essentia Dei; facere non possunt vnionem Accidentalem, sc. in hærentiæ: nec Instrumentalem: Nam vt agens nequit dici instrumentum, nec contrà (vt nauta regens nauim sua vi impressam, non est nauis; neque nauis est nauta) Atqui Christus homo est Deus, & è contrà. Item: Si Vnio hyp. esset ea Attributionum accidentaria communicatio; pariter & nos essemus Deo per gratiam hypostaticè vniti. Neque istud: Christū pluribus esse donis præditū, nos paucioribus, mutat speciem. Quare illa Vnio & Communio Lutherana, est commentitia.

QVÆSTIO XXV.

An ex Vnionem hypostatica sequatur illa Attributionum Communicatio?

REMNITIVS lib. de duab. naturis c. 21. 23. Sequi eam, non est de essentia Vnionis: (in quo dissentit à Brentio & Schmid. &c.) At consequi tamē eā vult, & quidē Realitè, vt natura humana verè sit Omnipotens, Omnipræsens &c. Sic & cæteri: Vt Nic. Selneccerus episc. ad Wittenb. dicat: *Hoc; Humana natura non est Omnipotens; blaspheemia est.*

BEZA lib. contra Brentium: Pet. Martyr. Dialogo de duab. naturis negant Realem esse, sed Verbalem solum. Sicque Calvinistæ plerique.

AVTOR. *Ex Vnionem hypost. consecuta sunt in Humanitatem eximia charismatum dona. præterea & idiomatum communicatio: Et hæc non Verbalis solum; neque Realis respectu*

ſpectu Naturarum: Quia ſic Diuinitas eſt facta paſſibilis; & Humanitas omnipotens: Sed Realis, reſpectu ſolius hypoſtaſin Viriſque nature vnita. Hinc dicimus; Deus eſt natus, paſſus, &c. ſc. reſpectu Vnionis hypoſt. non reſpectu Eſſentia,

1. Ita Concilia. 2. Quia, ſi realiter communicarentur Propria cuiuſque nature; ſequetur 1. Confuſio proprietatum. 2. Et Propria eſſe deſinerent propria, vti cōmunia facta: 3. Eſſet contradictio ejuſdem; vt eſſe creatum, & non creatum; finitum & infinitum, eſſeque vbique & non vbique. Vnde S. Auguſt. ſerm. 191. *Illorum execramur blaſphemiam, qui nouo ſenſu aſſerunt: Omnia, que erant Diuinitatis, in hominem demigrari: & rurſum, que humanitatis erant, in Deum eſſe tranſuſa.* Vide Bell. l. 3. c. 10.

QVÆSTIO XXVI.

Lutherana Vbiquitas ſit ne Biblica, aut Eccleſiaſtica?

LUTHERVS in ſerm. de Sacram. Cœnæ. *Credimus, quod Jeſus, iuncti à Humanitatē, omnia impleat & ſit Vbiuſque preſens.* BRENTIUS in Apolog. pro Confeſſ. Wittemb. *Patri humanitas in vno tantum loco eſt; Diuinitas, vbique ſe diſſundit. Et cum ob hanc cauſam Petrus & Deus, qui eſt in Petro, ſint dua diſtincta hypoſtaſes; quomodo nō etiam Filius Maria & Filius Dei, qui eſt in illo, dua ſerent Perſona? Vah N. ſtorianū! Inſta: Filius Dei implet filium Mariæ ſc. Et communicet cum eo enim ſuam potentiam, ſap. ſalic & preſentiam. Niſi enim hæc ſit ſententia, non habebitur inter Chriſtū & alios homines diſtictum Sic & Smidel. &c.*

SVASIONES Vbiquitariorum ſunt tales è ſcripturis. 1. Dextera Dei ad quam exaltatus eſt Chriſtus, vt homo, vbique eſt: ergo & Chriſtus, vt homo, vbique eſt. 2. Chriſtus Phil. 2. eſt in gloria Dei Patris: at hæc talis eſt: Iſa. 40. *Terram pugello continet, & metitur cœlum palmo.* 3. Matth. 11. *Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo. M. t. vlt. Data eſt mihi omnia potestas, id eſt, Omnipotentia; ergo verè præſens gubernat omnia.* 4. Matth. 18. *Vbi ſunt duo vel tres congregati. &c. Matc. vlt. Ego vobis ſcum ſum uſque ad conſum. ſæculi.* 5. Eph. 4. *Aſcendit ſuper omnes cœlos, & implet omnia.* 6.

Chriſtus eſt vna Perſona, id eſt, indiuidua ſubſtantia: ſed vna pars perſonæ eſſe ſine altera acquirit: Ergo Chriſtus totus vbique eſt. &c.

AUTOR. I. Quam hoc monſtrum ſit S. Scripturis inimicum, oſtendi in *An- tichriſto quaſt. 9.*

2. Dein aduerſatur articulis Symbolice Chriſti Conceptione, Nat: Morte, Sepultura, Deſcenſu ad inferos. &c. Nā conceptum Chriſti corpus in vtero Deiparæ, ſimul in omnium hominum fuiſſet vteris; ſimul & extra eoſdem; ſimul conceptum & natum: fuiſſet ſepultum ante, quam mortuum: quia, ſi vbique; ergo ſimul in vtero, cruce, ſepulcro, inferno, cœlo. &c.

DICUNT: Fuiſſe ſimul in his locis, non localiter; ſed diuino modo.

AT, in Cœna non eſt localiter Chriſtus; & tamen Lutherani dicere horrēt; non eſt hic.

Eſſe localiter aiunt, eſt, apparere.

AT ſic nec Deus eſſet in mundo hoc. &c.

3. *Si Corpus Chriſti eſt vbique, quid opus Euchariftia? adire templa? &c.*

4. *Agendum, obijcit ſibi Lutherus lib. quod verba, Hoc eſt corpus meum, adhuc firma ſtent; deuorabo eum in omnibus hoſpitij, Scutellis poculæ. &c. Reſponderi: Audi porce, canū fanatica eſi corpus Chriſti ſit in omnibus locis, non tamen tu ſtatim ipſum deuorabu. &c. Ab lego te in hæc am tuam q. d. Non poteſt vbique capi.*

Brentius eum ſic exponit; Chriſtum in Cœna eſſe, ex definitione ſua, definitiuè, id eſt, efficaciter ſumi in Cœna; licet vbique ſit perſonaliter.

AT hic Calvinismus eſt, dicens, Nihil ſumi in Cœna, quod non etiam extra; niſi *Efficaciam Corporis Chriſti* ſolam, quæ extra Cœnam non datur. Atq; ita Vbiquiſmus infert ſtabilitque Cœnæ Calviniſmum, velint nolint.

DICO AD I. Hoc eſt argumentū Lutheri lib. quod verba, *Hoc eſt Corpus,* firma ſtent. *At & Anima Iuſtorum ſunt in*

manu Dei: Sap. 3. *Dextera Dei autem est Beatitude, ut vult Hieron. Aug. &c. Aut est Dei Majestas ac potentia: ut rectius vult Athan. Bas. Cyril. Amb. &c. Psal. 109. Sede à dexteris meis, scilicet par mihi Majestate: Quæ tamen data est Humanitati non in se, sed in supposito: Ideo Humanitas non est Dea, sed Dei; nec æqualis Deo naturaliter, ut Filius Dei, sed per gratiam, id est, per participationem.*

AD II. Christus, quæ Deus, est in gloria in seipso: quæ Homo, est in supposito participatiuè.

Sic AD III. Omnia tradita naturaliter ut Deo; communicatiuè ut homini iusto: *Sic AD IV.*

AD V. *Vt impleret omnia de se prophetizata: Vel, per effectus tuos, non locali impietione.*

AD VI. Minor falsa est: nam man⁹ esse sine corpore potest saluâ personâ. Itaque indiuisa est, id est, vnū subsistens.

Q V Æ S T I O XXVII.

An Christi Caro, seu Humanitas sit Deificata?

LUTHERANI non verbis, te tamen ipsa videntur *litterere; Esse Deificatam: ut cui Deus attributa sua omnia impresserit, velut instrumento: At illa sunt Deus ipse; ut in quo nil sit compositum &c.*

ANABAPTISTÆ verò & **SCHWENCKFELDII** aiunt ista: *Vt Seruetus l. 2. de Trinit. Caro Christi est diuina, & ex Patris essentia genita. Memnon Anabaptistarum dux Expatriis substantia est in verum Virginis delata. Proinde ceteri, apud Cochleum lib. de errorib. Monasteriensium: Christus non habuit veram carnem ex Virgine assumptam. Et Schwencfeldius lib. de diu. Mat. sit. humanit. Christi. Christi humanitas, post ascensionem est supernaturalis, non naturalis, & est verus Deus.*

LUTHERVS lib. de Cœna. *Necesso habes Christi Carnem; quæ est cum Deo vna Personæ longissimè extra*

creaturæ genere; adeoque iam longè, quàm Deus ipse extra creaturæ est. Anno M. D. LXXI. teste Canisio in præf. l. 1. de Corruptelis Verbi Dei, propè Heidelbergam dara licentia est Anabaptistis hanc disputandi quæstionem: An Christus ex Virgine carnem assumpsit; an aliunde?

AUTOR. *S. Scriptura testatur, natū ex Virgine muliere Christum verum hominem, ac passum. Gal. 3. Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini eius, qui est Christus. Et eæ recensentur ex ordine Matth. 1. Liber generationis Iesu Christi. &c. Act. 2. Dauid Propheeta cum esset, & sciret, quia iurando iurasset ei Deus, de fructu lumbi eius sedere super. &c.*

2. *Clarè sic exponit August. epist. 57. Quoad Verbum, Christus est Creator; quoad carnem, creatura est. Idem, Serm. 12. Natus de Patre creauit & matrem: creatus de matre glorificauit Patrem. S. Fulgentius l. de Incarn. c. 2. Creari dignatus est non creatus. Est itaque Christus totus, Deus; sed non Totum est Deus.*

3. *Quibus cum sannis CALVINISTÆ Vbiquetarios irrideant, videre dabo forsan alibi. Isti enim adeò nolunt Christo cum Patre esse communia Attributa, Bell. l. 1. de Christo cap. 8. vt nec Opera Dei velint Christum omnia participare Bell. ibid. cap. 9. Argumenta eorum vide ibid. cap. 15. &c. Porro de Animæ Dominicæ Perfectione quæram⁹. Nam de isto plura inferius, quæst. 35.*

Q V Æ S T I O XXVIII.

An qua humanâ Christus laborarit Ignorantia?

LUTHERVS in Postilla in iore, concione de Nat. Dom. *Intempest. uam hęc quidam a. ferunt narrati. nem, dicentes: Filius nescit, & est, scire noluit. Quid opus est istu commentu? Christus verus homo fuit; quæ re ut alius purus homo, sed sanctus, non qui libet tempore cogitauit, dixit, voluit, intellexit omnia. Et infra. Sicut enim non quolibet tempore omnia videt, audit, ac sensit; ita etiam coris n. omnia semper*

per agnovit; sed quantum illum dedit, & docuit Dominus. Idem Dom. 1. post Epiph. Et in epist. Nat. Dom. ex Hebr. 1. Christus non fuit statim ab utero Sapientia & gratia plenus. Quantum ei accessit aetatis; tantum & magnitudinis; quantum magnitudinis; tantum & rationis: Vt q. ratione audior, ita & Spiritu eius sit robustior, & Sapientia plenior. 2. Zwinglius in Confess. ad Carolum V. art. 1. Christi sapientia paulatim crevit. Bucerus in Matt. 24. similia Melanchthon in Nat. Dom. Brennius & Lollus in Luc. 2.

CALVINUS in Matth. 24. Ter & quater insanus foret, qui se granatim ignorantie subiceret; quam ne Ipse quidem Dei Filius nostram causam subire abnuvit. 1. Idem similia in Luc. 2. & isto Agnoitarum vitur argumento: Verbum accepit corruptibile corpus, ut moriendo pro nobis nos a morte liberaret: Ergo accepit etiam nostram ignorantiam, id est, mentem ignorantem, ut nos ab ignorantia liberaret. Ita apud Bell. l. 4. de Christo. c. 1.

2. Idem in Matth. 24. v. 36. Palam est, communem illi ignorationem cum Angelis tribui; ut eorum omnium, quae ad naturam transferenda Ecclesiae à Iudaeis ad Gentes, & per orbem propaganda pertinent. & docere nititur ex Eph. 3. v. 10.

3. Idem in Matth. c. 9. v. 2. Palam est, fidei conscium non fuisse illorum, qui paralyticum ei obtulerunt; abdita quippe, & intus latentis.

4. Idem in Matth. c. 21. v. 18. Nec speciem quidem arboris norat, cui. eò quod fructum non faceret, m. ledixit.

5. Nicol. Gallasius, Beza in Ecclesia Genevensi Collega, in annotationibus in Irenaeum lib. 2. c. 49. Ignoravit, ut disceret ipse, & more hominum erudiretur.

SVADENT istis. 1. Hebr. 2. Debuit assimilari fratribus per omnia, absque peccato. 2. Luc. 2. Puer crescebat & confortabatur spiritu, plenus sapientia, &c. græce, qui implebatur. 3. Ibid. Iesus proficiebat sapientia, &c. 4. Marc. 13. De illo die nemo scit, neque Angeli; neque Filius; nisi solus Pater. 5. Matth. 26. Si possibile est, transeat a me calix iste: Sed non quod ego volo; sed quod tu. Esse possibile si sciebat, cur dubitabat? Si ignorabat; ergo aliquid nesciebat esse impossibile. cur enim petebat?

AUTOR. 1. Belli tanè discipuli Agnoitarum, & Gnosticorum. Vide in mea Genealog. q. 11. 2. Quantum ille Gallasius abest à Gnosticis? qui sub ferula præceptoris cuiusdam Orbilionis finxerunt alphabetum didicisse Christum; teste Irenaeo lib. 1. c. 13.

3. An vero hæc fides etiam quicquã discrepat ab eorum opinione; qui, ut Iosias Simlerus ait, Christum Philosophum faciunt? Quanquam nescio, an, quæ in Christum isti audacissimè conferunt, vel in veteres Philosophos convenire queant. Haud reor Theophrastum, si folia vidisset arboris, speciem eius ignoraturum fuisse.

4. Quid ego huc congeram, quæ ex D. Tho. p. 3. q. 9. 10. 11. 12. & ex Magistro sent. in 3. dist. 13. Theologi exactissimè, locupletissimeque exequuntur? Quæque Illust. Bell. l. 4. de Christo, c. 3. 4. è SS. Patribus & Ratione producit? Et nos in Parte secunda Discursuum realium, Dom. 1. Epiph. non pauca. Item in Geneal. mea quest. 11. Item in Antichristo quest. 10. & in subiecto zytimate: Vbi & patebit ad SYASIONES Solutio. Vide & q. 32.

QVÆSTIO XXIX.

Num Anima Christi esse prædita debuerit fide infusa?

CALVINUS in cap. 4. Matt. v. 3. Christus Fide, ut alius homo, fuit præditus. Idem in Matt. c. 26. v. 39. Fidem eius rectà Satanæ aggressus est. Et fide retinuit sibi Deum propitium. Idem in Matt. c. 27. v. 49. Fidem inconcussam in tentationibus, illasam in passione conservavit. Vide inf. quest. 47.

AUTOR. Fides, Hebr. 11. est sperandarum substantiarum rerum: argumentum non apparentium. At Christus sciuit, quod re-

posi-

posita esset sibi corona gloriæ, pro eis quæ, vt homo, merebatur: vnde nec sperandarum in eo rerum inerat fides, sed scientia. Item beatifica visione fruebatur anima eius, vt Comprehensor: vnde nil opus ei argumento non apparentium.

2. Enimvero, 2. Cor. 5. *Quam diu sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino; Per fidem enim ambulamus, non per speciem.* At Christus, etsi Corpore, non tamen Anima peregrinabatur à Domino; vti voluisse Caluinus videtur. *Quidenim est Fides?* quærit Aug. serm. 17. de verb. Dom. 10. 10. *Credere, ait, quod non vides.* In beata visione autem euacuatur quod ex parte est: & sic isthic fides beatis definit. *D. Th. 1. 2. q. 67. a. 2. 3.* Et spes; Nam, Rom. 8. *Quod vides quis, quid sperat?* At verò 1. Cor. 15. *Charitas nunquam excidit.* Hæc de Fide: Porrò de Scientia Christi.

3. Neque tamen, quæ homo, se ipsum comprehendit, *D. Tho. 3. q. 10. a. 1.* Quia ait Aug. l. 83. qq. q. 14. 10. 4. *Quod se comprehendit, finitum est sibi.* At essentia Verbi infinita est, finitaque Christi anima: ergo. Neque omnia cognouit: Quia Apoc 5. *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere Diminitatem & Sapientiam:* Gloss. id est, *omnium cognitionem:* Non id tunc primùm; Sed in conceptionis instante.

Infinita verò cognouit; vtpote, ait, *D. Th. 3. q. 10. a. 3.* Anima Christi cognouit totam suam potentiam: at hæc potuit facere emundationem infinitorum peccatorum; iuxta, 1. Ioa. 2. *Ipsè est propitiatio pro peccatis nostris: non autem pro nostris tantum; Sed etiam pro totius mundi.* Et hæc de beata Christi scientia.

4. De Infula rerum cognoscibilium

homini liquet, *Isa. 11. Repleuit eum Spiritus Sapientia. &c.* vt omnia nosset Iesus, clarius etiam quàm Angeli. *D. Th. 3. q. 11. a. 1. & 4.* At fides est donum Dei infusum: quo, quæ docuit, quæ viator Homo & credebat; quæ Deus sciebat. Quin quæ Comprehensor homo animæ oculo cuncta præclare intuebatur manifesta; credebat nihil:

Certè est celebrata sententia S. Athanasii serm. 4. contra Arianos: negans Christum, quæ Deum, interiore auctu profecisse, ait; *Estne ille Homo, vt vulgus hominum; an Deus Humanitate & carne indutus?* Quod si vulgaris est homo; esto, vt pro conditione aliorum hominum profectus capiat. At istiusmodi est Samosatensis sententia hæretica; quam vos, Caluinistæ, tanto animo, & ope fouetis.

5. De Acquisita Christi scientia affirmat *S. Tho. 3. q. 12. a. 1.* quod omnia cognorit, quæ possunt per actionem intellectus agentis cognosci: non quod in Christo illius sit actio otiosa, cuius esset intelligibilia facere in actu. Atque in hæc profecit; non quidem secundum essentiam quæ ipse habitus scientiæ augeatur; sed secundum Effectum & experientiam suam ac aliorum de ipso.

Qua causa etiam non decebat eum discere ab hominibus quicquam; vt qui, Ioan. 18. ait: *In hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati.* Quin, ait S. Dionysius l. cœl. hierarch. c. 7. *Supremi Angeli ad ipsam questionem faciunt, diuini que illius Operis, et pro nobis assumpta Carnis scientiam discunt, & eos IESVS sine medio docet.*

Denique ita *S. Tho. 3. q. 7. a. 3.* Obiectum fidei est res diuina non vita: Christus.

Autem à primo conceptionis instanti plenè vidit Deum per essentiam: quæ visio fidem excludit.

Existis liquet responsio ad scripturas quas obiiciunt quæstione superiore. Quæ respondet Bell. cap. 5. lib. 1. de Christo.

QVÆSTIO XXX.

Nam quæ Anima Christi inerat indolis, virtutis quæ imperfectio?

LVTHERO discipulus Zyvinglius in Confess. ad Carolum V. Christus ab exordio naturalium minimè omnium virtute, animique dotibus cunctis plenus existit. Profecit indies anima eius; cum ab initio omnia nosset. Lutherus ipse epist. ad Argentin. Christum à nobis primò ducatum au letum gloriari. Ac hæc quàm mendax gloriatio, quàm blasphema vulgatio? Liqueat hæc; & patebit inferius quæst. 32.

CALVINUS in Luc. 2. v. 49. Adolevit Iesus sicut corpore, ita secundum Animam quoque creverunt cum aetate dotes animi. Quomodo igitur Ioan. 1. Plenus gratiæ? Idem in Luc. 4. v. 1. Ulteriore virtute instructus est & indutus, cum è Iordane egressus fuit. Idem in Mat. 3. v. 16. Ulteriore, cum ad Redemptionis munus sese accinxit.

Huc ve ò etiam cum Agnoitis Scripturas erepat. Vt Luc. 2. Puer crescebat, & confortabatur Spiritu plenus sapientia; & gratia Dei erat in illo. In græco autem est πληρήμενος, id est, implebatur: non πλήρης, id est, plenus. Ibid. Proficiebat sapientia, aetate, & gratia.

AVTOR. I. Vox πληρήμενος quandoque idem quod πλήρης, id est, redundans significat vt Stephani Lexicon ipsorum novit, inque ludis pueri. 2. Deinde, esto, passivè capiatur; sit Implebatur, id est, ait S. Athan. serm. 4. contra Arianos: indicis ad opera maiora aptabatur proficiente corpuscule perficiunda, quæ tum illud roborabatur. Itemque scientia implebatur increatâ, & infusâ, exten-

suè in membris, quantum augescebat.

Experimentaliter quoque acquisitâ crescebat: & vt ait S. Ambr. lib. de Incarn. 6. 7. etsi naturam habuit ab initio perfectam; sensu tamen humano profecit; scil. Tum in se; Tum in opinione hominum quibus magis indies sapientiam & gratiam Dei, quæ erat in illo, aperiebat: Tum, ait S. Damascenus in Luc. 2. Sicut Episcopus proficit in Ecclesia sua, Doctor in discipulis proficientibus; ita Iesus apud homines. Ideò additur: apud Deum meritis, quæ homo: & homines, operibus & fructu animarum.

Quid, quod, vt suprâ retuli, S. Athanasius simpliciter negat Christum, quæ Deum, Sapientiam profecisse? Confule porrò D. Thom. p. 3. q. 7. a. 1. 2. 5. 9. 10. 11.

QVÆSTIO XXXI.

An Christus verè Deus fuerit, sic ab anima carneque imperfectus?

EX LVTHERO suprâ accepimus, expunxisse enim voculam Isa. 9. Deus fortis, ac supposuisse virtus: diceique IESUM Patris instrumentum. LVTHERANOS ceteros Energium esse. Vide suprâ qq. 6. 7. 10. 13. 14. 18. 20. Tamen è contra non defuerint, qui etiam Humanitatem Christi contenderint esse Deificatam: Vt suprâ quæst. 27.

LIBERTINI & FAMILIANI, Christum esse nudum Hominem, verbotim profitebantur. Sunt hi à Quintino & Coppino, tutoribus duobus Flandris, oriundi; quorum in Gallia velut examen quoddam esse Calvinus ait, in Instruct. adversus Libertinos. In Hollandia, Brabantia, Flandria magno certe numero volitant. Hi accedunt Familiani, qui in Angliâ ad imensam sunt multitudinem amplificati; vt vet ipsi Ministri conquærantur. Vide præfat. lib. Londini editi contra Familiam amoris anno 1577. Porò Transylvaniam hæc lucus perussit propè vniuersam. Virique disseminabant, In sua quemque se saluari posse, & omnes in omni fide. Promteque Liberum esse licitum quocuius Christiano credere, quod libitum; dum modò scelerum nullam condemnet.

CALVINIANI, an Athei, his accedunt, teste Sebast. Franco, vt est, in Caluino-turcicimo lib. 3. cap. 9. qui dicunt: Christus non est

6 aliter

aliter Deum, quam Socrates olim aut Mercurius Trimegistus dicebatur Deus. 2. Simile Ios. Simlerus, in præfat. lib. de æterno Filio Dei, testatur; Plurimos suorum ex Christo sæ-
gum facere Philosophum; datum nobis, ut si re-
de visendæ exemplum. Iuellus, contra Har-
dingum lib. 1. art. 1. §. 5. affirmat: Deum esse
Christum, & tamen sacrificium obtulisse Deo;
dormientis potius animi, quam cogitantis est sen-
tentia. 4. Cartero Wittenb. in 2. Replica.
pag. 191. illi suffragatur, hocque amplius con-
firmans ait: Nunquam persuadebis; Iudaos
Petrum, Paulum, &c. unquam adeo fuisse stu-
pidos, ut crederent, vilem aliquem & simplicem
HOMUNCIONEM, quem oculis cernerent; DEVM
fuisse viventem. Cõmunior tamen est miti r.

AUTOR. Hæcetales blasphemias in
pluribus supra Quæsitis jugulaimus.
Quibus hic istud solùm adijcio velut au-
ctarium: **PHOTINVS**, teste *Bzouio*
anno 342. §. 10. Sirmianus Episcopus, i-
stius sese Hæresiarcham fecit: ut doceret,
Filium Dei solum nudum esse hominem, ac
fuisse. Vnde sectatores ejusdem dicti sunt
Homunicista: ab ipsis Arianis Synodaliter
condemnati: **CONTRA** quos utro-
que ita Symbolum S. Athanasij habet:
Perfectus Deus est Christus, & perfectus Ho-
mo. Neque hic nos plura de isto.

QVÆSTIO XXXII.

Num in quibusdam Christus culpabi-
liter defecerit?

LUTHERO in Confess. de Cæna Dom. Christus
fuit **SALVATOR** infirmus. Si humanam, inquit,
tantum naturam pro me passim credo, Christus ille mihi
simpliciter vel infirmus est Saluator: tunc ipse bene indiget
alio Saluatore.

2. **BRENTIO**, in Euang. Dom. 3. post Pentec.
Christus fuit **IMPOSTOR**. Videmus, ait, Christum
sic legi pariter respondisse: hoc fac, & viues: ut viam
indicauerit ad æternam damnationem.

3. **LUTHERVS** in Psal. 22. vers. Deus meus, Deus
meus: & in Comment. in Gal. 3. tom. 4. Ienen. De
Christo, inquit, hoc omnes: Propheeta in Spiritu præside-
runt, quod futurus esset omnium maximus læro, homi-
cida, fur, adulter, facilegus, blasphemus. Nisi dixerimus

Christum simul summè iustum, & summè **PÆC-
TORUM**; summè simul men-tacem, & summè veracem;
simul summè gloriantem, & summè desperantem: simul
summè beatum, & summè damnatum. Non videre pos-
sum, quomodo à Deo sic derelictus.

Hocine est quod, Lutheri, iactabas Epist. ad Argent:
Christum à nobis primo vulgatum audente gloriari. Vi-
nam neque ex te id unquam mundus audisset; ne au-
ditu exhorresceret: Vide supra quæst. 13. & 17.

CALVINVS, quæ de Christo agonizante
in horto, & in cruce Caluarie suspensio bla-
phemet, infra reddemus. Quantis reum
peragat Christum sceleribus, supra, quæst. 17.
attulimus. Idem certè in Matth. 26. v. 39.
Christus ait, hominum aliorum instar, inordi-
natis affectionibus, & passionibus inconsideratia,
deceptiani, titillationi sensuum, timorig: fuit ex-
positus. Vides in horto, ut statim ab ipsis carce-
ribus affectum suum Christus colibeat, seq. ip-
sum mature cogat in ordinem?

2. Quæcirca inquit in Deut. 12. v. 13. Er-
rant, qui Christum putant illum Prophetaem,
quem Iudæis Moyses pollicetur. Rursus idem
Ecebolius in Luc. cap. 7. vers. 29. ait: Euan-
gelij Christi gloriam valde obscurat, quo disci-
pulos ille non nisi ex quisquisitis & face populæ
colligere potuit.

3. **ZWINGLIO MENDAX** est Christus.
serm. de provident. 10. Christus quotie ho-
nis operibus mercedem pollicetur; hyperbolæ
tantum iactat, & hyperobas.

4. **CALVINVS** in Luc. c. 16. Differen-
tesus, duras & longè peccitas adhibet similitu-
dines: In Luc. 22. v. 13. Et quæ non ex omni
parte quadrant: Item in Matth. 7. v. 12. Su-
peruacuas affert illationes; in Ioan. c. 1. Nec
satis aptas proposito. in Matth. c. 9. v. 5. Sæpe
parum solide ratiocinatur. Idem in Mat. h.
c. 18. Verba Prophetarum in alienum sensum
deflectit. Idem in Matth. c. 12. v. 25, Parum so-
lide refutat aduersarios &c.

AUTOR. ex Choglero: 1. Falleris
Paulle, qui in Christo fuisse omnes the-
sauros scientiæ & sapientiæ Coloffensibus
predicasti. Nihil apitis, qui dixisti: Matth.

7. Nunquam sic locutus est homo.

2. Quis

2. Quis verò hæc talia Peripateticus in suæ sectæ scholis contra Aristotolem dici patienter ferat? Annon hoc est cum apostatis Iuliano, Luciano, Porphyrio, veteres Philosophos ipsi Christo anteponere; quòd longè solidius, quàm IESVS, sua dogmata confirmassent?

3. Et quantò honorificentius Alcoranus de Christo? Qui à Deo fuisse inspiratum, fuisse verbum, Sapientiam, Spiritum, Mentem Patris æternam, magna contentione propugnat. Vide *Alcoranum* passim, & *Theuct. lib. 6. c. 5.* Item Postellum, Cuspinianum, Cusanum, & alios, qui de Turcarum moribus & religione scripserunt.

4. At Arguere Christum de peccato, nihil insolens est Luthero-caluinistis. Quin hanc impietatem suam S. Scripturis quoque propugnare sibi athleticè videntur. Sed cum Agnoitis, Photinianis, Nicolaitis, Gnosticis, infandis hæresiarchis, Christi abnegantibus Diuinitatem, merum cæteris similem Hominem peccatorem blasphemantibus.

DICUNT igitur. 1. Hebr. 2. 4. *Debuit assimilari fratribus per omnia, absq; peccato.* 2. Luc. 1. *Crescebat & confortabatur spiritu, plenus sapientia.* Marc. 13. *De illo die nemo scit, neque Angeli, neque Filius, nisi solus Pater.*

RESPON. 1. Si absque peccato; corrigitur Dominum Sæctarij arguunt de peccatis? At neque solum absque peccato villo, sed etiam absque villo defectu humano, ad Redemptionis opus perficiendum inurili, debuit fratribus assimilari. Cæteroquin si per omnia vniuersè; jam tùm oportuisset eum & concipi ex viro, nasci ex corrupta, nil sapere in infantia, pati carnis stimulos, febri, morbisque afflicti.

Deinde dicitur Hebr. 2. *Debuit assimilari fratribus per omnia: non habetur absque peccato.* Hebr. 4. autem legimus: *Tentatus per omnia pro similitudine, absque peccato.* Ad cætera responsum superius. Porrò Filius nescire diem iudicij dicitur, juxta S. Greg. vel in persona Ecclesiæ cū nescientis: vel quà Homo est: Vel practicè: vel nesciebat ad dicendum: quod probabilius:

Responsumque satis; sed non doctū satis in re tali ac tanta, vt est culpa Christi. Quare breuem accipe lector Synopsis Angelici Doctoris Ecclesiæ S. Thoma 3. q. 14. & 15.

QVÆSTIO XXXIII.

Qui decoret, qui indecoret Christo defecit in humani Catholice?

DE CORPORIS DEFECTIBVS.

1. Decebat Christum humana cum natura humanos assumere defectus. 1. Ob satisfactionem pro nobis, nostras sufferendo pœnas peccati: juxta Isã. 53. *Verè languores nostros ipse tulit, sc. pœnales, ex originaria culpa manantes.* 2. Ad fidem Incarnationis adstruendam. Nam si vacasset ijs, vt siti, fame, somno, morte. &c. potuisset negari aut dubitari veritas Humanitatis: Quam Manichei negabant. 3. Ob exemplum patientiæ in iisdem tolerandis. Hebr. 12. *Sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem; vt non fatigemini animis deficientes.* Hinc Hebr. 2. *In eo, in quo passus est & tentatus; potens est & eis, qui tentantur; auxiliari.*

2. NECESSITATEM verò talium in sese defectuum sibi imposuit ipse: Sed necessitatem consequentiæ naturalis, non coactionis. Nam vt calor naturali-

ter sequitur ad ignem, sic ad culpam peccalitates defectuosæ. Hinc Rom. 8. *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati, ut cuius ea sit fatalis necessitas patiendi defectus in poenam.*

3. ALIQUOS autem; Non OMNES; à Christo naturæ defectus assumi decebat, sc. idoneos solum ad satisfactionem pro peccatis: quò opus erat *perfectione Scientiæ*, contra ignorantiam; & *Gratiæ*, contra culpam: Nec enim Ignorantia per ignorantiam, neque Peccatum peccato sanatur. Nam contraria non possunt simul fieri in eodem. Itaque defectus quidam repugnant perfectioni scientiæ & Gratiæ; consequentes ex læsa natura: Alij non inde consequentes sūt; sed ex causis accidentariis individui, ut lepra, febris, &c. Et illos decebat cum natura assumere Christum, non hos, *Ista D. Tho. 3. quest. 14.*

II. DE ANIMÆ DEFECTIBVS. Hi sunt Peccatum, Fomes peccati, Ignorantia, Passibilitas; Dolor, Mæror, Timor, Admiratio, Ira. I. PECCATVM assumere non debuit: 1. Quia id Satisfactioni aduersatur. Nam Eccl. 34. *Dona iniquitatum non probat Aliissimus.* 2. Quia veritatem humanitatis non docet, sed contra naturam & Deum militat, duce diabolo. 3. Quia inimicatur exemplo virtutis omnis. Ideo Dominus, 1. Pet. 2. *Peccatum non fecit.* Quia, ait, Aug 1. 10. in Gen. c. 19. 20. *Christus non omni modo fuit in Adam, quo nos.*

2. FOMITE caruit Iesus. Quia ad rationem fomitis pertinet inclinatio appetitus sensualis in id quod est contra rationem. Virtus autem; quæ rationi subijcit inclinationem eam, fuit in Chri-

sto perfectissima. Dein; fomes non est ordinabilis ad satisfactionem aut exemplum. Quare, Matth. 1. *Quod in ea natum est, de Sp. Sancto est:* at hic omne excludit peccatum, & pronitatem ad illud.

3. IGNORANTIA caruit. Quia sicut in Christo fuit plenitudo Gratiæ, sic & Scientiæ: sed vtraque excludit contrarium sibi, illa peccatum; hæc ignorantiam. Ergo. Vide sup. q. 28. 29.

4. PASSIBILITAS erat in Christi anima, tum corporalis, qua corporis passio afficit animam: tum interna propria Affectionum naturalium. Sed hæc trifariam habuere sese in Christo, secus, ac in nobis. 1. Obiectum appetunt in nobis plerumque illicitum. 2. Ortum habent passiones in nobis peruertendo rationem: 3. Effectum sortiuntur in nobis non sistendo in appetitu sensitivo; sed & rationem ad se pretrahendo. In Christo longè secus. Hinc, Plal. 78. *Repleta est malis anima mea. Tristis est anima mea usque ad. &c.* sc. pro passione solum.

5. DOLOR afficiebat corpus Christi; quia perfectè habuit omnes potentias naturales: itaque ut læsibile fuit, ita & sensibile. Vnde Ies. 53. *Verè dolores nostros ipse tulit.*

6. MOEROR inerat Christi Animæ. Sic enim dispensabat menti visionem beatificam, ut hæc non pertingeret ad appetitus sensitivos: hinc hi ex obiecto apprehenso afficiebatur, sicut corporis Sensus ex obiecto læsorio: Vtrumq; iuxta naturam; sed non contra rationem Christi propriam. Et sicut moeror existebat è mali præsentis: sic TIMOR è mali impendentis apprehensione: Nul-

lus

ius tamen inesse timor Christo poterat ex incertitudine euentus : vt qui sciret omnia.

7. IRA cum sit appetitus repellendi iniuriam ; sed iuxta, non contra ordinem rationis ; ira fuit Christo. Vnde Ioan. 2. impleuit illud Psal. 63. *Zelus domus tua comedit me.*

8. ADMIRATIO est de aliquo nouo & insolito ; ac tamen si tale nihil accidere quibat Christi scientiæ Diuinæ, nil etiam Infusæ cognoscenti res in Verbo, aut per species inditas. Experimentali tamen scientiæ insolitum poterat obueneri ; sicque Matth. 8. *Audiens Iesus centurionem, miratus est.*

Hæc è D. Thoma summa breuis de humanis Animæ Corporisque Domini Passionibus. Hiscè S. Thomas, Job. 38. *Hæreticum conclusit ostiis mare : & statuit Hucusque venies ; & non procedis amplius ; & hic confringes tumentes succus tuos.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Persona Christi sit inuocanda, & adoranda?

LUTHERO, in Isa. 9. *Christus tantum est virtus Patris, non Deus :* 2. *Quis, lib. contra Latomum, Anima mea odit opogostov :* 3. *Quia eidem, lib. de Conciliis par. 7. Nestoriani sunt, qui Diuinitatem Christi pati non potuisse, pertinaciter disputant :* 4. *Quia ipsi, in Confess. de Cæna Dom. fuit Christus ille vili, nec magni præstij Saluator ; & alio opus Salutæ ore habuit :* 5. *Quia ei, in Rom. 3. Christus iniustus fuit, quod impressilia præcepit :* 6. *Quia, in Conc. Nat. Dom. Christus non est Omnipotens :* 7. *Quia Vbi quis tatis Christus Non differt ab alicuius mortuibus, nisi per Energiam :* 8. *Quia Lutherus Christus fuit summus benefactor & benefactor ; Quia Brenz. o in Dom. 3. post Pent. fuit deceptor. &c.*

AUTOR. Idcirco statue ipse tecum, An Christum censuerint adorandum ; nisi suo seipso mucrone iugularint Lu-

therani : Quid ? Hocque amplius :

1. *Quia LUTHERO, in Postilla, Dom. Trin. V. TRINITAS frigide omnino sonat ;* 2. *Quia Melancthonii in Locis c. de Christo, tres sunt Diuinitates ;* 3. *Quia Lutherani, Deinitas verè est passio in ;* 4. *Quia Lutherus, lib. de seruo arbit. Deus iniustus est ;* 5. *Quia eidem in assert. art. 36. Mala opera in impiis regit Deus ;* 6. *Quia Lutherani, apud Vlenberg, causs. 17. Deus non est amplius Creator animarum, post lapsum animæ ; & diabolus procreat, & in se transformat ;* 7. *Quia Lutherus, in assert. art. 32. Dubium non est, quin Sathanâ Magistro in Ecclesiam venerit hoc nomen, Liberum arbitrium : Cum illius tamen auto em esse Deum constat ;* 8. *Quia Lutherus, se teste ipso, diabolo magistro didicit pleraque ; & Zvinglius ab albo, aucto, spiritu sua hausit, &c.*

AUTOR. Ideo quisque secum statueat, an Lutherani senserint rectè vel ipsū Deum inuocari posse aut debere ; nisi talium prius cecinerint palinodiam.

CALVINISTÆ quid ? Piget superioribus producta Zytimatis huc reducere : alia in re propria reddam paucula.

I. CALVINVS in Harmonia sua passim, apud Feuardentium dialogo 3. *Nusquam Christo in Euangelio diuinus honor est exhibitus.* Et IESV CHRISTI quisquam sibi Numen adoret Calvinista ?

AUTOR. Procul hinc, procul ite Profani. Enimverò dicitant, *Non aliò, cum precibus operam damus, quam ad Deum Patrem animus intendendus est.* Huius scilicet Euangelii Tropæum ad mundi vltimas vsque regiones posuit Calvinista Petrus Richerius, vir, vt Beza loquitur, *spectatæ pietatis & doctrinæ.* Missus quippe in Galliam Antarcticam à Caluino, ab hoc statim capite suum exorsus Euangelium est : *Ne quis Christum incarnatum proponeret Adorandum, obnixè restatus est auditores suos ; Vtque summa diligentia cauerent, ne aliò in precibus, quam ad Deum Patrem animus intenderent.* Lege Villagagnonem ad articulos Caluini in epist. ad Magistratum Geneuentem.

II. CALVINVS in epist. ad Philipp. c. 2. v. 6. *Plusquam ridiculi sunt Sorbonici Sophista. qui ex illo Apostoli: In nomine IESV omne genu flectetur &c. flectendum esse genu colligunt, quoties nomen IESV pronunciat. Rationem promittit Richerius apud prædictum Villagagnonem: Quia periculosum est, ne sup-
plicantes Persona Christi, Humanitatem eius etiam & carnem diuino honore afficiamus.*

Ecquid enim? Lamb. Danæus blasphematur in Apologia de Adoratione carnis Christi, istis: *Christi caro nunquam religioso cultu adoranda est. Ad quam qui inuocationem dirigunt; ex ipsius Dei ore maledicti sunt & Idololatre.*

SECRETISTÆ Calviniani apud Lindanum in Dubitatio, Non credunt, *Filium Dei adorandum esse; sed solum Patrem.* Vide infra *quest. 40. & 82.*

AVTOR. I. Fecerunt istæ, similesq; Calvinistarum voces, vt Ioan. Schütz in lib. 50. *causarum, audacter pronunciarit: Mahumetismus, Arianismus, Calvinismus fratres sunt & sorores; tres caligæ vini panni.*

2. Quid? Annon MAIESTAS Adoranda tribuitur in Scripturis Christo? Hebr. I. *Adorent eum omnes Angeli Dei.* Nam, Psal. 95. *Confundantur omnes qui adorant sculpsilia.*

3. An non Christus habet templum; quod proprium est latræ signum? Mal. 3. *Veniet ad templam S. suum Dominator, quæ vos queritis.*

4. An non vel ipsis Sectariis inuocatio absentis, est adoratio latræ? At Christus inuocari iubetur Ioan. 14. *Si quid petieritis in Nomine meo, hoc faciam.* Vbi Aug. tract. 73. *Sic ergo perrexit ad Patrem, vt non desereret indigentis; sed exaudiret petentes.*

5. D. inde 1. Cor. 1. *Gratia vobis &*

pax à Deo Patre, & Domino Iesu Christo. Esto, legant Sectarij, & Domino Iesu Christi: liquidò tamen dicitur 2. Ioan. εἰς ἡμᾶς πρὸς θεῶν, καὶ πρὸς κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.

6. Omnes cecinere Prophetæ, per aduentum Messie exterminandam idololatriam: Ecclesia verò Christum vsq; coluit templis, aris, festis, sacrificiis; Ergo vel Christus est verus Deus; aut illi errauerunt. Isa. 2. *Eleuabitur Dominus solus in illa die, & idola penitus conterentur.*

DICUNT Transyluani l. 2. c. 4. Franc. David disput. 3. Blandrata disput. 4. & 6. *Christus est adorandus; Tum quia Deus Pater id iussit: Tum quia in se habet adorandam Diuinitatem.*

AT CONTRA. Si Christus non est verus Deus, non potuit Pater id iubere, quin ipse sibi contradiceret iubenti, Deut. 6. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.* Ies. 2. *Gloriam meam alteri non dabo.* Neque ideo solum adoranda Christi Humanitas est, quod in ea Deitas habitet: quia sic possent Angeli, & iusti adorari latreuticos, ipseque orbis hic; vt quos & quem inhabitet.

FRAN. DAVID respondet: posse Christum adorari non vt Altissimum; sed vt Altissimi filium.

AVTOR At mox negat debere adorari Christum, aut vocari Deum: & sic argumentatur: *Si Christus est diuino cultu adorandus & inuocandus, vt Deus; ergo cum Papistis dicendum erit, Christum esse vnum Deum cum Patre; & oportebit restituere Trinitatem, quam hæcenus impugnavimus.* Item: *Si Christus non est verus Deus & tamen inuocari potest, ergo etiam Sp. Sanctus; immo & Maria, & Angeli, & Sancti ceteri inuocari poterunt. Quorsum igitur hæc et vni Papistas accusauimus idololatriam, quia Sanctos inuocant?*

Sic

Sic ille fortiter argumentatur contra Georg Blandratam, qui voluit Christū non esse verum Deum; & tamen adorandum. Planè cōuicit Antitrinitarios.

7. Denique Act. 7. *Lapidabans Stephanum inuocantem, & dicentem: Domine IESV accipe Spiritum meum.*

1. Dicit Davidis: Illud esse Stephanū factum, & non testimonium Scripturæ.

AT exemplum est viri pleni fide & Sp. Sancti.

2. Dicit, Domine *Thōs*, legendum esse, id est, Pater quies Dominus Christi.

AT S. Stephanus, quem vidit stantem Iesum, cum & inuocauit.

3. Istud: *Intendens in caelum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dex. Dei*, id est, ait Fr. Davidis, *tā certò Iesum resurrexisse credo, esseq; in caelo, ac si nunc aperto caelo ipsum viderem.*

Prò! S. Scripturam Dicere, Domine Iesu, id est, Pater Iesu, nonne hoc est cōfundere Patrem cum Filio, more Sabelii hæresiarchæ?

Sed ad amussim decidit, vt omnia, *Di. Tho. 3. q. 25. ar. 1.* Cū in Christo sit vna tantum Persona diuinæ & humanæ naturæ; vna quoque adoratio est ex parte adorati; Ex parte autem causæ ob quam adoratur, adoranti esse plures possunt adorationes Christi vnus; quot scilicet in eo suspexerit quis virtutes. Itaque eadem adoratiōne est adoranda Christi Humanitas, qua Diuinitas; non separata; quia vna in hypostasi vnus est Christus. Vnde Corpus Christi ob eandem est patriæ cultu adorandum, propter vnitum Verbum, vt ait S. Damasc. l. 4. orthod. fidei c. 3. Et Psal. 98. *Adorate scabellum pedum eius. Vbi glossa; qui adorat Corpus Christi, non terram intuetur; Sed illum cuius scabellum est.*

Denique vnum queramus velut pro clausula de Deo Incarnato. Postea de Matre eiusdem paucis: pluscula de Passio & Mortuo: demum de Triumphante simul & cum Commilitonibus suis Militante.

QUESTIO XXXV.

An Christus sit verè, ac Solus incarnatus?

LUTHERO. *Christi Humanitas caro non est, sed nudus & merus Spiritus. Quia quod natum est ex spiritu, spiritus est. At, qui non est verus homo natus, nō est etiā verus homo passus, &c. 1. Ita sentit Lutherum Zyvinglius affirmat in Resp. ad Lutheri libr. de Sacram. to. 1. Tu, inquit, Lutherus explicans illud, Quod ex spiritu natum est, spiritus est; Christi Humanitatem, contra omnem veritatis fidem, nudum quendam & merū spiritum esse fingit. &c. Vocatque ibidem Lutherum ipsissimum Marcionem. Minatur, si perrexerit, eo se illum redacturum loci, vt vel vniuersam Noui Testamenti Scripturam negare cogatur; vel Marcionis hæresin agnoscere. Hoc, inquit, bona fide tibi pollicemur nos præsisturos.*

2. Lutherus lib. de Conciliis, parte 2. carni Dominicæ tribuere videtur æternitatem: *Oportet dicere, inquit, Hæc Caro, & hic Sanguis Christi condidit caelum & terram.*

AUTOR. At verò, An hoc non est cum Eutychete naturas cōfundere? Est.

3. **BRENTIUS** in Recognitione doctrinæ suæ de Maiestate Christi: *Ex Maria Christus non nisi Accidentalem formam sumpsit; quam & postea in resurrectione deposuit.* Itaque non fuit substantialiter Homo natus.

AUTOR. Etsi communis Luthero-caluinistarum ab istis abhorret; prædictorum tamen, & Primorum archihæreticorum hic error est damnatissimus: demum sic & Ariani, teste S. Athanasio in capp. ad Eustachium; *Christum, ex utraque mortalitate formam serui (id est, Humanitatem.) in Domini & Dei formam transfirmauisset.* 2. Idem Mich. Seruetus in dialogo. 1. de Trin. pag. 29, *illud, inquit, est creatura, quod per Incarnationem Christum acquisiuit; ita ac si esset res accidentalis, amissum est in resurrectione. Talis factus est*

de

de Homine regressus in Deum; qualis olim factus est egressus è Verbo in carnem. Vide supra, quæst. 27. de deficatoribus carnis Christi. Hæc Lutheranè: porro quid Calvinianè?

CALVINISTARVM de sæce BUCERVS est: cuius vox: *An venerit adhuc Messias, incertum est.* Ita apud Vlenbetgium Causa 12. & Possuinum in Notis Verbi Dei:

AUTOR. ATQVI verò ita circum integrè circinare Bucero oportuit. Principio enim ex Iudæo Monachus factus est; 2. Ex Monacho Cinglianus; 3. Ex Zvingliano Lutheranus; 4. Ex Lutherano Semicatholicus; 5. Ex Semicatholico Sacramentarius; 6. Ex Sacramentario rursus Iudæus; 7. Deniq; ex Iudæo Atheus: planeq; nunc tatarus manet, manebit.

2. CALVINVS, Beza, Wittakerus, Transylvani, similisq; farinæ surfures, necessariò coguntur cum Bucero Christi negare Incarnationem. 1. Hi enim Christum ex Patris substantia natum pernicissimè pernegant; ac pertendunt Deum non fore, si ex Paterna substantia potius descendisset, quàm ex seipso sit ortus. Vide supra quæst. 12. de Autotheanis. 2. Coguntur quoq; negare, Hominem esse Christum; cum ex Matris substantia sit Homo, non ex seipso.

3. Andreas igitur Ericius in profundius abithrum, initio libri de Mediatore Filio; ubi ista: *Vid. re non possumus, quomodo; cum Vna sit trium Personarum Essentia; non Pater simul cum Filio incarnatus sit.*

4. Cùm igitur causa omnium gravissima tam variè ac vesanè agitata ventillaretur inter Calvinistas; denique ita definitè pronunciauit LINDANVS in

Dubitantio, pag. 152. *Qui negant Christum incarnatum; in fundamentum Christianæ Religionis minimè impingunt: quòd imponant, dicemus infra, Fidem scilicet specialem.*

5. ANABAPTISTÆ, iisdem animosè suffragantur dum dicunt: *Tolerabiles sunt, & circa parerga tantum quedam, & res secundarias morbidè languent.* Tales ij visi sunt Musculo in Locis Communib. c. de hæret. n. 2. Certè Calvinus in Instruct. contra Anabaptistas, affirmat, ipsos syllabatim negare, Christum verum hominem esse.

QVÆSTIO XXXVI.

Cur, quomodo, quando videatur Christus incarnatus?

DE LUTHERANORVM sententiis iam plus nimio audiimus: sed inter ipsos consensus nulla.

1. Ex CALVINISTIS sic BEZA in Colloq. Mompelgart. pag. 76. *Iam tunc Abraha saculo Christi Corpus exiit.*

AUTOR. AT ex qua matre prodierat? Seruetus, lib. 2. de Trin. *Caro Christi divina fuit, & cœlestis; ut qua sit ex Dei Patris essentia nata.* Memnon Anabaptista in Colloq. Wismariensi: *Inde descendit in uterum Virginis.*

2. BEZA lib. contra Heshusium f. 1. 284. disertius se, suorumque sententiam sic explicat: *Christus in Veteri Testamento pius, non Efficaciè tantum sese; sed etiam Essentià tenuè communicavit.*

AUTOR. AT iisdem è verbis idem, quod nos, colligit Bern. Schlüsselburgi⁹ in Theolog. Calvin. lib. 1. c. 17. Et lib. 2. art. 7. addit è Beza sententia; *Falsò dixisse Angelum, Luc. 2. HODIE natus est nobis Saluator,*

3. Quod

3. Quod si eul' adhuc videri dubia Calvinistarum possit sententia; is ex eorum *Orthodoxo Consensu*, pag. 118. & 123. illam vniuerse ab omnibus definitam accipiat: siceo in libro profitentur.

Christus VERE incarnatus. Nunquam est, sed TROPICE tantum & Figurate. Necessario in illo Ioannis; Verbum Caro factum est: ad Tropum est confugiendum.

AUTOR. AT Quis ita Scripturam eos docuit interpretari? Opinor, ille Spiritus, qui Zwinglium docuit illud interpretari: *Hoc est Corpus meum*, scilicet tropicè. Et verò, ater an albus fuerit, ipse nescire sese fatetur. Vtrumlibet, in quâ: Nam & ater orci malfifer induere sese in formam Angeli lucis potest.

Conformis illi, ac horribilis ex Anglia vox sese prorupit. Anglos autem quis Calvinistas esse nescit? & quidem multos Puritanos, vt gloriantur.

Atqui idem illud sentire, Minister quidam, teste Caluino-tucismo libr. 2. c. 2. fol. 141. publicè in Anglia professus est: *Qui è Mariæ sanguinibus produisse Christum asserunt, singularem committunt blasphemiam: Deo Diuinitatem, & aternitatem detrahunt.*

Erasmus Sarcerius in Concione de Nat. Dom. ipsum idem de nonnullis LUTHERANIS affirmat asserentibus: *Ex elementis Christi formatum corpus e celo in Maria uterum detulit.* Sat hoc Anabaptisticum.

AUTOR. Hæc ita si forent, jam fides Euangelistarum concidisset vt vanissima. Num verò vllum esset Incarnationis meritum, quod in humani generis redundaret bonum?

4. ZWINGLIUS lib. de vera & falsa relig. respondet, prædictæ imponens coronidem impietati. *Nullum, inquit, est Christi Incarnationis meritum: Ex ea parte tantum nobis salutaris est, qua ex celo descendit; Non quæ è Virgine natus est.*

AUTOR. AT & istud nil abludit à vero, quòd ex ipsius, atro an albo, certè nocturno spiritu, ipsi fuerit inspiratum.

5. Denique concludit Carolus MOLINÆVS, Reginae Nauaræ Consiliarius, verè impius: *Errarunt, inquit, luculenter Monachi, & Sacrifici; Doctoresque Parisiici, vrgentes merita, tum Incarnationis, tum Natiuitatis, tum Tentationum, tum Afflictionum Christi. Nihil hæc omnia proderant nobis; nihil poterant.*

AUTOR. ET ita quidem ille blasphemabat Molinæus; quem Germani plerique suspexerunt, adque instaurandum Euangelium esse natum acclamauerunt. Boni scilicet, Physiognomones!

Nos refutationes alium jam supr. sat sumus executi: Nunc post Christum pauca de Matre Christi, quæ senserunt profani.

QVÆSTIO XXXVII.

An MARIA verè Mater Christi extiterit?

DE LUTHERANIS Vbiquitariis nos suprà q. 16. Et Illustr. Card. Bellarm. lib. 3. de Christo cap. 12. curiènter vincit Vbiquitarios sentire ac docere istud: *Ab initio statim Incarnationis Care Christi non solum in vtero fuit omnium muierum; sed virorum etiam; Ac proinde communis est laus ista omnibus: Beatus venter, qui te portauit &c.*

2. Si quæras: Ecquo modo Christus ex Maria Virgine sit natus? Natum negare cogumur. Nim primò statim Conceptionis die extra uterum fuit: & post decimum mensem fuit adhuc in utero: Imò inde nunquam exiit.

3. Isto amplius extenuat Deiparam BRENTIUS in Recognitione doctrinæ suæ: *Mirabilis est multò, inquit, quòd Adam creatus est manibus Dei è pura terra; Eua autem è costâ viri, abiq; omni peccato; quæ modò Christus conceptus est de Sp. Sancto, è muliere, Virgine quidem; sed à generationem tamen apta.*

4. CHYTRÆVS in Mat. c. 1. istis adiicit audacter ita: *Non la ditur Christiana pietas, si Virginem Mariam post partum mariti conspectu linem admisisse credamus.*

AUTOR. Atqui istud omnino est Heluidianum, jam olim cõdemnatum.

H D E

DE CALVINIANIS ista accipe. Ac primò ab eorum choriphæo. CALVINVS in Illa. cap. 53. v. 8. Generationem eius quis enarrabit? Locum hunc, ait, ad corporalem ex Virgine natiuitatem Irenæus, Augustinus, Iustinus, cæterique malè referunt. De propagatione regni eius & diuturno tempore, exponendus erat.

AVTOR. Nimirum sanctior erat, & acutior Calvinus, qui plus vidisset in Scriptura, quàm tot SS. Patres: vt Iren. l. 3. c. 21. Iustinus in colloq. cum Triphone; August. tract. 32. in Ioan. Leo Papa de Nat. Dom.

2. NIC. SARGERIVS, Christum ex Maria verè natum negans, inquit: *Per illam non decurrit secus, quam per canalem aqua. Aliæque plura talia Canisius in Mariali congerit disertè.*

AVTOR. Equidem principes Calvinistas non citra ruborem lego, Natiuitatem Marianam flagitiosè rimantes.

3. Nam ecce ita MOLINÆVS in Harmoniæ part. 3. *Christus natus ex Maria est cum virginittatis iactura. Credendum; quòd naturaliter, ruptis obicibus, locis apertis:*

4. BEZA aduersus Schmidelinum *Diuisis vteri partibus exiuit.*

5. PET. MARTYR in Rom. c. 4. & l. contra Richardum Smithæum sic illud moderatur: *Vel certè inter ea, qua necessariò credi debent, recipiendum non est.*

6. CALVINVS confirmat in Morth. c. 2. omninò prætorianè ac scepticè; Sanè, inquit, nò alia de causa Dominus, quoad tēpus fugiendi in Ægyptum, pepercit Mariæ nisi vt iter posset facere tantò commodius, vbi ex puerperio convaluisset.

AVTOR. ATQVI liquet obtinuisse apud Pholos hocce impurissimi Iouiniani hæresiarchæ blasphemiam: Itemque spurcissimi istius Iudæi, Pagani, venefici, monstri Africani (vt Græcorum historici appellant) Constantini Copronymi

dementiam sic in Deum loquentis: *Ita Christus de Maria Virgine natus est, sicut ego ex matre mea Maria sum natus.* Vide Constant. Manassien in Annalib. p. 174. & Bzouium nostrum anno 763. §. 6. Idem Copronymus Deiparam comparare amabat blasphemus bulgæ autoplennæ, cum gravida Christum vtero ferret: at vacuæ similem aiebat burfæ postquã fuisset enixa. Flammis digna tartareis lingua! Vide quæ prolixè tractaui in mea Clauipradicandi Rosarium, lib. 1. c. 13. 14. 15.

QVÆSTIO XXXVIII.

Quàm veneranda Luthero-calvinistis Deipara visa?

LUTHERVS in 1. Pet. c. 1. & in Postilla. serm. de Nat. Mariæ Et in Postilla in Tore in Dom. Epiphaniæ proxima. *Omnes Evangelica fide renati, pares Maria sumus in honore, tam sancti sumus, atque Ipsa; dummodo in Christum credamus.* Apul. Fran. Colle. um in præfat. libelli Sodalitatis: *Maria nihilo fuit sanctior Catharina Lutheri*

Idem in Postilla, Conc. de Nat. B. V. fol. 40. *Nostra Mulier non debet tantis estimari. Non damnaberis, etsi Mariam nullo unquam honore asseceris; in d. etsi nunquam illius recorderis.* Ibid. *Vt im. vs ipsius festum omittretetur.* Ibid. *Collata est supra omnes choros angelorum: hoc inultum est.* Ibid. *Si Mater Dei, Petrus & Paulus hoc hodie in terris versarentur, sese mihi sub pedibus subicerent & pro Domino colerent.* Ibid. *Nos omnino aequè sancti sumus, ac Maria cæterique Sancti, quancunquesint.* Ibid. *Adhuc etiam tua precis tam mihi grata sunt, quàm isto um.* Cur? *Quia si crederis, quòd Christus eq. d. in te ac in illa habuisset, tunc tam in iuu. re me potes, quàm illa.*

BRENTIVS. hom. 1 in Ioan. *Fuit Maria femina non tantum rudis, ignerans. & erroribus obnoxia; sed ambitiosa etiam:* Idem hom. 78 in Luc. c. 8. *In iuu. tu, bl. sphe. ma; 1. em hom. 17. in Luc. De sperabunda, & aliorum grauium peccatorum rea.* Idem hom. 12 in Luc. *In merite Fi. y sui fuit scandalizata. Inferni do. o. res, etiam in h. c. v. a. eam obruerunt.* Talia Lutherani. Vid. Mendacem Antipap. par. 1. q. 3.

CALVINIANI NUMERIOSA? 1 CALVINVS in Harmonia. in Luc. c. 2. vers. 48. *Fuit Maria femina superba. Deo sese ipsi preferens:* Idem in Ioan. c. 2. v. 4. *In tempestiue festinans:*

festinans: Idem in Luc. c. 8. v. 19. *Plus iusto fatagens*: Idem in Matth. c. 12. v. 48. *Impertinens, & præpostere cursum doctrinae Christi aberrumpens*: Idem in Ioan. c. 2. v. 3. *Qua fines suos sapè excessit*. Idem in Luc. c. 1. v. 34. *Qua non malignè minus Dei potentiam, quam Zachariam restrinxit*. Ista solùm ex Caluino capere in exemplum.

2. LATIMERVS suis in Concionibus, sub Henrico VIII. Anglorum Rege Apostata, non iam manibus, verum sacco toto, quod avertunt, fundens blasphemias, ita ait, ut videre est in Caluino-Turcismolib. 3. c. 13. *Nihil eo dignitatis accessit Mariae, quod Christum peperit. Fuit enim (ecce tibi Copronymi discipulum) sacculo, crocum vel aurum completenti, similis: qui, ut oppletus magni pendatur, depictus tamen nullius est momenti vel pretij.*

3. NUNQUID amplius? Et nostro tempore sunt etiam feminae, qua Christi Matres non minus, quam Maria; esse possent. Ita nimirum per summam impudentiam femina quaedam in Scotia. Quae tamen, ait *Q. ir. Cnogleius*, tantum abest, ut eo nomine reprehenderint Ministri; ut etiam eius sententiam, (Hamiltoni, ministri olim Scotici verbis utor) in publicis sacris, & profanis rebus, longè magis, quam Episcopi cuiusquam secuti semper sint auctoritatem. Vide Hamiltonum in Calu. Confessionis demonstrat. lib. 2. c. 3.

4. BUNY denique coronidens addit e'logiorum scilicet infandorum Calvinianae blasphemiae, in lib. *Exercitij Christiani*; quae Ministrorum in Anglia Cayphae, Eboracensi Archiepiscopo, dedicavit: *Mariae* o ipso tempore, quo moriente in cruce Filio, inter turbas milites adstitit; quattuor lethalia in sese crimina admisit transgressa diuini Decalogi mandata, primum, quintum, sextum, nonum, &c. Vide meam Clauim prædicandi Rosar. l. 1. c. 13. 14. 15.

AUTOR. Præpotentis Dei Manus Deiparam suam omni gratiarum ac virtutum genere cumulauit. Non supremis

Angelis, non Patriarchis, non Præcursori, non Apostolis talia tantaque gratiae dona largitus est Deus; qualia & quanta sacrosancto Virginis Animo impertiuit. Cum verò gratia in Virgine otiosa non esset; sed negotiosa semper excreceret, & mirabiliter augetetur; quantam eam fecisse purabimus, quae tales haberet & vires, & causas incrementi?

1. Animam primùm incomparabilis sanctitatis claritas circumfulsit, & cōdecorauit.

2. Ea mox ad inestimabile peruenit augmentum. Nam Christus, verus Elisæus, suo ingressu Hospitium illud muneribus compleuit. His Coelites, quae singulos, quae vniuersos, teste *Suarez q. 37. art. 4. disput. 18. Sect. 4.* anteiuuit. Fons enim ille primus sanctitatis fluminibus ita deinceps augeri perrexit; ut velut infinitum quoddam mare constiterit.

3. Nam opificis sui amatissima, quaecumque ageret, diceret, cogitaret; omnia ei ad nouae gratiae additamenta valebant.

4. Quale illud; quod Matrem cum primis illis Fidelibus, Petro, aliisque Apostolis, Eucdio teste *apud Nicep. h. st. l. 2. c. 3.* suis manibus Filius baptizauit? At quae tamen nihil esset, quod baptismus ablueret; sacro tamen baptismatis impreso caractere virginalis ille Animus nouo pulcritudinis splendore ac lumine radiavit.

5. Quale, quod iis Deipara sese aggregauerit, quibus die Pentecostes Sp. sanctus dona charismatum dispertiuit? Quis illi nouam accessisse sanctitatem neget? Atque tum etiam, cum quotidie Sanctissimam Eucharistiam perciperet? Ex his fontibus Deiparae gratia promana-

H 2 uit,

uit, adeò; vt; tametsi, Proti. vlt. *multa fili-
lie congregauerunt diuitias: ipsa tamen fue-
rit supergressa vniuersas.*

6. Quod si quando Christus Matri
duriusculè loqui visus; præalto id factū
mysterio S. Patres interpretantur; Ni-
mirum propter adstantes, qui IESVM esse
Deum nesciebant; sed merum hominis
filium existimabant. Quòd verò con-
cionantem mater importunè interpel-
larit, aut in nuptiis sollicitarit contra τὸ
πρόσωπον; id hæreticorum commentum
est.

1. Quòd memorabilius est, quod S.
Ambrosius præcipit, lib. 2. de Virginib.
*Sit nobis, inquit in imagine descripta Virgi-
nitas, vitæque Maria; in qua, velut in spe-
culo resulget species castitatis, & forma vir-
tutis.*

2. Richardi Victorini verba placent,
lib. 2. de Emmanuele: *Tota pulchra: merito:
Quia pulchra facie, pulchra mente, pulchra corpo-
re: que etiam Principibus tenebrarum terri-
bilis fuit.*

3. Richardus lib. 5. in Cantica: *In om-
ni vita consummata, in omni bono & dono
confirmata fuit.* Rupertus lib. 4. Exer-
citationum: *Illæ est, cuius vita in clypeo
cunctas illustrat Escl. s. 12. Tu virtutum
operat. ix, ac totius sanctæ magistra religio-
nis &c. in omni flore & fructu honoris & ho-
nestatis.*

4. De perpetua Almæ Matris Virgi-
nis Virginitate hoc solum dicam, illi ne-
minem inimicum vnquam fuisse, qui
non ab omni foeditate fuerit contami-
natissimus. Quòd in luculentiores Dei-
paræ laudes adnumero illa illaudatissi-
morum blasphemia conuitia. A quib⁹
Mariana parthenicus splendor gloriæ

minus, quam à cœno radij solares, infici
& anhelari potest. Sed non ego pane-
gyrim hîc texere; Deiparæ magis docere
statui innocentiam.

Q V Æ S T I O XXXIX.

*Quàm infidelibus Turcis ac Ethnicis
Venerabilis Deipara?*

Hostium laus est admirabilis. Nolo
tamen illā, quæ ab ipsis met nostratib⁹
hæreticis huc repetere possem; inexora-
bili Veritatis vi, atque rigore immenso-
que Gratiæ ac Gloria Parthenicæ splen-
dore coruscante vel extortam inuitis, aut
suxæ immemoribus maledicentiæ elapsā.
Nolo hanc, planeque respuo in prælens:
Neque despicio tamen: abijcio minus.
Alios ipsorū huc iudices accersam, qui-
bus se ipsi in religionis sanctimonia
plus mille parasangis anteponunt.

Quantò Luthero-caluinistis sanctius
de Cœlorum hac Regina, non dico san-
ctissimi Patres: (illorum enim gemmas
ante porcos hos abijcere infania sit) sed
etiam ipse Mahumetes? 1. Sic enim
ille apud Magdenburgenses; Cent. 8. c.
15. *Spiritus Dei intrauit Mariam, & IES-
VM ex ea genuit.* 2. Idem Azoara 31.
*Omnium mulierum Optima MARIAE A-
nimam Deus insusflauit. & illam, Filiumque
eius manifestum gentib. MIRACVLVM
posuit.* 3. Et rursus Azoara 5. *MA-
RIA fuit omnibus viris & mulieribus splen-
didior, & mundior atque purior.* 4. Et
iterum Azoara 13. *Maria nunquam ali-
quid mali, siue malitiæ operata est.* Erube-
scite Caluini Phormiones, erubescite: si
vester tamen est virtutis ille natiuus co-
lor.

Porrò in Alchorano sic acclamatur:
Azoar

Azoara 5. & 74. *O Maria cunctis viris feminisque praclarior, solique Deo perseveranter studens. O Maria Deus elegit te. puramq; reddidit super mulieres saeculorum.* Pluralia Maurorum ille Catechismus praedicat.

Refert Martinus Polonus, Archiep. Contentinus, in *Choni. o. sub annum 618. c. 72.* Induciarum tempore cum Mahometani Hiererosolymam tendunt per Syriam, libenter eos hospitio suscipiunt Christiani. At illis, praesertim qui se inter eos Sapientes profitentur, nihil tunc accidit antiquius, quam Euangeliorum librum à Christianis poscere; quæ multa & mira cum reuerentia exosculantur; ac inprimis, cum Incarnationis mysterio, Deiparam Virginem eximie celebrare amant, mirarique puritatem, quæ Christus docuisset.

II. ETHNICA accipite. I. Refert Dionys. Carthusianus, *lib. 1. de laudibus Virg. articul. 30. Et Vires in Scholiis. ad Aug. l. 1. ciu. c. 26.* de Albumazar, insigni Astrologo, sed ethnico; sic testatum literis ipsam reliquisse: *In prima facie signi virginis, oritur in terra Virgo munda, puella immaculata corpore, ore venusta, ciliu moderato, crine proluxa: que Puerum in Iudæa nutriat & pascat; cumque Puerum à quibusdam IESVM vocari, quem nos τὸν Χριστὸν nominamus.* Hunc locum se testatur legisse Pet. Canisius, l. 3. Marial. c. 7. in Albumazar opere peruetusto.

2. Sybillarum encomia Mariana prætere sciens, apud Ioan. Bonifacium in *Virginali lib. 1. c. 2.* collecta: Sybillarum vero præcipua temper fuit autoritas.

3. Autor sit Metaphrastes, apud *Surium in Vitis Sanctorum lulij. S. Proco-*

pium Martyrem coram Flauiano Præsidente quoddam Apollinis Oraculum Iasoni, Argonautarum Duci, factum exposuisse. Huic de templo, in arce Athenis erecto, sciscitanti: *Dic Phœbe, cuius nomen erit hæc AEdes,* Pythius respondit: *Quæcunque ad virtutem & honestatem vos incitant, facite: Verbum in simplice Virgine conceptum, omnes capiens, adducet donum Patri: huius hæc aedæ: Maria autem nomen eius.*

4. Batto item percunctanti, ait: *Vnus mihi vim afferet Vir cælestis. Cum Passus sit, Deus est; & tamen non ipsa Passa Diuinitas est. Deus est à Patre ferens omnia, & omnia Matris habens. &c. Christus est meus DEVS, qui è sepulcro venit ad polum.* Templum ethnici dedicarant Cibela Deorū matri: at idem Zenone Imperante consecratum Deiparæ est: ita Cedrenus in *Compendio, lib. 36, c. 15 & Th. Boz in Not. Eccl. l. 9. c. 6.*

5. Dorotheo in Synopsi, & Epiphanio, in vita Ieremiæ referentibus, accepimus; Sapientes Ægypti ab Ieremia isthic captiuo de Gentilismi euerfione didicisse tunc futura, cum Virgo in præsepi Filium collocaret, quem salua Virginitate peperisset, inque Ægyptum iubente Deo, secessura. Ex eo Sophi perpetuū in ritum acceperunt, vt Virgineā imaginem in lecto collocatam, iuxtaq; infantem in Præsepio cubantem cœperint venerari.

6. Casanaus in *Catalogo Glorie mundi, confid. 20.* prodit: In vrbe Gallia Carnuto a edificatum esse templum ad honorem Virginis parituræ.

7. Item apud Heduos, Gallorum populos, sepulcrum esse repertum; & in

hoc Christi imaginem in diuersorio nati ex Virgine; quem & bos & asinus circumstant; virumque sculptum ad pedes nixum puelli, junctis manibus, tali cum epigrapha: *Credo in Iesum, inter animalia ex Virgine nasciturum.*

8. Romulus, teste S. Antonino par. 1. tit. 4. c. 6. sect. 11. 20. perfecto suo Romæ palatio, dixisse lætus fertur: *Domus hæc nostra non corruet, nisi Virgo pepererit.* Quod quia fieri non posse credebat, perennitatem operis ipse sibi pollicebatur. At nato nocte Seruatore, de repente corruit: cuius rudera se vidisse Pet. Damianus affirmat, *epist. 4. c. 12.*

Quæ, aliaque talia Marianos, inter barbaras gentes, luculentè testantur honores: quos Christiani, sed hæretici, eoque istis peruersitate deteriores, adeo proterunt, despuunt, ac profanè contemnerant. Porro de Christo Passio qualia Hæretici?

IV. DE CHRISTO PASSO.

QVÆSTIO XL.

*Quàm honori sit Luthero Calvinistis
Christus Passus & Crucifixus?*

LUTHERANI præsertim Ubiquitarii, apud Illust. Belarum 1. 3. de Christo, c. 8. & 12. ita sentiunt, & dogmatizant: *Christus non est passus in regione Iudæorum tantum; sed Ubique: Non est mortuus; non sepultus: Nec enim Vel animus eius separari a corpore; (quod mors requirit) vel corpus sine anima potuit in terra conari; (quod perit sepultura) cum Ubique simul fuerint.* Item: *Christus in triuo mortis Verbo non fuit unitum hypostati.* Hæc duo corollaria, ait Cnoglerus, Diuz Bergensis sunt; vel, ut Sturmius eam vocat, Diana Lestice illius mammosæ, illius latrocinariæ; Ubiquitatè inquam Luthericæ; quæ Reals communicationis idiomatum Divinitatis, in Humanam naturam faciæ, se prædicat assertivè.

CALVINISTÆ quid? BEZA in Colloq. Mompelga. t. *Christi Crucifixi imaginem ex animo fatemur detestari.*

AVTOR. Piò! odij quæ tanti causa, & irarum?

Pet. Viretus ibid. in Colloq. Momp. pag. 406. ita scribit: *Quia Per vaccam magis, quam per imaginem, Crucifixus ille Christus representatur.*

AVTOR. Dicta mittam, & maledicta istis infandiora: facta his immaniora constant: nec longius huc, aliusve repetenda: cum, pro dolor, domestica suppetant ætati nostræ.

I. Subannum M. D. XCIV. jussu aut certè permissu Heidelbergensis Regiminis, hominum audaciâ & impietate sacrilegâ, armatorum globus noctiuagus, per dimidiatam cis Rhenum Spirensis Episcopatus ditionem dispersus, intra vnius spatium noctis, omnes per agrum, peruetusto more Christiano, ponè vias publicas erectos Crucifixos cipposque sacros, saxeos comminuit, ligneosque deiecit, dissipavit. Non paucas paucis post dieb. strages nefarias ipse dolens gemensque contpexi. Ecce, inquam innovatam ab Palatinis tunc Iconomachiâ Copronymianam, ac Leoninam.

Verùm & euentum nunc accipe. Quicunque fabri seu lignarij, seu murarij, quique opifices, aut quoquo titulo tribules, illud in facinus operam suam collocarunt; primùm cæteri locorum Contribules eos honestorum integræ famæ virorum tribub. exclusos, pro infamibus habuerunt: quicquid Magistratus obniteretur contrà. Fugerunt quoque eorum confortia ciues & vicini juxtà plerique; abstentosque mensis & commerciis esse voluerunt.

Nec

Nec diuina eam vindicta vindicta humana ac ciuilem refutauit; quin confirmauit magis. Obseruatum enim memoratur; plerisque illos infelicem mortem sortitos oppetijisse; hunc repente in extinguitum corruisse; illum ceruices precipitio fregisse; duello periisse alium; istum undis haustum; alium alio fœdæ necis mortisue dedecore ex humanis diffugisse.

II. Memorabile pariter ac horribile est, quod pene sub oculis nostris, in Episcopatu Spirensi contigisse, ex viris certis certissimum, atque publicâ Notariatûs autoritate consignatum, accepimus.

Ann. M. DC. XXI. cùm Palatinus equitatus per Spirensium Episcopatum prædabundus vagaretur; quædam Obertraudiana turma Caluinistica furia ad S. Ruperti montem excursionem facta R. D. Decanum, loci parochum quaesuit vel ad pendendum litrum, aut redimendam depopulationem. Quo minimè domi reperto, penuriam tamen repererunt. Postquam illius se Ceteris Bœchique veteris opplesent; dum vertunt viam, proximū vico Crucifixum è saxo celebrem opere vetusto ac visendo, dirutum, comminutum profanatumque dederunt. Præclaros milites ab strage tali!

Tendunt per Deidesheim, vbi cœmeterium præteruecti, & Crucifixum præaltum conspicati habent derisui: inter ceteros quidam Ioannes Gesgen, cuius Wachenheimensis exclamat: *Videte, quemadmodum pendet isti, nudus ille sacrificatorius seruus, sub lætæ! Et Te tractabimus, si ut modo fecim tuum ad Ruperti. Exp. Et apud per ad quindenam. cer-*

tus ad eor tibi. Vix dum ore blasphemus vox missa exciderat, cū ecce insolentior equus subsultans galerum capiti fessoris excutit. Ille dexteram versus dum sese inflectit, recepturus ex humo pileum, caballus idem in latus quadrupedali saltu vehementi caput heri aduersum in murum domus Georgij Wagneri tam validè illidit, vt muro cerebrum cum parte capillitij cruore rabidi inhæresceret. Neque, quod mirabile, ablui, diu abradine valebat.

Commilitones cohortis captū mente, intellectu sensuque omni destitutum, solam animam ægè trahentem, equo transfuersum imponunt, domumque reuectum vxori liberisque reddunt semianimem: Vbi quaternas intra horas, nullo signo visus, auditus, rationis, nominisue Christiani dato, animam infelicem exhalauit.

III. Anno exeunte M. DC. XX. quando Fridericus in Bœmiæ regno tyrannidem inuasit, simul in Principe Ecclesia Pragæ, cum Caluinismi stabello suo Sculteto, iconomachiam sacrilegè exercuit. Hic quanta cum impietate præcipuum spectatissimumque templi Crucifixum derubarum, trahi, temerari, consecrarique curarit; per urbem, orbemque juxta Christianum increbuit vniuersum. Illam in ponte propositam Christi in cruce pendentis imaginem euertisset armatum fariis satellitium; nō ciuū armator manus sese obiecisset. Neque nisi annauit impunè scelus: Nam anni insecuti eodem die annuo, iusto Dei vindicis iudicio memorabilis ac mirabilis apud Pragam data Cæleri Victoria sacrilegium vindicauit regnoque tyrannum exuit, ac profugauit. Qui.

Quibus è paucis ac neophitis liquet, facta dictis Calvinistarum respondere; & eos utraque iuratos Crucis & Christi crucifixi inimicos testari.

I V. Atque ista sui ipsos docuere Magistri vel Heidelbergenses; ceteros taceo. Sienim quæras: *An imago Christi sit toleranda?*

DAVID PAREVS, anima Heidelbergi Caluinismi, Comment. in Rom. 1. respondet. *Mutant gloriam Dei, & idololatras sunt, Non noli Gentiles, qui vel homines, boues, &c. fortunam, vel harum rerum imagines pro Deo colunt: Sed etiam inter Christianos, Omnes Illi, qui imaginem Christi Crucifixi in templis ad Representandum Christum, & ad docendum rudiores de Christo, tuentur. Blaphemius Beza in Colloq. Mompelg. Fateor, Me ex animo Crucifixi imaginem detestari. Vide in mea Genealog. par. 1. quæst. 24. argumenta talium.*

AUTOR. I. Toleranda est Imago Christi, quatenus Christum repræsentat.

I. Quia, Exod. 25. *Dixit Domino ad Moysen, prius: Non facies tibi sculprile: Et deinde tamen etiam, Facies duos Cherubin aureos, & productiles, ex utraque parte Oraculi. Cherub vnus sit in latere vno, et alter in altero; Hi stabant in Tabernaculo, super Arcam foederis; & passis Arcam tegebant alis. Num par, deteriorem hinc conditionem Christi, quam Angelorum censerit?*

2. Num. 21. *Fac serpentem aneum, & pone eum pro signo; qui percussus aspexerit eum, viuet.* Num par, esse Christianos Rei figuratæ iniquiores, quam Figuræ fuerunt obseruantiores Iudæi? Atq; hoc hi nil obstante primo Decalogi: Nos verò etiam tantum non penè iubete Christo, Ioan. 3. SICUT Moyses exal-

tavit Serpentem in deserto: ITA exaltari oportet Filium hominis; primum in Persona ad Redemptionem semel: deinde in Imagine ad Commemorationem.

4. Iustè autem Rex Ezechias, 4. Reg. 18. Serpentem confregit eundem; sicut aureum vitulū Moyses zelo pari: Quia cessante fine serpentis erecti bono; verfoq; deinde in malum idololatriæ; debuit ille aboleri. At quo fine Christus semel crucifixus stetit; eodem nobis repræsentando, rectè ubiq; statuitur Imago Crucifixi. Cui statux dicimus: *Hanc ego non statuum; sed QVEM designat, ADORO.* Idque sanctè, sic docetur.

II. Imago Christi Honoranda est. Statux namq; Cherubinæ, vt pars præcipua Oraculi, rectè honorabatur à Iudæis cum Atca. Nam 1. Ponebantur in Sancto Sanctorum, loco honoratissimo, H. br. 9. 2. David, 2. Reg. 6. arcam mirificè honorauit: Oza tactū eius improuisum morte luente, 3. Reg. 6. 3. Philisthæi, 1. Reg. 6. captiuam detinentes; morbo flagellabantur. Bethsamitæ aspectum audaciorem morte expendebant.

Quocirca, Psal. 98. *Exaliate Dominum Deum nostrum, & adorate Scabellum pedum eius; quoniam sanctus est,* id est, ad literam, Cherubinos, super quorum alas, seu solium Majestatis suæ, Deus sedes responsa dabat Pontifici, eum consulenti: At solium Christi Crux fuit, & est. *Nos igitur gloriari oportet in Cruce D. N. Iesu Christi.*

III. Causa venerationis est. 1. Quia Imago Christi est. Rectè S. Ambr. serm. 10. in Psal. 118. *Quæ imaginum coronat Imperatoris, utique illum honorat, cuius imaginem*

genem coronauit; Et qui statum contempsit Imperatoris, Imperatori utique videtur se-
cise iniuriam. Quamto magis Christo?
2. Quia Beneficia Christi nobis repre-
sentat; excitatque nos ad debitam gratitu-
dinem. Qua eadem ex causa colimus
S. Biblia, festa Paschatis, Penteco. Nati-
uitatis &c. Plura infra quest. 82. & sup.
quest. 74. An persona Christi sit ado-
randa?

QVÆSTIO XLI.

An Christus verè sit Corpore passus:
& verane sit historia Passionis?

LUTHERANI quidem veram negare coguntur, ex
eo, quod commiscuntur, Christum non verè Ho-
minem verum natum fuisse: De quo vide supra 9. 35.
1. LUTHERVS enim bidemita; Oportet dicere, Hac
Caro, hic Sanguis Christi condidit cælum & terram.
Qui pe Christi Humanitas Caro non est, sed nudus &
merus spiritus. Quia quod ex spiritu Natum est, Spi-
ritus est.

2. BRENTIO ibidem: Ex Maria Christus non nisi
accidentalem formam sumpsit &c

AVTOR. I. AT iste est Euthychianif-
mus.

CALVINISTÆ pariter ex suis met ipso-
rum placitis, supra quest. 35. constringuntur
ab negare verè & propriè factam esse Domi-
nicam Incarnationem.

AVTOR. ET verò istud ab eis asse-
ri planè necessarium accidit. Nam
quemadmodum ab illis fingitur Chri-
stus Homo factus; sic & talis quoque
passus fuit: Ideoque rursus, sicut iisdem
intelligitur Euangelium Incarnationis;
sic & illud passionis quoque accipi ne-
cesse est.

Atqui vox vna omnium Calvinista-
rum est in suo Codice, dicto ORTHO-
DOXVS CONSENSVS, pag. 118. & 123.
Christus VERE Incarnatus Nunquam est;
sed TROPICE tantum & Figuratè. Ne-
cessariò in illo Ioannis, 1. Verbum Caro

factum est; ad Tropum est confugiendum.

Ex hisce quidem FAMILIANI An-
glie necessariò inferunt, & euidenter e-
uincunt istud: Nuga videntur, qua de
Christo passo & crucifixo in Euangelicis histo-
riis narrantur. Item: Historia videntur
ab hominibus inuenta & fabula. De A-
damitis istis, seu Familianis, siue de Do-
mo amoris; (verè Nicolaitis ac Gnosticis)
nos supra quest. 31. Innocentiam i-
sti arrogabant sibi primogeniam, vitam-
que protoplastis similem Adæ ac Eux
affectabant se ducere, domi nudos inui-
cem conuersando, veneremque miscen-
do promiscuam.

itorum in Anglia primarii sunt articuli
tres. 1. Christum non esse Saluatorem mun-
di; Sed merum hominem.

AVTOR. AT idem docent Genti-
listæ, apud Greg. de Valent. Tom. 1. dist.
2. quest. Et Luthero-caluinistæ supra
quest. 31.

2. Dogma. Hominem peccatorem, à Deo
alienatum, eius gratia restitui, solà ipsius mis-
ericordià, Absque Mediò Passionis Christi.

3. De Passiones, quæ in Euan-
gelio narrantur, esse fabulas & nugas. &c. Lege Stoum in Eli-
zabetha.

AVTOR. AT I Præfatio libri con-
trà FAMILIAM AMORIS acerbè cõ-
queritur multos Anglicanos Ministros,
jam rejectos imbibisse articulos. Quin
ipsam Reginæ aulam hac infectam tabe
languere.

2. Neque Anglicanos solum; sed cõ-
fule Theod. Beza lib. de hæresicis à civili
Magistratu puniendis: ac reperies, cum Fa-
milianis ferè consentire & consciscere
CALVINISTAS ACADEMICOS;
quorum facilè princeps est Castallio.

LIBERTINI quoque ab iisdem proximè
absunt; certe parum dissentiunt. Nam te-
ste,

ste Caluino in Instruct. aduersus Libertinos: *Hic tam Christi passi, mortui, Crucifixi historiam Tropicè explicant: ut nil sit aliud, esse mortuum Christum, quam peccati in nobis mortem significasse: Crucifixum esse aliud nil, quam veteris hominis representasse crucifixionem.* Commemoratur ibidem inter cætera; Valencis in Belgio à Papistis Libertinorum aliquos extremo supplicio affectos, quod negarent, in cruce mortem Dominum obijisse.

AUTOR. I. At verò ecquibus edocti Magistris ita Libertini philosophabantur? Luthero, inquam, & Caluino, ceu suprà liquet. Enimverò si Lutheranis nonnullis fas, præsertim Vbiquitariis, Domini in cælos ascensionem Figuratè interpretari: Si Caluinistis licet metaphoricè exponere Christi ad inferos descensum; cum in eadē historiā (vt benè Iosias Simlerus in vita Bullingeri aduertit) describatur Passio: quid obstat, quò minus & ipsam illam Libertini Tropicè accipere possint? Verùm apage cum Tropistis his.

2. Necessitas, Veritasque passionis Dominicæ, item & Incarnationis veræ; tum cordatè creditur; tum luculeate docetur. Nam qui, qualis natus; is talis & passus est: Atqui Verus Homo natus est cum verò corpore. Vnde S. Aug. lib. 83. qq. q. 14. tom. 4. *Si phantasma fuit Corpus Christi; fefellit Christus: & si fallit, Veritas non est.* Et sic omnia ab Euangelistis enarrata Christus fictè peregrisset: sicut Raphaël Angelus apud Tobiam.

Atqui hunc in errorem cum aliquando versi essent Discipuli, Luc. vlt. *putantes se spiritum videre*; Dominus eos ad experientiam sumendam inuitauit: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa*

non habet, sicut me videtis habere. Cur autem conueniens fuerit, non personā, sed naturam hominis; non Hominem, sed Naturam humanam seu Humanitatem ab Christo assumi, repete ex S. Tho. 3. *quæst. 4.*

Quocirca perinde fuit necessarium pati Christum verè eodem in Corpore vero, quicum natus erat: Idque, ait D. Tho. 3. q. 46. a. 1. non vlla necessitate coactionis naturalis; Non definitionis diuinæ, vt patererur; Non ipsiusmet Christi; quippe voluntariè passi: Sed ob necessitatem triplicem aliam: 1. Nostram; qui aliter liberari nequibamus: Ideo Ioan. 3. *Oportet exaltari filium Hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat.* 2. Ob suam meriti: aliter enim mereri gloriam exaltationis non potuit, nisi per humanitatis passionem: Luc. vlt. *Nonne oportuit Christum pati, & sic intrare in gloriam suam?* 3. Ob impletionem prophetiarum: Luc. vlt. *Neceesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis & Psalmis de me. Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis.*

*Aug lib. 13. Trin. c. 16. *Hunc modum asserimus diuinæ congruum Dignitati: Verum ostendamus, non alium possibilem Deo d. fuisse, cuius potestati equaliter cuncta subiacerent.* Ibid c. 13. *Sananda autem nostra miseria conuenientior modus alius non fuit, quam per Christi passionem.*

3. Euthychianismum esse sacrum & intestabilem, dicere: Christi carnem nō in veram esse carnem veram; sed in apparentem: ac proinde Christum simulasse, se vt hominem nasci, pati, mori. Vide in mea *Genealogia quæst. 10.* Nimirum

rum eodem prædictus reuoluitur Luthero-caluinismus hic. Contra quem Vide *Bellarmin. lib. 3. de Christo. c. 3. sub finem ferè.* Et suprâ *quæst. 35. 34. & in mea Genealog. q. 15.*

QVÆSTIO LII.

An Christus in Anima etiam tota sit passus?

TRIA in homine esse distincta voluit Autor naturæ **DEVS**: Partem vnam animæ superiorem Rationalem; At alteram inferiorem Appetitū sensitivū: Et Corporis Sensus exteriores. Docuimus autem *suprà quæst. 33. ex D. Tho. 3. quæst. 14. & 15.* sic in animæ parte Sensitiua passum fuisse Christum, ut ad Rationalem tamen dolor nil vnquam adspiravit: utpote in beatifica visione irretorto intuitu defixam, atque beatam. Hæc Fides. Perfidia quid hæretica?

1. **LUTHERANA** quidem expressè, quod scia, nihil: Nisi quod veritatem assumptæ Humanitatis abnegare sit visa; ut *quæst. 41. reddidimus.* Ex quo euidenter consequitur: 1. Christus (iuxta Lutherocaluinistas) putatitium Corpus humanum assumptum; Ergo & Animam similiter non veram. Nam assignari nequit ratio sufficiens, cur ad Corpus non verum ve ad adsciuisset Animam. 2. Humanitatem totam assumptam; iuxta eosdem, non veram: patet ex ipsis *suprà*: ergo nec aliam quoque partem compositi veram, scilicet Animam. Iam porò: Sicut neutram partium assumptam esse Veram fingitur, ita & in neutra verè passum fuisse dici oportet; at in Corpore nec verò, nec verè passum esse **IESVM** volunt Luthero-caluinistæ: ergo pariter nec in Anima quicquam per sensisse passionis dicendus est ab istis: Esseque debet ipsis istius Articuli Symbolici: *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus*: isthic sensus; *Visus est pati, crucifigi, mori, sepeliri.*

II. Rursus è contrâ: 1. Animam Christi totam verè passam sentire videntur. Quia dicunt, *Animam descendere ad inferos, esse prorsus amara, interire, & extinguere totam*; ergo & totam potuisse pati, cogentur asserere. 2. Afferunt, ut *suprà quæst. 16.* ipsam Christi Diuinitatem fuisse passibilem atque mortalem, verèque passam ac mortuam: Quanto magis Animam

cum corpore passam extinctamque confiteri debent? Id quod utrumque auris auire, animusque refugit cogitare. Sic de Luthero-caluinistis ratio cinor.

DE CALVINISTIS vnus ad instar sit omnium **CALVINVS**, *Instit. lib. 2. c. 16. §. 10.* Non tantum corpore mortem Christus pertulit: *Nec enim erat altum quicquam, si corpore à tantum morto defunctus fuisset: maius aliquid et excellentius in pretium redemptionis datum oportuit.*

Ecquid illud tandem? Idem Harmonia in *Matth. c. 27. ANIMAM quoque oportuit ream ad Dei tribunal sisti.* At quem in finem & euentum? Idem *Instit. lib. 2. cap. 16. & 10. Diuina ultionis sueritatem sentire debuit; cum inferorum copis, & aeterna Mortis horrore, quasi consertis manibus luctari; & sic scelus nostrum suppliciumque dependere.* Ibid. §. 12. *Hoc nisi ita sit; pudenda mollietates Christi fuisset; & magis meticulosus extitisset, quam plerique gregarij homines. Quid clarius?*

DAVID PAREVS, postremus Caluino-Heidelbergensis Papa, in *Explic. Catech. q. 37. Præcipua pars dolorum fuerunt Cruciatu Anima, in qua sensit iram Dei. Iterum, Passus est extremos cruciatu Anima & corporis.* 1. *Carentiam, seu priuationem Summa Felicitatis, lætitiæ, & Omnium Bonorum, quibus frui debuit.* & c. 7. *Grauisimos Anima cruciatu.* Subijcit: *Martyres alios fuisse fortiores: quia non senserunt Deum percutientem & iratum; sed reconciliatum; nec, sicut Christus, horrores mortis & INFERNI experti sunt.* Hinc *majori constantia, & animi presentia fuit Laurentius, quam Christus in suo lytro.* *Infrâ Christus corpore & Anima sensit TOTALIM Dei iram.*

GVILIEL. PERKINSVS Theologus Anglus in *explic. Symboli, voce Mortuus* sic verbosim. *Christi mors maledicta fuit, & propterea appellata mors crucis; ac comprehendit in se primam & secundam mortem.* *Prima est, separatio corporis & anima ab inuicem: secunda, est separatio corporis & Anima à Deo. Vtraque fuit in Christo, cum vnà cum morte sen-*

eiret etiam in anima sua iram Dei, quâ digni erant homines propter peccatum. Hac ad illos eum commovebat eiulatus; *Deus mi, quare me dereliquisti?* Mox distinguit: Alios velle quod mortem Christus subierit primam solum: Alios quoque secundam: At hos minimum, illos minimum dicere: se tenere medium; sc. passum horrores extremos secundæ mortis; non tamen separationem à Deo.

COMMUNIS omnium CALVINISTARVM tenet, Christum Anima tota passum esse damnatorum horrores tartareos. Infrâ q. 64. 51. 52. & c. 63. & Scharpius in Cutsu theologico dist. 21. Genevæ impresso.

AUTOR. An verò potuit quicquam dici in Christi mortem blasphemum magis? Ait alicubi & confingit Antipapista Calvinus: lib. de necess. reform. Ecclesiæ: *Obrutum fuit Redemptionis beneficium in Papatu, & incognitum*: Sanè, inquam, omninò verum est hoc; sed quodam in sensu. Fateor, nesciuit (atque vtinam nesciret etiamnum!) ante Calvinum mundus hocce tales Calvinianos Animæ Christi cruciatus, quibus solis sumus redempti.

2. Verùm, vos ego appello Caluini affeclas: tenetis mordicus & peruicaciter vestrum illud Axioma: *Nihil in partem Fidei acceptandum est, nisi in Verbo Scripto fuerit expresse literis consignatum*: dicite agite; eccubi vsquam in sacra pagina vel apex inuenitur, de istiusmodi Animæ Dominicæ dis cruciatu, aliter, quam nos suprâ docuimus in q. 33?

2. Deinde, prædicant ac scribunt S. Apostoli, vt I. Pet. I. *Redempti estis & liberati per Sanguinem quasi immaculati Agni*: Apoc. I. *Lauit nos à peccatis nostris in Sanguine suo*. Et ipsi nos, Apoc. 22. *Lauamus stolas & vestimenta nostra Sanguine ipsius*. Et ea nunc quidem etiam,

Apoc. 7. *Dealbaumus in Sanguine Agni*. Hocque amplius; Satanam, Apoc. 12. *Vicimus in Sanguine Agni*. Quocirca etiam, Col. I. *Christus nos Deo Patri reconciliavit in Corpore Carnis per mortem*. In quibus, aliisque talibus nec quò de morte vel Animæ vel Diuinitatis Dominicæ insinuatur.

3. Huc accedit; Euangelistas patheographos meras scribere, memorare, testari corporales illusiones, conspurcationes, collaphisationes, mutationes vestimentorum, flagella, spinas, clauos, fel, & acetum: &c. Animæ verò cruciatus illos, quos fingitis, sine quibus nihil actū fuisset, nusquam; nec in marginibus quidem etiam vestræ editionis Bibliorum.

4. Quid multa? Prædixit Christus, quæ erat perpeffurus, Luc. 18. *Ecce, inquit, ascendimus Ierosolymam, & tradetur Filius Hominis gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellauerint eum, occident eum*: Ipsi vestri Animæ Dominicæ cruciatus, ista damnati & perditæ hominis supplicia, vbi hic sunt? Nusquam comparent; nisi eis, quibus oculi sunt Calviniani. Consule D. Tho. 3 q. 40. a. 7. 8.

QVÆSTIO XLIII.

An Christi quoque Diuinitas passâ fuerit?

LUTHERANI suprâ quæst. 16. talia: *Christus passus & mortuus est secundum non humanam tantum, sed Diuinam quoque naturam*. Pertinet enim Mori & re & nomine ad Diuinitatem. Et si sola Humana natura Christi sit passâ, Christus ille vixit, nec magni pretij Saluator est; Quin ipse igit. Saluator alio. Idem Lutherus To. 2. Witt. fol. 188. & in Colloq. mensal. fol. 97. 98. 99. *Non credo quod Omnipotens Diuinitas sit immortalis*. Idem tom 2. fol. 1. 8. Et Musculus.

2. His adde Pandoram Bergensem, Concordiæ Formulam, in repetitione art. 9. *Simpli. iter credimus, To-*

eam Personam, DEVM & HOMINEM, post sepulturam, ad inferos descendisse. Per Totam Personam vero duas Naturas intelligere sese affirmat dicens, 3. *Christus non in cruce tantum secundum VTRAMQUE NATURAM sed post mortem exaltatus, etiam in TOTA PERSONA*, hoc est, ait LUTHERVS in Psal. 16. tom. 2. Ienensi, anni 1557. pag. 181. *Secundum Vtramque Naturam, doloris in inferno, damnatorum loco, vixit, iustitiam.* &c. 3. Similia Schmidelinus in concione habita Augustæ, & impressa Tübingæ anno 1539. Item Epinus in Psal. 16. Verba eorum recitat Iurgievicius Canon. Vilnen. in libro Nullus & Nemo. fol. 20.

II. DE CALVINISTIS nimio plus supra q. 16. Addere plura horret animus. Communem tamen omnium opinionem proponit Scharpius in *Curso Theolog. Genevensi* dilt. 1. *Materia in qua passus fuit Persona Mediatoris, licet enim passio proprie sit humana natura; tamen ad λόγον pertinet.* Tum quia humanam naturam sustinebat: Tum quia natura humana persona eadem cum λόγῳ est.

III. AVTOR. Refutare tales quid attinet. Factum id supra est, cum ibidem; tum & alibi deinceps. Hic solum istud adiecerim pro auctario, ex *Bzouio nostro annalium anno 260. §. 12. ex Tertull. de præscript. c. ult. Et aduersus Praxeam cap. 1. & Epiphano heresi 57. SABELLIVM* Ptolomaide in Pentapoli hæresim PRAXEÆ & NOËTI Patropassionum propagasse, Trinitatem negantium & Personarum distinctionem, eaque nomina solum ad diuersos effectus Diuinitatis significandos composita esse.

Vnde in consequentiam ab eis trahebatur; vt sicut Filius, ita Pater & Spiritus Sanctus ab illis æque dicerentur incarnati & passi. Idem Noëtus Ephesius, contemtor Scripturarum, ex seipso commentus est primus; seque Moysem esse iactabat, fratrem Aaronis. Eius hæresim conlopitam postea resuscitauit Sabelius. Quocirca Luthero-caluinismus prædictus, est rediuius Noëtianismus; & Sabelianismus Patropassionum, si-

ue Theopaschitarum. Horum hæresios occasionem paulò repetemus altius.

Terræmotus, ANNO 446. incomparabilis, qualem nullæ meminerunt historiæ, Orientem, præsertim Constantinopolim, per sex ipsos menses continuus ita concussit, vt in ea sola LVII. turres corruerint, & incolæ cum Patriarcha Proclo, & Imperatore Theodosio, vrbe deserta, in campis habitarent. Hic cum assiduis precibus, litiis ac ieiuniis Deo supplicarent; è turba raptum puerum ferri sublimen ex oculis; & mox sensim referri omnes conspicabantur. Redditus is hominibus, Angelos concinuisse *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & Immortalis miserere nobis*; idque se audisse testabatur. Huius inde Trishagij religio sacra solennisque increbuit per Ecclesiã: vt quod effectus ipse probaret; tanto protinus terræ motu remittente.

Cum autem vsus canendi Trishagij latè per Ecclesiã manasset, Petrus Gnafæus ANNO 483. impio illud additamento deprauate ausus adiecit ei; *Qui passus es pro nobis.* Hinc renata serpsit Theopaschitarum hæresis primùm; dein & petrastrata vagabatur: dum magnas daret tragœdias. Præsertim ANNO 519. quando Eutychni Scythiæ monachi Imperatorem peruerterant, ipsumque, sed nequicquam Papam tentabant: vt vniuersalem facerent hæresim hanc: *Vnum de Trinitate passum.*

Cui Ferrandus, Carthagine Diaconus, illis restitit rationibus assignatis: 1. *Ne quadam separatione intercedente, alia esset Trinitas; & Alius, qui vnus esset de Trinitate passus.* 2. *Ne diuina Substantia fieri passibilis videatur.* 3. *Ne dicentibus;*

L 3. Vni

*Vnus de Trinitate passus, inquisitor acer-
rimus dicat: Quis Vnus? Et respondenti-
bus, Filius, dicat iterum: Ergo si vnus est
Filius de Trinitate, vel, Vnus est Trinitatis;
filiorum est Trinitas, aut, Trinitatis est Fi-
lius. Respondentibus, Deus, dicat: Quo-
modo est quispiam Vnus Deus de Trinitate;
cum non sit Vnus Deus, nisi Trinitas? 4.
Quia in Conc. Chalced. dictum: Tris-
bagion ita corruptum dicitur esse quasi panis
veneno imbutus.*

Sic confutati sunt & confusi Theo-
pachitæ: contra quos vide *D. Tho. 3. q.
46, art. 12.* Ad quorum gregem scabio-
sum nostrates quoque Luthero-calvini-
stæ sunt aggregandi, in priscis illis con-
demnatissimi. Porrò alia Nouatorum
carcinomata tangamus; sed manu mol-
liore.

Q V Æ S T I O L I V.

*Num qui defectus Anima Dominica
in Passione Christi interue-
nerint?*

Hic repete, Lector, superiora Zyti-
mata: vt, 14. An Deus in Christo
fuerit Omnipotens? 15. An iustus? 17.
Bonus, an peccator? 28. An Christus i-
gnorax fuerit? 30. An ab anima defectu-
osus? 31. An verè Deus? 32. An in qui-
busdam culpabiliter defectuosus? Qui-
bus rite memori cum animo repetitis,
opportunè adieceris huc subiecta; pla-
niusque sacrilegam impietatem perspe-
xeris Calvinianam: cum hac enim sola
penè, potissimum certè, hac in re & cau-
sa Christi passi, negotium nobis interce-
dit. Serpentinum igitur caput si retexe-
ro conditum; hoc ipso mecum censebi-
tis refutatum, atque contritum.

Ad duo autem potissimum capita
Calvinianas de Christo Patiente blas-
phemias reuocabo: ad Defectus animi,
& Peccata Animæ Christi.

DE DEFECTIBVS ANIMI in Christo
Patiente. CALVINVS in Ioann. 12. *Christus
animi mollitie mortem, quam celestis ei decreti
imposuerat necessitas, refugit.* Idem in Matth.
c. 26. v. 39. *Aeternum Patris consilium rescin-
di postulauit: quantum in se fuit, Mediatoris sibi
in unum deo diuinitus munere defungi renuit & de-
tractauit.*

2. Et in his omnibus non contentus, ad
pauas mentis cogitationes in vocem, votù-
que abruptum concepta animi elisit. Nam
Ego, ait ibid. *abruptum hoc fuisse votum fateor;
non querimoniam.* Et infra: *Metu percussus,
& anxietate constrictus fuit, vt necesse foret, in-
ter violentos tentationum fluctus alternis votis
quasi vacillare.* Hac ratio est, cur mortem de-
precatu, mox sibi Frenum iniiciat, Patrique
imperio subiciens, votum illud subito elapsum
Castiget a Reuocet. Non fuit igitur Christi hac
meditata oratio; sed vis & impetus doloris subit-
am ei vocem extorsit; cui statim addita fuit
correctio: Eadem vehementia presentem cele-
stis Decreti Memoriam illi abstulit. Ibidem:
*In primo voto apparet placida illa moderatio,
quam dixi: quia Mediatoris officio defungi re-
nuit.* Ita ille Archilogus de Christo.

Hanc verò finitam questionem vt lectori
probabilem efficiat; ad infinitam centuit
transferendam. Sic igitur CALVINVS idem
Instit. lib. 2. c. 8. §. 58. & 59. *Sunt enim vel
primi Motus, (vt nihil de dictis factis que di-
camus) directò ultimi mandati preuaricatio-
nes. Transgressores constituiuntur Legis, quibus
semper incumbit Dei maledictio, simul ac deside-
rium nos aliquod pupugit.* 2. Pet. MARTYR
in Rom. c. 7. Comment. eidem suffragatur
alacriter.

3. BUCERVS in Colloq. Ratisbon. pag.
622. ait: *Mortis iudicio ne leuissima quidem cu-
piditates eximuntur: Aeterna à lege condem-
namur*

namur, si vel ad contrarium afficimur; aut eius lenissima cupiditate titillamur.

4. BEZA in 1. Ioan. c. 5. v. 16. suum & ipse calculum adiecit libenter. *Minimi mali qualiscunque cogitatio nullies aeternam mortem promeretur.* Subsume: Quantum igitur Christi hic peccatum?

5. Postquam verò CALVINUS in *Matth. c. 26. v. 39.* abruptum Christi votum affirmasset; mox ibidem docet, fidellum preces nno semper æquabile temperamentum servare; sed implicitas atque perplexas secum aliquando configere.

AVTOR. Verum enim verò ista, *inconsiderata Desideria, abrupta vota, Vacillationes, Alternationes, subita, immeditata orationes, doloris impetus.* &c. ista inquam, dignitate Christi prorsum indignissima sunt, caduntque in peccatores solos, originali veterno depravatos de quibus nos *suprà quest. 33.*

I. Age, nonne Isa. 53. *passus est, quia voluit?* Qui igitur liberè mortem adiit, liberè mortis horrorem oculis obuerfari voluit; Idem liberè quoque ac meditatè dixit: *Pater mi, si poss. est, trans. &c.* Hocque dicendo minimè celavit naturalia pathemata Sensitui Appetitus, sensuumque exteriorum; interim ab ijs immuni stante Ratione, atque beata.

II. Ergo voluntate prius Naturali abhorrebat naturaliter à morte, vt Verus Homo: *si possibile transeat.* At voluntate Deliberata eam libens subibat: *Non sicut ego naturaliter volo, sed sicut tu vis, & ego tecum iuxrà deliberatè.* Ita Christus liberè tristabatur, naturaliter quidè horrescendo, at deliberatè adeundo. Sic quemque pium decet; docetque S. August. lib. 10. Confess. c. 23. *Iubes nos, Domine, ea tolerare; non iubes amare. Ne-*

mo, quod tolerat, amat: Et; Tolerare amat. Sic, sic duas inter voluntates illas Domino placuit fluctuare, vt vero homini ac passibili; sic Mediatoris officio defugì; *naturaliter, super sedendo; deliberatè, exequendo.*

III. CALVINUS ipse hanc persensit doctrinam nostram, planeque confitetur: *Cum dictum fuerit, rectè compositos fuisse omnes Christi Affectus,* (sic enim ad *Matth. c. 6* dixerat) *Christus communem nobiscum habuit Sensum; non autem Appetitus in compositos.* Idem in *Matth. c. 26. v. 37.* *Christum mansisse, ait, compositum ad veram temperantia regulam.* Quo igitur modo nunc seipsam corrigit? Respondet: *Sic affectum suum subigit in obsequium Dei, quasi modum exceßerit.* Certè in primo voto non apparet placida illa moderatio. &c. Et tantò grauius Dominum accusat. Nec Apostata Iulianus tantum ausus in Christum fuit.

IV. QUÆRO: Si quæ in sit Christo inconsideratio; quæ vera isthæc talia? *Cibus meus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me. Ego non veni, vt faciam vol. meam; sed, &c. Ego sum Pastor bonus, B. P. animam suam p. p. o. s. Propterea diligit me Pater, quia ego pono animam meam. Ego, quæ coram illo placita sunt, facio semper.* Hæc non sunt detrectantis officium Mediatoris.

RESPONDEO, ait Calvinus ibidem. *In eo nihil fuisse vitij, quod obiecto mortis terrore, simul oblata est caligo, vt altis omnibus omis- sis ad votum illud profiliret.*

AVTOR. AT adeò nihil hic excusat Dominum, vt etiam infanda duo afingat eidem: *Timorem mortis, & Caliginem.* Nihil improuisum Christo, nouum ac repentinum nihil, præcognita omnia, præter experientialem notitiã.

Quò

Quò detestabilior illa vox Caluini est: Vehementia doctoris presentem celestis decreti memoriam illi abstulit; ut non reputaret in ipso momento se hac lege missum esse humani generis Redemptorem.

V. Pugnancia loquitur Calvinus, Deo memoriam ipsi auferente. Nam in Matt. 26. obiectum et ortis timorē abstulisse mentem Christo loquitur ac memoriam officij: At in Luc. c. 22. v. 42. acerrimè contendit; Christum intēssimè de metu & horrore diuinæ maledictionis cogitasse, ac deprecatum fuisse.

VI. Desperat causam Calvinus denique ipse dicens in Matt. c. 26.

Neque hic subtiliter disputare necesse est, An illi obrepere potuerit salutis nostræ obliuio. Quis hoc unum sufficere nobis debet; cum in mortis deprecationem erumperet, de aliis non cogitasse, quæ viam clausissent, scilicet deprecationi mortis. Ergo obrepit obliuio.

Ideo sibi obiicit ipse, quæsito scilicet, effugio: Si quis excipiat; Primum motum, (quem frenari, antequam longius excurreret, oportuit) non fuisse temperatum, ut decebat. Respondeo, inquit, non posse in hac natura nostra corruptione perspicere Affectuum feruorem cum temperie, qualis in Christo fuit. Sed hunc dandum esse honorem Filio Dei; nec eum estimemus in nobis.

AUTOR. AT tecum ipse pugnas, Caluine. Negas, intelligi Perspicere posse affectuum feruorem cum temperie. Quomodo igitur affirmas, quod non intelligis ipse? Ecquæ culpas Christum in eo, quod non perspicis? Quomodo sententiam hanc Euangelistæ exponis, quam perspicere nequis? Cæcus, duxque cæcorum es: ut versus in sententiam reprobam reprobis.

MANET itaque, IESVM I. Nec inconsideratum prorupisse votum (sic enim

Sapiens non fuisset.) 2. Nec correctione dignum aliquid dixisse: (sic enim peccasset.) 3. Nec preces non meditatas obtulisse Deo: (sic enim temerarius foret.) 4. Nec vocem vi doloris extortam profudisse: (sic enim appetitui suo dominari nequiuisset.) 5. Nec placida unquam moderatione caruisse: (sic enim passionibus vitiosis, quæ rationem anteuertunt, obnoxius egisset.) Hactenus de imposta Christo obliuione sui ac inconsiderantia: (de Ignorantiâ supra.) Porro de Peccatis eidem affectis dilquirendū est.

QVÆSTIO XLV.

An Christus Passurus de salute sua Dubitauit, uel sibi Timuerit?

CALVINISTÆ, in horto dubitasse; in Cruce Dominum desperasse, blasphemant. Ideo

CALVINVS in Galat. c. 3. ita septicè: Christus uerè reus Maledictionis aeternæ peccator fuit. Idem in I. Cor. c. 5. Quomodo sumus iusti coram Deo? Certe, ut Christus PECCATOR Iustus fuit.

AUTOR. Ita uniuersim iste Rhadamantus. At ordine nos; ac primum de hortensi Peccato? dein, de Cruciaro, quæst 46.

DE HORTENSI DELICTO Domini. Caput pauere, & cadere, & miculus esse. Quia locus hic Arianis fauere, Christi que derogare Diuinitati uidebatur, simul & Charitati, pro nobis liberandis patendi mortem, qualem plures adire intrepidè martyres: Idcirco eum SS. Patres diligenter exposuerunt; tametsi aliter alij variè diuinando.

AT CALVINVS, eiusque sequaces, locum hunc; non de mortis temporali horrore; sed de aeternæ horrore supplicioque nil exhor-

exhorruit interpretari: Ipsi huc verba reddamus noua hominis noui, seu portenti certe nulli retrò hæresiarcharum vsurpata.

1. Unde, inquit, in Mat. c. 26. v. 37. Christo moror, & anxietas & formido; nisi quia in morte cristius aliquid & magis horribile concepit, quàm separationem animæ & corporis? Pauloque post: Non mortem horruit simpliciter, quatenus transitus est à mundo; sed quia Formidabile DEI TRIBUNAL illi erat ante oculos. Quare nihil mirum, si horribilis exitij abyssus, metu & anxietate duriter eum cruciavit. Rursum ad illa ibidem v. 38. Tristis est anima. &c. Animum Filij Dei mors per se non cruciasset; nisi cum DEI IUDICIO sensisset sibi esse negotium.

2. Deinde ad hæc: Pater si vis, &c. QUÆRITUR: Quid orando Christus fecerit? Apostolus ad Hebr. 5. dicit, exauditum fuisse à suo metu, (sic enim legi vult; non pro Reuerentia sua.) Id porro non quadraret, si mortem simpliciter timuisset Christus: Quia ab ea liberatus non fuit. Unde sequitur, Grauioris mali timore ad deprecandum mortem fuisse adactum. Nempe cum IRAM DEI sibi propositam videret, quatenus ad eius Tribunal, totius mundi peccatis oneratus se sistebat; necesse illi fuit Profundum Mortis Abyssum exhorrescere.

3. Mox diri huius horroris certum argumentum, ait, Sudorem Christi sanguineum fuisse. Si cui enim mortis timore hoc contingat, pusillo ac muliebri eum animo esse dicemus. Hæc ibi, & in Luc. 22. v. 42. Luculentius verò blasphemiam hanc, in Instit. lib. 2. cap. 16. §. 10. &c. explanat, vt quod Christi horror in horro fuerit descensus eius ad inferos exordium. Tunc enim ait, cum inferorū copiis, & æterne Mortis horrore confertis manibus luctatus, diros in Anima cruciatus Dammati ac perditū hominis pertulit: tunc pœnas omnes, à damnatis expetendas in Anima persoluit: Hoc uno excepto; Quod non poterat in illis detineri.

4. Tunc Christus orauit, non vt immunis esset à morte; sed ne absorberetur, vt Peccator: Quia formidabilem illam abyssum sentiebat, se

à DEO derelictum & alienatum esse: Omnia Iræ Dei signa expertus est; Maledictionem & Iræ Dei timuit. In quo timore diros & horribiles cruciatus perpeßus fuit, videns SE AD TRIBUNAL DEI REVM STARE, nostrâ causa. &c. Hoc nisi ita sit, Pudenda molities Christi fuisset; & magis meticulosus extitisset, quam plerique gregarij homines. ibidem §. 12.

II. Cæterum NON hic per omnia CONVENIT inter sese CALVINISTIS. 1. CALVINVS enim & BEZA pœnas has pertulisse Christum existimant Ante mortem, cum in cruce clamauit: Deus meus, Deus &c. 2. Alii apud Fulconem, in defensione Traslacionis Bibliorum, & Latimerus Anglus, etiam post mortem aiunt, eas ipsum in inferno expendisse. Quo de nos inferius disceptabimus.

III. LVTHERANI in vtroque consentiunt. I. CONCORDIÆ FORMULÆ, (Pandora Bergensis illa, an Lupa?) in Repetitione art. 9. sic loquitur: Simpliciter Credimus TOTAM PERSONAM, Deum & Hominem post sepulturam ad inferos descendisse. Per totam autem Personam duas se Naturas intelligere asserit.

2. LVTHERVS in Psal. 16. Tom. 2. Tenensis, anno 1557. pag. 181. Secundum utramque Naturam dolores in inferno, damnatorum loco, verè sustinuit: Ignem infernalem expertus est: Gehenna gustauit flammam: Damnatorum pœnas pertulit. Hæc est variata & copiosè loquens phrasiologia partim Lutheri, partim Schmidelini in concione habita Augustæ, impressa Tubingæ, anno 1559. partim Æpini in Psal. 16. Sic & Melanchthon in Locis Commun. c. de Filio: Brentius Comment. in Act. cap. 2. & in lib. de Christi Maiestate, parte 2. &c. Communis igitur blasphemia hæc est Luthero-caluinistis censenda.

AUTOR. Permisceant illi hortem horrorem horrori cruciario; ego non illud egerim. Audiuius de hor-

K tenfi

tenfi; hunc quoque in præfens discutiamus: de Horrore in cruce singulatim inferius. Tria autem conspicio explicanda: 1. Quid Christus timuerit, ac deprecatus fuerit? 2. Quomodo? 3. Quare? I. OB MORTEM TEMPORALEM solam instantem Christus fuit mœstus, Patrem oravit, agonizavit. I. De Mœrore: *Tristis est anima mea usque ad mortem*, id est, ad eò, vt à morte parum absit temporaria illa, de qua prius dixerat: *Va homini illi, per quem tradetur*, scilicet ad mortem.

2. Quid deprecatus fuerit, liquet: *Transfer à me calicem istum*: de quo scilicet Petro dixit: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Non intellexit in Calice Iram & Maledictionē Dei; Quia tunc ista, *Non mea voluntas fiat, sed tua*, significarent, voluntatem Patris fuisse, & ei se Christum conformasse, vt Iram Dei incurreret, eaque ceu peccator absorberetur, vt gehennam pateretur. Deus autem non vult mortem peccatoris. &c.

II. QVOMODO Christus mortem deprecatus est?

1. *Voluntate Naturali*, inquam; non Deliberatā: qua de nos in quæstione præcedenti, Affectus enim habuit Christus, humanos ac naturales; sed non, vt nos, inuoluntarios, aut rationem præuertētes: liberè eos in se suscepit, quantum, quando, quoties voluit: teste *Aug. tract. 49, in Ioan. & lib. 14, Cuius Dei cap. 9. Gregor. Moral. lib. 3. c. 13. Hieron. in Matth. c. 26. Sic Ioan. II. Infremuit spiritu, & turbauit se ipsum. Sic, quia voluit, cepit contristari & Mœstus esse.*

2. *Voluntate Deliberata*, quæ poenas ac

mortem cum Circumstantiis, (sc. opere obedientiæ, redemptione mundi, merito, &c.) attendit; eas prorsus alacriter optauit, acceptauit &c. Vide supra.

III. CVR MORTEM exhorruit Iesus? Corn. Iansenius affert CAUSAS quatuor. 1. Passionis generalitas; quia in omnibus, in quibus, pati homopotest, est passus. 2. Passionis qualitas, quæ est Crucifixio. 3. Complexionis nobilitas; cui dolores erant sensibiliores. 4. Doloris puritas, omni eū cōsolatione destituit. Adde: Futurorum præsciētia, & Patientis Dignitas. Vnde Heb. 12. *Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem.* Item persecutorum ingratitude: *Io. 10. Multa bona opera operatus sum inter vos; propter quod eorum vultis me interficere?*

Timor autem maledictus ille Caluianus, in Christum nequaquam cadebat; iuxta Psal. 15. *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper: à dexteris est mihi, ne commouear.* Non igitur de salute sua timuit sibi Christus, minus dubitauit: de quo nunc satis; inferius pluscula. Porro de desperatione.

QVÆSTIO XLVI.

An salutem suam funditus desperarit IESVS?

LUTHERO-CALVINISTÆ pertinaciter affirmant.

LUTHERVS in Colloq. mensal. fol. 102. b. *In agonia sua nesciuit Christus an pater suus cœlestis Deus esset, an diabolus; Hac tentatio expressit es sudorem sanguinum.* Nicolaus Gallus, apud Andream in Fidei Luthero. cap. 4. *Christus non solum sub Pontio, sed etiam sub diabolo & matre eius in inferno pati debuit.*

LUTHERANI quædam, vt Melanchthon in *Locis Commun. c. 2. de Fide*; bis dicit, *Christum luciatum grauissimè cum tentatione de sui abiectioe.*

BRENTIUS in Act. c. 2. ait dilectè: *Christum dolere.*

torum inferni passum. Idem lib. de Maest. Christi, part. 2. nihil ferè docet aliud, quam Inferos non esse locum aliquem certum; sed Statum damnatorum. Immo addit: Vbi que esse inferos, ubi sunt impij qui tentantur de aeterna sua damnatione. Sed & in alijs capitibus idem Calvinizant.

CAVLINVS lib. 2. Instit. cap. 16. §. 12. conqueritur quidem: *Hic Nebulones quidã, licet indocti; malitiã tamen magis, quam inscitiã impulsì, clamitant; Me atrocem facere Christo iniuriam: Quia minimè consentaneum fuerit, Eum de Anima salute timere. &c.*

AUTOR. Audiamus igitur pronũciata ipsius verbis totidem; & de iniuria, sc. liquebit.

I. Sicille Goliath: in Matth. c. 27. vers. 57.

In morte Christi Desperatione plenum occurrit spectaculum. Idem in Ioan. c. 14. vers. 1. In morte Christi nihil est, quam extrema Desperationis materia.

2. Adhuc ne quereris de nebulonũ iniuria? An non ipse tibi nequam es Caluine? Ipse dixisti, in epist. ad Gal. c. 3. *Christus verè peccator fuit, qui promeruit aeternam maledictionem.*

Nimium hoc, quam horribile; sed blasphemum; sed Calvinisticum.

3. Perge negare Cayn Caluine, trucidator Christi. Tu dixisti, Instit. lib. 2. c. 16. §. 10.

Christus diros in Anima cruciatus Damna-ri & Proditì hominis pertulit.

Si pertulit pœnam; quæro, ob culpã, an per innocentiam? Profectò illud quidem justè, vt vis culpabilem: at si hoc; iniustè.

Perge conqueri, iniuriam irrogari tibi, de facta acta iniuria Christo. An non hæc iniuria est atrox, gehennæ addicere Christum? Tu addixisti.

Nam doces impiè, Instit. lib. 3. c. vlt. Et in Psychopannychia: *Nihil aliud esse damnatorum pœnas, quam terrorem & anxietatem conscientie cogitantis, Deum esse iratum sibi ac infestum.*

At de Christo scribis, *Inst. lib. 2. c. 16. §. 11. eum salutis minimè securum fuisse. Christus ergo, ais; cum lachrymis & clamore valido orãs à Metu suo exauditur: Non; vt à morte sic immans; sed vt Non Absorbeatur, vt peccator: Quod illic personam nostram gerebat.*

Ergone, inquam, idcirco Deus cũ Ira Filium suum dereliquit sic, velut alium quemque deserit peccatorem? Ita quidem sentit Calvinus, cum protinus subiungit:

Et certè nullapoteest fingi magis formidabilis abyssus, quam sentire te à Deo Derelictum, & Alienatum: Et, cum inuocaueris, non exaudiri. Perinde ac si in tuam perniciem ipse conspirasset.

Atque hanc talem tribuit cogitationem Christo Calvinus: Et talis est dãnatorum pœna. Fitne igitur adhuc iniuria Caluino, vt qui iniuriam inferre dicatur Christo, tanquam desperato, ac pœnas damnatorum perpeffo?

Sed vide serpentis ingenium, vt veris falsa permiscens concludat, ibidè; Tria dicit:

1. *Ita cum diaboli potestate: Verum hoc.*
2. *Cum mortis horrore: Certum & isthoc; 3. Cum inferorum doloribus; (Hoc blasphemũ) manus conferendo factum est, vt referret de illis victoriam.*

3. Atque ne quisquam ambigat sentire Caluinum ac docere; quod Christus verè statum damnatorum in Orco pertulerit; tale restatur istis, Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. *Diros in Anima cruciatus damnati ac perditì hominũ pertulit.*

Clara & certa isti ista. Idem in Harm. ad Matth. 27. Deus meus. &c. *Videmus, ait, Christum sic ex omni parte vexatum fuisse, vt DESPERATIONE obrutus, ab innocendo Deo abfisteret; quod erat saluti renunciare.*

Rationem dat alibi: *Quia nos ob peccata obnoxii eramus damnationi: at nostram*

K 2 Chri-

Christus personam sustinebat: ergo pendere debita nobis omnia debebat: in quibus desperatio. Ita Instit. 2. c. 16. §. 10. *Ex propheta retulimus, fuisse propter scelera nostra à Patre percussum. Quibus significat, in locum sceleratorum, Sponsorem, Vadem, adeoque instar rei submissum, quod dependeret ac persolueret OMNES, quæ ab illis expetenda erant, pœnas. Vno hoc excepto, Quòd doloribus mortis non poterat detineri. Ibid. §. 11. Manu Dei percussus, OMNIA irati & punientis Dei signa expertus est: Ergo & Desperationem. In Catechismo paruo quærit: Quomodo fieri potest, ut Iesus Christus in tali fuerit Damnatione? Respondet: Non in ea fuit, ut in ea permaneret.*

BEZA in Matth. 27. *Iesus in inferorum gurgitem immersus eiulat.*

PERKINSVS Anglus Theol. in explic. Symboli: mitigat ista. *Cum dormit homo, tñ non separata est anima à corpore, sed velut mortua quiescit, nec animadvertitur. Sic conquevit Deitas, nec suas in Humanitate exeruit vires: Atque ita deserta videtur Humanitas: Deus mi, Deus mi: Hæ sunt verba Fidei, aut spei in Deo. Cur me deseruisti? Videntur fuisse verba dissidentia; sed non sunt: gemebat tantum ob magnitudinem supplicij. Ex quo Religionem non in sensu consistere discimus; sed in Fide. Dissimulat sui Caluini exculationem; statuitque propriam expositionem: quam tamen hodie plerique Calvinistarum tenent fere communem.*

AUTOR. I. Blasphematur Calvinus & Complices sui. I. Quia Christus non pertulit pœnam Damni, id est, privationem visionis beatificæ: ergo non OMNES pœnas luit damnatorum. Fuit etiam ante passionem contemplator Essentiæ diuinæ, id est, in statu beatitudinis: at hic est immutabilis: ergo & in passione, & post hanc persistit in illa. Non ergo desperavit vnquam. 2. Non desperavit in cruce: I. Quia Voci, *Deus*

meus. &c. subiunxit hanc: *Pater, in manus tuas.* &c. 2. Beatitudo est vita æterna, ergo amitti nequit: ecqui desperavit igitur Dominus?

3. Quia post illa, non desperantis, sed Admirantis derelictionem tantam, *Deus meus.* &c. continuò subiungitur Pl. 2. *Longe à salute mea Beatitudinis, verba Delictorum meorum, quæ scilicet in me suscepi; ob quæ, ut corpus & anima sensitiva, sic & Verba mea sunt plena doloris. Vnde I. Pet. 2. Peccata nostra ipse portauit in Corpore suo super lignum: nō in Anima Rationali.*

4. Quia Lutherani ob hæc talia Calvinianos dirè exagitant: certè permouerunt & Heshusium, apud Schlüsselburgium *Theol. Calu. lib. 1. c. 6.* ut tragicè exclamaret: *Caluinista non tantum Deum transformant in diabolum: quod sine horrore vix cogitari potest: Sed Christi Meritum ita etiam eleuant, ut digni sint, qui etiam infra inferos ablegantur.* Horribilis accusatio hæc: quæ multum quoque negotii facessit Beza, in Abstersione calumniarum Heshusii. Sed absque successu. Plura vide infra q. 48. & 49.

QVÆSTIO XLVII.

An, qui Salutem amiserat, Fidem quoque perdidit Iesus?

CALVINVS quidem, ut supra quæst. 29. adnotauimus; tria Christo tribuit quoad Fidem. I. *Fide*, ait, ut alius homo fuisse praditus. 2. *Fidem eius restà Satanæ aggressus est: Sed Fide retinuit sibi propitium Deum.* 3. *Fidem inconcussam in tentationibus, illam in Passione conseruauit.*

AUTOR. Primum est hæreticum; merum indicans Hominem esse Christum: Alterum est falsum: nam *Obediens fuit*

fuit Patri usque ad mortem. Tertium hic qui ait; ipse negat alibi.

Verè hoc quidem; sed non benè. Verè, cum Orthodoxis; vt feci liquere supra *quæst. 29.* Nam Fide Christum vacasse, pro eiusdè Honore Diuino asserimus maiore ac gloria; Quòd ita necesse factu intelligimus.

Non benè autem negat idem Calvinus; quia ad iniuriam Christi negare conuincitur, 1. Nam, si qua Fides infusa inhæssisset Christo, ipsam fuisse eandem planè cum Christiana oportuit; cum vna solum esse vera debeat: Atqui verò de nostra Christiana sic Calvinus in *Matt. c. 16. v. 21.* ait:

Non reperit Fides nostra in Cruce, quo se sustentet vel erigat: Aded in ea nulla fuit.

Ergo, 1. *Gal. 5.* Euacuatum est scandalum Crucis? At infidelibus Iudeis, est scandalum, 1. *Cor. 1.* Gentibus autem, & pereuntibus Hæreticis, stultitia est. Ideò Calviniana fides nihil in cruce reperit.

2. Ecce contraria, per antitheses huc inducam, syllabatim collectas, & transcriptas ex CALVINISTIS hæc super re.

I. BEZA in *Confess. fidei Geneuenf. c. 4. §. 20.* *Vel sola Fidei Scintillas de salute securus reddit.* Similiter CALVINUS *Inst. lib. 3. c. 2. §. 19.* *Cum primum vel Minima fidei Gutta mentibus nostris instillata est; iam faciem placidam certo intuitu incipimus contemplari. Age, totum illud caput pelleges, cui licitum ac libitum.*

At è contrà CALVINUS; (hic semel pro semper singulos allegabo) in *Harm. in Mat. c. 26. & 27. Inst. lib. 2. c. 16. §. 10. 11. 12.* Beza in *Matth. ibid.* & in *epist. ad Hebr. 5. v. 7.* Marlortatus in *Psal. 22.* *Christus ita se sentiebat à Deo esse relictum, quasi in eius conspirasset perniciem: Torquebatur anxietate conscientia, ac si infensus ei esset Deus. Vbi hic fides Christi?*

II. Antithesis.

BEZA; Calu. *Fidei guttam qui habent, de sua salute securi sunt.* At è contrà Calu. Beza, *Mar. Christus metuit, ne absorberetur, vt peccator: ne malis obrutus succumberet: Profundam mortis abyssum exhorruit.* Hic vbi fides Christi?

III. Antithesis.

CALVINUS, BEZA: *Fidei guttam qui habent, ijs per Sp. Sanctum obfignatur, & reuelatur de Dei beneuolentia certitudo.* At è contrà, iisdem, *Christus Dei consiliorum ignorantem adscribere sibi non veretur: & elapsa Desperationis voce id palam testatur.* Hic vbi fides Christi?

IV. Antithesis.

CALVINUS, BEZA: *Fidei guttam qui habent, confidenter Mortis & diabolo insultant.* (Ex fide enim Apostolus deducit audaciam) At è contrà (iisdem) *Christus inopi consilij, horrore diuina maledictionis percussus & propè attonitus fuit: in vno Dolore ita occupatus, vt nihil cogitaret aliud; Sic deiectus fuit animo, vt urgente necessitate coactus fuerit clamare desperabundus, Deus meus. &c. Non fuit utique aut theatricè, sed verè. Desperatione denique obrutus, ab innuocando Deo destitit.* Hic vbi fides Christi?

Ettamen Calvinus clamat: *Christus illam in Passione fidem conseruauit.* At è contrà, *Christus in omni vita sua ab Fide, vt debuit, vacauit.*

Q V Æ S T I O XLVIII.

An desperando salutem peccarit Iesus?

CALVINISTAS in primis sua ipsorum scripta & commenta probant esse Antitheitas, Tritheitas, Autotheitas, Mylotheitas, Theomastygas, ac tantum non Atheos. Eos verò dicere ac facere peccatorem Deum & Christum eius, vt proprium ijs, ita & solenne est. Vide *sup. q. 17.* K 3 O B.

OBIICIT Caluino Bellarminus, *lib. 4. de Christo c. 8.* vnde transsumsi sequentia. Si Christus emisit verba desperationis; certe videtur grauissimè peccasse. Quomodo autem à peccato per peccatum nos redimere potuit?

RESPONDET Caluinus: Christum emisisse verba desperationis, & timuisse de sua salute, quantum ad sensum carnis; tamen nunquam fuisse destitutum Fide & Spe in Deum: quæ illum erigebat contra tentationem desperationis. Nam etsi dixit: *ut quid dereliquisti me*, quæ sunt Verba desperationis: Tamen etiam dixit: *Deus meus, Deus meus*, quæ sunt verba Fidei, & Spei. Sed verba ecce ipsius Caluini in Matt. c. 27. *Sed DICES, absurdum videtur Christo elapsam esse desperationis vocem. SOLVTIO facilis est: Quamquam se sensus carnis exitium apprehenderet; fixam tamen stetit Fidem eius in corde.* Scilicet, vt allata docent Anthiteles. Et infra. *Quòd satis clare patet ex duobus querimoniis membris. Nam antequam tentationem exprimat, profatur se ad Deum confugere, tanquam Deum suum. Rursus infra: Cum desperatione luctatus est; non tamen victus.*

AVTOR. Sic verbo quidem purgat à peccato Christum; at non re vera. Vnde eum dicere ac facere Iesum peccatorem, sic à Bell. constringitur.

I. Christus verè pertulit statum damnatorum, juxta Caluinum *Inst. lib. 2. c. 16. §. 10.* *Diros in e Anima cruciatus damnati ac perdit hominis pertulit.* Et ibidem. *Propheta in locum sceleratorum Sponsorem ac Vadem, adeoque instar Rei submissum, qui dependeret ac persolueret omnes, quæ ab illis expetenda erant, pœnas: Uno hoc duntaxat excepto, quòd doloribus mortis non poterat detineri. Idem excipit in Carcerismo paruo.*

AVTOR. **A**T contra: Pœna damnatorum includit essentialiter desperationem salutis; sicut felicitas, certitudi-

nem salutis nunquam amittendæ. Spes autem cum desperatione consistere nequit: Ergo Christus vel simpliciter desperauit; aut verè non pertulit damnatorum pœnas: ac proinde (iuxta Caluinum) nos non liberauit.

II. Christus emisit verba desperationis Vel deliberata voluntate: Ergo tunc verè desperauit, & peccauit: Vel non deliberatà: Ergo fuit in Christo passionū inordinatio, præuenientium rationem. **A**T hoc est contra Caluinum, qui ait, *Inst. l. 2. c. 15. §. 12.* Christi naturam fuisse perfectam, & nullam in eo passionū inordinationem.

III. Cogitari fat nequit; quomodo eadem in sententia sit pars prior deliberata Fidei; *Deus meus*: altera in deliberata desperationis, *Quare me derel.* Tamne imperfectus Christus, vt non posset ex fide pauca verba continuare? *Vis*, ait, *doloris extorsit.* Et nunquid non dolebat cum diceret, *Deus meus*? Cur ergo & ista non sunt extorta?

IV. Caluinus in *Pl. 22.* dicit ista, *Deus meus* esse correctionem horum, *Quare me derel.*

AT quis vnquam audiuit correctionem præponi errori? sequi hunc illa debet. Non igitur verba illa exciderunt in deliberatè; ideoque deliberatè Caluino desperauit Dominus, & peccauit.

V. Christus de salute desperauit Caluino *Inst. l. 2. c. 16. §. 13.*

AT eidem, *lib. 3. Inst. c. 3. §. 16.* dubitare de salute sua, est peccatum contra virtutem Fidei. Ergo Christus contra fidem peccasset.

DICIT, *Inst. l. 3. c. 2. §. 17.* in Christo non fuisse dubitationem deliberatam; sed à tentatore immisam: Sicut fideles cum fide patiuntur tentationes.

R E-

RESPON. Dicit etiam *ibid.* §. 18. Eas dubitationes, licet non extinguant fidē, oriri tamen ex imperfectione fidei, quæ est diffidentia morbus. Ergo vel isto laboravit Christus. Hactenus euidenter ac fortiter Bellarminus.

QVÆSTIO XLIX.

An suam Calvinista de desperatione blasphemiam propugnare nitantur?

CALVINVS haud segniter tela mouetque, jactique varia: sed ficulnea. Reddam compendio.

I. *Isa. 53. Videmus eum percussum à Deo: Ego irato.*

RESPON. I. Deus permisit eum percuti; ex charitate; non odio vel ira. *Rom. 8. Proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ut Abraham, *Genes. 22.* quem amabat, Isaacum duxit immolandum. 2. Morte temporali percussus ait S. Hieron. & Patres; non æternæ damnationis, ut fingit Calvinus. 3. Figmentum Caluini est, ab irato Deo percussos pati poenas inferni. Hic enim *multa flagella peccatorum sunt:* non tamen infernus est.

II. **CALVINVS** *Isa. 53. Correctio pacis nostra super eum:* Ego luere debuit, quæ merebantur peccata nostra, scilicet gehennam.

RESPON. Tunc æternum luere deberet. At sicut Christi poena temporalis satisfecit pro æterna nostra; sic & corporalis poena Christi, pro nostra animarū. Itaque corporum simul & animarum Redemptor est.

III. **CALVINVS.** Aut infirmior fuit multis martyribus, & latronibus Christus, aut non solum timuit corporis mortem, sed & animæ periculum.

RESPON. Timorem hunc S. Patres

variè interpretantur; nullus verò ad Christi desperationem, ut Calvinus. 2. Christus timuit voluntariè, non coactus; cæteri hominum inuiti timent: Si que non timeant, fit ob inditam eis vel à Deo consolationem, vel à dæmone obstupescitionem, aut aliter: at Christ⁹, quòd *aspiciosa* esset redemptio, nec sensum suū obstupescit; & Consolationem suspendit, & mentem volens in tormenta intendit. Vnde Aug. tract. 49. in Ioann. *Non est dubitandum, eum non animi infirmitate; sed potestate turbatum.*

IV. **CALVIN.** Videtur Christus non potuisse in hæc, *Deus meus. &c.* prorumpere; nisi Deum, ut iratum, apprehendisset.

RESPON. Derelictionis fit mentio, non iræ. Humanitati autem subtraxit se Deus, citra culpam Christi: Vnde clamat Homo: *Quare me. &c.* q. d. causa est, non culpa, in me.

V. **CALV.** Actor. 2. *Quem suscitauit solus doloribus inferni. &c.* Ego.

RESPON. Græcè est *ἡ θανάτου*, id est, mortis, scil. destructæ; ut esset porro immortalis. Latine est rectius *Inferni.* Aug. epist. 99. dupliciter exponit istud, *solutus dol. inferni:* 1. id est, irritis factis: *Quomodo solui possunt laquei venantium, ne teneant; non, quia tenuerunt.* 2. Id est, non quibus ipse, sed alii tenebantur, quos notat liberandos Iesus.

VI. **CALV.** Heb. 5. *Preces. &c. offerens, exauditus est pro sua reuerentia:* pro quo legit Calvinus, *a suo metu.*

RESP. Græcè est *ἀπὸ τῆς εὐλαβείας* & significat Reuerentialem metum, id est, pietatem, religionem: Teste ipso Beza negante significare *metum pænæ:* Sic & Erasmus; Sic ante omnes, SS. Patres græci.

AVTOR. S. Hilarius ita contra Caluinum ait, lib. 10. de Trin. *Lazaro in Abraha sinibus letante, in infernum chaos Christus timeret? Hac stulta atque ridicula sunt.*

2. *An tibi metuere infernum credendus est, dicens latroni: Hodie mecum eris in paradiso?* 3. *Dominus communionem et paradisi pollicetur; tu Christum in inferis sub pœnali torture concludis, Caluine?*

1. Conuociferetur jam Caluino suo Beza in Matt. c. 26. & 27. in Luc. c. 22. *Christus ingenti onere obrutus ira diuina; flammis inferni addictus; profundo inferni sepultus, demersusque perijs.*

2. Conclamet cum Caluino, & Beza, etiam Marloratus in Pf. 22. *Christus in ops consilij, &c.* vt suprâ reddidimus. *quest. 73.*

3. Vna in re & causa desperantis, infernaque patientis Christi, duas in factiones se scindant Caluinistæ, de tempore desperationis dissidiosè discrepantes: Nam Caluinus & Beza desperationis seu damnationis gradus sibi fingunt; 1. Cœpisse eam in horto; 2. Ruisse merulam altius in cruce, ad clamorem, *Deus meus. &c.* 3. Ad vltima absorptam ruisse, quando Christus æternæ mortis reus peragebatur ante tribunal Dei, sufficiens irati Numinis iudicium omniū seuerissimum. Ita *Caluin. Instit. lib. 2. c. 16 §. 12.*

Alii, vt Latimerus; &c. apud *Fulconē in defensione translationis Bibliorum*, aiunt, etiam post mortem in pœnis inferni desperationē durasse ad vsq; resurrectionē.

At hoc, an illud dicant blasphemum, fictum & falsum vtrumque est. Nunquā scilicet à peccato purgabunt, qui Christum vltimo de peccato arguunt. Quomodo

non eum potius in sceleratissimorum hominū classē coniiciunt? Enimvero talis qui est; desperatissimis pœnis qui addictus est; prorsus inanissimus ab omnibus Sp. S. donis est, destitutus omni fide, Spe, charitate, nudus ab omni virtutis præsidio vel ornamento: E contra, aduersus diuinam Maiestatem diabolicā superbiam plenus; aduersus iustitiam, blasphemiam; aduersus gloriam, invidiam, & periuicaciam in his omnibus obstinatione: hoc est; nihil diabolo melior. Adeò, vt Heshufius scribit, *Caluinista in diabolum transformant CHRISTVM.*

LUTHERANI verò consentiunt Caluinistis; vt suprâ docui ex Concordiæ Formula, in *reposit. artic. 9.* Exque Luthero, Schmidino, Epino, &c.

Hactenus de Passio: cæterum de Mortuo Christo: præsertim. *quest. 62.*

Q V Æ S T I O L.

An, & Quid sit Descensus Christi ad inferos?

CALVINISTÆ quidam articulum hunc Symboli Apostolici permolestè ferunt. BEZA in magna fidei Confessione tam Gallica, quam Latina: GALLI Hugonotæ in Confess. anno 1560. HOLLANDI in Confessione Belgica, comprehensâ xxx. articulis; cui SYNODVS Dordracensis anno 1578. omnes Hollandiæ Ministros subscribere præcepit: &c. Hi, inquam, omnes censuerunt ita: *De Descensu ad inferos articulum extra Symboli fines penitus eicere optimum fuerit.*

Rationes huius tres afferunt. 1. BEZA in Apolog. ad Claudium Sanctenl *Quia per oscitantiam in illud irrepsisse videtur.* 2. Caluinus *Instit. lib. 2. c. 16. §. 8. Olim in Ecclesiis non fuit vsuatus.* 3. Carililet Academicus Cantabrigiensis lib. quem de hac quæstione edidit Londini anno 1582. *Quia hæresis pesti-*

Historiam continet, quocumque modo explicetur. Vbi fuscè id probare conatur.

Richardus Chanius Londini in quodam Anglorum conuenticulo se interfuisse narravit Edmundo Campiano Martyri; in quotentarunt Ministri illum de Descensu articulum è Symbolo eijcere, præscribere, penitusque extinguere. Vide in Rationib. Campiani. 8 Sed conatus caruit euentu.

LUTHERVS Tom. 2. Ienen. fol. 49 a. Quicquid Iſaias. c. 11. dicit de gloria sepulcri Christi; non credo tantisſe Deo sepulcrum Christi, quanti est vacua holuerca. Proinde. Non solum secundum animam, sed etiam corpore & anima descendit ad inferos. Tom. 6. Ienen. fol. 78. Sic & liber Concordiæ in repetit. art. Et Gallus in Catechismo. BARENTIUS de Anima negat descendisse; extinctam ait.

AUTOR. Articulorum Fidei Christianæ vnum esse, nec infimum, de Christi ad inferos descensu controuertere, nefarium est; ad cetera S. Scriptura teste, Act. 2. *Non derelinques Animam meam in inferno.* Eph. 4. *Descendit ad inferiores partes terræ.*

De Modo tamen descensus à Theologis disceptatur apud D. Thom. 3. quaestio 52.

De Articulo autem Symboli ita accipe: 1. Irenæus, lib. 1. c. 2. Origenes initio Periarchon. Tertullianus initio lib. contra Praxeam, & lib. de uelendis Virg. explicantes Symbolum, à sepultura tanseunt ad resurrectionem, omisso Descensu.

2. Deinde Rufinus in explic. Symb. legit eam particulam & explicat; Sed monet, non haberi in Symbolo Romano, nec apud Orientales: implicitè tamen contineri: Quia *ut corpus ad locum corporum, ita anima descendit ad locum animarum.*

3. Cyrillus Catech. 4. & 14. Chrysostomus hom. 2. de Symbolo, eam legunt & explicant.

4. Hodie recepta vbique est; etiam

in Lutheri, Caluini, Brentij. &c. catechismis. Caluinus, vbi supra, hunc articulum in præcipuis ponit; sic & Centuriatores, Martyr. &c.

Quare tametsi S. Aug. Symbolum quinque exposuerit, libris quatuor ad Catechumenos, nec Descensus meminerit; tamen, ait S. Anselmus lib. de process. Sp. S. summo consensu ab Ecclesia recipitur.

II. CALVINISTÆ variè Descensum interpretantur. 1. CALVINUS in Psychop. & Brentius in Catechismo anno 15; 1. *Descendit ad inferos, inquit, id est, absorptus est ab inferno: hoc est, Anima prorsus est extincta.* Quod tamen de Christi Anima haud quaquàm dictum intellectumue volunt. 2. CALVINUS Instit. lib. 3. c. 25. §. 12. *Descendit, id est, horrore conscientia iratum sibi Deum cogitantis absorptus fuit.* 3. CALVINUS Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. 11. 12. *Descendit ad inf. id est, penas damnatorum sustinuit: Sic & Lutherus.* 4. ZWINGLIUS in epist. tertia. *Descendit ad. &c. id est, nec corpore nec anima; Sed effectu solo descendit, ut quòd captiuos in tartaro liberarit.* 5. BEZA in Act. 2 & Bucerus in Matth. c. 27. *Descendit. &c. id est, sepultus fuit.* 6. BUCERUS in Ioan. apud Schlüsselburg. in Theol. Caluin. libr. 2. art. 27. & Wittakerus contra Duræum: *Descendit. &c. id est, secundum spiritum recessit in paradysum.*

AUTOR. Nos singula prædicta singulis quæstionibus discutiemus. Interim in tanta Variatione, hæc Calvinistarum sententiarum est summa.

1. Descendisse Christum in ipsam inferni barathrum realiter post passionem. 2. Descendisse in infernum, id est, sepulcrum. 3. Solum cruciatus inferni pertulisse; orcum verò non intrasse. 4. Angustias perpeſsum in Anima sua, quales damnati perpetiuntur partim in hac, partim in altera vita. Hæc Parei; illa Perkinſi opinio est; qui & ceteras refutant. L Pri-

Primam esse dicunt falsam: Quia de eo nusquam ullus Euangelista. 2. Quia non descendit Diuinitas in orcum; erat enim, estq; ubiq;: Non Corpus; quia requieuit triduo in sepulcro; vnde & resurrexit: Neque Anima Christi descendit: 1. Quia nil de hoc Scriptura: Sed fuit in Paradiso: Iuxta id, *Hodie mecum eris in par.* Idem ait: *Pater in manus tuas commendo Sp. meum,* Luc. 23. id est, animam: secundum quam fuit in paradiso, & Non in inferno: quia Non ut in eo pateretur: Non ut Patres liberaret: quia hoc fecit patiendo in terra; fecit efficaciam suam Diuinitatis ab initio mundi, non locali descensu ad inferos: Et Patres non erant in inferno, cum *Iustorum anima in manu Dei sint, id est: in sinu Abrahae.*

Quidam statuunt descensum ad inferos post mortem; non ut pateretur, aut liberaret Patres; sed ut victoriam ostentaret, terrorem incuteret diabolis. Sed hoc nusquam in Scriptura. Et post mortem dicto, *Consummatum est,* anima Christi quieuit in manu Patris: &c. Hæc PAREVS. Demum sententiam quartam statuit suam: SVADET, 1. ex Agonia, ex clamore, *Deus meus, &c.* 2. Ratione: 1. Christus animas & corpora debuit redimere; ergo & corpore & anima pati: 2. Debuit nos ex cruciatibus inferni liberare: ergo eo ipso prius tolerare. 3. Tacerentur ij cruciatu in Symbolo, nisi in hoc de descensu articulo subintelligerentur. &c.

Hæc ferè Theologia est ac sententia Pareana, hoc est, Calviniana. Refero hæc strictim; omitto multa; refuto nulla: referuo ad singulas quæstiones singula. SVASIONES reddam, ac diluam quæst. 52.

QVÆSTIO LI.

An descendens ad inferos Christi Anima fuerit Extincta?

LUTHERANI quidam diseritè, dicunt, vt BRENTIUS in Catechismo anni 1551. *Descendere ad inferos esse penitus interire.* Idem in Actor. c. 2. Ch. istum facit ita loquentem: *Descendam in infernum: sentiam dolores inferni, & plane Periisse videbor.* Idem tametsi in Recognitione. pag. 18. de inferno sciens deliret, & cum in Catech. anni 1552. Sepulcrum esse velit; idem tamen pag. 175. ita Christi Descensum distinguit cum Vbi quætaur, quod ipse princeps est *Christi ad inferos descensus duplex fuit.* 1. Cum adhuc corporalem in terris vitam agens, suscepit dolores inferni. Hoc autem præcipue factum est, cum in cruce clamauit, *Deus meus, &c.* Hic enim clamor significat, Christum doloribus inferni obrutum, & flammis eius accensum fuisse, 2. Cuius mortuus depositus est de cruce, & in terram ita sepultus, vt VIDERETVR PRORSVS INTERIISSE: Hoc autem est Descendere ad inferos, videri prorsus & omnino EXTINGVI.

CALVINISTÆ iuxta cum LUTHERANIS sentiunt, vel ipsam Christi Diuinitatem passam ac mortuam fuisse: Quantò minus vitæ quicquam relictum Animæ tribuerint? Vide supra quæst. 16.

ANABAPTISTÆ sentiunt, Descendere ad inferos esse interire, extingui: Et Christi animam interisse docent; Verum postea resuscitam reuixisse. Ita apud Bayum lib. 1. Inflationu religionis. c. 214. At 1. Viam id Atheismo aperit; pugnat Conciliis, & S. Patribus. *Fell. l. 4. de Christo c. 14.* 2. Democritus, teste Lactantio lib. 7. *Diuin. Insti. c. 7.* animas cum corporibus dissolui ac perire asseruit; Quem Plato reuincit de animæ Immortalitate diserens. Anabaptistæ ergo sunt Democratistæ; Eorumque affines Luthero-Calvinistæ.

CAEVIIVS in sua Psychopannychia, ab Anima Christi mortui semper viuente docet Iustorum quoque animas non dormire, id est, non extingui morte: euidenterque Anabaptistas conuincit, dicente, dormire animas, id est, extingui. Verum ita argumentatur, vt sentire cernatur, *ab inferno animam absorberi, esse animam extingui.* Sic enim ait: *Anima Christi vitam suam nunquam perdidit; Cur? Quia Patri commendata, non poterat non salua esse.* Verum est. *Id volunt ista: Non dereliques animam meam in inferno.* Act. 2. *Nam anima eius diuina virtute suffulta est, ne in perditionem rueret.* Ergone quæ non sic suffulta fuerit; perit: vt reprobiana?

AUTOR. Negat quidem Calvinus sub finem libri, Animas impiorum interi-

terire, vel extingui post solutionē à corporibus: Verum tunc *Aut* non efficaciter conuincit Anabaptistas, dicens, Animam Christi ex eo immortale fuisse, quòd coniuncta Deo non sit permittenda in infernum: *Aut* certe sequitur; Animas impiorum extingui, & quod ruant in infernum.

2. Deinde, Quia dicit Animam Christi non interisse, quia diuina virtute suffulta fuit: Ergo sensit CALVINUS, quod ex se ipsa fuerit extingui bilis; sed inextingui bilis ob Dei virtutem. Cum autem Dei virtus ea, seu gratia, procul absit ab impiis animabus; necesse fuerit eas extingui, iuxta Calvinum.

3. Istud declarant producti ab eo typi. 1. Præbet argumentum immortalitatis animæ suæ, cum Ionam triduo immersum in ventre ceti, mortis suæ typum constituit. Venter ille mors est. Animam igitur saluam in morte habuit: modo scilicet quo Ionas, virtute diuina suffultam: Sine hac Ionas perisset perisset & anima Christi. 2. Item ibidem: Quid est quòd Isaac non moritur; nisi quia, quòd proprium est homini, immortale Christus præstitit, hoc est, Animam? Arias verò, animal irrationale, qui in eius locum ad mortem substituitur, corpus est. Sicut igitur Isaac erat ex natura morte delectibilis, ita Christi anima ex se, (iuxta Calvinum) dici videtur extingui bilis, nisi diuina virtute suffulta perdurasset.

4. Non absorberi Animam ab inferno, sed suffulciri à Deo, est Calvinus, Non extingui eandem: Ergo Absorberi eam, esse debet illi, extingui: Nec enim datur medium. At qui supra ex ipso læpius accepimus, Animam Christi absorptam

fuisse: Ergo & extinctam fateri cogitur: quantumcunque id contra Anabaptistas negat. Quare istud? Descendit ad inferos, erit Caluino idem quòd, extinctus interijt.

Q V Æ S T I O L I I.

An Christi Descendisse ad inferos, sit gehennam pertulisse; Sicque nos Redemisse?

LUTHERANI, ex Lutero in Psal. 16, Schmidelino, Apino, vbi supra &c. affirmant talia: Christus verò ad infernum damnatorum secundum TOTAM PERSONAM, post crucis mortem descendit; Et ibi peccatorum nostrorum in anima & corpore, pœnas luit; igne infernalem experius est, & gehennam suam degulit aut. MELANCHTHON in Locis Communis cap. de Filio, bis dicit, Christum luctatum grauissimè cum tentatione de Abiectione sui. BRENTIUS in AG. 2. Christus inferni perissum esse dolores ait. &c.

CALVINISTÆ; nominatim CALVINUS Instit. l. 2. c. 16. §. 8. 9. 10. 11. 12. Et in Catechismo patuo: In Plyphopanny. Et in Matth. c. 27. docet, dici Christum ad inferos descendisse: quia passus est dolores animarum damnatarum. 2. Hoc est nil esse, nisi anxietatem conscientia eo itantis irarum sibi Deum. 3. Christum sibi Deum insensum apprehendisse, tum propter nos, tum ob metum propria salutis amittende; indeque ineffabilem animi anxietatem perpessum, qualem, qui scilicet aeternum sese periturum. 4. Sic in orco versari cœpisse Christum in horro. In cruce clamantem abijisse profundius: In morte profundissimè absorptum aeternæ mortis reum irato Deo. 5. Huic tali ad inferos Christi descensui totam nostram tribui Redemptionem: ut sine qua Christi mors in cruce nullus pretij extitisset. Instit. l. 2. c. 16. §. 10. Nihil actum erat, si corporea tantum morte defunctus fuisset Christus: Sed operæ simul pretium erat; ut diuina ultionis seueritatem sentiret. Et infra: Unde etiam eum oportuit cum inferorum copijs quasi consertis manibus luctari. Similia fultus in Matth. 27. Præmissa carptim ex illo perstrinxi: Verbotim liquent supra. L 2 Sum.

Summatim ergo, Christum ad inferos descendisse nihil aliud est, quam, 1. Divina ultionis sensisse severitatem: 2. In locum sceleratorum submissum fuisse instar rei: 3. Mortem pertulisse, quæ sceleratis ab irato Deo infligitur: 4. Pertulisse in anima cruciatus hominis damnati. 5. Implicitum: fuisse doloribus, quos parit maledictio & ira Dei. 6. Cum inferorum copiis fuisse luctatum. 7. Hac expositio non sancta modo est & pia, Caluino; sed plenam etiam eximia consolationis, sic, ut in qua ponat omnem vim redemptionis. Vide infra questio. 63.

SVADENT istis, 1. Ila. 53. Vidimus eum percussum à Deo: ergo irato. 2. Ila. 53. Correctio pacis nostra super eum: Ergo luere debuit pœnas damnatorum nobis debitas. 3. Matth. 26. Mœror, metus, & agonia Christi insolita insolitæ pœnæ sunt iudicia; aut Christus martyribus, maleficisque fuisset infirmior. 4. Matth. 27. Deus meus. &c. In hæc erupit, quia Deum irarum apprehendit. 5. Act. 2. Quem Deus suscitavit SOLVITIS Doloribus inferni: iuxta quod impossibile erat tenere illum ab eis. 6. Heb. 5. Preces ad eum, qui possit eum saluum facere à morte, &c. offerens, exauditus est. 7. Sic Hilarius lib. 2. de Trinitate docet.

AUTOR. Duo hîc: Respondebo: & Refutabo.

I. DICO AD I. Percussit eum Pater, id est, occidi permisit non ex ira, sed gratia sui, Christi, nostri. Ut Abraham occisurus filium charissimum. Dein, ait Hieron. temporali morte, non gehennali percussus est.

AD II. Ergo æternum pati debuisset, ut damnati. At patientis Christi Dignitas & Charitas dant pretium passioni.

AD III. Nullus Patrum dicit eam tristitiam fuisse de suæ animæ salute. 2. Tristis timuit, quia sic voluit; non co-

ctus; ideò fortior erat cunctis. Hinc copiosa est redemptio.

AD IV. Clamore hoc id indicavit, Deitatem Potuisse fragilem suam Humanitatem eripuisse; sed Noluisse, ex gratiâ.

AD V. Solutis doloribus Mortis legunt græci Patres: nam Christus vicit mortem, eiusque dolores: quin & mors morti fuit, & infernum confregit, iam gloriosus, non pœnolus amplius; nam mortuus est semel corporaliter: mors infernalis non illi dominabitur. 2. Latini legunt inferni vel inferorum. q. d. solvit dolores, ne porro detineretur in eis. Sic Iren. Aug. &c. 3. Item, solvit eos, quod ipse teneri nequisset ab eis. Aug. epist. 99.

AD VI. Exauditus est ἀπὸ τῆς εὐλαβίας, id est, ait Calvinus, à metu suo. at Beza contra eum docet εὐλαβίας significare pietatem, reuerentialem timorem: vrget igitur vocem ἀπὸ, id est, ex, non propter: q. d. ex reuerentia Dei in Christum liberatus est à metu damnationis perennaturæ. At Chryl. Oecum. Theophy. aiunt, Exauditus est, quia ΜΕΡΕΒΑΤΥΡ exaudiri. Sic & Erasmus ibid.

AD VII. At laboramus in defensione S. Hilarij, quod non omnino negarit dolores Christi; & inferni dolores tribuisset Christo?

II. REFUTATIO inauditæ impietatis Calumianæ jam facta est.

I. Ab Calvinistarum ipsorummet Dissensione apud Perkinsum in explic. Symboli: & apud Schlüsselb. Partim ab Lutheranis. Quin ipsa illa sententia Caluini in ortu suo visa est Bullingero, dictaque Indignissima blasphemiam: Bellarmino & Orthodoxis, Nova & inaudita impietatis.

2. Scripturæ, omnia, quæ pertulit Christus, singulatim referunt sparsim; de inferno perpeſſo ſilent: Eadem totam redemptionem noſtram tribuunt obedientiæ, charitati, ſanguini & morti Dominiæ: inferni pœnis nihil. Vide in meo *Antichriſto* q. 12.

3. Si inde ab agonia hortenſi cœpit in orco verſari IESVS; ecquî ſalutis ſecurus ait Caiphæ: *modo videbitis Filium hominis venientem in nubibus cœli?* Pilato; *Regnum meum non eſt de hoc mundo?* Latroni: *Hodie mecum eris in.* &c. Ecquî orat pro crucifixoribus: Animam Patri commendat? Hæc non ſunt deſperantis; ſibi metuentis, aut ſaluti diffidentis ſuæ.

4. Quomodo Eccleſia, celebrans memoriam Paſſionis in cruce, non celebraret vnquam memoriam paſſionis infernalis?

5. SS. Patres deſcenſum Chriſti deſcribunt, non vt damnati, ſed vt Victoris glorioſum.

6. Si Chriſtus deſperaret; grauiffimè peccaret: Ecquî peccato nos à peccatis redemiſſet?

7. Falſum eſt Caluini fundamentum: ſcilicet. *Eſſe in inferno, aliud non eſſe, quam iratum timere Deum.* Nam hæreſis ea eſt in Origine damnata; teſte, S. Hier. *epiſt. ad Autum.* Dein ſequeretur, Multos in viuus, eſſe ſimul in orco damnatos; id quod ſtatui vitæ huius repugnat.

QVÆSTIO LIIF.

An Chriſti deſcenſus Avernii ſit autrum ſepulcri?

LUTHERANIS Vbiquitariis eſſe infernus vbique debet, Aut nuſquam,

Aut in eum non deſcendiſſe Chriſtum.

1. Vbique, Quia vbi deſcendens erat Chriſtus, ibi erat & infernus; quippe *deſcendit ad inferos.* Sed Chriſtus erat vbiquiſtis vbique: ergo & infernus pariter: &c. *Item;* Simul Chriſtus erat in cœlo; ergo cœlum infernus erat: erat & in vêtre cœti, ac matris, iuxta eoſdē: &c. Quare qui erat vbique in locis, loca eadem quoq; cum ipſo, & omnino in omnibus fuiſſe videri poſſunt.

2. Quod ſi deſcendit ad inferos; certè prius apud eos non fuiſſe neceſſe eſt; aut infernum non extitiſſe vſquam; vt in quo non apparere, exiſtens, vbique Chriſtus potuerit.

3. Denique exiſtenti Vbique, nihil eſt ſurſum, deorſum; rurſum, prortum; horſum aut illorſum nihil; ſed vnus omnia locus: non igitur eidem eſſe motus vllus vſquam poteſt. Et tamen *deſcendit ad inferos* Lutheraniſ Chriſtus. Quo pro deſcenſu nobiſcum eatenus ſentiunt contra Caluiniſtas. Niſi quod Brentius dicit in Catecheſi ſua anni 1551. & 1552: *Deſcendiſſe Chriſtum ad inferos, tautologia eſt; & idem ſignificat, quod, Sepultum eſſe Chriſtum.* Vide ſuprà quæſt. 51. Brentiū accerrimè impugnat Beza: vt ſubiecta docent.

CALVINISTÆ, vt BEZA in Act. c. 2. Bucerus in Maith. c. 27. *Deſcendit ad inferos,* id eſt, aiunt, *ad ſepulcrum:* eò, quod *Infernus* iis in Scripturis ſignificet *Sepulcrum:* Volūtq; iſtud, *Sepultus eſt,* id eſt, *Deſcendit ad inferos,* explicari. 2. CALVINVS, in *Pſal. 15. & Inſtit. lib. 2. c. 16. §. 9.* iſtis pleraque aſſentitur loca Scripturæ ita interpretari poſſe.

2. At diffitetur in Symbolo iſtud, *Deſcendit ad inferos,* ſepulcrum notare; ſed tartarū, eoque caput diſſentit ab iſtis, licet dextra ſiniſtraque manibus ſuis.

3. Inquit ibid. L. 3. cum

cum Bucero; *Fabula sunt, loca inferni dici subterranea.* 4. Asserit cum Beza, Iustorum animas ante Christi ascensum in cælo degisse, sed nec vidisse, nec visuros Deum ante extremi diem iudicij.

3. Wittakerus ita pronunciat: *Non fuerit inconueniens, Infernum interpretari Sepulcrum, in quod descenderit, id est, illarum sic Christi Cadauer.* Sic impio latinè, quàm Christianè, loqui collibuit.

4. Bullingerus ibid. in Act. 2. *Totum hoc de Desconu nihil aliud esse videtur, quam eius expositio, quod obscurius erat dictum: Mortuus & sepultus est. Cùm enim non satis clarum videretur in Symbolo, Mort. & Sep. est: protinus, ad euidentiorem expositionem rei, adiecerunt Apostoli, Descendit ad inferna, hoc est, verè mortuus. & sepultus est.*

AUTOR. Vah, profanos Metamorphitas! iam diu Calvinus imò in tartari barathro desperatum damnatūque versauit Christum infandè; nunc in descensum Christi ipse ad sepulcrum ascendit semper Christo in contraria tendens.

1. Verùm, te appello Beza: Quid in mentem venit tibi vocem *adns* vbi que per Scripturam interpretari sepulcrum? 1. In sepulcrum igitur tibi, an ad infernū ruit è cælis tu⁹ ille Lucifer? 2. Quò minæ remittebant Capharnaum? Ita. 4. *Dixisti: in cælum conscendam, &c. veruntamen usq. ad infernum detruderis.* Luc. 8. 3. Rogant demones, ne mitteret eos IESVS in Abyssum. 4. Num sepulturis egebant spiritus? Gen. 37. *Descendam lugens ad filium meum in infernum?* A fera pessima deuoratum rebatur Iacob: non sepulcro conditum seu corpus, seu animam gnati. 5. Matt. 11. *Et tu Capharnaum usq. ad cælum exaltaberis? Usque ad infernum descendes.* Quod vrbis tantæ capax sepulcrum est?

II. Deinde Calvinum audito tuum; cui in Pnychopannychia placet, *adns* subinde quidem pro sepulcro capi; at plurimum pro damnatorum statu. Qua causa Calvin⁹ haud, vt Beza, aded id acriter vrget contra Scripturam. Increpitis igitur à Caluino, *Instit. lib. 2. cap. 16. §. 8.* & conuictus erroris Beza, sese correxit; inque sequenti librorum suorum editione emisit id expunctum. Expunxit in libro, non in cerebro vel animo.

III. BEZA se iugulat ipsū Commētar. Act. 2. Non derelinques animam. &c. dicens: *in meridiè cecutiunt, qui per infernum non intelligunt sepulcrum.* Atque idcirco istud, Luc. 16. *Et sepultus est in inferno. &c. crucior in hac flamma: vult exponi oportere figurate: Quasi in flammis, sic crucior in hoc sepulcro: Proinde Erebus, Orcus Poëtarum sunt fabellæ.*

ATQVI verò idem libro contra Brentium ait, *in meridiè cecutiunt, qui ex historia Epulonis non deducit locum inferorum damnatorum.* Ibidem defendit Bullingerum; vera inferorum loca esse subterranea docentem ex Num. 16. Ergo contra Brentium vbi quistam quod adstruit; destruit idem contra orthodoxos gallus bifaux.

VERE autem ad inferos descendisse Christam luculentè docet Bellarm. lib. 4. de Christo c. 12. 14.

QVÆSTIO LIV.

An Christus sola vi & effectu descenderit ad inferos?

ZWINGLIUS lib. epp. Epist. 1. *Descensus Christi ad inferos fortè quasi potentialiter intelligendus est, quòd scilicet mors eius etiam eos, qui apud inferos erant, redemerit.* 2. BYLLINGERI in Actor. c. 2. illa diatyposis est. In verbo, Descendendi, capiendū est *Enulle.*

naſſage; Et, quod de Perſona Chriſti dici videtur; hoc de re ipſa, id eſt, Redemptionis vi intelligatur. Quo modo non à iter ad inferos deſcendit; quam ad nos è cœlis quotidie deſcendit. ſp̄itu nimirum & virtute.

3. CALVINVS Inſtit. lib. 2. cap. 16. §. 9. Chriſti Animam illuc deſcendere, vt mortuorum animas manumitteret, quid opus fuit? Eccenſat galeam, vt ſubſtantialem deſcenſum, adeoſque Perſonalem. Libenter equidem fateor, Chriſtum ipſis illuxiſſe VIRTUTE ſui ſpiritus; vt gratiam, quam ſapè guſtauerant duntaxat, mundo tunc fuiſſe exhibitam agnoſcerent. Et inſtrà. Vim mortis inde ampliſſicat Petrus, quod ad mortuos uſque penetrarit; dum Pie anima eius viſitationis præſenti aspectu ſunt potita: Contrà, Reprobis clariùs patet, ſe excludi ab omni ſalute. Subditque: Petrus docere voluit, Communem Vtriſque fuiſſe mortis Chriſti Senſum.

LUTHBRANI plerique quo ad talem deſcenſum, tenent contrarium.

AUTOR. Nota hîc Lector, Calvinũ, I. Fingere deſcenſum Chriſti per dolores gehennæ toleratos; patet ſuprà. 2. Negare inferos reales; patebit inſtrà. 3. Locare eum ſanctorum animas in cœlo etiam ante Chriſti aduentum. 4. Negare, animas ſanctorum à Chriſto beatificatas. 5. Suam de virtuali deſcenſu ſententiam vult eſſe certiffimam.

Durandus noſter in 3. d. 22 q. 3. eandem ſuam eſſe putat probabilem; communẽ minimè reiicit. At cætera omnia Caluino contraria afferit. Iſto ſolum errat; ſentens, non eſſe creditu neceſſarium realem Chriſti deſcenſum ſecundũ eſſentiam.

Quem ideò, vt verè Durum, reiicit Bellarm. l. 4. de Chriſto c. 15. neque audiendus eſt tuendus minus: vt S. Scripturis, Symboli Apoſtolicæ articulo, (quem S. Auguſtinus Apoſt. Thomæ tribuit) Eccleſiæ Conciliis, Sanctorumque Pa-

trum contrarius Traditioni. Vnde Cõcil. Lateran. ait: *Deſcendit in Anima; reſurrexerit in Corpore; aſcenditque pariter in vitroque*: Hypoſtaſi tamen nunquam ſeparata ſiue à Corpore in ſepulchro, ſiue ab Anima in inferno.

Efectu ſanè pluribus tunc Chriſtus in locis erat; In cœlo, Angelos lætificando; In terra, compunctionem operando apud pios: Sub terra, illuminando Sanctos in Limbo præſens: In tartaro, damnatos terrificando.

QVÆSTIO LV.

An deſcendiſſe ad inferos, ſit ſpiritu reſceſſiſſe in Paradifum?

CALVINIſTÆ hîc ſcilicet argutantur devotuli: Sed deridiculi.

BVCERVS in Ioan. apud Schluſſelburgium in Theol. Calvin. libr. 2. art. 27. Et VVittakerus contra Duræum, alunt: *Inferni nomine Paradifus accipiendus eſt: vt deſcendiſſe Chriſtum ad inferos, ſit, ſpiritu eius, relicto Corpore, conceſſiſſe in Paradifum.*

CALVINVS. huic errori præbuit anſam, aperuitque fenestram: idque duobus: 1. Abnegando Limbum, deſcentoſque in eo Patres aduſque Liberatores. 2. Aſſerendo, patres ante Chriſtum Incarnatum in cœlis degiſſe Cœlites ſub Altari; non autem vidiffe Deum.

Iſthoc ſe aſſectis Caluini ſat probauit commentum: ideo tertium excogitarunt, locum paradifi.

Nos de Limbo poſtea; nunc de Paradifianis, deque cœli Subaltariſtis. Sed breuiſſimè, vt quibus alibi locus ſit proprius pertractandis, inſtrà q. 73.

I. DE PARADISO. In hunc deſcendiſſe Chriſtum quidã Calviniſtæ fabulantur; ſed an, quid, vbinam ſit Paradifus, vt piteſ

sces muti silent. 1. Voluntne Paradisum, & quæ in eo, per allegoriam interpretari, cum Philone Iudæo lib. 1. Allegoriarum, cum Valentino hæresiarcha, apud Irenæum lib. 1. c. 1. At iam olim damnata fuit hæc hæresis.

2. Cum igitur cum esse locum terrestrem omnes consentiant; Vbinam eum constituunt? In, aut sub terra? extra, an supra eam? In terra? Vt Iosephus lib. 1. Antiq. c. 1. putat orbem totum esse Paradisum. Extra terram? Nimirum in terra ea, quæ Oceanum ambire fingitur à Bar Cepha, apud S. Ephrem. Supra terram? Vt Bede placet esse proximum orbi Lunari. An in Mesopotamia? Vbi multi & graues paradisum seruari superstitem autumant, apud Bellarm. tom. 4. l. 1. de gratia c. 12. Quem iidem euastatū diluuiō arbitratur, similem cæteris orbis oris ac terris.

At iuxta istarum nullam opinionū Christus descendisset ad inferos: sed migrasse dicendus foret, vel ascendisse.

3. In rem est, critque gratum audire S. Augustinum Epist. 57. tom. 2. de hoc differentem: Quomodo Christus sit vbiq̄ue, & non vbiq̄ue. *Hodie mecum eris in Paradiso. Hinc fortasse intelligendum dicit, paradisum quasi in aliqua cæli parte compositum: Aut quia vbiq̄ue Deus sit, Hominem quoque illum, qui in Deo sit, vbiq̄ue diffusum. 1. Agnosco, quemadmodum accipias Hominem Christum. Non vtiq̄ue, sicut quidam heretici, Verbum Dei & Carnē, hoc est, sine anima humana, ut Verbum esset Carni pro anima; vel esset anima pro mente humana, &c. Sed ita Vt Deum non crederes, nisi perfectum etiam Hominem credidisses.*

2. Si ergo secundum Hominem putamus

dictum esse, Hodie mecum eris. &c. non ex his verbis in cælo existimād^o est esse Paradisus. Neque enim ipso die in cælo futurus erat Homo Christus Iesus, sed in inferno. secundum Animam. Et de Carne quidem, quod eod die in sepulcro sit posita, manifestum est Euangelium: Quod verò illa Anima in infernum descenderit, Petrus prædicat, Act. 2. Non derelinques. &c.

3. Sed in sepulcro nemo Paradisum intelligit. Et si quisquam esset ita ABSVRDVS, ut hoc sapere conaretur, eod quod sepulcrum in Horto erat; certè ab ista opinione reuocaretur, quod ille, cui dictum, Hodie mecum eris, non illo die fuit cum Christo in illo sepulcro. &c.

4. Restat igitur vt in inferno intelligatur esse Paradisus, vbi erat eod die futurus secundum animam Christus. Verum autem Sinum Abrahæ vel paradisi vocabulo censendum, vel ad inferos pertinere existimandus sit, non facile dixerim, &c.

Porrò si utraque regio, & vbi diues torquebatur, & vbi pauper latabatur, in inferno esse credenda est; quis audeat dicere, Dominum Iesum ad pœnales inferni partes venisse tantum; Nec fuisse apud eos, qui in Abrahæ sinu requiescunt? Vbi si fuit: ipse intelligendus est paradisus, quem latronis anima illo die dignatus est polliceri. Quæ si ita sint, generale nomen paradisi est, vbi feliciter vivitur. Abundè appositeque respõsum Calvinistis est. Huc facit Bell. tom. 4. l. 1. de gratia c. 10. 11. &c.

II. DE SVBALTARISTICIS CALVINI animabus quas ipse in Psychopannychia, & BEZA lib. contra Brentium de Matæst. Christi, parte 2. confragit à corporibus abijisse ad cæli atrium; dormire que animas sub altari, idque ad vltimum vsque iudicium; nequedum vidisse Deum: Esse tamen præditas fide

Ecce & charitate, & nobiscum in iisdem conjunctionibus: *Instit. lib. 4. c. 20. & 26. §. 6.* prolixè disserit CALVINVS. ET LVTHERVVS *præle& in Genes. teste Staphilo.*

AUTOR. I. AT primus idem inuenit & docuit Tertullianus *lib. 4. in Marcionem.* Post hunc Vigilantius, teste Hieronymo *in lib. contra Vigil.* apud Billarm. *tom. 2. l. 1. de Beatit. cor.* Idem tamen illud, Ante Christum Sanctos in coelum receptos fuisse, est, inquit, *sententia prorsus inaudita in Ecclesia. Id quod sane deberet sufficere ad refutationem.* Porro Vide in meo *Antichristo par. 2. quæst. 34.* Et in *Genealog. par. 1. quæst. 27.* Et *infra quæst. 67. & 73.* Nunc duo me vocant, Limbus & Infernus, An sint?

QVÆSTIO LVI.

Num in quem Patrum Limbum descendit Christus?

CALVINVS *Instit. l. 2. c. 16. §. 9.* ait. *Ille de Limbo fabula, tamen magnos habens autores; nihil est tamen nisi fabula:* Addunt PVKITANI in Anglia & Scotia: *Et communis Patrum error est.*

1. CALVINVS in Ioan. c. 14. v. 3. *Factetur, Ille unius hares cæli possessionem nostro nomine adiut. ut per ipsum accessus nobis pateat.*

2. Exoritur tamen quæstio. *Qualis fuerit Patrum Veteris Testamenti conditio post mortem, antequam Christus in cælum ascenderit? Vulgò enim colligunt, fideles animas in Limbo fuisse inclusas: quia dicit Christus suo in cælum ascensu paratum iri locum.*

3. Respondet. *Ante reconciliationem peractam fideles animæ, velut in Specula, erant intentæ ad redemptionem promissam: Et nunc beata quiete fruuntur, usque dum compleatur redemptio.*

AUTOR. Dicit: non docet hic, nec alibi vquam; nisi quod nostra quædam

testimonia eleuet.

I. LVTHERVVS oclamat ei Comment. in Psal. 16. *Sancti in sepulcro & inferno fuerunt sine dolore.* ANGLI (Hugnotici) reclamant: qui in suis ecclesiis cantillando Limbum identidem profitentur. Vide Duræum *ad Rationem 2. Campiani.*

II. LOCVS Inferni Quadruplex est, ait S. Thom. 3. dist. 22. q. 2. a. 1. q. 2. c. *Primus* Damnatorum. In quo sunt tenebræ, cum defectu diuinæ Visionis & Gratia, ac Poena sensibili. *Alter* supra hunc; In quo sunt prædicta; sed sine Poena sensibili; estque Limbus puerorū. *Tertius*, Purgatorium: supra eum, In quo sunt tenebræ, defectu diuinæ Visionis; sed non Gratia, & multa poena sensus. *Quartus*, Limbus Patrum, supra hunc: In quo sunt tenebræ, cum defectu diuinæ Visionis; estque Gratia sine poena sensibili.

Et in hunc solum totus essentialiter Christus descendit: in alios virtualiter. Ibi, ait August. *serm. 137. Portam inferni, & vinctes confregit. & omnes iustos, qui originali peccato tenebantur, absoluit.* D. Th. 3. q. 52. a. 5. 6. Ideò Eccl. 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terra, cum distinctione dicta; & illuminabo omnes sperantes in Domino, Patres in Limbo. Qui dictus est Sinus Abrahæ, ratione Quietis; at Limbus, ratione inferni, & ob defectū gloria.*

Quies autem ea erat ratione immunitatis à poena; sed non à Desiderio: Beati, ab utroque sunt immunes. De gloria tamen sperata mirè gaudebant; de dilatolebant: Christus soluit utrumque; per Visionem diuinæ Essentiæ euacuan-

M do

do eis Fidem ac Spem; quibus eo usque sustentabantur, uti Viatores verè sancti: solum enim Limbus Sanctorum erat, iste scilicet locorum inferni quartus: Quem, eductis S. Patribus, clausit IESVS, ut nulli sit vsui. Ista ex D. Thoma.

III. LYMBVS Quia Caluino est *Fabula*; Puritanis, *Error Communis Patrum*: *critne & S. Scriptura fabulosa vel erronea?* Nam & ipsa loquitur infernum, cum de Sanctorum receptaculo defunctorum meminit. Vt Gen. 17. Pius Iacob ait: *Descendam ad filium meum ad infernum.* Idem Gen. 42. 44. *Deducetis canos meos. &c. ad inferos.* Et hic loquendi vsus in Scriptura multus est de Sanctis pluribus: & *Inferi, Infernus.* &c. non caelos superiorum significant.

2. Similiter & iste loquendi modus frequens est: *Mortuus est Abraham, Genel. 25. congregatusque est ad populum suum.* Ibidem. *Israhel mortuus est, & appositus est ad populum suum.* Num. 10. *Pergat Aaron ad populum suum.* Numer. 27. *Ibis, Moyses, ad populum tuum. &c.*

IV. Samuel, *Ecc. 46.* laudatur, quod mortuus prophetarum: cum nimirum, *1. Reg. 28.* apparens anima Sauli de terra ascendere visa est: *Non*, quod incantationi Pythonissæ obnoxia pareret: quippe eam antequam videret, unde & Pythonissæ turbabatur: *Nec*, quod phantasma esset dæmoniacum: ut quibusdam placet: Sed vera erat, ipsaque Samuelis anima; ut consentiunt quæ plures quæ saniores: Et textus indicat; *Intellexit ergo Saul quod esset Samuel*; non putauit: *Dixit Samuel ad Saul. &c.* certus.

V. Lazarus, *Luc. 16.* erat in Sinu Abrahamæ; Epulo in inferno, scilicet damnato-

rum: Eadem erant in voragine; licet magno intercedente *χάριτι*, id est, inani. Et sic de compluribus sanctis, qui non in caelo, sed in inferno fuisse memorantur.

Iraque Psal. 118. *Narrauerunt mihi iniqui Calvinistæ fabulationes; sed non vs lex tua.* Vide Bellarmin, l. 4. de Christo c. II.

QVÆSTIO LVII.

Num quis sit infernus damnatorum Luthero-Calvinistis?

LUTHERVS in cap. 3. Iouæ tom. 3. Ienensi. *Quid infernus sit, ante diem extremum, nondum certus sum.* Nam esse peculiarem locum aliquem, ubi nunc sint anima damnatorum, quemadmodum pingunt pictores, & ventris Manicipia docent; ID NIHIL EST, nec sententiâ

2. Christophorus Irenæus, in Speculo inferni cap. 9. distinct. 1. est quadruplicem architectatus infernum. Infernus esse quadruplex potest. 1. Mala, & peccatis onusta conscientia. 2. Imminentis mortis dolores & agonæ vitium. 3. Angustia, timor & horror, quem anima damnatorum à corporibus seipsum sentiunt. 4. Localis Abyssus, quam ventris manicipia scripta docent. Hic infernus, nostro iudicio, Nihil est: & in fine mundi demum preparabitur.

3. BRENTIVS in Recognitione pag. 15. Interea damnati in infernum nec ascendunt, nec descendunt; sed sibi hæc Angelus suus, & impiis omnibus, ac Infernus ipse, sunt in Regno caelesti. Vide Sturmium in Antipapa p. 4. parte 2.

CALVINISTÆ in Catechismo Heidelbergensi anni 1563. & 1569. Et Bucetus apud Schlüsselburgium lib. 1. art. 27. *Infernus, id est, locus improbis cruciandis destinatus, sitne aliquis, nondum adhuc constat.* CALVIN, Instit. lib. 3. c. 25. §. 12. *Nihil esse videtur infernus aliud, nisi horror quidam conscientia.* Idem sensibile quondam Originem liquet in Genealog. par. 1. quest. 16. & hic superius quest. 52.

AUTOR. Tametsi locis iam citatis nimio plus in eam quæstionem contenti; ut in re nemine ignorata, vel dubitata;

tata, nisi cui cum ratione liberit insani-
re: istis tamen hic adjecerim pauca so-
lum biblica, quæ illum, quem damna-
torum credimus infernum, secretum
ab aliis locum, propriumque existere o-
portere testantur.

1. Seditiosi, quibus terra dehiscere
irato Deo, Num. 16. *descenderunt vin-
centes in infernum*: Eum scilicet locum quò
antè coelo deturbati ruerant Angeli a-
postata.

2. Ezechiel in planctu super Pharao-
nem, ac Ægypti multitudinem, ait de-
nique, cap. 32. *Detrahe eam ad terram ul-
timum; quam? Cum his, qui descendunt in
lacum*. Ibidem de Assyriis interfectis ait;
*Quorum data sunt sepulcra in nouissimis la-
cus*. Causa: Quia portauerunt ignominiam
suam cum his qui descendunt in lacum. Ibi-
dem de gigantibus sceleratis ait: *De-
scenderunt in infernum cum armis suis*.
Quia portauerunt confusionem suam flagi-
tiorum.

3. Huc addixit eos pro meritis, qui
ait, Deut. 32. *Ignis succensus est à furor
meo: hæc ira Dei Vindicis: locus ecce;
& ardebit usque ad Inferni nouissima*. Sic
Iob. 24. intelligit: *Usque ad inferos pecca-
tum illius*.

4. Queritur de impiis Iob, c. 21. sed
denique dum tenent tympanum &c. et du-
cunt in bonis dies suos; in puncto ad inferna
descendunt. Sic de meretrice, Prou. 2.
At inf. ros semitæ eius inclinata sunt.

5. Deijs affirmat Iob. 7. *Qui descen-
dit ad inferos, non ascendit*.

6. In hoc inferno Inferiore, Pl. 85. alli-
gavit Apoc. 9. *Regem Angelum abyssû, in
puteo abyssû, is, qui habet clauim abyssû*.

7. Hic clamauit, Luc, 16. diues epulo

exstammis. Quæ, aliaque talia solum de
impiis, damnatis, de damnatorum pœ-
nis, deque receptaculo ultimo damnati-
onis sic loquitur, vt aliter nequeant vel
probabiliter interpretari, etiam ab ijs,
qui vbique tropos & allegorias crepare
assolent: ceu nouis Origenistis Caluini-
anis solenne est. Porro de effectu Passi-
onis Dominicæ.

V. DE PASSI MÉRITO.

QVÆSTIO LVIII.

*An Christus natus ac Passus sibi
quid meruerit?*

LUTHERANI vt Gerlachius Tubingensis Profes-
sor Theologiæ lib. contra Ioan. Buseum, *Christus
nihil quicquid, nec illi Humana, nec illi Diuina, natura,
aut in cruce, aut in inferno dolorib. promeruit*. Buseo, nu-
bem S. Patrum obijceni, respondit ille: *Licet Augu-
stinus &c. & alii ita sentire videantur; eos tamen eate-
nus audio & sequor, quatenus euidentibus Scriptura
rationibus sua probant. Quæ, dum Christum PRO-
PTER Passionem gloriæ coronatum, & caput exaltatiss-
dicunt; non causam promerentem, sed euentum glorio-
sum significant.*

CALVINISTÆ cum CALVINO Instit. l.
2. c. 17. §. 6. *Quære, An sibi meruerit Chri-
stus, quod faciunt Lombardus & Scholastici;*
*non minus stulta est curiositas, quam temeraria
definitio, vbi hoc idem asseruerunt. Quocirca,
Caluin. in Mat. h. 16. v. 21. Non reperit Fi-
des nostra in cruce, quo se sustentet. PETRVS
MARTYR. Omnibus suis operibus ne calum-
quidem promeruit.*

SVADET CALVINVS istis, Instit. l. 2. c.
17. §. 6. 1. *Quid enim opus fuit descendere
unicum Filium, vt sibi quicquam acquireret
nouum?* 2. Ibid. *Consilium suum exponens De-
us omnem dubitationem exco. it. Non enim
Fily vilitati consuluisse dicitur Pater in casu
meritis; sed eum tradidisse in mortem, neque ei*

M 2 peper.

pepercisse, quia mundum diligeret. Es notanda sunt locutiones prophetica: Puer natus est Nobis. Ecce venit Tibi: &c. Inde colligimus rationem sui non habuisse. 3. Quia, Idclare significat dicens: Pro illis sanctifico me ipsum. Se etiam nil acquirere testatur, qui fructum sanctitatis sue in alios transferre, quodammodo sui oblitus.

AUTOR. I. Aduersarius hac in re Caluino, Franc. Stanckarus libr. de Trinit. & Mediatore contra Tigurinos sic ait: Plus valet vnus Petrus Lombardus, quem spernebat Calvinus, quam centum Lutheri, ducenti Melanchathones, trecenti Bullingeri, quadringenti Petri Martyres, et quingenti Caluini. Qui omnes si in vno mortario contunderentur, non exprimeretur vna uncia vera Theologia.

2. Christus sibi multa maxima promeruit. Vt Gloriam corporis. Luc. 24. Nonne oportuit. &c. Phil. 2. Propter quod & Deus exaltauit eum. &c. Vide D. Tho 3. q. 49. a. 6. c. &c. & in meo Antichristo. quaest. 15.

Et verò omnes ad meritum necessariae conditiones in Christo conueniunt. Et dignius est quædam habere ex merito, quam dono; aut carere iisdem. Item, meruit Animæ Impassibilitatem. Ies. 53. Si posuerit pro peccato Animam suam, videbit Semen longæuum, & vt LXX. legunt, Dominus vult auferre animam de doloribus eius. Item meruit Resurrectionem, Corporisque dotes gloriosi: Ita D. Th. 3. q. 49. a. 6. iuxta Psal. 100. De torrente in via bibit, propterea exalt. Pl. 138. Tu cognouisti Sessionem meam, & resurrectionem meam. Item Ascensionem, Nominis exaltationem, Iudiciariam potestatem, D. Tho. 3. q. 59. Item Dominium, Molinæ tom. 1. tract. 2. dist. 28.

Quærat nunc CALVINVS, Inst. 1. 2. c. 17. §. 6. Quibus meritis assequi potuit Homo, vt Iudex esset mundi, Caput Angelorum, atque vt potiresur summo Dei Imperio?

DICO AD I. Nihil quidem acquisiuit sibi, quæ Deus erat omnium diues: at quæ Homo factus acquisiuit sibi augmentum gratiæ, scientiæ, sapientiæ, &c. & gloriam debitam illi ex condigno iure & mercedis, & præmii.

AD II. Vera ista; at Falsum, Christum rationem sui non habuisse. Nam merendo nobis & sibi est meritum consequenter.

AD III. Sanctificauit se, Nobis satisfactoriè; sibi Meritoriè.

QVÆSTIO LIX.

An Christus patiendò satisfecerit pro
CVLPIS Humanis Om
nium?

LUTHERANI, vt **HUBERVS** suis in scriptis verborosissimis contra Kimedontium; & Heidelbergenses passim ista: Passione sua Christus meruit, vt Pater caelorum propter mortem re ipsa & efficaciter, totum genus humanum in gratiam ac Sinum suum receperit: Ita, Vt omnibus ex aquo peccata condonata sint; Siue credant siue non; Vt omnes, etiam reprobi, aquo saluati sint, ac quilibet et alii; Et si propter nequitiam suam illi rursus condemnentur.

II. HESVVS, teste Clebitio in lib. cui titulus, Ruina Papæus Saxonici, parte 2. contrariam illis distinctionem iuduxit in concionibus, disputationibus, inque colloquiis. Per Christum, dicit tans, vt **LIBERATI** a diabolo sumus; At certè **REDEMTI** sumus minime omnes. Hoc enim Electorum; illud tiam Reproborum est.

III. CALVINISTÆ Imputatiuam iustitiam, velut hederam sine vino, passim ad apothecas suas suspensam ostentant, lippis ac tonsoribus notam. Vnde **I. CALVINVS** Inst. lib. 3. c. 12. §. 4. & c. 17. §. 3. Similiter Confessio Geneuentis c. 4. §. 19. Perpetuò in eadem peccandi necessitate versamur. Sumus uenundati sub peccato, vt agamus malū. Quicquid

quid facimus, peccatum est. Præstantissima hominum opera mera donorum Dei sunt pollutiones. Ipsa Iustitia opera & sanctitatis, probum magis, quam laudem perpetuo merentur.

2. Indidem Colloquium Ratisponen. p. 364. 366. Omnes nostra iustitia sunt instar panni menstruati; Etiam quatenus à nobis per Christi gratiam perficiuntur.

3. Castallione teste in transl. Bibliorum defensione, pag. 192. verit. Beza, & reprehendit Erasmus, ac veterem Interpretem; qui verterunt, Aboleatur, seu Destruatur corpus peccati. Rom. 6. Itaque Calvinistis Peccati corpus non destruxit Christus; sed tantum enervauit, id est, per quandam impugnationem, rexit potius, quam reuera sustulit. &c.

IV. LUTHERO-CALVINISTARVM Scholæ istud Commune habent: Legis, quantumcunque annitatur, vult frangamus nos; ne minimum quidem apicem possumus implere. Colloquium Ratisbon. Omnia opera nostra sub maledicto Legis & manent ipsa, & operantes ea relinquunt. Plura alibi de Iustificatione part. 4. Vnde quibus Lex Euangelii dicitur seruatu impossibilis; Et opera omnia sunt sub maledicto; illis peccandi necessitas incūbit ad eò, vt minimè à culpis per Christum liberati censeantur. Quæ igitur pro iis data erit Satisfactio; quos tam pertinax vrget Maledictio? Sed non tam cum Lutheranis, quam cum Calvinianis est hæc nobis quæstio.

AUTOR. I. Duobus modis Redemptor noster præstitit nobis tam Electis, quam Reprobis generatim, liberationem à seruitute peccati, & maledictione legis: 1. Dissoluendo debitam peccatis pœnam, veniamque eorum promerendo, quæ contra Legem Dei commisimus. Et hoc vtrò nobis omnes dant hæretici. 2. Extinguendo desiderium peccandi, per infusam mentibus gratiã. Id quod vbique inelamant Apostoli, 1. Pet. 1. vers. 19. 20. 21. Coloss. 1. vers. 22.

Ephes. 5. v. 26. Tit. 2. v. 14. Heb. 9. v. 14. &c. 10. v. 1. Luc. 1. v. 74. Simul gratiam spiritumque largiendo, quò implere Legem valeamus: Rom. 8. v. 3. & 4.

2. Istuc autem impietatis erupit hæresis, quòd Luthero-calvinistæ tribus gradibus institerint. 1. Gradus: Redigendo Christum in cæterorum hominum conditionem: patet supra: Vt esse Deum passibilem ac mortalem, q. 10. & vix Deum, quæst. 10. 31. Esse, quæst. 17. 32. peccatorem: Fuisse, quæst. 28. ignorantè: Imperfectum, quæst. 30. Nec inuocandū vel adorandum, quæst. 34. Vix, quæst. 40. honorandum: Nec, quæst. 41. verè satis passum; Et id, quæst. 44. &c. admodum defectuosè, ac desperatè, & damnatè; Sibique, quæst. 58. nihil quicquam commerendo.

2. Alter Gradus: Affingendo ei iuxta corporis mortem & quæst. 42. 43. Animæ, adeoque Diuinitatis; atque etiã cruciatus damnatorum; quò possit dici Christus Redemptor.

3. Gradus. Quòd à fronte nomen ei Redemptoris tributum, idem à tergo mox iterum ei eripiant.

Miranda Impietas! Vt nemo non videat planissimè que de Calvinistis intelligat, verum illud Bezae esse, in epist. 5. Theolog. Tempora Apostolicis vicina, sicū nostris comparentur, plus conscientia, minus habuerunt scientia. Certè nemo vnquã, qualem formant illi Christum, sciuit, aut scire voluit. Neque hîc in refutandis plus operæ posuerim; vtpote loco proprio reseruatâ eausâ hac. Solum hîc, vnicumque S. Thomam 3. q. 49. a 1. i-ipsis opponam. Is ira:

II. CHRISTI Passio est propria

M 3 cau-

causa Remissionis omnium peccatorū tripliciter. I. Per modum prouocantis ad Charitatem. Iuxta Rom. 5. *Commendat Deus suam charitatem in nobis, quoniam, cum adhuc inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Per Charitatem autem consequimur veniam peccatorum. Iuxta Luc. 7. *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* II. Per modum Redemptionis. Quia enim est Caput nostrum per Passionem suam, ideo liberauit nos à peccatis tanquam membra sua. III. Per modum Efficientiæ; in quantum Caro, in qua passus Christus, est instrumentum Diuinitatis: ex quo passionis eius & actiones operantur in virtute diuina ad expellendum peccatum. Hinc Apoc. 1. *Dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in Sanguine suo.* Prou. 10. *Vniuersa delicta operit Charitas.* An sola? Nam Prou. 15. *Per misericordiam & Fidem purgantur peccata.* Verum id ita accipe; quòd per Fidem charitate formatam, Passio Christi nobis applicatur. Vnde Rom. 3. *Quem posuit Deus Propitiatorem per Fidem in Sanguine eius.*

Sed hæc velut vniuersè dicta sunt: Nunc in rem ac quæstionem propius. Propriè ad Calvinistas proposita spectat quæstio: de qua tamen etiam *infra q. 62.*

CALVINVS asserit tria. 1. Mors Christi non fuit pro omnibus. 2. Meritum mortis non prodest omnibus. 3. Ex Merito Christi Deus non dat omnibus fidem & gratiam. Sed mortuus est pro solis prædestinatis: hisque solis prodest mors: his Deus solis largitur Fidem ex meritis Christi. Ratio Caluini Inst. 3. c. 22. §. 10. *Si omnes vellet saluos, Custodem illis præficeret Filium, & omnes in eius Corpus sacro Fidei vinculo insereret. Nunc constat singulare esse paterni amoris pi-*

gnus, filius, quos adoptauit, reconditum. Ibid. c. 24. §. 13. *Cur ergo gratiam illis largiendo, hos prætermittit? Quia ad vitam sunt ordinati. De aliis quid sentiemus, nisi quia sunt vasa iræ in contumeliam?*

SVASIONES audi, cū Dona Gratiæ sint duplicia: Vocationis & Iustificationis: DICUNT, 1. Vocari reprobos externa tantū voce; non internā gratia præueniente. 2. Alii dicunt vocari à Deo reprobos; at non ferri, nec animo iuuandi; sed simulate, animo nocendi. Ita Calvinus Inst. 3. c. 24 §. 13. *Vocem ad eos dirigit; sed ut magis obsurdescant: Lumen accendit; sed ut reddantur cæciores: doctrinam profert; sed qua magis obstupefiant: remedium adhibet; sed ne sanentur.* 3. Si secus; cur multi pereunt?

4. Quoad Iustificationem: Christus fatetur se non venisse pro omnibus: Matth. 13. *Non veni vocare iustos sed peccatores.* Matt. 15. *Non sum missus, nisi ad oves, qua perierunt, domus Israel*

AUTOR. Duo nobis assentiuntur Calvinistæ: 1. Sufficietiam meriti Dominici, utpote Infiniti, ad totum genus humanū redimendum ac saluandū.

2. Eam reipla non esse Efficacem respectu Reprobatorum: quia hi non perueniunt ad vitam æternam.

3. At Christi Meritū esse re ipsa efficax respectu reprobatorum, quoad dona gratiæ in hac vita. Hoc tertium negant Calvinistæ; eò, quòd tales sint vasa iræ.

AUTOR. AT Dona gratiæ sunt alia Vocationis; alia Iustificationis.

I. Vocationis donum est, Excitari à Deo ad fidem aut Pœnitentiam per gratiam præuenientem: at reprobi excitantur: Matth. 11. *Venite ad me omnes.* &c. Matt. 20. *Multi vocati, pauci electi.* Mar. 16. *Prædicate Evangelium omni creatura.* Apoc. 3. *Sto ad ostium, & pulso; si quis audierit.* &c.

2. Si

2. Si Deus, tam bonus est, vt, ait S. August. in Enchir. c. 100. non sineret Bonus fieri male, nisi Omnipotens etiam de malo facere posset bene, & peccatū in vsum bonū vertere; ecquū tam crudelis esset, vt gratiam suam, ordinaram ex se ad gloriam, verteret in perniciem nostram? Et vertere tamen pertendunt Calvinistæ: quin & peccati Autorem cum faciunt. Atapes non araneos, imitatur Deus.

1 I. Iustificationis donum item subinde percipiunt reprobi, id est, fidem & iustitiam; idque ex meritis Christi. 1. Ita S. August. l. de corrept. & grat. c. 17. *Credendum est, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseverantia, in fide, quæ per dilectionem operatur, incipere viuere, & aliquandiu fideliter & iuste viuere; & postea cadere.*

2. Sic Hebr. 6. *Semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cælestis, & participes facti sunt Sp. Sancti; & prolapsi sunt.* &c. Et hic loquitur Apostolum de reprobis fatetur Calvinus Instit. 3. c. 3 § 21. Ergo contra seipsum.

3. Sic 1. Tim. 1. *Quidam circa fidem naufragauerunt.* Et: *Dissident quidam à fide.* 2. Tim. 2. *Hymeneus & Philatus à veritate exciderunt.* 2. Tim. 3. *Corrupti mente, reprobi circa fidem.* Ve. è, 2. Pet. 2. *Melius erat illis non cognoscere viam iustitiae; quam post agnitionem retrosum conuertere.* Itaque Christi Merita, Gratia, Beneficia pertinent ad omnes Electos & Reprobos; etsi effectū dispari.

DICO AD I. Factum hoc: Nam, Apoc. 3 *Ego sto ad ostium cordis, & pulso per gratiam excitantem intus.* Quod hic externum Vocans? Item A& 7. *Dura ceruicis, & in circ. cordib. 3; vos sumpsit Sp.*

Sancto resistitis, id est, inspirationi gratiæ intus excitantis.

AD II. At aperte Christus contra: *Venite ad me omnes: &c. ego reficiam vos: non dicit, eludam vos.* Item pulso, vt quis aperiat, non vt obdurem. Quia, 1. Tim. 2. *Deus vult omnes homines saluos fieri, & ad agnit. ver. peruenire.* 2. Pet. 3. *Non vult aliquos perire; sed omnes ad pen. reuerti.*

AD III. Cur? Quia Deus vult quædam Absolutè: quædam dependenter à lib. arbitrio hominis; & sic vult saluos homines. Prou. 1. *Vocaui, & renuistis.* Matth. 24. *Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti?*

AD IV. At ex sententia Caluini venit vocare prædestinatos, non peccatores; contra quam dicit Dominus. &c. Vide P. Becanum in *Manuali lib. 3. c. 2. quæst. 1.*

QVÆSTIO LX.

An passio Christi persoluerit POENAS Culpis nostris debitas?

CALVINVS Instit. l. 2. cap. 17. §. 1. *Si Christum simpliciter & per se Dei iudicio opponere volueris; Merito nullus erit locus.* Idem in Phil. c. 2. v. 9. *Loca Scriptura, quæ PROPTER Christum nos saluari dicere videntur, quæque meritum in eius passione collocant; ordinem tantum consequentia, non causam significant.*

2. CALVINIANI fratres, apud BEZAM in abstersione calumniarum Heshufii, conclamant: *Nullo modo dici potest; Patris nos misericordiam, & tamen Filij Merito saluari: PER Christum, non PROPTER Christum, seruati sumus.*

3. Iterum BEZA ibidem cum Calvino, *Redemptor Christus dicitur Non quòd Passio eius & mors visus & efficacia ad redigendos nos cum Deo in gratiam voluerit; sed quòd Patris gra-*

posito favore, & misericordiâ eius beneficium complexus sit.

LYTHERANI cum deletionem culparum fuisse realem operatum Iesum negant; pœnarum quoque sublationem pariter factam à Christo nullam, consequenter affirmate cum Calvinistis ferè coguntur. Vide q. precedente.

AVTOR. I. Ecquid est igitur, quod asserit Apostolus, 1. Tim. 2. *Christus semetipsum dedit Redemptionem pro multis?* I. Ion. 2. *Ipsè est redemptio nostra pro peccatis nostris.*

2. Si, ut aiunt, Pater PER Christum nos liberarit: jam Pater, non Christus, Redemptor erit. Qua causâ illa Calvini Glossa ac commentum de voce PROPTER, &c. impio quoque Flacco Illyrico vitâ pestifera est, adeò, ut eam totius Passionis Dominicæ efficaciam effectumque eludere, ac elidere iudicârit.

3. Deinde, Gal. 5. *Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam abscindantur, qui vos conturbant!*

I. Ita nostræ se habet Redemtionis ratio. Tria erant in seruitute nostra sub diabolo: I. Quâ Homo subiugari diabolo, (ut cuius tentatione fuerat superatus) meruerat peccato suo; Sic Christi Passio est causa Remissionis peccatorû. 2. Quâ DEVS hominem reliquit potestati diaboli; ut à quo læsus peccando fuisset: Sic liberavit nos Christus recõciliando Patri. 3. Quâ DIABOLVS sua voluntate hominem à consecutione salutis impediabat: Sic ab eo nos liberavit Iesus, excedente modum potestatis sibi tradita à Deo, ut mortem Christo quoque machinaretur Infanti. Vnde S. August. l. 13. Trinit. q. 14 tom. 3. *Iustitiâ Christi victus est diabolus; qui, cum nihil morte dignum in eo inueniret, occidit eum tamen: Et utique iustum est, ut debitores,*

quos tenebat, liberi dimittantur, in eum credentes, quem sine ullo debito occidit. Ideò Dominus Ioan. 12. *Nunc Princeps huius mundi eiicitur foras. Et, Ego si exaltatus fuero, omnia traham ad me. At exaltatus est in cruce: ergo sic homo est è potestate diaboli creptus.*

II. Quin & A POENA PECCATI sumus liberati. Nam, Isa. 53. *Verè languores nostros ipse tulit, culparum; & dolores nostros pœnarum ipse portavit.* Idque, ait D. Tho. 3. q. 49. a. 3. dupliciter: *Directè; quatenus Christi Passio fuit superabundans Satisfactio pro peccatis vniuersis: qua exhibitâ, reatus tollatur necesse est. Indirectè; quatenus Christi passio est Causa remissionis peccati, in quo fundatur reatus pœnæ.*

QVÆSTIO LXI.

Ecquid ergo contulit Christus ad hominum iustificationem?

LYTHERVS Comment. in Gal. 2. *Sicut Sophista dicunt, Charitatem informare & imbuerè fidem; Sic nos dicimus, CHRISTVM informare & imbuerè fidem, vel formam esse fidei, Ergo fide apprehensus, & inhabitans Christus, est iustitia Christiana, propter quam nos Deus reputat iustos, & donat vitam æternam.*

2. MELANCHTHON in Confess. Augustana. c. 4. *Propter Christi meritum iustificamur; non propter fidem ipsam: Fide tamen misericordia Dei apprehenditur.*

3. OSIANDER in refutatione contra Melanch. vult, *Inhabitanti nobis iustitiam Christi, nostram esse iustificationem.*

CALVINVS, Neutrum illorum agnoscit: *Sed solam peccatorum Remissionem esse iustificationem nostram.* Patebit part. 4.

AVTOR. AT nos docemus iustificari homines per infusam, ac inhærentem nobis iustitiam: idque propter merita Christi Passi: Conc. Trid. Sess. 6. c. 7. *Vnica formalis causa est iustitia Dei; Non qua ipse iustus est; sed qua nos iustos facit. Quâ videlicet ab eo donati, Renouamur spiritu*

ritu mentis nostræ; & non modo reputamur
sed verè iusti nominamur & sumus.

QVO Impudentior calumnia est CALVI-
NIDUM in Antidoto ad Sess. 6. Tridentini,
ait, duas causas iustificationis constituunt. V-
nam, Remissionem peccatorum, siue Imputatio-
nem. Alteram, Regenerationem spiritalem,
siue inhaerentem Iustitiam. Ego dico: Una
simplex causa iustificationis est Remissio pecca-
torum.

AUTOR. AT Cur Idem, Instit. l. 3.
c. II. §. 2. sibi contrarius, ac isti, sic statu-
it? Nos iustificationem simpliciter inter-
pretamur Acceptationem, qua nos Deus in
gratiam receptos pro iustis habet; eamque in
peccatorum Remissione, ac iustitia Christi
Imputatione positam esse dicimus. Id quod
ibidem, §. 3. sic declarat. Iustificare nihil
aliud est, quam eum, qui reus est, tanquam ap-
probata innocentia à reatu absoluerè. Cùm
nos itaq; Christi intercessione iustificet Deus;
nō propria innocentia approbatione, sed iusti-
tie imputatione nos absoluit, ut pro iustis in
Christo censeamur, qui in nobis non sumus.

Ex quibus necessariò consequitur,
I. Quòd ibidem Calvinus, Instit. l. 3. c.
12. §. 4. cum Lutherano Kemnitio con-
clamat. Omnia opera hominum, secundùm
pretium suum, mera sunt pollutiones ac sor-
des. Idem c. 14. §. 9. Non potest ullum
opus à Sanctis procedere quod non promere-
tur mercedem propriam Confusionem. Vel,
ut vox Lutheri habet: Iustus in omnibus
operibus iustus peccat mortaliter. 2. Quin,
Deus cogit ad peccandum: patet suprà q. 18.
3. Nihilominus tamen nil nocere vo-
lunt peccatum præordinatis ad salutem,
quot, qualia, quantacunque possint pec-
care. Ut quæ omnia eis non imputen-
tur, & in eis tecta sint, etsi non sublata.

Euge, age sic, quod libuerit: Potes ca-

pere specialem prædestinationis Fidem?
certus esse salutis debes. Nec enim fal-
lere Dei prædestinatio potest. Sic viue-
re, sic Credere Calvinianum est; sicque
Mori, teste Caluini exitu: Qui fidenter
vixit: at *Demonibus inuocatis*, ait Bollecus
in vita Caluini cap. 22. *iurans, execrans, et
blasphemans miserè expirauit. Cuius illi te-
stimonium perhibuere, qui decumbenti ad ex-
tremum vsque habitum ministrare. Imò
hoc etiam, quod diem atque horam detestatus
sit et execratus, quam unquam studiis vel de-
scriptionibus impendisset. Iusta iudicia Dei!*
Quia talium peccata præcedunt ad iudi-
cium. Quin ipsi sibi sunt iudices; Quæ
euehant ac prædicant, deiiciunt eadem
ac pessundant passi Merita Christi.

De quibus Nos ita credimus ac doce-
mus, ex *D. Th. 3. q. 49. a. 4.* Passio Chri-
sti est causa Reconciliationis nostræ du-
pliciter. I. Remouendo peccatum,
quo constituimur inimici Deo. Nam,
*Sap. 14. Similiter odio sunt Deo Impius, &
Impietas eius. Plal. 6. Odisti omnes, qui o-
perantur iniquitatem.* II. Sacrificium
exhibendo ei acceptissimum, cuius pro-
prius est effectus, Placare Deum, ad Re-
mittendum peccatum. Vnde *Rom. 6.
Reconciliati sumus DEO per mortem Filij
eius.*

Atque ita cœli ianuam nobis resera-
uit remouendo duplex obstaculum: I.
Peccati originantis; post quod, *Gen 3.
Deus collocauit Cherubin, & flammeum gla-
dium atque versatilem, ad custodiendam vi-
am ligni vitæ.* 2. Peccati Actualis cuiuscū-
que; dum poenitens communicat Chri-
sti passioni per Fidem & Charitatem, &
Sacramenta. Vnde *Hebr. 9. dicitur:
Per proprium Sanguinem introiuit semel in*

Sancta, eterna Redemptione inuenta. Ideo & nos, Hebr. 10. *Habemus fiduciam in introitu Sanctorum in Sanguine Christi. Sic nostra nobis constat Iustificatio.*

QVÆSTIO LXII.

Quibus speciatim prodest ea Redemptio Christi Passi?

NON omnibus. Ita CALVINVS contra Heshufium pag. 39. *Non est crucifixa pro impiis Caro Christi, nec pro eorum expiandis peccatis effusus Sanguis.*

AUTOR. Atqui Iesus ait: Matth. 9. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Et Apostolus, I. Tim. 5. *Veni in mundum peccatores saluos facere; quorum primus sum ego.* Atque idcirco, Tit. 2. *Tradidit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate.*

2. BEZA in Colloq. Mompelgart. pag. 522. *Deus in aeterno & occulto suo consilio decretum immutabile fecit, quod maiori hominum parti nolit pretium Sanguinis Christi prodesse.*

AUTOR. At vnde constat Beza consilium istud atque Decretum illi contrarium, Ezech. 18. *Nolo mortem peccatoris; sed magis ut conuertatur à viis suis, & viuat.* Quia tamen affirmat, constabit ei ex illo, qui ait: 3. Reg. 22. *Ego decipiam. In quo? Egrediar, & ero spiritus in eadax in ore omnium prophetarum eius. &c.*

II. CALVINVS contra Heshufium: *Christus, si cui mortis suae profuit, solis Electis, solis fidelibus profuit.* Quia, ait BUCERVS. *Christus tantum morte sua Electorum peccata expiavit.* Ita iste in Ioann. pag. 522. Vide Schüsslerbargium in Theol. Calu.

Et verò plaustris librorum persuadere mundo Calvinistæ conantur istud; *Electi & Fidelis sunt non Pa. istæ, non Lutherani. &c. sed Calvinistæ.* Proinde BEZA in Conf. ss.

fidei Geneuen. c. 4. §. 20. *Vel sola fidei scintilla verè nos de salute securos reddit.* Calvinus Instit. l. 3. c. 2. §. 19. *Cum primum vel minima fidei gutta mentibus nostris instillata est, iam faciem placidam cerro intuitu incipimus contemplari. &c.* Ibid. *Nobis per Spiritum Sanctum Designatur, & Reuelatur de Dei beneuolentia Certitudo. &c.* Idè idem Confidenter diabolo & morti insultant.

AUTOR. Ista seipsum iugulata ferunt obuiam cuique inhaerentem sibi ipsis mucronem suum. Sed ego ad locum de Iustificatione eorum differo confusionem. In præsens tamen notasse discrimen Lutheranos inter & Calvinistas, pretium fuerit.

LUTHERANI pertendunt, in Iustificatione cuiusque requiri Fidem; (sed quæ solum in promissam Dei misericordiam respectet: *Vi fides sit Fiducia in Voluntate.* I. CALVINIANI Contra volunt eundem respectum ad Misericordiam;

Sed non cum Fiducia voluntatis; veritæ certa cum scientia Intellectus, & fide speciali cuiusque de suapte iustitia & Iustificatione: Et sic fidelibus proficere aiunt Christi passionem; nec vllum nocere peccatum. Bonis operibus verò, inquit, Calvinus Inst. l. 3. c. 15. §. 1. *Fideles merentur nihil quicquam;* (quod Lutherani concedunt) *sed a Deo merces eis Donatur.*

2. Porro è contrà: Quia asserit, certitudinem in cordibus electorum obfirmari; idcirco & Fiduciam requirit, Instit. l. 3. c. 2. §. 16. vbi §. 8. *Fides, ait, magis est assensus cordis, quam cerebri; animi, quam iudicij.* Quò rursus cum Lutheranis consentit, contrà prædictam suammet definitionem. Ita tuos circummagit spiritus vertiginis.

Quam duplici lingua viri quia desiderera-

deratur adhuc categoricum responsum ad quæstionem nostram: illud ecce tibi. Quæris: Qui quot Calvinistæ saluantur per Christi Redemptionem? Ecce tibi

III. CALVINUS in 2. Pet. c. 1. v. 2. *Necque omnes, scilicet Calviniani, sed ex toto Corpore vix paucissimi. Vix enim decimum quemque reperies, qui alio sine Evangelio nomen dederit scilicet Calviniano, quam ut solutus in omnem lasciviam distineret.*

AUTOR. Sed accubi ante Calvinum ista talis lecta fidelium delituit Ecclesia?

Apertè respondet Sadeel contra theses Posnanienfes de Ecclesia. cap. 8. *Istorum in deserto (forè montis Caspii sinu clauso) delitescunt, ab annis mille trecentis, nec fructus nec folia extiterunt.*

O maledictam ficulneam, ut quid terram occupat?

Et tamen hisce pauculis Calvinistis, scilicet, ut Christus acquireret Non veram aliquam ac realem Remissionem; sed *Non imputationem* duntaxat peccatorum; (Quibus tamen necessariò inquinantur, ut quæ nullo modo deuitare possint; sed in iis altissimè demersi perpetuò immorantur, ac immoriuntur) eam, inquam, ob causam Christus necesse habuit sustinere immentos, non in Corpore solum cruciatus; sed in Anima quoque eum damnati & perditii hominis supplicia perferre oportuit: Quæ multis suprâ sunt testimoniis Calvini & assecularum stabilita. *Dira Redemptio!*

IV. CALVINISTÆ. Tam operosa est in iis, efficaxque ea *Non imputatio*; ut per illam ipsa FIDES SPECIALIS conferatur, à qua excidere nunquam possunt.

I. Ita CONFESSO GENEVENSIS cap. 4. §. 20. *Fides à Perseuerantia dono nunquam*

diuelli potest. Qui vel semel totâ vitâ senseris vera fidei testimonium, de ea securus esse debet, non Permanente tantum, sed etiam Permanensura.

2. ZANCHIUS in Miscellaneis: *Aliter qui docet; totius Evangelij scopum evertit.*

3. BEZA in Confess. pag. 17. *Contraria sententia monstrum est.*

4. Idem in Colloq. Mompelgart. *Qua Fides, ut de sua eos electione reddit certissimos; ita, etiamsi in peccata contra conscientiam & omnia scelera flagitiosissima sese per omnem vitam ingurguent; de aeterna beatitudine tamen securissimos præstat. Ideò, Apoc. 3. Dicis, quia diues sum, & nullius egeo: Et Nescis quia tumifer es. &c.*

AUTOR. Ita quidem Calvinistæ prædicarunt, ac prædicant: sed veræ notæ conditionesque Ministerii prædicationis eos deserunt; de quibus Marc. 16.

1. *Quod non Votique:* 2. *Nec Damiana cooperante:* 3. *Nec Sermonè confirmante:* 4. *Neque Sequentibus signis ad illum.*

Quin potius ista subsecuta est desolatio & abominatio, qualem prædixit Dominus in Templi euastatione futuram; Luc. 21. *Multi Lutherò Calvinistæ &c. venient in nomine meo, & dicent; 1. Ego sum: Nolite sequi illos. 2. Audietis prælia & seditiones; nolite timere: 3. Surgent gens contra gentem, & regnum contra regnum. 4. Erunt terremotus, pestilentia, fames, terroresque de caelo, & signa magna. Veræ hæ notæ & signa hodiernæ sunt perfidiæ hæreticæ, orbem imperiumque infestantis.*

QVÆSTIO LXIII.

An Christi ad inferos damnatio sit nota ab inferis liberatio?

CALVINUS quidem huic infernali pœnæ nostram ferè totam Redemptionem ad-

N 2 scribit,

scribit, aded vt sine descensu cruciatuque Christi tali mors in cruce nullius fuisset pretii aut valoris. Ita Instit. lib. 2. c. 16. §. 10. *Nihil Actum erat, si corporea tantum morte defunctus fuisset Christus. Sed opera simul pretium erat, vt diuina ultionis seueritatem sentiret.* Plura superius vbi de descensu tractauimus, quest. 52.

AUTOR. I. Atqui S. Scripturæ, ait *Bell. l. 4. de Christo c. 8.* totam salutem nostram tribuunt Sanguini, Mortique corporali Christi: & post mortem nihil agnoscunt vltioris pœnæ. Ecce Phil. 2. *Factus obediens vsque ad mortem. Quid postea? PROPTER quod Deus exaltauit illum. Luc. 24. Nonne oportuit Christum pati: Quouique, & quid deinde? Et sic intrare in gloriam suam?*

Ecce nunc de Sanguine. Eph. 1. *In quo habemus Redemptionem per Sanguinem eius. Coloss. 1. Pacificans per Sanguinem crucis eius, quæ in cælis, & quæ in terra sunt. Hebr. 9. Per proprium Sanguinem introiuit semel in Sancta, æterna Redemptione inuenta. &c.* Quare totum actum peractumque fuit in cruce; vt post mortem sola cum maneret gloria resurrectionis: postquam *Christus iam non moritur, nec patitur.*

2. Neque vllus Scripturæ locus, non dico sufficiens; sed nec probabilis afferri potest pro inferni doloribus ab Christo, exanclatis? quin nec gustatis. Vnde S. Cyrillus Catechesi 14. *Exterrita est Mors, videns nouum quendam descenditatem in infernum, vinculis, quæ illic sunt, non ligatum.* Ambr. lib. de mysterio Palchæ, cap. 4. *Vinctas peccato animas, Mortis dominatione destructa, à diaboli fancibus reuocauit ad vitam: atque ita diuinus triumphus æternis characteribus est conscriptus, Quam*

ista procul ab Caluini abhorrent blasphemia? Sed ea clarius elucidabit quaestio de Mediatoris officio.

QVÆSTIO LXIV.

An Christus secundum solam Humanitatem sit Mediator?

FRANC. STANCARVS Lutheranus, soli humanæ naturæ Christi tribuit Mediatoris officium & Aclus. Qui est Nestorianismus, duas in Christo Personas distinctas constituens: Communisque est Luthero-caluinistis error; Vt supra liquet q. 22.

1. Quoad Mediatorem tamen quidam Lutherani, Caluinistæ omnes ab Stancaribus secessionem faciunt, Ita ve d Stancaribus lib. de Trinit. & Mediar. ait *Dignitatem precum Christi non fuisse à solo Filio, sed à tota Trinitate sic ordinante & acceptante.* Item ibidem dicit: *Humana in Christo natura est Mediatrix, pacificatrix &c.* Nihil tribuit diuinæ hypostasi, cui tamen omnia redemptionis opera sunt tribuenda principaliter; non tamen Formaliter; Idem lib. de officio Mediatoris. *Sacerdos & Sacrificium est homo Christus; non Deus Christus.* Infra explicat: *Ratione spiritus, Christus est Sacerdos; ratione Corporis & Anima, Victimam est.*

2. Fundamentum erroris aperient Frid. Staphylus lib. de Concordia discipulorum Lutheri, & Lindanus in Dialogo 2. Dubitantii: Christum asserunt esse iustificatorem secundum solam Humanitatem; Quia fingunt non formaliter iustificari per Christi iustitiam imputatam nobis, ac obedientiam; quæ Hominis Christi est solius.

AUTOR. I. Isti voce Personam in Christo ponunt vnam; at reipla duas cum Nestorianis.

1. Nam si natura humana sola peregit opera ea satisfactoria; igitur per se existeret, distincta ab diuino Supposito. *Agere enim Suppositorum est.*

2. S. Scriptura Deo tribuit Mediatoris opera. Act. 20. *Ecclesiam acquisiuit Sanguine suo.* 1. Cor. 2. *Dominus gloria crucifixus dicitur.*

3. Mediatorem agere, est Medium esse Deum inter & hominem: Sed Is nec Deus est solus in Christo, nec Homo solus: ergo vterque simul; Deus vt principium

pium Quod; vt Quo, Homo. Ita S Patres apud Bellarm. & Theologi 3. Sent. d. 19. & D. Th. 3. q. 26. a. 2.

II. Solus igitur Christus proprie & immediatè perfectus est Mediator, i. tum Supplicationis, orando & supplicando pro nobis apud Patrem. Vnde I. Ioa. 2. *Aduocatus noster est*: & Rom. 8. *Interpellat pro nobis*. 2. Tum Redemptionis de suo immediatè soluendo pretium, ac Satisfaciendo Patri pro nobis. Vnde passim dicitur *Hostia pro peccato*. Et I. Timoth. 2. *Vnus Mediator Dei & Hominum, Homo Christus Iesus*: Causam addit: *Quia dedit semetipsum redemptionem pro mundo*: Non se merum hominem: Nam, 2. Cor. 5. *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi*.

Et sic, Gal. 3. *Christus nos redemit de maledicto Legis, factus pro nobis maledictum*. Et quidem perfectè, ac immediatè, Hebr. 7. *Homines Deo reconciliauit, per semetipsum accedens ad Deum ad interpellandum pro nobis*.

I. Esto: Rom. 8. *Sp. Sanctus postulet pro nobis gemitibus inenarrabilibus, & interpellat pro nobis*: Itemque & Angeli, Tob. 12. Dan. 10. Apoc. 8. Seu & ceteri Diuorum: At nullus de suo, ex sese, nos redemit, vt Christus. 2. Deinde etiam Angelorum, aut Sanctorum *Nemo*, Ioan. 14. *venis ad Patrem, nisi per ipsum Christum*. 3. De ipso, quò Deo & homine, dicitur: Psal. 100. *Redemptionem misit populo suo; vt det illis hereditatem suam*. Ipse, Luc. 1. *Fecit Redemptionem plebis sue*. Quod si igitur benè vereque S. Bernardus vocet *B. V. Matrem Mediatricem ad ipsum Mediatorem Christum*; quanto magis id de Cœlituum ceteris sentiē-

dum est, atque tenendum? Plura in *Antichristo p. 1. quest. 16. Et in Geneal. quest. 18.*

QVÆSTIO LXV.

An Mediator sit Christus secundum utramque Naturam?

LUTHERANI; Vt, KEMNITIVS libi de duabus naturis; inter absurdas refert, & merito, sententias, dicere, *Christum Mediatoris exercere officia secundum Humanam naturam tantum*. MELANCHTHON in locis e, de Filio, ait: *Deitatem Filij obedisse Patri*. Idemque asserit Liber CONCORDIÆ pag. 556. &c.

CALVINISTÆ, contendunt idem, scil. *Secundum Diuinam ac Humanam naturam agere Christum Mediatorem*. Ita CALVINVS epist. duabus ad Polonos, Tigurini, Bullingerus, Martyr. &c. Liqueat ex eo, 1. *Quòd profiteantur se dissentire ab Magistro Sentent. & Scholasticis*. 2. *Quòd distinguant opera Mediatoris*: 1. *Quòdam esse Humanitatis, quoad rem: Diuinitatis, quoad efficaciam: vt Pati, Mori*. 2. *Quòdam solius esse Diuinitatis; vt illuminare mentes, peccata dimittere, offerre Sacrificium*: 3. *Quòdam solius Humanitatis: vt esse Victimam*. Vnde Calvinus epist. ad Polonos: *Est Pontifex & Sacerdos Diuina natura, Sacrificium verò Humana*.

SVADENT istis. 1. Ioan. 8. *Ego pono Animam meam*. Hoc, ait CALVINVS epist. ad Polonos, dicit vt Deus: Homo enim non habet arbitrium vitæ ac mortis; sed Deus. 2. *Quia 2. Cor. 5. Omnia ex Deo qui nos reconciliauit sibi per Christum. &c.* At Reconciliare, exhortari, pacificare, actiones Mediatoris sunt: Ergo Christus, vt Deus, Mediator fuit. 3. Hebr. 4. *Habemus Pontificem, qui penetrauit cœlos*. Hebr. 7. *Sine patre, sine matre, sine genealogia*. Sic natum esse, sic penetrare cœlos Dei est solius, non hominis: Ergo Mediator est quò Deus solum. 4. *Quia, Dare Sp. Sanctum, Docere. &c.* sunt solius Dei, & Mediatoris. 5. *Quia Christus fuit Caput Angelorum & hominum: vt,*

N 3 Col. 1.

Col. 1. *Primogenitus omnis creatura*; Idque etiam ante lapsum: quod Mediatoris est. Atqui tunc solus Deus erat, nondum homo. Ergo. Quæ ex Patribus bona malè allegant, refutata vide in *Bellarmin. libr. 5. de Christo cap. 7.*

AUTOR. Atqui verò istud Arianū est, simulque Eutychanum. Vide in mea *Genealogia par. 1. q. 18.* Hoc autem solum orthodoxum est: *Principium Quod Mediatoris opera operatur, est Suppositum Christi totum, quæ Deus & Homo: Formale autem Principium Quo ea peragit Christus, est sola Humanitas, non Diuinitas. Quia cum vna solū in Christo sit Persona, huius solius est proprium Mediari; sed sub principio formali Humanitatis solius, quæ est vnita Diuinitati; non quæ sola spectatur.*

I Ecce, 1. Tim. 2. *Vnus Deus, Trinitas peccatis læta: Vnus & Mediator DEI & hominum: quatenus? Homo, scilicet. secundum naturam humanam, sed vnitā Deo; ideo addit, Christus IESVS, quæ suppositum vnum.*

2. Mediator est inter duos vnitor, inter Deum & hominem: cum igitur nec Deus ipse sibi, nec Homo merus Deo & sibi posset mediari; necesse erat id relinquere vni Homini qui vnitus esset Deo, qui & hominibus nosset compati, & posset adire Deum per semetipsum, placare que SS. Trinitatem læsam.

3. Quod si Christus, quæ Deus, foret Mediator cum Deus Vnus sit trinus, tres forent Mediatores, scilicet tres Personæ. Nam cum *opera Diuinitatis sint indiuisa*, hoc Mediari, ex æquo tribus conuenire oporteret. Quod absurdum dictu, ac infandum est.

4. Denique, Sacrificare, & eo satisfacere

Deo, Mediatoris est; & Deo minoris; vt fatentur Sectarii: Idemque verò est & solius Hominis. Nam Deum, aut Diuinitatem facere Sacerdotem, Arianismus est: Cum Sacerdos minor sit illo, cuius est Sacerdos, scilicet Dei. Vide S. Patres apud *Bellar. l. 4. de Christo c. 5.*

Obiectiones Luthero caluinistæ affectatè non distinguunt inter opera Personæ, & Naturarum singularum in Christo. Vide in meo *Antichristo p. 1. q. 16.* Attramen ad singulas aliquid:

DICO AD I. Cum ponere animā, & resumere, sit mori & resurgere; hæc hominis sunt, non Dei: Ita S. Patres. At potestas eam ponendi ac resumendi, est Dei, dataque Christo homini ab Deo. Unde homo, non Deus, est Mediator.

AD II. Non sunt ea semper Mediatoris. Nam qui tertius alterum cum altero reconciliat; Mediator est: Qui vero se cum altero reconciliat, is non est Mediator vllius. At *Deus reconciliauit nos sibi* PER Mediatorem, Christum hominem; ita & Christus quæ Deus, fuit reconciliatus, non reconcilians.

AD III. Ea probant Diuinitatem Christi: non Mediationem. Et quæ homo non quæ Deus, penetrauit cœlos: nec quæ homo, sed quæ Deus, caret matre. Neque tamen illa sunt absque Potestate diuina.

AD IV. Dare Sp. Sanctum Meritoriè, est propriè Mediatoris; non formaliter Dei: at dare efficienter, vt Autorem doni, hoc Dei est solius Trinuni. Sic & docere intus illuminando, Dei est: hominis, exterius formando.

AD V. Ante lapsum Christus, quæ Deus, fuit Caput Angelorū, vt & Pater & Spi-

& Spiritus : non tamen Mediator. Sic enim Trinitas fuisse Mediatrix. At *Christus homo*, 1. Tim. 2. *Mediator est Dei, & hominum*; non Angelorum. *Dein*; dicere, Christum, quò Deum, fuisse Adæ, esseque nobis Mediatorem; est eum facere minorem Patre: qui Arianismus est. At *Primogenitus est Patris naturaliter*, Prou. 8. *antequam quicquam faceret à principio*. Et hæc mens est S. Patrum.

QVÆSTIO LXVI.

Quomodo resurrexit IESVS?

LUTHERANI VBIQVISTÆ, de quibus supra *quest. 20*: haud grauatè ista nobis vltro quasi obtrudunt talia; *Christus non resurrexit à mortuis*. Nec enim è sepulcro exiit unquam; sed solum extra sepulcrum sese manifestauit; cum ibidem tamen inuisibiliter permaneret.

AUTOR. Hoc Portentum fundit Ubiquitas: Simile isti, *Mortua est Diuinitas*. Qui, supra *quest. 16. & 43*. passim ac mortuam blasphemant Diuinitatem Christi; ecquam obsecro, assererent resurrectionem? A qua Diuinitate reuocata in vitam Christi credetur Diuinitas? 1. An ab altiore alia Patris? Et quidem Patri soli propriè vocem, DEVS, in Scripturis conuenire pertendunt, supra *q. 8*. Christum autem verum credi Deum oportere dissentur, *q. 31* vt in *quæ. q. 10*. Nomina veri Dei minimè satis quadrer. 2. An ab æquali Sui Deitate resuscitata Christi extitit Diuinitas? At æqualem nescit; Vnam eandemque solam veram, adorat veritas Christiana. Quid ergo, Lutherani, vobis videtur de Christo?

RESP. SCHMIDELIUS in *polog. ad Theses Ingolst Caro Christi sensam, secundum Humanitatem, excelsisse credenda est.*

AUTOR. Planè ita est: *Incidit in Scyllam, & in Charybdis.*

2. BRENTIVS in sua Recognitione, ait: *Quoad resurrectionem, inter Petrum & Christum, nullum est discrimen. Imò penè admirabilior est Petri, quam Christi.*

AUTOR. Dixit: nil docuit: Nec, quod dicere infandius posset, fingere sciuit.

II. CALVINISTÆ altius sapere videri volunt. Ac principio DE SANGVINE Christi profuso.

CALVINVS in Matth. 26. *Furunt, & cum ratione insaniunt, qui docent Christi Sanguinem cum eius Carne nunc esse coniunctum.* Quianam? SADEEL in 2. Indice errorum Gregorii de Valentia: *Christum, ait, resumpsisse Sanguinem, ex Scripturis probari non potest.* CVREVS in Spongia causam suggerit aliam: *Quia Dissipatus est statim, cum effusus est.* ERASTVS in fundamentali declaratione pag. 29. *In terra computruit; non est in rerum natura amplius.*

AUTOR. I. AT verò argumentulis & fabulamentis eiusmodi perinde iam demonstratum foret; nostrorum humi consumtorum corporum resurrectionem impossibilem esse.

2. Adde: Eccubi locorum vsquam in Bibliis ostendetur vel per umbrā; Christum absque Sanguinis fusi resumptione resurrexisse?

3. D. Thomas autem *p. 3. q. 54. a. 2.* planissimè docet: Etsi Corpus Christi in resurrectione alterius fuerit gloriæ; non tamen alterius naturæ fuit, sed eiusdem: ideo quicquid ad naturam corporis pertinet, id omne Domino adfuit resurgenti: Pertinent ad eam erò carnes, ossa & Sanguis: quare absque omni talium diminutione integrum resurrexit.

4. Porrò idem docet alibi. 1. q. 119. a. 1. c. quod duplex homini sanguis inest: *Necessarius ad integritatem pertinens naturæ; & Nutritionalis, qui ex cibo potuque*

tuque accedit: sine quo homo esse quidem homo potest; sed non superuiuere diu. Hunc in resurrectione omnem retulisse, minimè necesse fuit; eo quòd ad naturæ integritatem minus requireretur. At Necessarium illum, ad Humanitatis integritatem ad Corpus quoque refurgentis oportuit reuerti.

5. Specialiter, ait, idem in *Quodlib. 5. quæst. 3. a. 5.* de Sanguine in Passione fūlo, pro redemptione nostra, DICENDVM est; Quòd totus in resurrectione ad Corpus redierit. Triplici ratione.

1. *Ob Aetatem patientis* perfectissimam, cui nihil deesse perfectionis humanæ potuit vel debuit.

2. *Ob Meritum*; si enim ex Martyrum partes, in quibus pro Christo passi fuerant, quendam priuilegiarum fulgorem in resurrectione habēt; teste *S. Aug. lib. 21. Ciuit.* quantò magis Christi Sanguis ad gloriosam resurrectionem est reparatus?

3. *Ob Virtutem Passionis.* Sanguis enim ille fusus humanum genus sanctificauit; iuxta Hebr. vlt. *Iesus ut sanctificaret per Sanguinem populum suum, extra portam passus est.* Habuit verò Sanguis Christi vim salutaris, ex Verbi sibi vniti virtute, vt ait *Damasc. libro 3.* Qua causa eundem ad Corpus redire necesse fuit. Hæc de Sanguine.

Porrò de ipsius RESUSCITATIONIS MODO.

III. CALVINVS in Ioan. c. 20. vers. 19. *Christus seipsum in Vitam Reuocare NON potuit; Dei Patris interuenire operam oportuit. Absurdè facit Christus, cùm propria sibi resurrectionis gloriam vendicat.*

AUTOR. AT ipsa te Veritas refutat, Ioan. 10. *Nemo tollit animam meam à me;*

sed Ego pono eam; & iterum sumo eam ad me. Ioann. 5. *Sicut enim Pater suscitauit mortuos & viuificat: sic & Filium, quos vult viuificat.* Vide D. Thomas 3. quæst. 53. a. 4.

2. CINGELIVS tom. 2. in respons. ad Lutheri lib. de Sacram. fol. 405. *Christus è monumento, eo egressus est modo, quo crassus etiam Lutheri prator, rubras indutus caligas, egredi potuit.*

3. P. T. MARTYR lib. de Euchar. *Christus Angeli, qui lapidem à sepulcri ostio remouerat, auxilio indigebat.* Sic & Gualtherus hom. 133. Probabilem hanc sententiam iudicant Calvinus *Instit. libr. 4. c. 17. §. 29.* & BEZA *libr. de omnipresensia carnis Christi* contra Brentium.

AUTOR. 1. Verè Lutherani in Colloq. Mompelgart. anno M. D. LXIV. exclamarunt ad talia: *Calvinista præ ceteris, Nihil diuine glorie relinquunt Christo; eum de Throno Maiestatis detrahunt & deturbant; nudum illi nomen & appellationem summæ Maiestatis tribunt; reuera autem NIHIL.* Sed

Va tibi Tu, nigra dicebat cacabus olla.

Sic sathanam sathanas culpat; Cornicula coruum.

2. Nimirum isto fūco, Dominicæ per fores clausas penetrationi facere licebit eis fucum auricalchium. Ideò procaciter CALVINVS in Ioann. c. 20. v. 19. *Verum esse minimè concedo, quod asserunt Papiste, Christi Corpus penetrasse per ianuas clausas.* Papæ! Quis vnquam audiuit talia?

Sic: BEZA causam dicit in Ioann. cap. 20. *Vel sponte patuerunt Christo fores: Vel ipsæ etiam parietes ei fuerunt peruij. Cùm ista non fuerint ei difficiliora, quam super aquas ambulare.*

AUTOR. Ehem BEZA! Siccine tuum

tuum tu castigare Magistrum? Vel obclamantem audi. Hoc, inquit, ideo contēdunt ut Corpus gloriosum non modo simile reddant spiritui; sed immensum esse, nulloq; loco contineri obtineant. At quid pro eo contendamus obtinendo; quod corpori debet glorioso S. Patres affirmant, & Beza tuus? Quid, quod illud tuum figmentum mendacio cumules, atque calumnias vel in ipsos S. Patres impacta? Hi cum Paulo credunt, 1. Cor. 15. *Resurget corpus spirituale, omniumque penetratium.*

Atat cum ratione etiam mentitus esse videri appetit.

1. Nil tale sonant verba, inquit: Quia non dicit Euangelium, intrasse per ianuas clausas; sed repente stetit inter Discipulos, cum tamē clausa essent ianue; nec aditus illi esset patefactus manu hominis.

AUTOR. Mentitus nunc etiam es Spiritui Sancto, qui per Euāgelistam dixit: *Venit ianua clausa.*

2. Instat exemplo: Scimus Petrum è carcere obserato egressum esse: an ideo dicendum erit, per medium ferrum & asseres penetrasse?

AUTOR. Sycophantiam adiicit mendacio. Nec enim Scriptura dicit exisse Petrum foribus clausis; sed Act. 12. *Porta ferrèa ciuitatis vltro aperta fuit.*

3. CALVINO sui succenturientes operā locant vicariam; hisque dictitantibus, sese per fenestram iniicisse Christum: aliterque alibi que aliis aliis verò, pulsanti apertum fuisse, sicq; introisse: Ipse demū Choragus ita determinat: *Querere necesse non est, quemadmodum intravit: sat fuerit, constare, quod non per ianuas clausas sese penetravit.*

Finiam nunc ego vel ipsiusmet totidem verbis Caluini.

Facebant ergo pueriles ista argutie, quæ nihil prorsus habent solidi; & multa secum trahunt deliria.

AUTOR. At quiverò, 1. Iste per fores clausas ingressus docet Dominum sepulcro clauso resurrexisse; 2. Vtvero Virginis clauso exisse; 3. Verè super aquas ambulasse cum Corpore vero: 4. Per medium eorum transisse lapidare eum volentium; 5. Lazarum mortuum dicto Christi paruisse ligatisque manibus & pedibus produisse. 6. Coelos Christu ascendentem penetrasse. Non hæ pueriles argutie sunt, aut deliria: Non.

2. Deliravitne S. Chryl. hom. 89. in Ioann. *Admirandum, ait, quod phantasmæ esse non sunt suspicati.* S. Aug. tract. 12. in Ioann. *Moli corporis, ubi Diuinitas erat, ostia clausa non obstiterunt.* Ille quippe eis non apertis intrare potuit; quo nascuntur Virginitas Matris inuiolata permansit. S. Greg. hom. 20. in Euang. *Quid mirum, si clausis ianuis post resurrectionem suam, in æternum iam victurus, intrauit; qui moriturus, viuens non aperto Virginis utero exiit?*

3. Ad vltimum suis ipse CALVINVS fenestras, pulsationes, apertiones, fabulantibus ita responsat: *Sic habendum est: Christum non sine miraculo ingressum esse; ut documentum cederet suæ Diuinitatis: quod suos Discipulos magis attentos redderet.* Rectè seipsum refutauit. Cætera repete ex *Antichristo meo. p. 1. q. 17.* Et *Genealog. p. 1. quest. 19.* Et *D. Thom. 3. quest. 54. a. 1. ad 1. & 2.*

QVÆSTIO LXVII.

An Christus primus ad Cælos ascendit?

LUTHERANI plerique: Ut Marbachius libr. de Cœna Dom. Argentinz excuso, fol. 150. &c. & in tribus concion. de Ascensione. 1. *Christum in cælum ter ascendit; bis verò, semel imaginariæ.*

O Ex.

Explicat id Illyricus libr. de omnipresentia carnis
Christi; BRENTIUS in Catechesi anni 1. & in Lu-
tan hom. 30. Loffius in Matth. c. 26. Schmidelinus.
&c. 1. Verè ascendit, ait, in Conceptione, & cum in
vtero materno humana natura unita Diuina, & Verè
Carnificum est. Fuit enim humana natura ab initio
inca natiua in celo, & ubique. 2. Verè ascendit ait,
Matth. eius ubi supra: Cum formam serui deposuit in
cruce, emisso spiritu. 3. Imaginarie ascendit quatra-
gesimo à resurrectione die.

2. Is autem ascensus Christi quadragesimo post Pa-
scha die fuit tantum Dispensatio. Ecquid istud; Di-
spensatio? Exponit BRENTIUS in Recognitione sua
Pag. 167. telle Beza in respons. ad Acta Colloqui Mompel-
gart. Fuit externum spectaculum usque ad nubes.
Vel, ut Marbach. us ibid. & Audi Musculus, Concordia
Beigenlis compater in art. de Coena Dom. Fuit dispa-
ritas, & visum quoddam.

3. Itaque ait Schmidelinus in Thesib. Wittenberg.
anni 1. 80. Thesi 287. Christo, ut ad Patrem veniret,
nec latum quidem vnguem aut pilum à terra recedendum
fuit.

CALVINUS in Luc. c. 16. Item in Psy-
chopannychia: E. B. ZA lib. 2. contra Be-
ctium de Christi Mueitate par. 2. Et perau-
lgatum est dogma Calvinistarum tale: Chri-
stus non fuit primus, qui caelos penetrarit. Iusti
omnes Veteris Testamenti hac vita soluti in iis
ipsis Beatorum sedibus, immane quantum ante
illum recepti sunt.

Neque LUTHERVS abhorret ab hoc
pseudocanonismo: patebit infra.

AUTOR. Duæ hic triuiales occinū-
tur contilenæ: Vbiquitaria Lutherano-
rum altera; altera de Subaltariis in cœ-
lo Calvinianorum, de quibus q. 55. & 73.

VBIQVISTA Christum in Concepti-
one cœlos petisse nugantur eò, quòd vi-
nita cum Verbo Humanitas continuò
cum eadem esse coeperit ubique; ac
proinde & in cœlo, velut Deificata. Si-
militer post hoc, Pater in manus tuas
comm. &c. dictum factum fuisse. Quia in
commixtione Naturarum Christi per-
quam opus distinctione est.

QVÆRES igitur, Secundum utram
naturam Christus ascendit?

RESPOND. I. Quoad Conditio-

nem Ascendentis, cum ea sit Diuinæ na-
tura, Christus non potuit ascendere:
Tum, quia eidem non competit motus
localis; vt quæ implens omnia immo-
bilis sit, & illocalis. Humana verò Chri-
sti natura potuit ascendere; vt quæ &
Localis erat, & mobilis.

2. Quoad Causam ascensionis, Chri-
stus ascendit virtute diuinæ solius, non
humanæ naturæ. Vnde S. Aug. serm.
176. de Tempore. tom. 10. De nostro
fuit, quod Filius Dei pependit in cruce; sed de
suo, quod ascendit.

Ecce propemticum Isaia, c. 63. Iste
formosus stola sua gradiens, in multitudine
fortitudinis suæ. Idest, vt ait S. Greg.
Rom. in Euang. Helias in curru legitur
ascendisse; vt videlicet aperte demonstraretur,
quia homo purus adiutorio indigebat a-
lieno. Redemptor autem noster non curru, non
Angelis subleuitus legitur: Quia, qui fece-
rat omnia, super omnia sua virtute ferebatur
diuinitus, vt Deus. Vide S. Th. 3. q. 57.
a. 30. Satis ista in præsens: mox cum
Vbiquitatis pressius agamus.

II CALVINISTÆ duo asserunt. 1.
Christum non esse ascendentium primum.
2. Sanctos Veteris Testam. diu ante caelos
incoluisse.

AUTOR. O Biblicos, scilicet, Cal-
uinistas!

1. Quaro, Ephe. 4. Propter quod dicitur,
Psal. 67. Ascendens in altum captiuam
duxit captiuitatem? Eequam isthanc?
Nisi de qua prædixerat Eccl. 24. Penetra-
bo; Coelos? Non; sed omnes Inferiores
partes terra, & inspiciam omnes dormientes,
illuminabo omnes sperantes in Domino. Hinc
in cœlo degebant? Falsum igitur epi-
phonema foret Zachariae cap. 9. Tu in
Sanguine Testamenti tui emisisti Vinculos de
lacu

lacu, in quo non est aqua. Quis in caelo lacus? Explicat Oleas, cap 3 lacum: De manu Mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua o Mors: morsus tuus ero Inferne.

2. Vnde votum Zachariae, Luc. 1. Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent. Dictum factum; teste Apostolo, Hebr. 2. Mortuus est, ut destrueret eum, qui habebat Mortis imperium, id est, diabolus; & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant seruituti. Haec omnia, aliaque talia passim inferos, non caelos loquuntur. Vide plura supra quest. 55. & aliis isthic citatis locis.

3. Iam ex hoc; quod omnes descenderiat, reprobi in gehennam; Sancti in Limbum; Nec Paradisum quisquam intrarit, obstante Angelo cum romphæa flammea; Et, quod Sanctos eduxerit omnes Christus: ex hoc, inquam, sequitur; & Christum; ut primus fuit, qui è caelo descendit: sic & primum fuisse omnium, qui ascendit. Sicut est primitiae dormientium ac resurgentium; sic & ascendentium. Iuxta Ioan. 3. Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius hominis, qui est in caelo.

Id quod eliquidat Apostolus, Eph. 4. Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit? Glossa, scilicet, secundum Humanitatem. Nam ita S. Aug l 4 de Symbolo. c. 7. tom. 9. Quis est, qui descendit? Deus homo. Quis est, qui ascendit? Idem ipse Deus homo. Descendit Deus secundum exinanitionem, formam serui accipiens: Ascendit Homo, secundum plenitudinem perfectionis, & omnium consummationem: Et tamen utrobique

non nisi Homo Deus Christus Iesus: Deus, essentialiter, potentialiter, & ubiq; praesentialiter: Homo autem localiter. Hicce quia c nstringantur Luthero-calumnistæ; eadem viri esse sophistæ proclamabunt: Sed ego te Iudicem appello, CHRISTE.

III. SCHARPIVS in Cursu Thol. f. & 21. controu. 2. ait: Nos negamus ANIMAM Christi verè descendisse ad inferos: & asserimus immediate post mortem caelum ingressam esse.

SVADET istis. 1. Quia Euangelisti descensum animæ silent.

2. Quia non descendit Deitate; quia hæc ubique est, nec locum mutat: Non Corpore; quia hoc in sepulchro iacuit: Non Animæ; quia hæc in paradiso fuit; ceu latroni promittit. Luc. 23.

3. Quia Christus commendauit Spiritum suum in manus Patris, vti & Stephanus: at huius anima statim euolauit in caelum: ergo & Christi.

4. Quia non descendit, 1. Vt victoriae gloriam ostenderet; nam sic Descensus fuisset initium glorificationis, non Resurrectio; quod absurdum. 2. Non ut ibi pateretur; nam in cruce consummatum est. 3. Non ut Patres è limbo educeret; nam hi non fuerant, nec limbus erat.

5. Quia per Adam, Rom 5. cõstituti iniusti protinus sunt è paradiso exclusi: Ergo per Christum constituti iusti protinus in caelum recipiuntur; in primis Christus.

6. Quidam Patres & Concilia articulum de Descensu suis in Symbolis omittunt, quia de reali descensu Christi non potest intelligi.

AVTOR. Christus secundum Animam verè descendit ad inferos. 1. Quia Matth 12. Sicut Ionas fuit in ventre ceti, ita Filius hominis in corde terre.

INSTAT I. CALVINVS in psychopan. Venter ceti erat figura mortis. 2. Alii, Cor terra, est sepulchrum, auct.

DICO AD I. At *cor terra* non est mors: Dein Venter ceti similatur cordi terræ; ergo nec is figurabat mortem.

AD II. At vt cor est profundissimū animalis ac medium; ita infernus est terræ imum: sepulcrum verò est in superficie terræ. Ita S. Hieronym. *ibid. Iren. Tert. Ambr.*

II. Quia, Act. 2. *Non relinques Animam meam in inferno.*

INSTAT Beza, id est, *in sepulcro*: Animā, id est, cadauer. Sic in d. fensione contra Castellionem: *Hic a i de Corpore, & de Sepulcro, nemo dubitare potest, nisi velit meridie cecutire.* 2. *ψυχή*, vt propriè animam, si significat tamen & Corpus: 1. Quia anima sumitur pro vita; at hæc quasi obruta sepulcro est æquè ac corpus. 2. Anima est pars pro toto, *animam*, id est, *Me.* 3. *Leu. 21. Super anima non contaminetur*, id est, super cadauere.

DICO AD I. Liquet Act. 2. *ψυχήν* propriè animam, *ἀδύ* infernum significare. *Ibid.* anima destinguitur contra Carnem: Vt *Nec Anima derelicta est in inferno; nec Caro eius vidit corruptionem.* Vox *ἀδύ* semper infernum significat. Ad confirmationem. 1. Esto; Et si raro: At Anima nunquam capitur pro cadauere; cum in hoc sit priuatio animæ: Nec vita est in sepulcro, cum corpus ibi careat vita. Ad II. Sic poneretur pars pro parte, anima pro corpore, cōtra grāmaticum. At hic opponitur carni: ergo propriè significat. Hinc & Ad III. liquet. Et *anima* in scripturis ponitur pro animali, sed cum adiuncto, *Viuentis, Eius. &c.* & significat animam sensitiuam; non, rationalem inextinguibilem.

III. Quia Rom. 10. *Quis descendit in abyssum, id est, Christum à mortuis renocare?*

Ergo post mortem in ea fuit. Fingitur à Caluino etiam viuens in ea fuisse, vt desperatus in statu damnatorum: ergo ante mortem descendisset. Et *Abyssus* hic opponitur cœlo, imū summo: Item Descendere in abyssum ponitur pro re homini impossibili; sicut est istud: *Quis ascendet in cœlum, id est, Christum deducere?*

IV. Quia Eph. 4. *Qui ascendet, ipse est & qui descendit in inferiores partes terræ; id est, in Infernum, ait Hier. Ambr. Chrys. &c.* INSTAT Beza, *Inferiores partes*, id est, sepulcrum. DICO, sepulcra sunt superiores partes terræ. Dein, Beza sic explicat, & S. Patrum nullus.

DICO AD I. Negatio ab auctoritate est inualida: Quia profitetur Euāgelium non omnia scripta esse: At alij descensus meminerunt.

AD II. Non Deitate, nec corpore, sed animā descendit: cum qua & latronis erat anima, vt & S. Patrum animæ: & hoc erat esse in paradiso. Vide *suprà quæst. 55.*

AD III. Disparitas est: Nam orante Christo, necdum ascenderat Christus, cœlumque referarat: at orante Stephano cœli patebant sanctis animabus. Nec spiritum in manus Dei recipi, est in cœlo collocari: nam & Patrum animas receperat, quæ nihilominus in limbo tenebantur, inque sinu Abrahæ: non in cœlo.

AD IV. Descendit, non vt pateretur, sed educeret Patres & gloriam victoriæ ostenderet; cuius initium ab reddito spiritu fuit; apparuit verò in resurrectione mortalibus.

AD V. Non sequitur necessariò ex disparatus. Nam ita solutio animæ esset eui.

Eiusdem cum corpore resurrectio, & ascensio; ascendissetque Dominus prius anima, quam corpore.

AD VI. Patet *suprà* *quest. 50.*

QVÆSTIO LXVIII.

*Quousque Cælorum ascendis
Christus?*

LVTHERANORVM hic partes certatim agunt principes duo, Flæcus Illyricus, & Brentius; præcipue pro Vbiquistis: Quibus Christus nusquam ascendit, aut descendit. Atque idcirco COELOS, non proprie, sed Figuratiè accipi oportere contendunt: ut significet: Gloriam, regnum, & Maiestatem Dei; & non locum certum.

FL. ILLYRICVS *lib. de Ascens. Christi*, id SVADERE se tribus putat. 1. Act. 3. *Quem oportet cælum suscipere.* Si de loco foret sermo, dixisset; quem oportet cælo recipi. 2. *Quia ascendit in cælum*, id est, sedet ad dexteram Patris: sed hoc est meta horum; quia Deo nec Dextera est, neque Sinistra. Ergo & Ascensio in cælum accipi metaphoricè debet. 3. Quia si ve è in cælum ascendisset cor, oicum, oportebat iussisse Discipulos, ut attentè spectarent, qui globos cæli delarumque periret; quò testari possent. *Profectò*, inquit, *ista est planè inuicta demonstratio contra istò. ù loca itatem Christi, cælo inclusi.*

4. BRENTIUS *lib. de duab. nat. Christi*, ad docendum idem conuincitur hisce tribus. Quia, Hebr. 4. *Penetravit cælos*: Imò Eph. 4. *Ascendit super omnes cælos*; ergo non est in alio quo, ut in loco. Quia, Hebr. 7. *Excelsior cæli situs.*

5. Quia si in cælo foret corporeo, id esse Antarticum oporteret, ut pote quicum; *Alioquin malè se haberet in perpetua a. itatione illa. &c.*

6. Qui Ioan. 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit*, at non descendit de corporeo; ergo nec ascendit ad corporeum.

II. CALVINUS, qui cæteroquin Vbiquistas ubique proferbit; hæc tamen in quaestione haud obscure vbiquetizat. Sic enim scribit in Marc. 16. *Locum imaginari, in quem Christus ascenderit, non conuenit.* Ratio promittitur apud S. hiluibelburgi in Th. ol. Calu. l. i. c. 26. *Nullo enim spatio, ad quam sedet, Dextera Dei terminatur.* Ergo sentit Calvinus, Corpus Christi cum Diuinitate Vbique impere omnia.

III. SVREVS, & SPINA, Ministri duo

Caluinistici, in Colloquio Parisiensi primum verbis, dein & scriptis ita professi sunt: *Qui Christum sine Diuisione peruasisse solidissimos cælos putant, oppido quàm falluntur. Perbiantem fracturam ingressi esse credendus est.*

AUTOR. I. Christus ascendit in verum cælum corporeum: Intra verò, an *suprà* illud commoretur, incertum est D. Thomæ 3. q. 57. a. 4. S. Augustino *epist. 57.* curiosissimum & superuacaneū videtur. Certum istud,

Ibi Corpus Christi palpabile adæquato spacio circumscriptum est.

1. Quia vbicumque in Scripturis cælum opponitur terræ, ut sedes Dei; ibi locus corporeus describitur.

2. Quia Christus descendet de cælo ad iudicium cum Maiestate: non descendet de Maiestate, regno, gloria: Ergo non metaphoricè significant *Cælum* ista; sed locum corporeum.

3. Quia, ibi erit Christus, vbi & Sancti, Ioan. 14. at hi, ut corporei, non sunt vbique, sed loco certo, & nobilissimo, hoc est, in cælo quare & Christus ibid. est, ac erit. Ita S. Patres.

4. Quia Corpora quò sunt perfectiora, eò perfectius participant bonitatè Dei, & superiora sunt ordine locali: unde formaliora sunt & altiora: At corpus plus participat de bonitate Dei per gloriam, quam per naturalem formam. Quò gloriosius ac altius esse Christi Corpus debet. Ac ideo Eph. 3. *Ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia.* Euenit hæc ratio D. Tho. 3. q. 57. a. 4. Neque *suprà* cælos locus est; quia corpora sancta nil indigent continentia loci; cū à Deo accipiant omnia, à cælis nihil. Et tamen quia Sancti sunt spirituales substantiæ, ideo debetur eis locus per modum

spiritalis contactus. Nihil ibi metaphoricum esse, d ei, intelligue debet.

DICO AD I. Siue cœlum suscipiat Dominum, siue cœlo recipiatur. vtrumque locum definitiuum significat, & proprium locato, & proportionatum. Nam locato immortalis debetur locus expert corruptionis ac motus: at mundus est locus generationis & corruptionis: ait *D. Thom. 3. questio 67 a. 1 o.*

AD II. Ficta illa, falsa que interpretatio est: patet iam supra.

AD III. Non id visu contingere quibant; vt alius humano visu naturali. Sique vidissent, illusio purari potuisset. Nec testibus huc Apostolis ocularis op^o, cum Angeli testentur. Act. 1. *Assumptus est à nobis in cœlum, sic. &c.*

AD IV. Brentii: Ista significant supremum in cœlis locum, iuxta *D. Th. 3. q. 57. a. 5. o.*

AD V. Sanni sunt isti, in Deū blasphemii. Secus scimus ex *S. August. libr. vlt. Ciuit. c. vlt.* Beatos in cœlo habituros corpora gloriola, & statum, & motum, prout voluerint; sed omnino decentem.

AD VI. Descensus Verbi fuit spiritalis naturæ: Ascensus, corporeæ: Idcirco, dem^o vt is fuerit metaphoricus; non hic tamen similiter esse debuit figuratus.

AD VII. CALVINI. Beza in *Colloquio Mompelgartensi pag. 149.* in hoc à præceptore suo discedit apertè. Et bene; patet supra.

AD VIII. Suræi. Similiter huic fabulantur Calvinista de ingressu Christi per ianuas clauas. Vide supra *questio 56.*

Q V Æ S T I O L X I X.

Qualis sit Christi sessio ad dexteram Dei?

LUTHERANI, vt Schmidelinus in d. sput. Wittenb. g. num. 123. *Sedere à dexteram Dei tibi est aliud, quàm Maiestatem, quàm Verbi cuius propria est, Verè & realiter assumta natura Fluum Dei communicasse.* De hisce portentis vide plura apud Ioan. Struuum in apolog. contra Andr. Schmid. l. V. de & Bezam contra Brentium de omni præsentia, &c.

2. Item Schmidelinus libr. contra Greg. de Valentia, & in d. sput. Wittenb. num. 109. *Deificata est in Christo humana natura; & ad aequalitatem gloria & potentia cum diuino Verbo exaltata; ita vt iam Christus, etiam quàm homo, ubique præsens cum Patre & Sp. Sancto, aequali potentia regnet.* Confona his Brentius, Marbachius, Pappus, & tota Vbiquitariorum natio.

3. It. in ætuetus Dialogo 1 de Trin. fol. 26. *Non potuisset Antichristus Diuinitatem Christi plus destruere, quam isti (Scholastici Theologi) faciunt: Cum illi eorum, quæ Diuinitatis sunt, homini Christo tribuunt; et nos Christi, & Carnis & Corporis eius Naturam in Deum exaltatam glorificamus.*

4. Idem Dialogo 2. *Ille ipse Christus est nunc per resurrectionem in tantam gloriam euectus, quod nunc non diceret: Pater maior me est: Eandem habitat cum Patre lucem inaccessam. Alias non esset ad Dexteram Patris. Non est in aliquo certo loco circumscriptus; est in tertio cœlo; vnde, & ubi omnia implet.*

1. CALVINVS in Matth. c. 22. v. 44, & in c. 26. v. 64. *Sessio Christi ad dexteram metaphoricè accipienda est, pro secundo, vel proximo gradu, quem Dei Vicarius (Christus) occupat. Ideo quippe ad dexteram Dei sedere dicitur, quia summus Rex constitutus, qui eius nomine mundum gubernet, quasi secundum ab eo honoris & imperij Sedem obtinet.*

2. BVLLINGERVS apud Bezam libr. de Omnipræsentia carnis Christi contra Brentium. *Christus in cœlos assumptus, super omnes creaturas exaltatus, Creatura esse desit. Vel, ait Clypeus fidei Geneuen. ita in iis constructus sedet, & ita in vnum locum, quasi erga stulum, inclusus, vt se inde commouere ante diem iudicij nullus queat. Et quid otiosus in terris degeret; cum nec docere hic possit, nec signa facere, nec sibi, nec nobis quicquam prodesse?*

3. CALVINVS Instit. l. 2. c. 9. §. 9. *Ad dexteram Dei non sessurus est Christus, nisi vsque in diem iudicij, Temporale est siquidem*

imperium, quod à Patre Christus accepit, & sub id tempus Deus caput Christi esse desinet.

AUTOR. Horribile; quot hæresibus quamque immanibus illa blasphemii scateant! Ut ad crisin & examen vocare singula non sit operæ. Suapte se monstrositate confodiunt, Solum ego pauca reponam orthodoxa.

Dextera Dei. 1. Dicitur *Beatitudo*, iuxta Psal. 15. *Declarationes in dextera tua usque in finem.* Hic sedet, id est, habitat, ait Aug. l. 1 de Symb. c. 4. 2. Dicitur & *iudiciari Potestas*, qua Patri conregnat Christus venturus iudicare. Vide S. Th. 3. q. 58. 3. Dicitur & *Gloria Diuinitatis*. Quæ tria Christo conueniunt quæ Deo Homini trifariam: Quæ Deo; in *AEQUALITATE Patris*: Quæ Homini; in *Beatitate* præ cunctis creaturis: Quæ Christo, vni Personæ in duabus naturis; in *AEQUALITATE Honoris*; quatenus Filius Dei cum assumpta natura sit eodem venerandus honore, non duplici. Atque tribus his modis sedere ad dexteram Patris, proprium solius est Christi, Hebr. 2. *Ad quem enim Angelorum dixit aliquando; Sede à dexteris meis?* Hoc est dare Deo, quæ Dei; Homini, quæ hominis sunt; Christo, quæ Christi.

Deificatores autem Humanitatis in Christo refutauimus *suprà à quest. 27* Seruatâ igitur trimembri distinctione dicâ, facile fuerit enarrata hæreticorum fabulamenta diluere. Cæterum plura in meo *Antichristo. p. 1. q. 19.*

QVÆSTIO LXX.

An Christus meruerit esse Caput Ecclesie, & Iudex vniuersorum?

LUTHERO-CALVINISTAS Christum dicere se. leratorum sceleratissimam pec-

catorum, liquet *suprà q. 17.* Inique ipso humana redemptionis opere pluribus obnoxium culpis succubuisse, *quest. 32.* Inprimis verò graves Animæ ipsius defectus eidem int- uenisse, *quest. 44.* Adeoque funditus etiam desperasse, *quest. 46.* cum fidei perdita iactura, *quest. 47.* Ac pro merito pœnas iustas inferorum expendisse: *quest. 50. 51. 52. 58.* Hisque de causis nihil sibi quicquam commertuisse, *quest. 59.*

Hæc, inquam, Luthero-caluinistas affirmata iactare locis adlegatis, fecimus manifestum. Quare quæstionem præsentem ab eisdem non nisi cum sibilis ac sannis excipi, nemini mirandum accidet.

1. **CALVINUS**, ut inimicorum Christi facile inimicissimus est; ita & sublannatorum eius maledicentissimus, nefandissimeque blasphemus, sic ait Instit. l. 2. c. 17. §. 6. Et in Phil. 2. v. 9. *Qui Christum per merita consecutum autumant, 1. Ut Iudex sit mundi, 2. Caput Angelorum, 2. Et Summum obtineat Imperium; Temerarij sunt.*

SVADET istis. 1. *Quid opus fuit descendere unicum Filium Dei, ut sibi acquireret aliquid noui?* 2. *Quia pro nobis laborauit usque ad mortem.* Rom. 8. *Pro nobis tradidit illum.* Isa. 9. *Natus est nobis.* Ioan. 17. *Pro eis ego sanctifico me.* 3. *Quia frigeret illa commendatio amoris.* Rom. 5. *Quod Christus pro inimicis mortem subierit.* 4. *Quibus meritis alii qui potuit Homo, ut ellet Iudex, Caputque omnis creaturæ, & resideret in coelestas illa, cuius millesimam partem nec Angeli attingunt?*

AUTOR RESPONDEO AD I. Qui descendit Deus, sibi mereri habuit nihil: at qui incarnatus Homo factus est, ei inter resurrectionem multa defuerunt. Nam & gloria corporis non sequitur absolute ad gloriam animæ, sed ad congruentiam meritorum; quia acquiritur per actus animæ exercitos in corpore.

AD II. *Pro nobis quidem, sed non Tantum.*

AD

AD III. Charitas eius passî nil impedit meritum proprium Corpori Christi accrescens. Nec sui omnino fuit oblitus Christus, vt ait Calvinus: alioquin non orasset, Ioan. 17. *Clarifica me Pater claritate, quam habuit apud te.*

AD IV. Christus, ait August. libr. de predest. c. 15. non meruit sibi Vnionem hypostaticam; nec vt in eo resideret ea Maiestas: meruit tamen esse Iudex & Caput omnium; quod minus est, quam Reconciliatio mundi; atqui hanc mereri potuit: ergo magis & illa. Vnde si, qui id credunt ac asserunt, temerarii sunt; omnino tenerarius erit Christus, Spiritus Sanctus, temerarii Euangelistæ, omnique S. Patrum Antiquitas, & Ecclesia Dei. Vide in meo *Antichristo part. 1. quest. 19. & 20.*

I. IUDICIARIA POTESTAS est propria Christi. Quæ enim ad hanc tria requiruntur, insunt Christo perfectissime: vt Potestas coërcendi subditos; Zelus iustitiæ; & Sapientia. D. Tho. 3. quest. 59. a. 1.

Et verò Christi est, vt quæ Homo in homines iudicium exerceat. 1. Ob afinisheditatem: Vnde Heb. 4. *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia. &c. Adeamus ergo cum fiducia ad Thronum gratiæ eius.* 2. Corpora mortuorum Deus suscitabit per Filium ad iudicium, quæ Hominem; animas per eundem, quæ Deum; reddet corporibus: ideo & eorundem Iudex erit. 3. Quia, ait August. serm. 64. de Verb. Dom. *Rectum erat, vt iudicandi viderent Dominum Iudicem; in forma serui; boni & mali: in forma Dei, soli boni.*

Ea igitur Potestas conuenit Christo, Tum ob Diuinam personam, ob Capitis dignitatem, & Gratia plenitudinem; Tum verò etiam ex merito. Vnde August. ibidem. *Sedebit Iudex, qui stetit sub Iudice: damnabit verò reos, qui falso factus est reus.* Liqueat de Iudice: Porro de Capite.

II. CAPVT ECCLESIAE est Christus. 1. *Ob ordinem;* quo, quanto est altior in gratia, tanto & propinquior Deo. Quæ causa etiam, Rom. 8. *Quos præsciuit, hos & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui: vt sit ipse Primogenitus in multis fratribus.* 2. *Ob perfectionem gratiarum plenam.* 3. *Ob virtutem infundendi gratiam in membra influentem.* Cùm autem Humanitas tota Christi influat in animas & corpora; ideo utrorumque Caput est: Et hoc inter vniuersum genus humanum. Quia 1. Tim. 4. *Est Saluator omnium hominum, maxime infidelium.* 1. Ioan. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. &c. Sed etiam pro totius mundi.* Vide D. Thom. 3. quest. 8.

ANGELORVM verò Caput est Christus quia illi vnum Corpus mysticum sunt cum militante Ecclesia. Vtrorumque autem vnus solus Christus vnicum propriumque Caput est, vt præter eum alius esse nequeat. De summo Christi Dominio actum alibi; agereturque loco proprio.

II. CALVINVS de Iudice Laciniam affuens dicit in Luc. c. 24. v. 39. *Plagis adhuc eum Confossum imaginari, cum adueniet mundi Iudex, stultum & anile est delirium.*

AUTOR. I. Detestantur hunc turpissimum Caluini errorem eiusdem discipuli, vt Cōradus Pelicanus in Ioan. c. 20.

Ro-

Rodolphus Gualtherus fol. 175. in Ioan. Ministri ambo Tigrurini.

2. Ven. Beda in Lucam Comment. c. 97. *Vulnerum cicatrices non seruauit, quod sanare non posset; sed ut perpetuo triumphum victoriae sua circumferret.*

3. S. August. putat eas non hiasse rupta carne; sed ut signa mansisse. At melior, communiorque sententia est contraria: ut in quarum hiatus intulerit digitos S. Thomas. Ioan. 20. Vide meum Nucleum concionum Dom. in Albis pars. 4. & 5.

4. De S. Martyrum plagis ita S. Aug. lib. 22. Ciuit. c. 20. *Fortasse videbimus, Non enim deformitas in eis, sed dignitas erit; & quadam, quamuis in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo, fulgebit. &c. Non sunt appellanda corporis vitia sed Virtutis indicia.* Hinc per maius aestima de Christo. &c.

III. CALVINVS alteram annectit notam: sed suam. Quod Apostolos & sanctos fore cum Christo Iudices asseramus; ac ob eam in cæteris, causam ipsos *δὲ λαβίνας* adoremus; hoc ei bilem in nasum ciet, ut in Ioan. cap. 8. v. 53. dicat: *Illustrauit Deus nomen suum per Apostolos & Martyres: Papiſta idola ex iis sibi conſingunt, quæ DEI locum occupent. &c. Quantulum enim restat Deo, vel Christo; si habeant Sancti, quod illis prodige largiuntur Papiſta? Proinde sciendum est, confundi totius regni Dei ordinem, nisi longè infra Christum succedant Apostoli & quicquid est Sanctorum; ut solus Ipse emineat. &c. Dupliciter peccant: Quod in doctrina Sanctos præferunt Christo: Deinde, quod illos vestiente Christi spoliis, eum proprie sua virtute exciniant.*

Sed singulatim de iudiciario Sanctorum honore dissentiunt hæretici, apud Maldonatum in Ioan. c. 8. v. 53. 1. Forte Iudices Apostolos; non per Comparationem; sicut Niniuitæ & Regina Austri: sed uti latæ sen-

tentiæ præcones. Deinde, non ut Iudices, sed ut Consiliarios & Assesores.

AVTOR. I. Calvinus declamatorum agit, non Doctorem: quin Calumniatorem; mentiens honore Christum spoliari, ac Sanctos præ ipso coornari. &c. 2. Cæteri nugatores sunt: Quasi verò sit Consiliariis opus Christo. Vide in meo Nucleo Concionum de Iudicio, Conc. 4. par. 3. Et D. Tho. &c.

Q V Æ S T I O LXXI.

*Quale Iudicium Christus exercebit
Luthero caluinistis?*

Diligenter congeſſit accuratè doctus Quir. Cnoglerus, quæ huc facere videntur. Reddam ex ipſo; non tam ut refutem, quam ut ad proprium reſerua- ta locum reiiciam: cenſeam tamen tri- bus.

1. LUTHERANI, Vbi quæſtiones apud B. zã in reſpon- ſua ad Acta Mom. elp. Colloq. tal. s. ex Bergensi lupâ dedecunt abortus. *An iudicium Chriſtus non reuertetur? Nec enim poteſt ex loco in locum reuerti, qui omnem locum occupat. Vel ſi reuertetur, non reuertetur verò, ſed appa- renter tantum, hoc eſt, ex inuiſibili euadet viſibilis.*

2. LUTHERVS l. de Conciliis p. 2. iudici affeſ- ſores ex orco euocatos assignat Chriſto dicens: *Eurychus & Neſtorius (Archihæretici) Ss. Cyrillum & Leonem condemnabunt.*

DE INIVSTO CHRISTI IUDICIO, 1. Lu- thers in lib. de ſeruo arbit. contra Eratum. *In i- gnos coronabit, indignos puniet: immeritos ſaluabit, im- meritos damnabit.*

2. BRENTIVS in explic. Catecheſ. Wittenb. anni 1552. pag. 214. 215. *Iudicij ſententiam non pronuntiabit ſecundum Decalogum.*

3. Cauſam ſibi promere videntur Miniſtri Lubecen- ſes, Hamburgenſes, Lunæburg: & Magdeburgenſes in reſponſo ad literas Illyrici & Galli: *Omnes enim qui circa Moſen, id eſt, Decem præcepta verſantur, ad abo- lum pertinent. Addunt Antinomi apud Confeſſores Manſfeldenſes fol. 91. 92. *Legē ſtante, Chriſtum pe- rire oportet.**

4. Symbolam adicit ſuam Nicolaus Amſdorſus i- ſtam: *Nec ſecundum merita iudicabit, (ſcilicet quic- quid ipſe dicat Matth. 26.) ſed ſecundum Fidem. Nam bona opera pernicioſa erunt ad ſalutem.*

AUTOR. Vndenam hi haulerunt talia? Ex pectore, spiritu, librisque Lutheri. 1. De Amsdorfio sanè exiit sermo inter discipulos, dixisse Lutherum: *Spiritus meus requiescet in Amsdorfio*: Nimirum ille, quicum plusquam falis modium absumsit; quique eiante Catharinam fuit concubinus.

2. Ex libris verò: 1. Nam ita Lutherus tom. 3. fol. 40 & 41.

Moyse nec audire, nec videre volumus; Iudaico populo tantum datum est, nec quicquam ad nos pertinet. Et cum quisquam tibi proponit Moyse cum suis praeceptis, iudic: Abi ad Iudaeos cum tuo Moyse; ego Iudaeus non sum, ne mecum Moyse inuoluas. Idem in Colloq. mensalibus, fol. 152. Moyse cum sua Lege ego nolo habere; est magister omnium carnificum, & Christi Domini hostis.

2. **LUTHERVS** igitur rursus in Postilla de piscatura Patri, par. 2. fol. 154. In captiuit. Babyl. to. 2. Witt. anno 1551. pag. 79. Item to. 3. germanico fol. 40. 41. In præfat. to. 1. Ienensi. Cum solo Isaac Veniendum nobis ad iudicium, id est, cum fide: seruos & asinos, id est, opera oportebit dimittere. Via ad caelum angusta est; necesse est ut gratiū fiat, se transire velis. Qui bonis operibus onusti sunt, nunquam per hanc viam se penetrabunt. Nec opera Deus curat, nec iis indiget: nec illi iustus est apud Deum qui multa operatur; sed qui sine opere multum credit. Prima & ultima, simulque pessima heresis & nocentissima, quæ inquam in mundo fuit exorta est, cum docetur; Bona opera ad Salutem requiri.

3. Item **LUTHERVS** in ferm. super Euangel. Sic Deus d. lexiv. &c. Dico ego Doct. Mart. Lutherus, indignus Domini nostri Iesu Christi Euangelista, quod hunc articulum: Sola fides, absque omni opere iustificat; inconcussum mihi permittere debeat Romanus Imperator, Tartaricus Imperator, Persarum Imperator, Papa, omnes Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini totius mundi, simul cum suis demonibus: Atque insuper habeant ignem tartareum in sua capita, nec gratias ullas. Hic sit meus Doct. Mart. Lutheri instinctus à spiritu Sancto.

AUTOR. Hæc furia est limphati.

4. Idem Lutherus tom. 1. Ienensi fol. 141. & 144. Vox **SOLA**, quam de Meo, Paulino textui addidisse non diffiteor, debet in meo nouo Testamento manere; eisi omnes Papa sui ad insaniam & phrenesin redigantur; tamen non debent eam inde mihi eximere. Doct. Mart. nus Lutherus sic vult; & dicit Papistam, & asinum idem esse. Sic volo, sic inbeo, sic pro ratione voluntas. Voluntas enim non discipuli, sed Magistri & Iudices Papistarum esse. Imò volumus etiam semel proteruire & insultare asinis istis. &c. Lutherus ita vult; & ait se Doctorem

esse super omnes Doctores in toto Papatu. Pœnitet me verò, quod non addiderim & illas duas voces, **OMNIBVS, & OMNIVM**, ad hunc modum: Sola fides iustificat sine omnibus operibus omnium legum.

AUTOR. Hæc Lutherana rabies furiata est: absit iniuria dicti mei.

CALVINISTÆ qualia? Nec improbè facta; Nec rectè gesta ventura ad iudicium aiunt, ut liquebit.

AUTOR. Infero hinc fortiter: Ergo Extr. iudicium erit aut Iustum, aut Nullum. Quia in illud venient.

I. Non Improbè facta: Enimvero

1. Ita **CALVINVS** in Matth. 27. vers. 26. Non est timendum, ne in iudicium veniant peccata nostra; à quibus tam pretiosa mercede nos absoluit Dei Filius.

Ipse expertus lenferit; qui inuocatis dæmonibus animam exhalauit.

2. **BEZA** in Confess. c. 4. art. 12. Effecit sanctificatio nature humane in Christo, nobis per Fidem imputata, ut reliquia corruptionis illius, qua in nobis etiam regeneratis insident, in rationem non veniant coram Deo.

II. **Nec rectè facta** in iudicium adducuntur. Nam talibus resonant ubiq; scholæ Calvinianæ:

Christiani Soli sidiana iustitia, quæcunque illius fuerit vita reliqua, incerta, & interminata, hominem in aeterna vita possessione collocabit. Tindalus, primus Angliæ Apostolus, apud Foxum Calvinistam in Actis, pag. 1336. Quo ad Deum placandum, nihil est in operibus differentia, siue vrinam reddas, siue laues sentellas, siue agas sutorem, siue Apostolum.

III. Existis rectè infert **ZVINGLIVS** ferm. de prouidentia cap. 6.

Iudicium Christi futurum iniustissimum. Nam **Do** in tantum more pronuntiabit & definiat: Misericordiam impartior pro meo placito, non pro implorantium meritis. Idem ibid. & tom. 1. in explicatione art. 10. Sempiternis flammis homines ob peccata addicet; qua tamen non ipsorum magis opus sunt, quam sui pronen-

eus agricola; aut mallei vomer, quem cudit faber.

AVTOR. Sat docui ex ipsismet cōtra ipsos, quod vllum fore iudicium negare cogantur. At verò sunt ea indigna Christianis auribus; calamo indigniora castigatorio: nec locum reperiunt apud quenquam, nisi quem par furia spiritus infatuârit. Quales brachio sæculari relinquendos, aut Deo Vindici, censeo.

Verum quantò Christianis istis aliter ac sanctius Ethnici ac Turcæ? Homini, ait Cic. in Lælio, datur ascensus in cælum propter mentem, virtutem, fidem. Alcoranus in Azoara 1. *Omnis rectè viuens Mahumetes, bonique gestor indubitanter diuinum amorem assequetur.* Et passim Azoara 27. 28. 39. 45. *Secundum modum operum suorum quemque Deus remunerabitur, tribuens vitam aternam.*

VI. DE SANCTORUM CULTU.

QVÆSTIO LXXII.

Qualia Lutheri-caluinistarum de Sanctis sint Mendacia, & in eos Coniuria?

DE Mendaciis repete ex meo *Mendace Antipapist. q. 4.*

CONVITIA LUTHERANORVM & Calumniæ sunt blasphemæ, factis & dictis declaratæ.

I. Factis quidem, vt cum Imagines S. Crucis, Christi & Sanctorum exoculant, naribus & auribus truncant, mutilant manus ac pedes, totoque corpore statuas foedant, & comminuunt: cum

SS. Reliquas, corpora, & lypsanothecas, templa Sp. Sancti, cum aris ipsis euerunt, & profanant.

2. Lucianus impius Deos falsos deridiculos fecit, ac irrisit: At Erasmus Amicos & Domesticos Dei irrisui propinavit. Ecce Verba impiacius in Colloquio, Naufragium.

Num imminente mortis periculo Diui cuiusquam implorasti presidium? Cui aliter? Ne id quidem. Quamobrem autem? Quia scio scio est cœlum; si cui Diuorum commendauero salutem meam, (puta Petro, quia fortasse prius audier, ut proprius ostio) priusquam ille conueniat Deum, priusquam exponat causam meam, ego iam periero.

Piò jocos impios!

3. Eodem in libro, more Luciano, B. Virginem, Chrysofostomo verè Seraphicis sanctiorem, in locum ponit impurissimæ Veneris, in præfectura maris.

4. In Dialogo etiam de peregrinatione fingit B. Mariam ad Glaucoplyrum scribere talia: *Quod Lutherum secutus strenuè suades superuacuum esse inuocare Diuos, à me qui tem isto nomine bonam magnamque gratiam se inisse scito: Nam antehac tantum non eneabar improbris mortalium orationibus. Ab Vna petebatur omnia; quasi silus meus semper infans esset? Quia talia fingitur, pingiturque in sinu meo.*

Vah! Christianum talia?

LUTHERVS, *suprà quæst. 38* Pluris non facit B. Virginis preces, quam cuiusquam è vulgo: quòd simus æque sancti, ac illa.

AVTOR. Ecquid igitur Bernardus tot enumerat Prærogatiuas B. V. Mariæ? Chrysofostomus B. V. dicit *Cherubin honoratiorem, Seraphin gloriosorem?* Quid Anselme ais: *Ea puritate nitere Mariam, qua maior sub Deo nequeat intelligi?* Si æquè sancti omnes, ac B. Maria; quò illi tropæum Virginitatis, cum maternitatis honore? Quò illi tolerãtia tot, ac talium cum Filio suo Christo? Quo gladii cor penetrantis patientia? Vt sancti fierent Martyres, Confessores, &c. quãta subierunt? Lutherani, sine talibus, æquè sancti sunt, sc. ac iusti. P 2. Quin-

QVINTINVS, Sutor & autor Libertinorum, teste Caluino *lib. de instruct. contra Libert. c. 9.* in Sanctos petulantissimus, Paulum appellat *Vas contractum*; Ioannem Iuuenem *solidum*; Matthaeum *generatorem*; Petrum, Christi *abnegatorem*.

CALVINVS istam verè & seuerè arguit impietatis sed ipse impietate immanior fuit. 1. Nam Veteris Testamenti Sanctos prolecidit *Instit. lib. 3. cap. 14. §. 11.*

Abrahamum idololatram facit. *c. 2. §. 31* Sara peccauit ei ancillam viro supponens. Rebecca imposturis Dei Veritatem corripit, Iacobum mentiri coegit. Iudas, *l. 3. c. 5. §. 8.* vir præposteri Zeli, pro mortuis sacrificium fecit. Sephora, *lib. 4. c. 15. §. 20.* stulta mulier peccauit, filium circumcidens. &c. Moyses, *in 32. Exod.* imperiosè legem Deo præcipit, suâque eum exiit iustitiâ.

2. Novi Testamenti Sanctos inuocatos, ait, habere aures oportere à cælo ad terram porrectas, si exaudire debeant. *Instit. l. 3. c. 20. §. 27.* Appellat *Mortuos, Vmbras, Laruas, Colluuiem*: In lib. de vera Ecclesiæ reformat. vocat *Monstra, carnifices, bestias.*

AUTOR. Nec seruos suos sic appellari tulisset. Christe, talia qui tuleris? Tu de talibus dicis ac spondes, Apoc. 6. *Si quis vicerit, dabo ei sedere in Throno meo; sicut ego vici, & sedi in Throno Patris mei.* Nos tecum, Christe, contra Hagiomachos tales, Lutheri, Caluinique Maiores Porphyrium, Iulianum, Vigilantium, Wiclefium, &c. stabimus irretorto oculo, pede irremoto. *Tu nos Adiuua.* Lector consulat doctissimum Nic: Serarium in *Litaneyico lib. 2. c. 14. 16.* de prædictis Caluini monstrosis calumniis in Sanctos.

QVÆSTIO LXXIII.

An Sancti corpore exsoluti sint in cælis beati?

LVTHERVSIS prælest in Genesin, teste Fri. Staphilo in *par. 2. Theol. Luth. Negat.*

CALVINVS *Instit. l. 3. c. 20. 29.* Solum

Christum vult in Sancta Sanctorum Introgressum; reliquos residere in atrio advsque mundi consummationem. *Ibid §. 24.* Animas dicit eas fide & spe nobiscum coniunctas eadem: proinde vitio careere beata. *cap. 25. §. 6.* *Stultum, aut, & temerarium querere, quo in loco sint anime iustorum, & an gloria fruantur* & ipse non frui aucter definit. Vide *suprà quæst. 67. & in mea Genealog. part. 1. quæst. 18.*

Qua eadem in hæresi olim hæserunt, (præter Tertull. & Vigilantium) etiam ARMENI, teste Guidone in *Summa de heret.* Et GRÆCI, teste S. Thoma in *Opusc. 6. c. 9.* Hi argumenta mouent, quibus nostrates pugnant Nouatotes.

SVADENT verò istis. 1. *Matth. 20.* Merces operariis datur ad vesperam: id est, plena beatitudo post extremum iudicium. 2. *Hebr. 11.* *Hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissiones; Deo pro nobis aliquid melius prouidente ut non sine nobis consummarentur.* 3. *Apoc. 6.* *Vidi sub altari animas intersectorum.*

4. S. Patres Græci, Latinique sic docent, post extremum iudicium Sanctos primum fore beatos, quando præmia & pœnæ cuique tribuentur.

5. Nec Christi anima protinus à morte cælos beata petiuit: in inferno degit advsque resurrectionem: sic & nostræ, quarum exemplar est Christus.

6. Vel demones ipsi punientur post iudicium extr. non iam. Vnde *Matth. 8.* *Veniisti ante tempus torquere nos: Luc. 8.* *Deprecabantur eum, ne imperaret illis, ut in Abyssum irent.*

7. *Ioan. Scharpius Scotobritannus in Cursu Theol. p. 2. c. 37. q. 1.* arguit Bellarminum falsi, quod dicat Caluinum negare Sanctos in Dei visionem admissos esse: asseritque nobiscum multis sententiam Catholicam.

AUTOR. Plurima hic paucis decidenda videntur.

I. In Veteri Test. clausam cœli viam Christi

Christus in Nouo referauit, perruptoque velo Tabernaculi cessarunt figuræ; & in cœli Sanctuarium è Lympo S. Patres sūt introducti. 1. Hinc in nouo Testam. S. Patres omnes docent inuocandos esse Sanctos; quod in Veteri, vt nefas, nequaquam sic, vt hodie licebat. 2. Hinc ante Christi aduentum mors Sanctoꝝ plangebatur: at post festiuè commemoratur. 3. Neque prior ad pœnas Deus est, quam ad præmia: at improbos gehennâ punit, *Luc. 16.* Quocirca potius iustos cœlesti gloria remuneratur.

II. Si quando Patrum quidam dicunt, Sanctos ante iudicium extremum non esse beatos; aut non videre Deum: id omninò de consummata Corporum cum animabus beatitate ac visione dicere sunt intelligendi: Cæteroquin ipsi sibi læpius contradixissent.

III. Neque iustè videri iniustum potest animas ante corpora beari; 1. Cum anima separata, non corpus solum, sit gloriæ capax. 2. Et cum anima præcipuè ad meritorum cumulum extruendum operetur; corpus verò duntaxat vt instrumentum cooperetur. 3. Tum etiam vtriusque vnum est suppositum personale; quocirca præstat alteram partem ad tempus felicitate solam perfrui, quam neutram. 4. Nubè SS. Patrum adducit Bellarm. *lib. 1. de Sanctis cap. 4. s.* & *Rationum cap. 6.* Vide etiam in meo *Antichristop. 1. quest. 21.* inque *Mendace Antipap. par. 1. q. 4.*

DICO AD I. Merces particularis & imperfecta datur ad vespertam cuiusque vitæ: Vniuersalis in consummatione omnium.

AD II. Repromissiones, 1. De Mes-

sa illi acceperunt: nos Ipsismet. 2. De beatitudine per Christi Ascensionè accipienda illi: nos ipsam accipimus. 3. Vtrique accepimus repromissiones de beatitate consummata post extr. iudiciū omnibus impertienda.

AD III. Altare Christus est; per quem omnia Sacrificia offeruntur: & sub eo Sancti isthic sunt gloriosi; sicut hic victoriosi extiterunt.

AD IV. S. Patres vtrique stant certatim pro nobis, etiam ij quos contra nos producant. Nam hi de incompleta beatitudine loquuntur iam data; de perfecta verò post iudicium danda. Nā tunc anima beator erit Extensiuè, scil. etiam quoad corpus, in gloria essentiali. Ita *D. Th. 2. q. 4. c. 8.* qui prius, *113. d. 49. q. 1. a. 4.* senterat, etiam Intensiuè maiorem fore beatitudinem Sanctoꝝ, Sicque videtur definisse Benedictus 12. Continuari gloriam Sanctoꝝ. Non igitur iudicium generale est superuacaneum, ob V. causas: *Bellarm. lib. 1. de Sanct. c. 6.* Nec iniustum est, animam sine corpore beari; tametsi non sine eo laborarit.

AD V. Christi Anima non ascendit in cœlum corporeum: quia ab instanti Incarnationis fuit beata, quod est Esse in cœlo. Deinde Corpus Christi est nostro exemplar moriendo, quiescendo, resurgendo & ascendendo: non autem ad inferos descendendo: quia venit vt viam monstraret nobis ad cœlos.

AD VI. Dæmones sunt damnati & dira perpetuantur, vbi vbi sint, etiam in aère: nam gehennam circumferunt, ait S. Bonauent. Attaman pœnam completam recipient in iudicio extremo Et hęc

horrent, ac deprecantur. Sicque Patres sunt intelligendi, ut docet te *Bellarminus ibidem*.

AD VII. Impudens sycophantia est: solum error typographi irrepsit, posito *lib. 4. pro lib. 3. Inst.*

QVÆSTIO LXXVI.

Num certus sit Canonismus ad agnoscendos, colendosq; Sanctos?

LUTHERANI pariter & CALVINISTÆ pernegant omnē Canonismū, rident, detestantur: ipsumque Diris deuouent Papam canonizantem; cuius ut omnia diffamant ceu Antichristiana; sic & Sanctorum canonizationem esse calumniantur Idololatricam ἀποθεωσι.

SVADENT istis apud Scharpiū Scotobritannum in Cursu Theol. Sect. 37. q. 2. 1. Canonizationis nec mandatum; nec exemplum est in Scriptura; Et Papam in ea posse errare concedit Bellarminus. 2. August. *Multorum corpora honorantur in terris, quorum anime torquentur in gehenna. Quia hypocrisæ soli Deo noti sunt.* 3. Solus Deus nouit, qui sunt sui. 4. Leo III. cepit canonismum: at tunc regnauit Antichristus. 5. Bellarm. c. 3. concedit damnatos pro beatis cultos. 6. Recensio Sanctorum in Scriptura non est canonizatio ad cultum, sed ad imitationem. Dein etiam impii recensentur.

AUTOR. Quid agastalibus? Quo purget quis hellebero voluntariè intancens cerebrum? Serion' cum istis, an agam ridiculò?

I. Sed agam more ipsorum suo. 1. Vide age sis Luthero-caluinisticos Canonismos. In Lutherano teatro apud Doctiss. Serarium l. 2. Litaneutici c. 4. vocatur *Lutherus Sanctus Pater*. Quin i plede se ipso talia in Colloq. Mensal.

fol. 492. *Ego sum Vir Dei*. In tom. 2. Ien. fol. 92. b. *Ego sum Sanctus Dei*. In tom. 1. Ien. fol. 353. b. *Ego sum Sanctus Domini*. In tom. 2. Ien. fol. 49. a. *Ego sum Angelus*. Ibidem fol. 68. a. *Verbum meum est Christi Verbum; os meum est os Christi. Quid plura? Beatus venter, qui me portauit*. NB. Hæc verba reperiuntur in editione prima: in postrema omittuntur. Vide sui canonizatorem, ac tantum non pene Apotheosistam.

2. Lutherus an non in prophetiis suis, c. de Papatu, apud Georg. Waltherum ait: *Sanctus Ioannes Huss de me prophetauit*. De Luthero Calvinista Sibrandus lib. 4. c. 1. ait, *Sanctissimus Christi seruus*: Sic idem alibi *Caluinum* appellat: *Caluinus Oecolampadium*, epist. 52.

3. Videntur autem hoc inuidiæ læ in Coelites à Bogomilis hæreticis fuisse: quorum amentia dixit in Euāgelio præcipi, *Dæmonia, ne nocerent, colenda*; teste Euthymio. Qui iidem cum SS. Patrum aliquem nominabant, noluerunt Sanctitatis elogium præfari. At qui per Calvinistarum impietas Parisiis publicè nota est, & damnata. *Petrum, Paulum* dicunt, scribunt; non *S. Petrum, S. Paulum*: Cum suum *Caluinum Sodomiticum* non citra præfationem *Monfieur* appellent; ut notat Serarius in *Tobiam cap. 2. quæst. 1.*

4. Notauit & D. Driel in sica Antipericope Pareana, pag. 22. Sacram ædem Heideldergæ ad *S. Spiritum* non vocari, sed duntaxat ad *Spiritum*. Testantur idē Lutherani Heiderbergâ pulsi Prædicantes, libro Tubingæ edito, anno 1585. pag. 21. 31. 32. 54.

5. Similiter olim Leo & Copronymus

mus Iconomachi, *Sanctos*, vetabant appellari; teste Glyca in *Annal. parte. 4.* Leo etiam *templum Sanctorum XL martyrum*, non nisi *XL. martyrum* voluit vocari. Michaëlus, vt patet in *Miscellaneous*, vetuit imaginibus subscribi, *Sanctus*, &c. Ertela hæc ex ipsorum pharetra.

II. Nunc more demum meo Canonismum asseram: Quem esse infallibilem oportere, in *Genealog. p. 1. quest. 20.* partim ostendi.

1. Per Ecclesiam Beati ac Sancti differunt, non cœlesti felicitate, sed honore & testimonio publico felicitatis, ab Ecclesia declarato.

2. SANCTI agnoscuntur probabiliter ex miraculis, quæ aut viui aut mortui designarunt. Probabiliter inquam, cum & prodigia esse falsa queant, 2. *Thef. 2. & 2. Cor. 11.* Et vera miracula etiam à non Sanctis dentur. *Matt. 7. v. 22.*

3. Ergo infallibiliter cognoscuntur Sancti, 1. Vel Scripturæ testimonio: vt quos Apostolus, *Heb. 11.* in suo recenset Hagiologio. 2. Vel Iudicio Ecclesiæ: quæ 2 *Tim. 3. Columna & firmamentum est veritatis.* Quod iudicium Canonizatio dicitur, decernens honores Sanctis septemplex. 1. Nomen Sancti. 2. Inuocatio. 3. Aris & templis colli. 4. Missis & Horarum Canonicarum officiis celebrari. 5. Festos illi dies agitari. 6. Imaginibus in locis sacris representari. 7. Reliquias eorum in aris ac lipsotheis honorari.

II. Hunc diuorum honorum Canonismum adstruimus *Scripturis, Ratione, & Primana Consuetudine*, moreq; maiorum. I. Scripturis quidem. Nam Deo ad Canonizationem adlubescit:

Quia Vtriusque Instrumenti Scriptorib. eandem suggestit. Enimvero ab hisce, publico Ecclesiæ testimonio Sanctos voluit plures declaratos. 1. Patet *Ecl. 44. 45. &c.* quantum testatur inclytos virtutibus viros Sanctos? 2. Lucas in Actis Canonizauit Stephanum, Iacobum maiorem, Petrum, Paulum, Silam, &c. 3. Christus Apostolus: *Vos amici mei estis. Qui secuti estis me, vitam æternam habebitis. Pater Sanctifica illos; Serua illos, quos mihi dedisti. &c.*

2. Vin' Iussione cultus? Ecce *Ecl. 44. Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum annuncient Ecclesia.*

3. Vin' Rationem Vtilitatis? 1. Hæc nostra Sanctorum imitatio est. *Heb. 113. Mementote Præpositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis Verbum: Quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem.* Atqui Canonismus eos, vt lucernas, in candelabro proponit. 2. Ad hæc cum membra simus vnius Corporis Christi; par est, vt, sicut afflictis compatimur, ita & glorificatis in cœlo congaudeamus in Ecclesia. *Psal. 150. Laudate Dominum in Sanctis eius.* Alias ex Fide rationes repetere ex mea *Genealog. part. 1. q. 20.*

De Necessitate Canonismi vide cultissimum Nic. Serarium in *Litanico l. 2. c. 12.*

DICO AD I. Exemplum declarationis Sanctorum extat & mandatum: vt iam patet.

AD II. Verum est de multis in auro sepultris, & mausolæo honoratis: at non de Canonizatis. Nec mortuus vllus est hypocrita; nec viuus talis canonizatur.

AD

AD III. Deus nouit; at non solus: sed & ij, quibus reuelat per infallibilem Sp. Sancti assistentiam: quæ Papæ & Ecclesiæ præfò est.

AD IV. Leo III. publicum canonicum cœpit quoad solennitatem accidentalem, non quoad rem ipsam. Hæc vsus Ecclesiæ cœpit, tenuitque. *Bellar. cap. 8.*

AD V. At damnatos vnde constitit? Cōstitit postea; at nō fuerant canonizati vnquā. Dein: Coluerit quendā vulgus errore facti; at non intentionis. Nec vulgus locale præualet Ecclesiæ vniuersali.

AD VI. Scopus canonismi est & veneratio, non solum imitatio; patebit infra. Et impiorum recensio fit in eorum detestationem.

Q V Æ S T I O L X X V .

Quis, qualisque Cultus religionis debetur Sanctis?

LV THERANI Magdeburgenses Cent. 1. l. 2. c. 4. ol. 240. dicunt: *Omnis Sanctorum adoratio est lino olatrix.* Sic plerique cæteri cum velana conuociferatione.

CALVINVS *Instit. l. 1. c. 11. §. 11. & c. 12. §. 1. 2. & c.* nullum penitus Cultum patitur seu Angelis, sine aliis Sanctis deferri. Quod duplicem constituat Honorem, Diuinum, seu Religiosum, ui soli Deo; & Ciuilem, qui creaturæ cuiusque exhibetur. Πορò δαλέου, id est, seruire plus esse vult, quam λατρεύειν, id est, colere: ac proinde Colere vltum sine latria, esse colere sine Cultu; quod negari est. &c.

A V T O R. Plurima talia spuria vitulamina falce curtâ rescindam.

I. Cultus interior, exteriorue, cum triplicis existimatione Excellentiæ fertur: 1. Vel DIVINÆ ac infinitæ; & Hic

dicitur Latria. 2. Vel HVMANÆ; & est Obseruantia; 3. Vel MEDIÆ; & est Dulia. Ex quo liquet realem, non duntaxat verbalem, vt Caluino placet, differentiam esse Latriæ ab Dulia: Differunt autem vt finitum & Infinitum. Itaque infinities Latria Dei superat Duliam Sanctorum.

II. Quare soli Deo latriæ; Sanctis in cœlo beatis duliæ cultus debetur. 1. Sic Abraham, *Gen. 18.* Loth, *Gen. 9.* Balaam, *Num. 22.* Iolue, *cap. 5. adorauit pronus in terram Angelum:* Quod non erat ciuilitate, sed religiosè adorare, vt quouis homine altiore Dei ministrum. 2. Sic adorati sunt Sancti. Saul, *1. Reg. 18.* animam Samuelis adorauit; quem ideo nec Samuel, nec Scriptura reprehendit. Itâ Abdias adorat Heliam, *3. Reg. 18.* et si minorem maior. Sic filij prophetarum, *4. Reg. 2.* audito Spiritum Eliæ requieuisse super Helisæum, adorauerunt cum proni in terram. Sic, *Dan. 2.* Nabuchodonosor secum captiuum adorauit Danielelem, ob intrinsecam sanctitatem eius. Ita SS. Patres. &c.

III. Quod prohibiti quidam sunt ab adoratione; error in causa fuit. Vt Cornelius in Petro quid Diuinum inesse putabat: Sic, *Act. 14.* Licaones in Paulo & Barnabo: *Apoc. 1.* Ioannes in Angelo, ait *Aug. quest. 61. in Gen.* putauerit apparere Christum; cum dixisset: *Ego sum primus & nouissimus; sui mortuus, & ecce sum uiuens.*

S. Patres autem reprehendunt eos, qui ex hominibus Deos faciebant. Nos verò, ait S. Cyrillus Alexand. l. 6. in Iulianum: *non Deos factos esse dicimus Sanctos Martyres; sed omni honore dignari consueuimus.*

uimus. Damasc. l. 4. de fide c. 16. Honorare decet Sanctos, ut Amicos Christi, ut filios Dei & heredes.

IV. Atque inde factum, ut Dulia Sanctorum templis, aris, festis, votis, imaginibus, peregrinationibus omnia orbis Christiani loca complevit: Non sic Ciuilibus & humana Obseruantia coluit Pappas, Imperatores, Reges, &c. Non.

Rectè id quidè. Quia si ciuilibus honor ciuili debetur virtuti, ut sapientiæ, potètiæ, nobilitati: sanè altiore deberi gratiæ supernaturali Sanctorum necesse est; qui, *ut mundi corde Deum* intuentur, æternamque sapientiam contemplantur, non in ænigmate; sed sicut ipsi cogniti sunt. Qui Dei potètiæ participes facti. Vnde Apoc. 3. *Qui vicerit, dabo ei sedere in throno meo.* Itemque nobilitatis diuinæ consortes; Vnde de ijs, Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum.*

QVÆSTIO LXXVI.

Inuocatio Sanctorum quatenus illicita, licitaque sit?

LUTHERANI perinde ut CALVINIANI trita, iam olim condemnata sæpius, renouant. 1. Mortuos pro viujs orare non constat è Scriptura. 2. Orare forsan vniuersim pro Ecclesia; non singulatim pro quocquam. 3. Inuocari Inutiliter, & Illicite. Vide in *Genealog. q. 21.*

SVADENT illis. 1. Inuocatio Sanctorum cedit in iniuriam Dei; qui solus vult inuocari. *Matth. 4.* 2. In iniuriam Christi, qui solus Mediator est ad Deum, 1. *Tim. 2. Eph. 2.* 3. Quia est inutilis, cum nec preces audiant, nec nostra cognoscant. 4. Est signum diffidentiae in Deum tam audire paratum, ut, *Hebr. 4. Cum fiducia ad eum accedamus.* 5. Christus nos docuit inuocare Patrem. 6.

Nullum extat Scripturæ exemplum aut mandatum de inuocandis sanctis. 7. Primitiua Ecclesia non vsurpauit eam inuocationem.

AUTOR. Liquida distinctio litem dirimit; vbi obcæcatrix abest peruicacia.

I. NEFAS est petere gratiam & gloriam à Sanctis, tanquam autoribus: Ergo solum ut ab Amicis Dei Intercessoribus. Ita Scriptura, Vfus Ecclesiæ, S. Patres, & Ratio.

II. NEFAS sentire est, Sanctos immediatos ad Deum Mediatos esse; cū per Christum duntaxat petita impetrèt. Ita Scripturæ, Patres, Vfus Ecclesiæ apud Bell. *l. 1. de Sanctis c. 16. 17.*

III. Sancti orant pro nobis in genere, vniuersim. Ioan. 15. *Dixit Dominus: Si steterit Moyses & Samuel cor à me, non est anima mea ad populum istum.* Ergo poterant orare, etsi mortui. Dein Iudas, 2. *Machab. ult.* vidit Oniam & Ieremiam, dudum mortuos, multum orare pro populo.

CALVINVS negat eum librum esse Canonicum.

AT Concil. Carthag. III. eum pro canonico agnouit: Et illud CALVINVS contra Inuocationem Sanctorum allegat. Cætera vide in *Antichristo part. 1. quest. 22.*

IV. Sancti orant pro nobis etiam singulis: Quia Angeli pro singulis orant, fatagunt, præsunt *Tob. 12. Zach. 1. Dan. 10. Psal. 90. Matth. 18. Apoc. 8.* Ergo & Sancti. Nam *erimus similes Angelis.* Apoc. 2. *Qui vicerit, dabo ei potestatem super gentes.* Exempla apparationum id docent apud Bellarminum, *libr. 1. de Sanctis cap. 18.*

Q V. An-

V. Angeli & Sancti piè, vtiliterque inuocantur.

1. Sic Scriptura, Gen. 48 Job. 5 Exod. 32 &c. Vide in *Antichristo*, p. 1. *quæst.* 22. Quia Sancti in Veteri Testamento non recipiebantur in cœlos; (id quod iam denique Caluinistæ nobiscum dicere cœptant, vt Rainoldus lib. 1. de Rom. Idololatria c. 7.) ideo non solitum erat sic inuocari eos: *S. Abraham ora pro. &c.* sed per merita ipsorum orabatur Deus. Vt Psal. 131. *Memento Domine Dauid. &c. Propter Dauid seruum tuum. &c.*

2. Deinde in vtroque Testamento viuentes à viuentibus legimus inuocatos: Vt I. Reg. 7. *Ne cesses clamare ad Dominum pro nobis.* Eph. 6. &c. Sunt autem mortui Sancti æquè ac viuui in eadem charitate nobiscum coniuncti, teste ipso Caluino: qui idcirco ad illud respondere nequiuit.

3. Ita per antiqua Concilia, S. Patres Græci & Latini: Ecclesiæ constans V. sus: Attestantibus signis ac miraculis innumeris.

Dicit Brentius c. 24. Confess. Wittenb. Patres in Concionibus suis sese ad Sanctos per prosopopœiam conuocasse.

Logi! Quid ergo ij, qui ex professo docent Sanctorum inuocationem?

CALVINVS *Instit.* l. 3. c. 20. absurdus fingit; Patres voluisse prohibere eam; sed imp. tum vu'gi & consuetudinis perfringere nequiuisse.

O desperatos! Dicere audent, quod docere desperant; ne nihil dicant.

DICO AD I. At ita nec Sancti viuentes forent inuocandi: contra Thes. *Orate pro nobis.* Iac. *Orate pro inuicem.*

AD II. Idem sequeretur falsum. Dein; Sancti sunt mediatores secundarij: Et nos pro nobis ipsi oramus citra

Christi iniuriam: ergo & Sancti hoc amplius possunt; idque ad honorem Christi.

AD III. At fecus omnes S. Patres. Nam Angeli cognoscunt res nostras: Tob. 12. *Ego obtuli orationem tuam* Luc. 15. *Gaudium erit coram Angelis super uno peccatore pœn. agente.* Psal. 137. *In conspectu Angelorum psallam tibi.* I. Cor. 11. *Mulier velamen habeat propter Angelos.* Ergo & Sancti cognoscunt. Apoc. 5. XXXIV. *Seniores habentes phialas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum.* Item Sanctis in hac vita datur cognoscere occulta hominum: Vt 1. Reg. 9. Samuel noscebat interna Saulis: Elisæus sui Giezi, 4. Reg. 5. Regis Syriæ, 4. Reg. 6. Daniel Nabuchodonosoris. Petrus Ananiæ, *Act.* 2. &c. Item intuentur Deum inque eo creaturas omnes. Abraham & Israël nescierunt suos; quia non verè intuebantur Deum in limbo.

AD IV. Paratus est audire Deus nos; & tamen misit ad lobum eius criminatores, vt pro eis oraret: Abimelech regi dixit, Genes. 20. *Abraham orabit pro te.* Stephanus, *Act.* 7. *Domine ne statuas illis hoc peccatum.*

AD V. At licet nihilominus inuocare & Christum, & Sp. Sanctum, & Angelos: ergo & Sanctos.

AD VI. Mandato nil opus, vbi necessitas vrget. Dein; multa laudabiliter seruantur, quæ mandata non sunt; vt Consilia Euangelica: communicare ieiunos: Exorcismus infantum: Sic. *Ierem.* 35. *Rechabitæ abstinerunt à vino.*

AD VII. Variant Sectarij: *Melanch. in Apolog. Confess.* ait, non eius meminisse Patres ante Gregorium; *Kern. ad Sess.* 22.

coepisse tempore Augustini, autore Pet. Gnaphæo anno 480. At eum docuerunt Augustinus, Orig. Nectarius, Ephrem, Gr. Nazian: Basil. Nissenus, Ambr. Hier. apud Becanum in *Manuali* l. 1. c. 7. q. 6.

QVÆSTIO LXXVII.

Num qua alia Nouatores carpant in Sanctorum Inuocatione?

LYTHERRVS par. 2. in art. 2. Schmalcaldico. *Angeli in caelo pro nobis orant; sicut ipse quoque Christus facit, & Sancti in terris; & Fortassis etiam in caelis.* Ita & Melanchthon in Apolog. Confess. Aug. ad art. 21. Nec enim omnis rerum humanarum eis debetur memoria; ceu patet in Epulone, fratrum memore, *Luc. 16. vt mox fierent cautiore.*

CALVINVS Instit. 3. c. 20. §. 23. Angelos salutis nostræ præfectos, cœtus frequentare sacros ait; Sed hoc peculiare illis, ad alios Sanctos qui transferunt ordinem Dei confundunt & peruertunt. Ibid. §. 24. *Quis eo usque longas eis aures esse reuelauit, qua ad uoces nostras parrigantur? Oculos etiam tam perspicaces, qui necessitatibus nostris aduigilent? &c. Non potest igitur, qua Pontificiorum preculas cognoscant Sancti, explicari MODVS. Non igitur cognoscunt? Igitur nec orandi sunt.*

AUTOR. Duo hic controuertuntur; An cognoscant res, precesque nostras Sancti, & Quomodo?

I. Sancti cognoscunt preces nostras. *Apoc. 9. Seniores enim XXIV. offerre eas sunt visi. Sciunt, qui ex humanis excedant; quomodo diuexentur pij.* 2. *Qui piè obeunt, Luc. 10. æquales Angelis sunt; at hi cognoscunt nostra. Tob. 3. Luc. 11. Apoc. 8.* 3. *Gubernant gentes cum Christo, Apoc. 2. Matth. 24.* Ergo res earum cognoscunt. 4. *Faciunt præstantque petita nostra; vt exempla docent.* 5. *Calvinus in epist. pag. 10. ad Farellum scripsit: Coraldus stat coram*

Domini tribunali testis & accusator eorum nequitia.

II. **MODVM.** quo cognoscant. *S; Aug lib. de cura pro mortuis cap. 11. se nescire fatetur; at factum credere. Explicari tamen potest; & varius.* 1. *Sua celerimâ præsentia;* 2. *Piorum, aut Angelorum nuncio;* 3. *Dei reuelatione immediata;* 4. *Vel Meditata;* 5. *Dei visione. Greg. Dial. 4. c. 33. Quid tibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? D. Th. 1. q. 2. a. 2. 8. Quid non videant, qui videntem omnia vident? &c.*

Ad quæ conuictus Calvinus in 1. Cor. 11. ait *Quid opus tam subtiliter philosophari?*

1. Et verò ipse fatetur, quo Dominus in Coena insit Modo, explicari non posse.

2. Et Calvinistæ dant, visum in cœllis Christum S. Stephano; Modum tamen se nescire.

3. Ecce quàm clarè Beza in 1. Ioan. 2. *Sunt,* ait *Coelites solliciti de laborantium fratrum salute, suo nobis incomperito Modo.*

II. **LYTHERRANI,** vt Kemoitius, Heilbrunnus, &c. & plerique, singularia Sanctoꝝum patrocina petulantè ridet, & exagitant.

Ex CALVINIANIS ille Anglus Rainoldus l. 1. de Rom. Idololatria, Chamierus, &c. Calvinus Instit. l. 3. c. 20. §. 22. *Postquam ceptum fuerat in Sanctoꝝum intercessionem respicere, sensim sua eiusque procuratio est attributa; vt pro negotij diuersitate nunc hic, nunc ille aduocaretur intercessor.*

AUTOR. Ridet, subfannant, plaustra verborum fundunt ij; quibus bonæ rei, causæque iustæ nihil suppedit, desertis ab omni veritate, & rationis vel probabilitate. Sed istud Sycophanticum est.

Rectè, inquam, ac piè huic illius bono procurando, vel auertendo malo

Q 3 cer.

certi Sancti pollere gratia censentur, vt orari possint. 1. Nam 1. Cor. 12. dat sua cuique Deus dona pro vt vult: Vt cuius fit sic in coelo, sicut & in terra, voluntas.

2. Deinde patet ea donorum diuersitas è Scripturis. vt Apoc. 2. *Qui vice-rit. &c. dabo illi potestatem super gentes.* Item alteri dabo stellam matutinam. item, Matth. 24. *Alium Constituet Dominus super familiam suam: Aut super omnia bona sua.*

3. Hinc, Ioan. 14. *In domo Patris mei mansiones multae sunt; vt in qua suas quique functiones obit domesticas, velut in Ecclesia militante: in omnes ordo bonus ex coelesti Hierarchia descendit.*

4. Sicut enim, 1. Cor. 15. *alia est claritas solis, alia luna; alia stellarum; stella enim à stella differt claritate: sic erit in resurrectione, manebitque in gloria; Et verò est in animabus Sanctorum.*

5. Angelis varia delegata sunt munia: At, Luc. 20. *Sancti Angelis aequales sunt;* Ergo, S. Ambr. l. 8. in Lucam: *Sicut Angeli praesunt; ita hi, qui vitam meruerint Angelorum.*

6. Vel herbis, lapidibus &c. rebusq; aliis alia vis est indita; quanto magis gratiarum est distinctio in Sanctis?

7. Benè S. Aug. Epist. 173. *Vbiq; Deus est, & nullo includitur loco &c. Viruntamen ad ista, quae hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis haec miracula fiant, in aliis non fiant? Sublicit exempla.*

8. Denique S. Patribus eodem in cultu obiecerunt Manichæi, apud Aug. l. 2. contra Faustum; Vigilantius S. Hieronymo; Iulianus, Apostata, teste Cy-

rillo l. 6. in ipsum: &c. *Hoc est Asculapios, Martes, Pallades, Lucinas, &c. Diros, deasque inducere.*

Rainoldus inquit, id veteribus iniuriosè ingestum fuisse; at hodie nobis verè dari probro.

Sed dicit; non docet: Nos verè eadem illi regerimus, quæ istis Sancti Patres responderunt.

Q V Æ S T I O LXXVIII.

An Sacris RELIQUIIS veneratio religiosa debeat?

LUTHERVS (serm. de cruce iudicat, Reliquias, vt scilicet seductiones, sub terram esse de fonten. as. Sic & Lutherani].

CALVINVS idem: cuius SVASIONES Vide in Genealog. p. 1. quest. 22. Idem in Matth. c. 9. v. 21. *Quod mulier cogitat; si modo tetigerit Christi vestem, si protinus fore sanam,* 1. Singularis quidam fuit Sp. Sancti impulsus; Neque ad communem regulam trahi debet. Scimus quam proteruè ludat Superstitio in stulta & inconsiderata emulatione Sanctorum. Atqui similes sunt, non imitatores, qui singulare aliquod exemptum, absque Dei mandato, proprio magis sensu, quam spiritus directione usurpant. 2. Quod in veste hesit potius, quàm vt se illi sanandam precibus offerret, fortè zelo inconsiderato paululum à via deflexit. 3. Praesertim cum paulo post ostendat, dubitanter et perplexo animo id tentasse. Iam verò, vt demus, hoc illi à Spiritu fuisse dictatum, manet tamen fixa regula; Eidem nostram priuatis exemplis huc & illuc circumagi non debere. Quia Dei verbo penitus affixam esse oportet.

Similia idem in Matth. c. 14. v. 36. Rogabant, vt vel huiusmodi vestis eius tangerent. Et quicumque tetigerunt, salui facti sunt. 4. Credibile est superstitione aliqua fuisse implicitos, cum ad tactum vestis restringerent Christi gratiam. 5. Saltem illum fraudabunt honoris sui parte; cum nihil virtutis sperarent ex simplici eius verbo. 6. Sed ne linum fumigans

gans exlinguat, sese accommodat eorum ruditati. 7. Interea non est quod sibi placeant, qui gratiam Dei in ligno, aut clavis, aut vestibus querunt: 8. Cum diserte pronunciet Scriptura, nefas esse, quicquam nunc concipere de Christo, nisi spirituali cœlestique eius gloria dignum. 9. Tolerata fuit ad compus eorum infirmitas, qui nescientes Christum esse Deum, propius ad eum accedere optarunt. Nunc, cum odore gratia sua cœlum & terram impleat, Fide, non manibus, vel oculis apprehendere docet, quam è cœlis offert salutem.

AUTOR. I. Speciosa hæc & inaurata; sed venenata, & serpentis in Paradiso sermoni tam similia, vt nec ouum ovo similius. Sed expendamus obiter. I. Singularem impulsum fuisse vnde scit, vel probat? Silet. Factum laudat; imitari vetat. Cur; Cum id miraculo Dominus approbârit? Et ipse ibidem Calvinus ex dicto Christi ad cœcos isto: *Iuxta fidem vestram fiat vobis*, dicat, *generalem elicere doctrinam conuenit; Nos, modo ex fide precemur, nunquam in votis nostris repulsam passuros.* Cur non pariter & istud in communem regulam trahi debet: ad venerandum Reliquias? Sicut ad istud Matth. 8. *Dic verbo, & sanabitur puer meus*, ait Calvinus: *Hinc colligi potest generalis regula; Certitudinem salutis nostræ ex Verbo Dei petendam esse.* Ita, quodlibet, licet.

2. Inconsiderati Zeli factum arguit hæreticus, quod miraculo approbavit Christus. Nimirum liciti sui probatione destitutus, ad criminationem vertitur personæ; vt facti exemplique imitationem euertisse videretur.

3. Quid quod eam dubitanter tentasse mentiatur, cui Dominus ait: *Fides tua te saluam fecit*; Hæc certa erat, non animi

perplexi. Ergo manet fixa regula de Reliquiis venerandis: Quia hæc fides hic Dei verbo affixa est, quam frustra reuelleris niteris Caluine.

4. Ad tactum, gratiam Christi restringebant? Quin extendebant magis à Christo etiam in vestem; à fide ad actum. Quæ fimbriæ tribuebant; quæ non Christo tribuerunt? Vnde hic Chryl. *Cum maiore fide eum accedebant.*

5. Quò maior ista calumnia est; quod Christum parte honoris sui fraudabant; quæ exangebant: Quòd Nil virtutis sperarent ex simpli. eius verbo: Ex quo ad altiorem istum fidei actum & gradum profecerat, vt crederent id quod inusitatus erat, credituque difficilium.

6. Sed Christus aliorum ruditati sese accommodauit, ait. Scilicet, vt factum superstiti sum commendaret; qui nec tantillum Pharisæis dissimulare voluit vquam? Hic etiam ex Christo facit politicum simulatorem, pessimo exemplo; at Calvinistis familiarissimo.

7. Gratiam verò Dei querimus in Ligno; Sed crucis; in Clavis, Sed Christi. &c. inque reliquiis; Sed Sanctorum.

8. Et istud cœlesti spiritaliq; Christi gloria dignum est.

9. Atque etiam in terris Ch. istis manibus vel oculis apprehenditur, Matth. 10. 24. Luc. 10. cibatur, vestitur, potatur, in Synaxi sumitur, bibitur. Similiaque operabantur, Act. 5. *umbra Petri*, & Act. 19. *sudaria & præcinctia Pauli*: Et Act. 4. Apostoli. *Manum extendebant ad sanitates & signa. &c. per Nomen S. suum.*

Hæ ex Euangelio de reliquiariis exemplis, ab Caluino blasphemè traductis, vindiciæ meæ valent ad vniuersum genus

Q 3 nus

nas reliquiarum. Quæ plura desuper
luculentè Scriptura testatur, videre est in
meo *Antichristop.* 1. q. 23.

II. Quid CONCILIA complura
memorem? 1. *Nycanum* II. Act. 3. an-
no 558. vocat *S. Reliquias, fontes salutare*
beneficiorum Dei; & excommunicat ea-
rum contemtores. 2. *Gangrense*, ante
1200. annos, damnauit Eustathianos; qui
Martyrum Memorias inire fugiebant;
quod Corpora etiam Sanctorum puta-
rent immunda. 3. *Carthaginense*. V. an-
no 397. euerit iussit aras, vbi non essent re-
liquiæ; ne populus superstitione teneret-
ur. 4. *Braccaracense* III. anno 563 iu-
bet thecam eum reliquiis in supplicatio-
nibus per Sacerdotem præferri, 5.
Atogunetinum sub Carolo Magno, vetat
transferri corpora Sanctorum absque li-
centia Episcopi. 6. *Lateranense* III,
Sanctiuit, ne vllius coli inciperentur re-
liquiæ, citra Papæ infallibilem Autori-
tatem.

III. SS. Patrum nimbum densissi-
mum vide in *Bellarmin. libr. 2, de Sanctis*
cap. 7.

IV. Ibid. vide testata Miracula ad se-
pultura, ad S. Ossa; in Inventionè corû;
in Translationibus; In eorum sub aris
inclusionè. &c.

V. Accedunt putidissima Sectariorû
Mendacia, quibus nos & S. Reliquias o-
perare nil erubescunt. De quibus con-
tule meum *Mendacem Antipap. p. 1. q. 7.*
Istis adde fuitiles argutationes eorûdem,
refutatas in mea *Genealogia part. 1. que-*
stio 22.

Q V Æ S T I O L X X I X.

*Sitne licitum Imaginum Sacrarum
vjus?*

CALVINVS *Instit. lib. 1. c. 11.* tria asse-
rit. 1. Deo inuisibili visibilem fieri i-
maginem, nefas. 2. Christi & Sanctorum
imagines non prohibitas; sed non in templis
ponendas. 3. Eisdem non valere ad instru-
ctionem vllam; sed delectationem solam.
De his vide meam *Genealogiam part. 1. que-*
stio. 23.

DE I. DEO inuisibili visibilè imaginem
fieri nefas, SVADET, 1. Scripturis *Exod. 20.*
Non facies tibi sculpsile. *Deut. 4. Imaginem*
nullam vidisti: Obserua ergo te, ne forte dece-
ptus facias tibi vllam similitudinem. &c. 2.
Quia Conc. *Elbertinum* id vetuit. 3. Quia
August. l. de Fid. c. 7. esse nefas ait. &c. 4.
Quia periculum aperit errori. *Itaque si Gre-*
gorius in schola spiritus edoctus fuisset, nunquam
dixisset Imaginem sacrarum librum. 5.
Quia Imagines sunt absentium; at præsens
vb que Deus est. Quidam Catholici senti-
unt idem; ideoque aiunt; Dei imagines to-
lerari in Ecclesia; non probati.

AVTOR. Vt quidam orthodoxi
de imaginibus Dei sentiant transuer-
sum; at non de Christi ac Sanctorum.
Caluiniana verò ea est techna, vt, cum sibi
docuisse videbatur illicitas Dei esse i-
magines, protinus triumphum canat de
hoc; Non licitum vllam colere imagi-
nem.

AT DEVM effigiare fas est. 1. Quia
Angeli, *Exod. 25. & 3. Reg. 6.* picti scul-
ptique sunt, ad Pædagogiam populi: Er-
go & Deus potest; sit licet spiritus. 2.
Quia Deus humana visus in forma est
Adæ. *Genes. 3.* Iacob, scalæ innixus. *Genes.*
28. Prophetis, sedere in folio. Et Sp. San-
ctus specie columbæ visus est. *Matth. 3.*
Angeli item per se pè apparere. 3.
Quia Scriptura Deo membra tribuit hu-
mana, etsi in corporeum esse doceat. 4.
Quia pinguntur etiam Virtutes, quæ nec
spiritus quidem sunt. 5. Quia Homo
Dei

Dei imago est : ergo Deus potest effigiari.

Concil. Trid. Sess. 25. monet interim concionatores, exponant sapius, quid, quatenusque colatur in icone. Pictura autem trifariam fit. 1. Ad perfectam formæ expressionem. 2. Historicæ, ut si creatio mundi, Immolatio Isaaci. &c. pingatur. 3. Ad declarandam rei naturam seu qualitatem analogicis. Sicut virtutes, Angeli. Primo modo solum corpora; Secundo omnia, pingi cōsueverunt, etiam ipse Deus. Equibus promta

RESPONSIO est ad argumenta Caluini.

AD I. ET II. Scripturæ & Concil. loquuntur de pictura primi generis: qua DEVM effigiari nefas, & impote.

AD III. Patres, autem de simulacris gentium, aut de pictura primi generis loquuntur.

AD IV. Iniuria sibi S. Gregorio.

AD V. Picturæ causa est non solum rei absentia, sed maximè, quia videri oculis nequit; ut nequit Deus, tametsi præsens.

DE II. CALVINVS *Inst. l. 1. c. 12.* Christi & Sanctorum imagines, ut pingi sculpine prohibita non sint; in templis tamen proponi minimè oportet.

SVADET istis. 1. Quia primis 500. annis nullæ in templis imagines visæ. 2. Quia Conc. Elibertinum interdixit. 3. Quia erecta in templo statua signum facit idololatriæ. 4. Quia templa sunt instituta pro baptismo, & Cœna, &c. que sibi viæ sunt imagines: ideo exulent mortuæ.

AVTOR. Nusquam rectius, ac in templis, visuntur imagines Christi & Sanctorum. 1. Quia & Cherubinæ in Ierosolymitano stabant, iussu Dei. 2. Quia anno 201. Tertullianus lib. de Pu-

dicitia, testatur vel in calicibus sculptum Christum, ut Pastorem repertæ baiulum ouiculæ: Pluraque de statuis *Bellarmin. l. 2. de Sanctis c. 9.* ex historicis, S. Patribus, & Conciliis. 3. Ratio: Quia decent loca sacra sacros. Et templum Christianum magis est imago cœli, quam, *Hebr. 9.* Tabernaculum Mosaicum; pertinent igitur ad idem cœlitum picturæ ac sculpturæ.

RESPONSIO AD I. Mendacium est.

AD II. ait Sanderus *lib. 2. de cultu imag. c. 4.* Interdictas à Conc. ob persecutionem; tum ne Christiani putarentur idololatræ; tum ne imagines sacræ ab ethnicis violarentur. Dein; Conc. istud non est approbatum in omnibus; errauitque in nonnullis; Et fuit solum prouinciale 19. Episcoporum.

AD III. Liquet vanitas.

AD IV. Idem prisca dicitabant iconomachi: teste *Synodo VII. act. 6. 10. 3.* Nec imagines dici debent mortuæ; sunt enim viuientium in cœlis hinc inter viuentes in terris.

DE III. CALVINVS *ibid.* Non sunt vtilis pictura sine notatione historia.

AVTOR. Quo id argumento probat? Nec villo. Sunt verò perutiles. 1. Iussu Dei in Cherubinis. 2. Exemplo Christi, qui impressam linteo faciem suam Regi Abagaro misit: teste *Euagrio l. 4. c. 26. &c.* Syrophœnissa Saluatori statuum posuit: teste *Euseb. lib. 7. hist. cap. 14. &c.* Nicodemus aliam reliquit, teste *S. Athanasio. &c.* Omnes ex miraculis illustres. *S. Lucas depinxit B. Virginem. Niceph. lib. 14. hist. c. 2.* Talia plura è *Bell. repete l. 2. c. 10.*

3. Porrò Vtilitates constant multæ:

Vt

Vt Eruditio ocularis rudium, Excitatio charitatis in Deum & Sanctos; Exemplum; memoriae Christi & Sanctorum custodia, Confessio fidei. &c.

Atque ista de usu imaginum: iam de Cultu.

QVÆSTIO LXXX.

An Christi & Sanctorum imagines rectè colantur?

LUTHERANI iuxta & CALVINIANI id cum diris execrationibus pernegant, multis nixi mendaciis: Vt videre est in meo *Mendace Antipap. part. 1. q. 7.*

SVADENT istis. 1. Cultus simulacrorum seuerè vetatur, *Exod. 20. Deut. 4. Rom. 1.* Non quòd Iudæi ac Gentes idola ipsa pro Diis haberent; cum in iis Deum verum colerent: sed quòd nollet sic coli Deus: quantò minus Sanctos coli patitur? Id quod pluribus docere laborat Calvinus apud *Bellarmin. cap. 10. quæ c. 13. 14. 15. 16 &c.* refelluntur: ea huc reddere pretium non est. 2. Imago est idolum, & contra: ergo prohibita.

AUTOR. I. Respondeo istis: Iudæi vocabant idola Deos: *Exod. 31. Fac nobis Deos.* Iudicum 18. *Deos meos abstulistis.* Item Ethnici: *Dan. 5. Laudabant Deos suos aureos, æreos: &c.* 2. Iudæi factò vitulo Deum sunt obliti verum, *Deu. 32. Psal. 105.* 3. Iudæi in idolis non intendebant colere vnum verum Deum: quia Deum corporeum quarebant: & Ægyptio vitulo similem, dicto Apim. &c. Vide *Bellarmin. c. 13. &c.*

AD II. Imago est vera rei similitudo; idolum falsa, quia est rei quæ non est: & non principiò, sed denique serpens colebatur.

II. Cùm apparatus ipse vsusque sacrarum imaginum multiplicem habeat commendationem, vti patet; & Scri-

pturæ Autoritatem; de qua etiam in *Antichristo part. 1. quæst. 24.* idcirco & Cultum Deo in Sanctis suis per eas, vt per signa, exhibitum esse sanctum oportere necesse est.

III. Ita verò omnis retrò tenuit, tradidit, defenditque veneranda Antiquitas, testibus Conciliis sacris Generalibus: vt Synodo VI. & Conc. Romano anno 733. &c. apud *Bellarmin. l. 2. de Sanctis c. 12.* Et si tempore Iconomachiae quædam conciliabula Sanctos, ipsorumque iconas impugnarint, ramen ait verè August. l. 2. de bapt. c. 3. *Concilia particularia plenariis sine dubio cedere debent: Vt duo Constantinopolitana & Francofurtianum.*

Huc communis S. Patrum accedit consensus istum in sensum Lactantii de Passione Domini:

Fleete genu, Lignumque Crucis venerabile adora.

IV. Quot, quantis, quam illustribus Deus miraculis qua Vtum, qua Cultum S. imaginum adprobavit? Ad Hæmorrhoidiæ imaginem herba excrecens omni morborum generi medebatur, teste Eusebio *lib. 7. hist. c. 14.* Iuliano eandem remouente, suamque substituente, hanc de cælo diffregit ignis, capite procul proiecto. Id quod Christi statuae accidisse mentiuntur *Magdeburgenses Centur. 4. c. 13.*

V. Homo est honorabilis, quia imago Dei est: ergo & Christi ac Sanctorum imagines. Quod enim vni conuenit, quia imago est, id omnibus imaginibus conuenire necesse est. Ratio autem cultus est representatio: hæc si Sancti est, is religiosus est; hæc si ciuilis, & is ciuilis est. Ita-

Itaque finis determinat cultum imaginis; non qualitas imaginis in homine vivo, aut in statua intenfili.

VI. Imago Regis est venerabilis, quia Regis est; ergo & Christi, & Sanctorum. Item est capax iniuriæ ac contumeliæ: ergo & honoris.

VII. Iustè idola destruxit Theodosius; quia falsorum erant Deorum: ergo verè Sanctorum icones iustè colit Christianus.

VIII. Iconomachi fuerunt Iudei, aut Mahumetani, aut Nicromantici, aut Hæretici, id est, impii, athei: At defensores imaginum viri Sancti. His igitur, nō illis credendum. Nec enim Deus per inimicos Dei docet Ecclesiam Dei. Nam *qui non colligit mecum, dispergit.* Luc. 11. Odit autem diabolus imagines; sunt igitur iconoclastæ ex parte diaboli. Vide Bellarm. & meam *Genealogiam part. 1. quest. 24.*

QVÆSTIO LXXXI,

Quatenus Christi & Sanctorum imagines sint colenda?

LVTHERO-CALVINISTIS, si velint, informandis; Orthodoxis confirmandis, fit quæstio hæc. Quiddam honoratur trifariam, Per se, vel per Accidens: Propter se, vel aliud: Propriè, vel impropiè. 1. *Per se*, rei suppositum, cui inest ratio venerationis: Vt Rex per se, vt quis: Regia dignitas, per se honoratur, vt Qua: Purpura per accidens. 2. *Propter se* res honoratur, cuius ratio venerationis non aliunde Pendet: Vt rationalis natura. *Propter aliud* ea, cui inest ratio honoris, sed quæ ab alio

dependeat: Vt imago Christi vel Sanctorum. 3. *Propriè* honoratur, quod verè sui ipsius ratione honoratur: *Impropiè*, quod loco alterius colitur. Vt cū funus per statuam alicui ducitur, absente corpore: Ceu Traianus mortuus triumphavit Romæ, statuâ circumnectâ. Ex his subiectas asserimus conclusiones.

I. *Imagines Christi & Sanctorum veneranda sunt non solum per accidens & impropiè; sed etiam propriè, scilicet vt terminent ipsa venerationem in se, non tantum vt vicem gerunt exemplaris.* I. Quia Conc. VII. act. 7. dicit esse venerandas; sed nō latriâ. 2. Quia quod dicitur impropiè, potest simpliciter negari: si ergo impropiè solum venerandæ forent imagines; posset simpliciter negari sic venerandas; quod Conc. VII. damnat. 3. Decernit idem, esse venerandas, vti Euangelium, & sacra vasa. Quia eis inest quid sacrum, scilicet imago, & dedicatio facta cultui diuino.

II. *Non sunt imagines adoranda latriâ propriè; impropiè tamen & per accidens potest coli.* vt prototypon; dū pro exemplari accipitur imago, & cultus mente refertur ad exemplar: Ita *D. Tho. 3 q. 25. a. 3.* Idque non ratione materiæ, aut formæ; sed solius actualis representationis.

III. *Nulla imago per se & propriè, eodem adoranda est cultu, quo exemplar ipsum.* I. Sic Concilia, & Patres. 2. Quia latria soli Deo sic debetur. Exo 20. *Deos aureos & argenteos non facietis mecum.* Quia imago est inferior exemplari: ergo nec cultu latriæ est colenda pari. Non cultu interno; qui est apprehensio vt

R pri-

primi Principii: Non externo latreutico; qui est sacrificium. 3. Quia hæresis fuit, teste Irenæo l. 1. c. 24. Epiph. hæres. 27. Aug. her. 7. afferens eum cultum imaginibus. Nam Deus est, quod imago docet; non est Deus ipsa. Vnde, *O Crux spes unica*: id est, Christe crucifixe. Sicut Deut. 32. *Audite cæli, qua loquor*. Ita istud, *Salve Crux pretiosa*; prosopopœia est, desiderans fructum Crucis.

IV. *Cultus per se proprius imaginum est quidam imperfectus, qui analogicè reducitur ad speciem eius cultus, qui debetur exemplari*. Species autem cultus religiosi sunt, Latraria, Hyperdulia, Dulia; quæ debentur naturæ intelligenti. Quia sicut habet imago se ad suum exemplar, ita se habet cultus imaginis ad cultum exemplaris: Sed imago est ipsum exemplar analogicè, & secundum quid: ergo & cultus imaginis esse debet secundum quid.

QVÆSTIO LXXXII.

An Crux Christi sit veneranda, & quatenus?

LUTHERANI æquè ac CALVINIANI inimici Crucis Christi, successores damnatorum hæresiarum, ex suo Magistro ista didicere LUTHERO to. 2. Wittenb. fol. 539. *Si in campo conficerem vexillum Crucis, et ipse foret crucifixus, fugerem ab eo haud secus, ac si me diabolus insequeretur*: Idem in Postilla fol. 148. *Vtinam nulla unquam corona spinea, aut crux extinisset. Si qua particula S. Crucis mihi donaretur, foretque in manu mea; equidem isthac continuo conderem, ubi nec sol ipsam videret. Quodque de Cruce dico, idem de quibuscunque Reliquiis dictum volo*. Idem tom. 7. Wittenb. fol. 393. *Flammis desagrèt omnia festa Crucis*. Idem tom. 2. VVittenb. fol. 4. *Atque Carolstadius cum prophetis suis*

vociferantur, & incondunt vulgus dicentes: secca, disseca, distrabe, discerpe; dimerbera, disfringe, transfode, abijce, conculca, alapas in faciem idolis infringe. Vides Crucifixum; in faciem illi inspuo.

LUTHERANIS dictum, factum Calvinianis. Quorum argumenta cum responsionibus repete ex mea *Genealogia part. 1. quaestio. 24.*

SVADENT CALVINISTÆ porro istis apud Scharpium in *Cursu Theol.* 1. Adoranda Crucis nec præceptum est nec exemplum in Scripturis. 2. Latreutica adoratio solius Dei est: ergo eam tribuere Cruci est hæc facere Deum. 3. Si ei ob Christi contractum debetur adoratio: ergo magis ventri Mariæ; & asino palmatio, & iudæ labiis, &c. 4. Cruci, quàm Resurrectioni, plus tribuitur in hoc *Crucem tuam adoramus; Resurrectionem glorificamus*. 5. Christi Humanitas separata à Divinitate, non esset Latrariæ cultu adoranda: minus ergo Crux. 6. Sp. Sanctus est in baptismo; nec tamen ibi adorandus: ergo minus Crux.

AVTOR. Tribus omnia completar: 1. Veneranda est ipsa crux Christi: 2. Omnis Crux: 3. Et signum Crucis.

1. *Lignum Crucis venerabile est.*

1. Quia eam Christus elegit sponte, non inuitus; Vti Aram sui Sacrificii, Numini placando; Vti Scalam sibi ad regnum: Vt instrumentum liberationis nostræ; Vt tropœum triumphi de diabolo deucto: Quibus ille mirificum eic ontulit honorem. De quibus singulis S. Scripturæ testimonia require in meo *Antichristo p. 1. q. 25.*

2. Quia Mysteria S. Crucis sunt veneratione dignissima. De quibus Eph 3. *Vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, qua sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum.*

3. Quia

3. Quia Intuentio S. Crucis docet Dei in eam curam ac honorem admirabilem à miraculis, testem nostri in Crucem honoris adprobat, sibi que grati.

4. Mirificis lignum Crucis honoribus affecit omnis retro antiquitas Christiana Imperatorum, Episcoporum, populorum, nationum, ac orbis vniuersi.

5. Quia Exaltratio quoque illius gradibus fuit illustrata signis.

6. Si locus, vbi Angelus stetit, *Exod. 3. Ios. 5.* terra sancta fuit: quanto sanctior, vbi stetit Christus. Si sudaria & semicinctia Pauli, Vmbra Petri, pluribus saluti fuit; suntque sacramenta salutaria Vasa gratiæ, ideoque honoranda; quanto amplius *Lignum felix*, vt Sibylla canit, *in quo Deus ipse pependit?*

DICO AD I. Vt ab autoritate negatiua argumentum ducitur, sic reiicitur.

AD II. Deo latria tribuitur soli immediatè & vltimatè: Cruci verò ipsi non propter ipsam, sed relatiue ad Christum.

AD III. Magna talium est & Crucis disparitas. Illa enim isthuc nunquam intendit vel Christus, vel se intendere ostendit ipse, aut Ecclesia, aut Patres. Quanquam *beatus venter, qui te portauit.*

AD IV. Resurrectionem & Crucifixionem iuxta & adoramus, & glorificamus in concreto, scilicet, Crucifixum, & Resurgentem. Vt igitur sepulcrum Domini est gloriosum, sic & Crux.

AD V. Posito impossibili nil sequitur. Nihilominus hoc posito, quadam ei deberetur adoratio ob præcedentem Vnionem hypostaticam: sed non haberet substantiam.

AD VI. In baptismo non est persona, sed gratia Sp. Sancti communis S. Trinitati: idque in actu transeunte baptizationis.

II. *Imago crucis omnibus esto veneratio.*

1. Vel ob istud, quia Matth. 24. *Tunc apparebit signum Filij hominis in celo.*

2. Quia sic pluribus sancitum Conciliis est: Vt Synodo VI. VII. VIII.

3. Sic vsus mosque Maiorum, & Antiquitatis antiquissimæ tulit, ac postulat in bello & pace, in publico & priuato. Vnde Lactantius ait: *Flecte genu, Lignumque Crucis venerabile adora.*

4. Quot, quamque admiranda æque ac salutares Crucis apparitiones factæ historias temporum illustrarunt? Quanta per cruces in orbe miracula sunt delinguata?

5. Deique signa rerum sanctarum sancta sunt ac venerabilia: tale Crux est omnis: ergo.

III. *Signum Crucis transiens*, quo se pij consignare Deo semper consueverunt *suorum est ac venerabile.*

1. Testibus Veter. Testamenti Figuris: vt est, *Exod. 20.* Sanguis Agni in postibus aditum: id est, ait S. Aug. *l. de Catechiz. rudib. c. 20.* signum crucis in frontibus Christianorum.

Item *Ezech. 9.* signum Tau, teste Cypriano & Hieron. &c.

2. Ita Consensus omnium retrò atatum, Doctorum; ac Fidelium vsus.

3. Miracula testantur, vsusque adprobarunt. Quæ omnia supradicta demonstrat illustrissimè *Bellarminus lib. 2. de Sanctis, cap. 27. 28. 29.*

OBIECT Scharpius, 1. Signum crucis nec mandatum, nec exemplum habet in Scriptur.

2. Est institutum hu-

R 2 mani-

manitus ad Christianorum distinctionem ab aliis: ergo non est religiosum & venerabile. 3. Est superstitionis instrumentum humanitus institutum. 4. Eneruat vim crucis Christi; nam daemones fugare Christi est, non signi, cui tribuitur.

DICO AD I. Vt supra. AD II. Est id; sed non solum ad id. AD III. & IV. Falta assumta.

QVÆSTIO LXXXIII.

An, & quo fine sint extruenda Tempia?

LVTHERO-CALVINISTÆ excitanda negant templa 1. Ad Sacrificandum. 2. Aut ad orandum. 3. Aut ad honorandos Sanctos: 4. Aut, quod addunt Anabaptistæ & VValdenses, ad Conciones & Sacramentaministranda. 5. Manichæi, nullam ob causam vlla extruenda esse voluerūt.

I. MANICHÆI, S. Agustino l. contra Adimantum c. 10 eos refutante. aiebant Deum Veteris Testamenti iubentem erigi Tabernaculum & Templum, esse malum principium, non verum Deum, contrarium Deo Noui Testam. Vnde Matth. 5. Cælum, Dei sedes est, terra autem scabellum pedum eius. Act. 17. DEVS non in manus: sed in templis habitat, aut manibus humanis colitur. Hæc resoluta vide in *Antichristo* part. 1. quest. 26.

II. ANABAPTISTÆ & Waldenses negant templa concionibus & Sacramentis esse necessaria: quod Christus prædicavit in campis, montibus, desertis, mari, ad bus, plateis; baptizavit in fluminibus, Cœnam peregerit in priuata domo. Oppidò quam affines isti Manichæi?

III. LVTHERO-CALVINISTÆ sic docent: templa 1. Non Sacrificiis necessaria. Quia Apoc. 21. *Templum non vidi in ea, Dominus enim Deus templum illius est,* (c. Ecclesie militantis: teste Isa. c. 60. Ideò Salomonæum debuit euerti.

AUTOR. At de Triumphante fit ibi mentio, teste Hieron & Cyrillo: & statum Legis cessasse erat signum ipsa quæstio Salomonæi.

2. Non Orationibus: Quia Matth. 6. *Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum. Ioan 4. Venit hora, & nunc est, quando neque in monte hoc, neque in Ierusal. adorabitur. &c.* 1. Tim. 2. *Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus.*

3. Nec Sanctis honorandis templa erigenda: quia idololatria est; teste Aug. l. contra serm. Arian. c. 20. *Templi constitutio ad latræ cultum pertinet. &c.* Talia Lutheri caluinistæ.

AUTOR. Rectè Collocantur, 1. Edes sacræ Prædicationi & Sacramentis: 2. Templa Sacrificiis: 3. Orationi orationi publicæ ac priuatæ: 4. Basilicæ, seu Memoræ, seu Martyria Sanctis.

I. PRÆDICATIONI & Sacramentis: contra Eustathium, Waldenses, & Anabaptistas: 1. Teste Christo Iesu, in meo *Antichristo* p. 1. q. 26. 2. Quia in Ecclesia primitiua ædes priuatæ in Ecclesias vertebantur: vt teste Clemente l. 10. *recognitionum*, Antiochiæ domus Theophili, Petro concionante, Plura Eusebius l. 2. *hist. c. 17 &c.*

II. SACRIFICIIS Templa ponuntur. 1. Quia templa sunt domus altarium, sed aræ semper fuerunt: ergo & templa. At aræ seruiunt Sacrificiis necessaria; ergo & templa. Ita omnis Antiquitas, & Christiana Traditio, Patrumque Consensus.

III. ORATIONIBVS etiam priuatæ templa sanctè instituuntur. Ita S. Scriptura in meo *Antichristo*; quest. 26. Ita S. Patres in *Bellarmino*. l. 3. *de Sanctis* c. 4. Vnde Orationa dicebantur; & Ecclesia, quo euocabantur. RATIO, Deus magis est in templis, quam alibi: Vnde in nobis

nobis esse peculiari modo dicitur, velut in templo, 1. Cor. 3. & 6. & 2. Cor. 6. Et in Templo citius exaudit. 3. Reg. 9. Erogationi, ut rei nobilissimæ, locus quoque nobilissimus debetur templorum: teste Basilio l. 2. de bapt. q. 8.

Illud verò, *Intra in cubiculum tuum & ora*: significat vanam gloriam fugiendam, & sectandam quietem animi collectioris. Neque vnus solum erit locus in monte ad orandum; sed vbicunque elegerit loca Deus. Vnde *Volo viros orare in omni loco*, publico & destinato; aut etiam priuato: Non tamen vt hypocrite illi, qui Matth. 6. *Amant in Synagogis, & in angulis platearum stantes orare.*

IV. SANCTIS Basilicæ rectè consecrantur. Sic Concilia peruerusta; quibus Eustathius damnatus est; vt in Gangrensi. Et Carthagine V. vetat poni Basilicas, nisi vbi vel est corpus martyris, aut is habitauit, passusue fuit. Ita & S. Patres Græci ac Latini. Quid quod Salomonæum fuit erectum non solum ad Sacrificia & orationes; sed etiam ad Arcam recipiendam? 1. Paral. c. 17. & 28. Sed maior debetur honos sacris Reliquiis. &c. Plura in *Genealog. p. 1. q. 26.*

QVÆSTIO LXXXIV.

*An Ecclesiarum consecratio iusta sit
as Sancta?*

LUTHERO-CALVINISTÆ communitate reprehendunt, in primis Magdeburg. Cent. 4. c. 6. 1. Templorū festiua dedicatio est *νενομία* Iudaismi reducti. 2. Ceremonie quædam in consecratione ab superstitione magica excusari non queunt: Vt ad XII. cruces cereos accendi XII. scribi per Pedum alphabetum græcum & latinum,

in formam crucis decussatæ &c. 3. Temppla dedicata haberi cæteris locis sanctiora. Sic & CALVINVS *Inst. l. 3. c. 20. §. 30.*

AUTOR. Orthodoxi è diametro contraria solidè docemus.

I. DEDICATIO Templorum Sancta & iusta est. I. Ita S. Literæ, in meo *Antichristo p. 1. q. 27.* 2. Ita Praxis, & Traditio, testibus S. Patribus apud Bell. l. 3. de Sanctis. c. 5. Greg. Naz. orat. in nouam Domū Dom. *De Encæniis honorandis lex vetus est, eaque præclare constituta.* Innumeræ extant Patrum homilia encænastica. 2. Miraculis quoque Deus Encæniam illustrauit. Vt prosper *part. 3. c. 38.* de promissis Dei testatur quod vidit. Sic & S. Greg. Magnus *libr. 3. Dial. cap. 30. &c.*

II. CEREMONIÆ Dedicacionis sunt castæ & sanctæ omnes ac singulæ. I. Sic naturæ instinctu, *Gen. 26.* Iacob vixit lapidem, locūque nuncupauit Bethel, id est, Domum Dei. Similiter idē *Genf. 15.* Et Moyses, *Exod. 40. Num. 7.* aram & vasa omnia consecrauit ex Lege Dei. Et S. Dionysius *l. hierarch. c. 6. p. 1.* docet inungendas aras esse. 2. Sic & Concilia; & S. Patres. Ceremoniarum verò rationem strictim reddit Bellarm. vbi suprâ,

III. SANCTVM efficitur Templum consecratione. I. Quia dedicatio id esse Dei facit proprium: Vnde sicut, *Leu. vlt. Animal si quis vouerit immolari, Sanctum erit: sic & Templum.* Aug. l. 4. contra Cresc. c. 40. *Deo parietes consecratos, Ecclesiam venerandam, quasi quadam obsessione credidit retinendam.*

2. Quia precibus sanctificatur. &c. 1. *Tim. 4.* Imò Deus testatur 3. *Reg. 9.*

R. 3. Exau.

Exaudiui orationem tuam, & sanctificauit domum hanc, quam adificasti.

3. Quia Sancta sunt, quæ habentur in templo: 1. *Locus*, Exod 3. *in quo stas, terra sancta est.* 2. *Crux*, imagines Christi & Sanctorum: 3. *Reliquiæ sanctæ.* 4. *Eucharistiæ præsentia;* 5. *Angelorum:* 6. *DEVS ipse*, Exod. *ult.* in nebula post dedicationem Tabernaculi: Item 3. Reg. 8. *Nebula gloriæ impleuit Dominum Dei.*

4. *Dæmon effugatur:* teste S. Greg. l. 3. *Dial. 6. 7. &c.*

Q V Æ S T I O LXXXV.

Templorum ORNATUS an sit tolerabilis?

LUTHERANI perinde ac CALVINIANI pernegant; & execrantur. Vide in *Genealog. p. 1. q. 27.* quantis scilicet cum argumentis pugnent, ibidem dilatis ad instar fumi. Ut S. Scripturæ contradicant eidem, videre est in meo *Antichristo p. 1. q. 27.*

SVADENT porro istis. 1. *Iere. 7. Nolite considerare verbis mendacii d'centes: Templum Domini, templum Domini.* 2. S. Patres quidam arguunt fastuosos ornatus sumptusque templorum: & vna eoli rectius docent. 3. Ratioque suadet. Nam & Christus docuit Paupertatem. Et Luxus ille superuacaneus est: Auocatque à deuotione. Vna autem coornare templa satius est ac sanctius. Hic cultus in iudicio prædicabitur; fastus ille condemnabitur.

AUTOR. I. DICO AD I. Iudæi in externo splendore Templi præsumptuosè confidebant; vt qui propter ipsium placerent Deo. Quæ vanitas est.

AD II. S. Patres arguunt eos, quibus plus cordi est ornatus templi mate-

rialis, quam sui spiritualis. Deinde, docent vasa aurea debere alienari in necessitate: verum prius confringi, ob consecrationem. Arguunt idem profanos in templis ornatus ac fastum. Et re-
cè.

AD III. Christo dicantur templa, quæ Deo: Et sic temper diues fuit. Quid autem in humanis est tantum, quo dignum Deo quicquam præstes, si pius absitanimus? Neque superuacanea sunt, quæ Larriæ nostræ signa sunt: Quæ adhibentur vt ædificent nos, & excitent animos; non vt distrahant. His Zelotis erit *merces magna nimis*, cum Moysè, Dauide, Salomone, Eldra, similibusque Templariis viris.

II. Ex Naturæ dictamine Iacob, *Gen. 28.* lapidi titulari honorem consecrationis habuit. Ex præcepto Dei Moyses, *Exod. 25. 26 &c.* ornauit sumtuosè Tabernaculum: Ex instinctu Dei ac naturæ Dauid, Salomon, Eldras, Machabæus idem egerunt ad illustre religionis exemplum posteritati: Neque vnquam cuiquam seu coelestium, seu terrestrium, prodicitur factum istud improbatum displicuisse: Solis hæreticis non probatur Magnum hoc argumentum insignis commendationis est.

2. Scripturarum verò Spiritui Spiritus idem S. Patrum respondet cum venerando consensu, apud *Bell. l. 3. de Sanctis. c. 6.* Ibidemque testata sit ingens templa cum ornatu permagnifico constructuentium pietas, multis clara exemplis atque miraculis. Orbem templis, & templa ornamentis compleverunt præcipuè Constantinus Magnus, Iustinianus, (excepto quod demum in Monotelita-

rum

rum lapsus hæresi) Carolus Magnus, & Carolus I V. &c.

3. Neque inuictis Imperatoribus inuicta decrat facti RATIO tatarum ad ornatus impensarum. 1. *Magnus enim est Deus noster super omnes Deos*; ideo, 2. Par. 2. *Domus, quam edificare cogito, magna est.* 2. Deinde, templa edificare & coornare magnæ virtutis est, ac virtutum plurium testimonium, vt Fidei, Spei &c. 3. Tum, ornatus ij magnarum sunt rerum, vt Sacramentorum, Verbi Dei &c. Item pietatis exaugendæ, & plurium virtutum excitamentum.

4. Templorum itaque vel euersores, vel expilatores dire ex Deo luerunt pro merito: vt Heliodorus 2, *Mach. 5.* Antiochus, 2. *Ma h. 9.* Balthasar, *Dan. 5.* Iulianus Apostata, teste *Chryf. hom. 4 in Matth.* Ea tamen laus commendatioque ornatus Ecclesiastici vitari potest ex tempore loco, modo & persona. De quibus Ballarminus luculentè.

Q V Æ S T I O LXXXVI.

An BENEDICTARVM usus rerum in Dei Cultu sit Christianus?

LUTHERO-CALVINISTÆ negant: quin & calumniantur varia: Vt in cum Waldensibus. Et VVieleffitis: Vt videre est in mea *Genealog. p. 1. q. 28.* Quorum ibidem calumniæ refellantur.

AUTOR. I. Rectè & salutariter fiunt Benedictiones aquæ, olei, panis, cereorum, ramorum. &c. 1. Sic Scripturæ exempla; quæ repete ex meo *Antichristop. 1. q. 28.* 2. Sic & Traditio: De Aqua, testis est S. Clemens *l. 8 Constit. c. 35.* S. Dionysius in *Hierarchia*; Alexander

1. *Epist. 1. &c.* De oleo *ijdem.* De cereo *Patchali, Strabo c. 30. Conc. Tolet. 1V.* De palmis & Cineribus, *S. Maximu. &c.*

II. Benedictis reb. rectè vtimur, 1. Ad effectus supernaturales procurandos, & significandos. 2. Ad delenda pec. venialia: 3. Ad effugandos dæmones, morbosque curandos. Ita enim liquet è S. Scriptura; *ubi suprà.* Et Exemplis S. Patrum: apud *Bellarminu libr. 3. cap. 7. de Sanctis.*

Mendax Hehusius ea vocat mendacia, scilicet S. Epiphaniij, Theodoretij, Palladii, Hieron. Greg. Bernardi, &c. Contra quos ille profanus istud Christi citat; *Pseudoprophete edent miracula & prodigia, vt inducantur in errorem, si fieri potest, etiam electi.* Sed vera miracula solius sunt Dei, quæ per seruos suos edere dignatur: vt hac in re per S. Marcellum, Macharium, Hilarionem, Fortunatum, Malachiam &c. Plura vide in *Genealog. p. 1. q. 28.*

Q V Æ S T I O LXXXVII.

An PEREGRINATIONES, & VOTA, licitè fiant Sanctis?

LUTHERANI Magdeb. fingunt abusum peregrinandi captum tempore Constantini. CALVINIANI, calumniantur vt impium. Vide *Genealog. p. 1. quest. 29.* eorum a gumenta refutata.

AUTOR. I. Deus in Veteri Testamento, præcepit peregrinari ad Tabernaculum: *Deut. 10.* Vt sic obseruauit; etiam atate Christi videntis, nec improbantis, *Ioan. 12.* Quin etiam, *Luc. 2. ead. dem obeuntis.*

2. S. Patres illas & pro iure commendarunt, & frequentarunt ante annum

Con.

Constantini teste Eusebio lib. 6. hist. c. 9. *Alexander Ierosolymam adorandi, & locorum Sanctorum videndi causa properavit. Quem S. Martyrem Centuriatores oppidò laudant. De Ierosolymitana peregrinatione ante Constantinum vide Bellarm. l. 3. de Sanctis c. 8. Ibidem de Romana ad Limina Apostolorum. Et eas Deo gratas accidisse, miracula subinde testabantur.*

3. Nec utilitates desunt certæ multis: 1. Vt, maior Dei honos ac Sanctorum in terris. 2. Laboriosior poenitentia ad maiorem satisfactionem. 3. Denotio insignior ex præsentia loci, Sancti, aut rei sacræ; cuius honori fit peregrinatio.

II. LUTHERO-CALVINISTÆ communiter accertatim VOTA Sanctis facta detident, ac idololatriæ insimulant plerique omnes. Salsissimè verò ac blasphemè Erasmus in *Colloquio Naufragium*.

AUTOR. Longè sècius Patrum Sanctior Antiquitas. Testis Euseb. libr. 13. preparat. Euang. c. 7. *Nos vera pietatis milites, ut Dei Amicos honorantes ad monumenta illorum accedimus, Votaque illis facimus tanquam viris Sanctis, quorum intercessione ad Deum non parum iuvari profitemur.* Manichæus Faustus apud S. August. lib. 20. c. 3. contra Faust. sic obiicit: *Idola vertistis in Martyres, quos Votis similibus colitis.*

DICES. Votum est actus religionis, soli Deo debitus; vt. & iuramentum, & Sacrificium. Num. 30. Deut. 31. Ies. 19. *Vota vouebunt Domino, & soluent.*

I. RESPONDET D. Tho. 2. 2. q. 88. a. 5. Promissio Sanctis aut prælato facta, est materia Voti: at quæ fit Deo, est formale votum. Vt sancto promitti-

tur peregrinatio ipsa; at Deo, se eam impleturum. 2. Gaictanus ibid aliter: Sanctis vouetur non quæ creaturis; sed quæ Deus in eis habitat per gloriam: ita vt voueatur Deo in Sanctis. Ceumaledicta in Sanctos, tendunt in ipsum Deum.

Et Vota ea terminantur in Deum laeteticas; at in Sanctos quoque duleticas: id est, in Deum, vt Principium primum; in Sanctos, vt in mediatores. Vnde Votum vox est generalis, diciturque analogicè, Deo propriè & principaliter; Sanctis secundariò & mediatè.

Sicut autem votum fit Deo ad honorem, non ad utilitatem Dei, sed nostram: sic & Sanctis, tanquam Diis per participationem gloriæ; in qua securi & confirmati æternant.

Q V Æ S T I O LXXXVIII,

An Christo licitè FESTA sanctiantur?

LUTHERO-CALVINISTÆ, conspiciant in hisce: 1. Festiuare, iuris esse Diuini ac naturalis. 2. Ius id determinandum à Pastoribus & Plebe. 3. Determinatum ad dies certos non obligare in conscientia per se: 4. Nec dies reddere determinatos Sanctiores. 5. Sanctis, Eucharistiæ; &c. dies consecrare, nefas. Vide in mea *Genealogia* part. 1. q. 30. In *Mendace Antipap.* p. 1. q. 8.

AUTOR. His contraria, (excepto primo) semper asseruit Ecclesia Dei.

I. *Vllum agere festum Veter. Testamenti cum Iudæis, nefas Christiano.* 1. Quia Rom. 14. Gal. 4. Col. 2. Paulus Iudaizantes coarguit Ebionitas. Mentiuntur igitur Magdeburgenses *Cent. 1. lib. 2. cap. 6.*

Pau-

Paulum indifferentem Sabbatum, Dominicamque coluisse. 2. Quin in Concil. Laodic. *Can. 29.* iudaizantes anathematizantur. Atque, ait *S. Greg. epist. 2. l. 11.* Antichristus Sabbatum est reducturus: quæ Iudæorum princeps est ceremonia.

II. *Festi dies, ob Mysterium, non solum ob politia ordinem, coluntur, uti ceteris Sanctiores, parsque divini cultus.* I. Quia Dominica celebratur ob mysterium Resurrectionis, teste *Aug. epist. 119.* & *Caluino Instit. lib. 2. cap. 8.* Et non ob ordinem politia.

RESPONDET Caluinus bifariam. 1. Dominicam coli, quod moneat, resurrectione abolitas esse figuras.

AT hoc, etsi falsum; tamen & mysteriosum est, & significatiuum: Ergo sibi contradicit ipsi.

2. Ait, se Ecclesiam nolle seruituti subicere diei; neque improbatum, si alium elegerit diem.

AT, 1. Hoc insolentissimè nouatorum est.

2. Quia, Omnia de Christo festa sunt mysteriosa; & ab ipsis Luthero-Caluinistis obseruantur præ aliis diebus festiui. Descendant autem inde ab Traditione Apostolica: teste *Augustinus epist. 118. & 119.*

3. Quia, dies festi à S. Patribus dicuntur Sacri, Mysteriosi, religiosi.

4. Quia, Si solum ratione politia dies distinguerentur, non foret fastus nefasto, nec festus festo solennior; sed æquales essent omnes: Non sunt autem æquales ipsismet nouatoribus; neque S. Patribus.

5. Quia, Obseruatio festorum, *Exod. 20.* ad Dei cultum pertinet ex præcepto

Decalogi: ergo & dierum discrimen est ex præcepto, quoad substantiam: etsi quoad determinationem dierum sit humanæ dispositionis.

6. Demum quia, Christus nascens consecrauit locum, moriens crucem, resurgens tumulum; Cur non & dies, quibus ea contigerunt? Si aræ, templa, locaque sint sancta & domus Dei; cur non & dies sancti dicantur?

III. *Ecclesia iuste obligat conscientias præcepto festorum, etsi contemptum, aut scandalum absit.* In præcepto autem continentur auditio Missæ; (siue, ut placet Sectariis, præsentia apud Cœnam) & Vacatio ab opere seruili. I. Quia, Festi obseruatio est iuris diuini: ergo determinatio quoque necessaria erat; & hæc item obseruatu necessaria: Cæteroquin liceret non seruare Dominicam, Pascha &c. 2. Quia, *Esther, cap. 9.* & *Mardocheus* instituerunt festum perenne & rectè. 3. Quia, sic ab exordio Ecclesia usurpauit instituere festa: apud *Bellarmin. libr. 3. de Sanctis c. 10.*

IV. *Festis non tenemur ex peculiari præcepto magis, quam aliis diebus, ad non peccandum; aut ad actum contritionis seu dilectionis Dei.* I. Ita *D. Tho. 2. 2. q. 122. a. 4.* contra *Scotum, Abulensem, Lyranum.* &c. Ratio: quia Ius diuinum prohibet opera propriè seruilia externa; at peccata sunt metaphoricè seruilia. Præcepta autem intelligi debent propriè. 2. Ecclesia determinauit Diuinum ius ad dies certos; & nusquam præcepit actus internos. Quia actus pii sunt finis huius præcepti: at finis non cadit sub præcepto, sed media. &c. Vide *Bell.*

S Quæ.

QVÆSTIO LXXXIX.

An Sanctis licet festa fiant?

LV THERANIS & CALVINIANIS mēs, voxque vna est, & conclamatio aduersus Sanctorum festa: 1. Quod idololatriam sapiant: cum solius Sabbati cultus sit in præcepto. 2. Quod falso nitantur quædam fundamento: vt Conceptionis B. V. M. 3. Quod multa sint nouicia B. V. nec ante Iustinianum extiterint. 4. Quod ab Imp. secularibus orta & instituta. 5. Quod non Sanctis quædam ordinata. Hæc Heshusius lib. De. error. pont. tit. 26. Magdeburg. Cent. 1. l. 6. c. 6.

AV T O R. Festiuare Sanctis, sanctum est: 1. Teste Ecclesiæ Autoritate primis quinque sæculis festa sanciente: apud Bellarm. lib. 3. c. 16. 2. Concilia item plura statuerunt. 3. Ratio Augustini lib. 10. Ciu. c. 4. Beneficiorum Dei solennitatibus dicamus, sacramque memoriam; ne volumine temporum ingrata subrepat obliuio. Atqui haud paruum est beneficium consummatio Sanctorum scilic. Ecclesiæ in exemplum, patrocinium, gaudium.

RE S P O N D E O nunc Ad I. Deo festiuamus in Sanctis primariò: Sanctis secundariò & mediare. Vnde idololatria esse non potest; quia Dulia Sanctis datur, Latria Deo.

AD II. Conceptio B. V. absolutè, non Conceptio immaculata, est festi causa, & ea certa, ac miraculosa, scilic. è sterili. &c.

AD III. sunt quædam recentia festa; quòd & beneficia sint recentia. At Martyrum plerorumque & Confessorum festa sunt aliis alia antiquiora. &c.

AD IV. Non Imp. instituerunt;

sed pridem instituta solemnizarunt, aut propagarunt. legibusque iuuerunt.

AD V. Vnus solù Episcopus Constantinopolitanus Iustiniano annum recolebat; neque diu; priuato affectu.

Hactenus de Triumphantis Ecclesia. Capite ac Membris, Christo & Sanctis, eorumque Cultu: Porro Anima in Purgatorio, cum vita stadio decurso certi meta sint, eamque à limineteneant Beati decreto Dei; licet adhuc afflicti pro debito; eumque degant velut medijs terrenis inter ac Cœlites, hisce tamen affiniore, cœlisque debiti: Idcirco à Beatis sibi locum quoque proximum vendicant in nostris disceptationibus.

VII. DE PURGATORIO.

QVÆSTIO XC.

An sit Purgatorium?

LV THERVS variat. 1. In disput. Lipsicæ ait: Ego credo fortiter; imò ausim dicere, Scio Purgatorium esse: facile persuasor in scripturis de eo fieri mentionem. 2. Id admittit; sed multis cum erroribus; à Leone X. damnatis; vt non posse excripi probari; animas in eo salutis incertas esse; posse mereri, & demereri; assidue peccare dum poenas horrent: libertas suffragiis minus beari, quam si satisfecissent. 3. Negauit funditus totum; solam mortem eius exolare vicem. Hoc vltimum tenent omnes Rigid. Luth. vt Centuriat. Melanch. Brent. Zyving. Ochinus. &c.

CA L V I N V S; Inst. l. 3. c. 5. §. 6. Purgat. est exitiale Satana commentum. Crucem Christi euacuat, contumeliam irrogat misericordiæ Christi, fidem labefactat. **P**E T. M A R T Y R; sit, aut non sit; certè articulus fidei non est. Nituntur vno hoc; quod Satisfactionem tollant, & discrimen pec. mort. & venialis.

SV A D E N T, istis. I. Ex Scriptura. 1. Ps. 116 Cum dederit dilectis suis somnum, ecce benedictas Domini. 2. Eccl. 9. Nec opus, nec ratio.

ratio. &c. sunt apud inferos. 3. Eccl. 11. *Lignum, in quacunq; loco ceciderit, ibi erit.* 4. Ezech. 18. *Cum auersus fuerit impius ab impietate sua, omnium iniquitatum eius non recordabor.* 5. Duo sunt hominum ordines, Matth. 25. *Benedicti, venite; Maledicti, ite.* 6. Luc. 23. *Hodie mecum eris in paradiso.* 7. Rom. 8. *Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu.* 8. 2. Cor. 5. *Si domus terrena habitationis nostra dissoluitur, habemus domum eternam in caelis.* 9. Apoc. 14. *Beati mortui, qui in domino moriuntur. &c.*

II. Ex Ratione. 10. *Quia remissa culpa remanet nulla poena.*

III. Poenitentia est quidam baptismus; at in hoc remittuntur omnia; ergo & in illa: unde culpa nulla super. 12. Secundus Machabaeorum est apocryphus; maxime cap. 12. Nec ibi fit mentio purgatorii. Et pro caelis in pec. mortali sacrificabatur; Idque ex affectu pio solum; non quod liberati credebantur.

AUTOR. 2. Mach. 12. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.* 2. Tob. 4. *Panem tuum & vinum super spulturam iusti constitue; & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus: Sed cum pauperibus pro anima deprecaturis, ait S. Chrys. hom. 32. in Matth.* 3. Galaaditae, 2. Reg. 1. pro caelis Saule, Ionatha & aliis ieiunauerunt, ut & Dauid, & 2. Reg. 3. Abner: idque non ex dolore tantum, ut vult Münsterus; Sed ut animae iuuarentur, ait V. Beda ibid. 4. Psal. 37. *Domine, ne in furore inferni; neque in ira purgatorii corripas me, ait S. Aug. ibid.* 5. Pla. 65. *Transuimus per ignem & aquam, purgatorii, ait Orig. Ambr.* 6. Isa. 4. *Si abluerit Dominus sordes filiorum & filiarum Sion. &c. in spiritu iudicii, & spiritu combustionis, id est, purgatorii, ait August. 20. Ciu. c. 25.* 7. Malach. 3. *Sedebit quasi*

ignis constans, & purgabit filios Levi, & colabit eos in purgatorio aiunt Orig. Ambr. Aug. Hier.

II. Nouum Testamentum docet idem in Antichristo meo p. 1. q. 29.

Quibus adde. 1. Cor. 3. *Si cuius operis arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sicut amens quasi per ignem, id est, ex omnium S. Patrum sententia, Poenam purgatoriam, post iudicium particulare reliquam iis, qui aedificauerunt ex ligno, foeno, stipula: id est, pecc. ven. Ita Amb. hic. Hieron. in 4. Amos. & libr. 2. in Iouin. August. Psal. 37. Greg. l. 4. Dial. c. 3. Bell. l. 7. de Purg. c. 5.*

CALVINISTAE tamen ignem dicunt esse Doctrinam veram.

AT huic singula nequeunt applicari. Nam ea lucrum affert peccatori succenso poenitentia, non detrimentum.

III. Istis adde testimonia Conciliorum habitorum in Africa, Gallia, Hispania, Germania, Graecia, &c. Unde Petr. Martyr ait: *Solent nobis obire: Eccl. sciam semper pro defunctis orasse: Quod quidem non inficio: sed assero istius facti neque Verbi Dei, neque exempli, quod desumitur & S. Literis, auctoritatem haberi. Vide Bellarmin. c. 9.*

IV. Porro Classem S. Patrum vide ibid. c. 10. Mendacia verò, & sycophantias Sectariorum repete ex meo Mendace Antipap. p. 1. q. 9.

V. Demum Ratio consonat Fidei. 1. Quia sunt quaedam pecc. venialia, poenae temporalis digna: at cum his decedere quis potest: ergo purgationis eget. Nil enim coinquatum introibit in regnum caelorum. Maior constat ex Iac. 1. *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum,*

veniale ob delectationem cogitationis: peccatum, cum consummatum fueris consentu pleno, vel opere; generat mortem: quia mortale est. Idem constat 1. Cor. 3. superædificantibus diuersa, his aurum, &c. illis stipulam. &c. Nam stante Fide & Christianismo, alii cumulant peccata mortalia, alii venialia, alii nulla; sed mera opera bona: teste Augustino libr. 83. quæst. 26.

2. Ratio. Quia in reconciliatione peccatorum non semper tota pœna cū peccato remittitur. Patet in Dauide, 2. Reg. 12. Mors autem proprie est pœna peccati Originalis, non actualium. Vide Bell. c. 11.

3. Demum; Omnis gens ac natio agnouit aliquam quibusdam post fata superare pœnam absolubilem: cuius metu vita sollicitius à peccatis custodienda fit.

4. Præsertim Ecclesiæ praxis vniuersæ, de qua ita S. August. l. de cura pro mort. c. 1. In Machabeorum libris legimus, oblatum pro mortuis sacrificium. Sed et si nusquā in veteribus Scripturis legeretur, non parua tamen est vniuersæ Ecclesiæ, que in hac Consuetudine claret, Autoritas: ubi in precibus, que Deo ad eius altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.

Par, quin maior est Autoritas Apostolica; qua de S. Chryl. hom. 59. ad populum. Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, ut in tremendis Mysteriis, defunctorum agatur commemoratio. Ad eò ut hæretici fuerint Aëriani, qui, ait Epiphani. hæresi 75. Orare vel offerre pro mortuis oblationem non oportere sinxerunt.

5. Denique, ex Caluinistarū principiis

fidei idem sic euincitur: Volunt. 1. Concupiscētiā esse auersionem à Deo continuam cum reatu mortis æternæ: Paræus thesi 18. Ex Calu. Instit. 2. c. 1. §. 8. 2. Ex pecc. orig. contagione omnia iustorum opera taminari, vt sint mera iniquitas: Calu. ad Trid. Sess. 6. c. 16. Inst. 3. c. 12. §. 4. Atqui nil inquinatum potest intrare in regnum Dei: Ergo nec Caluinistæ; vtpote tota vita immundi. Nec purgantur Morte; nam hæc communis est etiam infidelibus: Non Fide: quia nil in Scriptura, quod Fides in agone purget magis, quam in vita: non autē ea purgat Caluinistas inuita: ergo nec in morte. Nec Non imputatione, hæc enim non tollit Coecitatem mentis, auersionem voluntatis, & reatum pœnæ æternæ. Quare cum his erunt vel in cœlo, vel orco.

DICO AD I. Somnus ibi est corporum quies ad usque iudicium: Hereditas, est Augustino, resurrectio.

AD II. Id de damnādis dicit S. Hier. ibid. At S. Greg. 4. Dialog. c. 39 eos iuari suffragiis, qui id bonis operibus meruerunt, dum viuerent.

AD III. Ad literam loquitur de morte corporali, qua iacent omnes. Item sua cuique morienti sententia fertur stata, etiam purgatoriis. Sicut in Lymbum quondam missis.

AD IV. Non recordabor iniqu. id est, inimicitiam cum conuerso non seruabo.

AD V. Erunt duo solum post iudicium: at nunc plura sunt: teste Calu. in ptychipann.

AD VI. Priuilegia paucorum non faciunt legem. Dein, isto. Memento mei: indi-

indicauit etiam in altera vita condonari peccata: at non in cœlo; nec in inferno; ergo in purgatorio.

AD VII. Loquitur de non consentientibus ad motus concupiscentiæ.

AD VIII. Addit: *Sitamen vestili inueniamur*, charitate: Sin; saluantur, *sic tamen quasi per ignem*. I. Cor. 3.

AD IX. S. Anselmus ait, *A modo*, id est, ab iudicio extremo, non, ab morte cuiusque, requiescent à laboribus; at in his adhuc sunt purgatorii.

AD X. Est contra S. Scripturam: teste Adamo, Moysè, Arone, Israëlitis, Dauide; quibus temporalis pœna remansit, culpâ dimissâ: Idque Tum in satisfactionem præteriti peccati; teste Caluino *Instit. l. 3. c. 8. §. 6.* Tum in cautelam, teste eodem *ibid. c. 4. §. 31.* Et si hoc posterius neget loco priore.

AD XI. Non sequitur: quia est *quidam baptismus* pœnitentiæ, ideo hæc non ita totum semper dimittit, ut baptismus; nisi omnino perfecta: Plerumque enim pœna, sempiternâ in temporalem versâ, grandis remanet.

AD XII. Id negant Luthero cati-
stæ cum Iudæis contra Christianos; teste S. *Aug. l. 8. Ciu. c. 36.* Et clarè fat colligitur purgatorium esse, licet hoc non exprimat de nomine. De mortalitate peccati non constat, ideoque incertus fuit status occisorum. Attamen *considerabat*, quod *optimam haberent repositam gratiam*: idque ex communi sensu de purgatorio.

Q V Æ S T I O X C I.

*An Confessio Purgatorii sit de Fide:
Profintq; Suffragia?*

L V T H E R V S *lib. de abroganda Missa* negat: itemque Pet. Martyr *in 1. Corinth. 3.*
1. Quia Scriptura tacuit de Purgatorio, ubi maxima erat occasio: ut *Genes. 49.* ad funera Abrahamæ. &c. In Leuitico, cum sacrificia pro variis instituuntur. &c. 2. Quia Ecclesia Græca diu restitit huic articulo. 3. Quia Dionysius in Hierarchia anxie laborat docēs cur oretur pro defunctis: Si credidisset Purgatorium, apertè respondisset; ut à Purgatorio liberentur. 4. Quia Augustinus ait Purgatorium esse, se habere opinione incerta, non fide.

A V T O R. R E S P O N. A D I.
Scripturam omnia ubiq; ponere necesse nō est. In Genesi verò est implicitè. c. 23. *Surrexit Abraham ab OFFICIO Funeris*, quod est flere, ieiunare, orare pro mortuis. In Leuitico sunt iussa sacra pro viuis & mortuis; & factum est 2. *Mach. 12.*
AD II. Mendacium est: Nisi quod aliqui dubitarint, an purgatorium sit ignis, an quid aliud.

AD III. S. Dionysius expresse dicit, orari pro defunctis, ut à peccatis soluantur: *cap. 7. part. 3.*

AD IV. Contrarium dicit in *Enchir. c. 110. quest. 2. ad Dulcitium. libr. 21. Ciu. c. 21. dicit.*

2. Porrò quibus quatuor modis dogma fidei probari solet, iis & hæc probamus. 1. Scripturâ expressâ cum declaratione Ecclesiæ: Sicut *ἁποστόλων* Patri Christū docemus ex Ioan. 10. *Ego & Pater unum sumus*, quod Ariani aliter exponentes retundebantur per Ecclesiæ declarationem. Ita de Scripturis pro Purgatorio patet ex declaratione, ut suprâ. 2. Per euentem deductionem ex Scripturis. Patet suprâ in Ratione 1. & 2. 3. Ex Traditione apostolica & perpetua. 4. Per euentem deductionem ex ver-

S 3 Luth.

be tradito. Vt patet ex Consensu Patrum.

II. LUTHERVS ait, Animas suffragiis liberatas minus beari, quam si per se in poenis satisfacissent.

AUTOR. I. Dixit; sed nec apice docuit Nos autem credimus & docem⁹ Communionem Sanctorum, corū qui in coelis, in terris, & infra terram in Purgatorio degunt Amici Dei. Vbiq; enim vis eadem est charitatis, quæ operatur in nobis; & efficacius tum in & ex illo, inque illum, in quo minus reperit impedimenti. Hinc aliena quandoq; charitas suffragatrix alicui plus conferre potest, quam propria patientia charitatis. Nam suffragatoria operatio meretur ex charitate viatoris: at propria patientia, satisfactoria quidem est, sed non meritoria. De quo alibi.

2. Tria autem sunt genera Suffragiorum inde ab primitiua Ecclesiâ consuetudine. ^{ca. 11. 12.} ~~ca. 11. 12.~~ ex opere operato; Oratio, & Opera poenosa; & hæc ex opere operantis. Ita S. Patres: Aug. ser. 22. de verb. Apost. Chryl. Ambr. &c. Itis accensentur Indulgentiæ per modum Suffragii: vt quæ aliud non sunt, quam applicationes ~~Satisfactionum abundantissimarum~~ Christi & Sanctorum.

Neque hisce purgatorii dicuntur absolui: quia Absolutio est tantum subiectorum & viatorum: at purgatorii nec Papæ subiecti sunt, nec viatores. Vnde fit eis charitas applicantium condonationes & satisfactiones Christi & Sanctorum. Sed de hoc in disceptatione Indulgentiarum.

Q V Æ S T I O X C I I.

An, & quatenus Suffragia, Insuperque funebria prosint Purgatorio?

LUTHERO-CALVINISTÆ Suffragia vel esse vllas minus Prodesse posse, per uicaciter negant. Illaque nostra tum deident, tum detestantur, tum calomniantur. Sed hæc ipsorum propria; quos alma deseruit Veritas, fidesque fugit.

AUTOR. I. Concordia summa perpetua Orthodoxis fuit semper, quoad suffragia ipsa: *Non est dubium ut iuuant animas Fidelium:* ait Aug. Ser. 22. de verb. Apost. I. Ita Scriptura. Nam I. Cor. 12. *Pro inuicem sollicita sunt membra; &, si quid patitur vnum, compatiuntur omnia:* Sed iusti defuncti sunt membra Ecclesiæ quod est Corpus Christi: quippe coniuncti nobiscum in vna Fide & Charitate: *Neque enim,* ait Aug. l. 20. Ciu. c. 9. *piorum animæ defunctorum ab Ecclesiâ separantur, quæ est regnum Christi.* Quocirca viuentes possunt ac debent iuare defunctos, velut membra Corporis eiusdem.

2. Vt Caput Christus profuit viatoribus membris; sic debent & inuicem membra prodesse: Atqui Christus profuit Viuens viuentibus remittens peccata Magdalene, *Luc. 7. &c.* Mortuus mortuorum, *soluens, Act. 2.* plurimos à doloribus inferni: Viuens mortuis, ad vitam revocatis, *Matth. 9. Luc. 7. Ioan. 11.* Mortuus viuus, nobis æternam vitam promerens redemptis. Ergo & viuia membra mortuis prodesse debent, vt possunt.

3. Quia ex quatuor partibus eiusdem diuisionis tres certæ sunt per Scripturæ euentiam: Ergo & quarta. Atqui. I. Viuentes viuos adiuuât: *Iac. 5. Orate pro inuicem, ut saluemini.* 2. Mortui motuis profunt Vt Helisæus, 4. Reg. 13. mortuus mortuū vitæ restituit. Abrahâ, *Luc. 16.* Lazarum excepit: Et sancti orant

pro

pro Purgatoriis: 3. Mortui uiuentibus profunt: vt, 2. *Mach. 15.* Onias & Ieremias multum orant pro populo Dei: Et Sancti opitulantur uiuentibus: Quin & purgatorii pro nobis orant Deum. 4. Quid est igitur cur uiui defunctis similiter prodesse non queant; testante pariter S. Scriptura: ceu supra patet? *Bell. lib. 2. c. 15.*

II. Quoad M O D V M Scholastici pauxillum variant: neque interest causa; minus controuersia cum aduersariis. Suffragia inquam Communia communiter profunt omnibus ad Gaudium & Refrigerium: Peculiaris uero ad Gaudium omnibus, sicut candela uniacensa lucet & cæteris: ad Refrigerium autem peculiariter illi, aut illis, quibus intenditur applicari; sicut pecunia pro captiuo adnumerata, huic ualet liberando, non alteri.

III. Quoad I V S T A F V N E B R I A.

L V T H E R O - C A L V I N I S T A E Sepulturam non quidem ipsam; at quatuor circa ipsam reprehendunt: 1. Coemeteria sacra.

A T ita quidam hæretici Bohemi olim apud *Aeneam Sylu. de Orig. Boem. cap. 35.*

2. Vsum cereorum, vetitum in Conc. Elibertino c. 34.

A T hoc vetat errorem gentilium, putantium defunctos aliquid corporibus sentire.

3. Exequias & Anniversaria. CALVINVS in *Præfat. Infit.* ait: Ambrosius reprehendit eos, qui nullum finem faciunt orandi pro mortuis.

A T Repetitio precum eò melior, quò crebrior est. S. Ambr., autem arguit ploratum, non orationes.

4. Sepulturam opus negant esse meritum: quod *Matth. 25.* non recensetur inter opera misericordiae.

A V T O R. *Chryf. hom. 84. in Ioann.* dicit causam: quod in sumtibus funerum excedant homines; ideo currentibus addere calcar nil opus. 2. Reg. 2. *Benedicti vos à D O M I N O, qui fecistis miseric. cum Saul, & sepelistis eum: Et nunc retribuet uobis Dominus* Tob. 12. Encomium sepulturæ angelicum: Et *Matth. 26. Opus bonum operata est, mittens enim unguentum hoc ad sepeliendum me fecit.*

Ritusque cæteri funebres sunt peruetusti ac iniusti. Vide *Bol-*

larm. lib. 2. de Purgat. cap. 19.

THEOMACHIAE LUTHERO- CALVINISTICÆ

F I N I S.

Gloria sit Triadi, Mariæ, & sit Gloria Diuina.